

HELOP

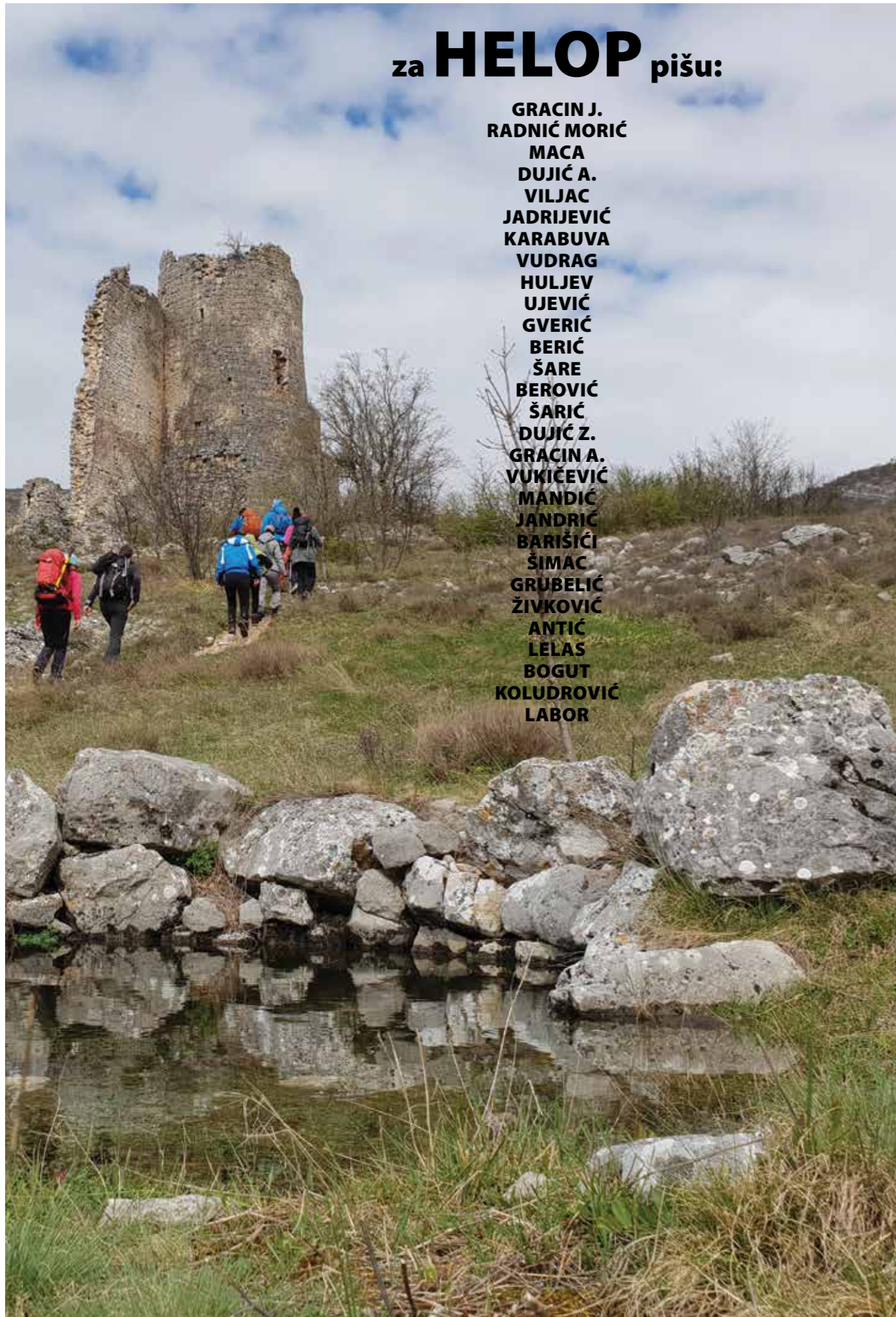
HPK SV. MIHOVIL ŠIBENIK
2019.

ACONCAGUUA (6962 m)

za **HELOP** pišu:

**GRACIN J.
RADNIĆ MORIĆ
MACA
DUJIĆ A.
VILJAC
JADRIJEVIĆ
KARABUVA
VUDRAG
HULJEV
UJEVIĆ
GVERIĆ
BERIĆ
ŠARE
BEROVIĆ
ŠARIĆ
DUJIĆ Z.
GRACIN A.
VUKIČEVIĆ
MANDIĆ
JANDRIĆ
BARIŠIĆ
ŠIMAC
GRUBELIĆ
ŽIVKOVIĆ
ANTIĆ
LELAS
BOGUT
KOLUDROVIĆ
LABOR**

Uvodna rič urednice

E, koja uzbudljiva i emotivna godina za nas Mihovilce! Puno uspona po Hrvatskoj, Europi i svijetu, odlična speleo dubinska istraživanja, a penjači i alpinisti su aktivni u stijeni. Gradimo, slažemo, markiramo, istražujemo, sređujemo i organiziramo. Postali smo prava mala radna mihovilska (Matina) kolonija.

Na ponos svih, napokon smo službeno otvorili planinarsko sklonište „Zlatko Prgin“ ispod vrha Dinare, a nedavno nam je stigla obavijest da smo dobili nagradu u kategoriji Najbolji rad s mladima, za uspješno organiziranu i provedenu malu planinarsku školu i rad na uključivanju mladih u planinarsku udrugu. Dakle, trud i angažiranost se itekako isplati!

Kilimandžarci hrabro stupili na najviši afrički vrh i uživali na safariju, Aconcagua tim nakon 14 dana borbe također razvili zastavu na vrhu, a Peru-Bolivija ekipa propješačila i popela sve što im se na putu našlo, bravo svi!

Luka i ja uvijek mislimo „ovo je našareniji i najuspješniji Helop dosad“, pa u idućem broju sami sebe iznenadimo (tj. vi) sa još luđim i lipšim usponima, pothvatima i pričama.

Odlično je što postoji Helop, koje divne uspomene zajednički stvaramo, bogatstvo uspjeha, tekstova i fotografija!

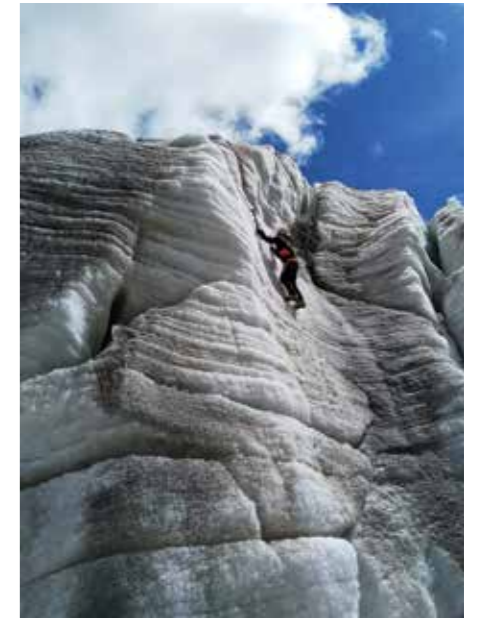
Listajte, čitajte i gledajte super fotke, čast je uređivati časopis sa toliko genijalnih tura i izleta - uživajte u novom broju Helop-a!

Antonia

Okus avanturizma obuzeo nam je sva osjetila poput nekakvog južnoameričkog opijata. Više nismo osjećali ni težinu ruksaka na leđima, ni bol u nogama, ni kišu, ni glad, ni žeđ...

STAZAMA DREVNIH INKA, ŠPANJOLSKIH KONKVISTADORA I KATOLIČKIH MISIONARA

“Jedna stara legenda kaže da u Cusco stižu samo oni koje Bog odabere da ga vide”

Jednom sam pročitao i zapamtio dojam jednog putopisca koji je posjetio najslavnije ruševine na svijetu i otprilike napisao: „Tko jednom vidi Machu Picchu ne treba više nigdje ići, jer poslije toga sve će mu izgledati bez veze”

Mada na našoj planeti postoje i bezbrojna druga mjesta koja svojom ljepotom, impresivnošću, te svojom različitosti od svega drugoga, čovjeka ostavljaju bez daha, Machu Picchu je definitivno jedno

od najčudesnijih mjesta na ovome svijetu. Izgubljeni grad Inka, fascinantan je spoj veličanstvenosti prirode, ljudskog graditeljskog umijeća i predivne energije.

KROZ PUSTINJE, PRAŠUME I MILIJUNSKE GRADOVE

“Putovanje je mnogo više od razgledavanja spomenika. To je duboka i trajna promjena ideje življenja” - Miriam Beard

Već dva dana pješaćimo kišnim šumama jugoistočnog Perua prema cilju kojeg smo odredili mjesecima ranije. Prošla su četiri dana od kad smo krenuli iz sela Mollepata. Savladali smo mnoge teškoće i prepreke na tom putu u nepoznato. Iza nas je ostalo iscrpljujuće noćno pješaćenje dubokim kanjonom Rio Blanco do skrivene andske doline Soraypampe, preskakanje divljih planinskih potoka po mrklom mraku, traženje prenoćišta kod nepovjerljivih andskih seljaka i prepiranje s lokalnim goničima mula na visorav-

ni Salkantaypampa oko cijene prebacivanja opreme do najviše točke prijevoja Salkantaypassa, na visini od 4630 m.

Dolazak sve većeg broja turista i planinara u te prelijepe i donedavno potpuno nepoznate predjele, do jučer dobrošne peruanske seljake lagano i nepovratno pretvara u negostoljubive iznajmljivače soba i pohlepne ugostitelje. Već dugo vremena razmišljam o tome kako bi najbolje bilo da svi oni koji negdje otkriju nekakav zaboravljeni raj, bio on mali ili veliki, bio on blizu ili daleko, da ga sačuvaju, da ga ne stavljaju na fejs, da ne otkrivaju lokaciju, da ne otkrivaju pristupe i trekove. Eventualno da možda objave par fotografija, te ispričaju priču prožetu tajnovitošću. Sve što se bezobzirno otkrije i postane pristupačno svima, nepovratno izgubi čaroliju koja se više nikada ne može vratiti. Sve ono najbolje čime nas je takvo mjestu darovalo i očaralo, nestane zauvijek.

Penjali smo se uz strme andske visove,

patili od nedostatka kisika, izdržavali udare vjetra, kiše i susnežice prelazeći samotne prijevoje skriven u oblacima, još neznajući da nas najteži dio puta tek čeka u kanjonu Urubambe. Pred polazak iz doline najviše smo strepili od prelazanja Salkantaypassa, što zbog visine na kojoj se nalazio, a što zbog lokalnih vodiča koji su se baš trudili da nas zastraše svojim pričama o jakim vjetrovima i studeni što vladaju na prijevoju. Prešavši ga shvatili smo da nam nije bilo tako teško kao što su nam oni opisali. Trebali bi ti peruanski vodiči malo osjetiti našu velebitku buru, pa bi brzo doznali što uistinu znači jaki vjetar.

Bili smo prepušteni sami sebi i to je bilo dobro, jer smo mogli uživati u bezgraničnoj slobodi koju nikada ne bi doživjeli uz pratnju nekakvih vodiča, hodajući na turistički način, npr. dobro organiziranom Inka-trail rutom. Samostalno prelazanje andskog prostranstva probudilo je u nama okus avanturizma što nam je

obuzeo sva osjetila poput južnoameričkih opijata. Više nismo osjećali ni težinu ruksaka na leđima, ni bol u nogama, ni kišu, ni glad, ni žeđ... Hodajući uskom stazom kroz gusto i vlažno prašumsko zelenilo, razmišljao sam kako me davno maštanje o takvom putovanju čudno i dovelo do njega. Opet se potvrdila ona priča o tome kako nam se u životu želje ostvaruju, samo trebamo točno definirati što želimo.

Zrak prezasićen vlagom lijepio se za naše majice, a one za naša tijela. Prašuma koja nikada ne spava, protkana snažnim šumom planinskih potoka i udaranjem bezbrojnih vodopada i slapića što su se sunovraćali iz skrivenih kutaka nepoznate divljine, ali na neki način ipak nam bliske, kao da je disala skupa s nama. Staza što nas je vodila u pravcu najpoznatijeg arheološkog lokaliteta na svijetu, Machu Picchua, čas bi se pružala ravno, čas krivudala, a onda bi odjednom krenula dolje prema brzim planinskim rijekama,

pa se opet razvukla po izohipsi, a zatim kroz zelene tunele nestajala negdje gore u pravcu vrhunaca prekrivenih gustim oblacima i tako dan za danom. Beskrajne prašume omekšane blagim dodirima magle, pod nama su propadale u dubine, ali se istovremeno i izdizale do tajanstvenih zelenih vrhova. Magla se lagano razbijala i tonula prema dubokim kanjonomima i riječnim dolinama otkrivajući daljine ukrašene bjelinom andskih oblaka što su se neprestano dizali, spuštali, dolazili i nestajali. Sa svakom novom minutom oko nas bi se sve mijenjalo. Dok je iz dubine kanjona dopirao huk divlje Santa Terese što se negdje podno Machu Picchua ulijevala u još snažniju Urubambu, povremeno bi nas močile kapi tropske kiše, a onda bi se kroz raskidane oblake ukazalo plavetnilo neba probijeno zrakama vrućeg južnoameričkog sunca. Na nama bi počela isparavati i odjeća i koža i otežali ruksaci na bolnim leđima, a ispaćena stopala u blatnjavim gojzeri-

Bili smo prepušteni sami sebi i to je bilo dobro, jer smo mogli uživati u bezgraničnoj slobodi koju nikada ne bi doživjeli uz pratnju nekog peruanskog vodiča hodajući na turistički način organiziranim i mnogo lakšim Inka-trailom

cama više nismo ni osjećali. Uz sav napor i težinu zbog višednevnog hodanja s teškim teretom na leđima, uz nedostatak kisika na kakav smo navikli u dolini, uz vremenske nepogode i bolesti koje smo preboljeli, uz mršavu i neredovitu ishranu i neizlječivu želju da dođemo do hladne "cerveze", tijela su nam ipak bila puna snage, a duh radosti. Bezbrizno pješajući andskom slobodom, nadahnuti prirodom kroz koju smo se kretali, osjećali smo se neopisivo dobro. Bili smo beskrajno zahvalni nebu što smo se nalazili baš u gdje smo se nalazili. Godinu dana ranije, zajedno s Ninom započeo sam razrađivati plan o putovanju života koje nas je i spojilo. Odmah sam shvatio da je ona idealna osoba za takav put i smatrao sam da mi ju je sam Bog poslao. Iza sebe je imala već četiri putovanja po zemljama latinske Amerike. Bila je već u Peruu i Boliviji, vidjela Machu Picchu i Tiwanaku, posjetila Meksiko i Gvatemalu, putovala kroz rizični El Salva-

dor, kroz Honduras, Nikaragvu, Kostariku i Panamu, vratila se iz opasne Kolumbije i Ekvadora, i ono što je bilo jako bitno za ovo putovanje, Nina je znala španjolski. U Peruu i Boliviji rijetki su ljudi koji se znaju sporazumijevati na engleskom, a neki seljaci što žive na prostranoj andskoj visoravni Altiplano ne znaju čak ni riječi španjolskog, već isključivo pričaju starim jezicima naroda Ayamara ili Quechua. Spremnima za južnoameričko skitanje pridružilo nam se još četvero ljudi, Tomislav Pavić, braća Mate i Ante Matić, te Leo Stjepančević. Južna Amerika, kontinent što me privlačio nekom neobjašnjivom snagom nalazio se daleko, ne toliko kao Australija ili daleki predjeli Azije, ali ipak njegov jugozapadni dio, obala Pacifika i planinski lanac Anda, za mene su se nalazili gotovo na drugoj strani svijeta. Znao sam da sve daljine i sve barijere što nas sprječavaju da se uputimo tamo gdje nas srce

vuče postoje samo u našim glavama. Bog nije čovjeka ograničio ni vremenom, ni prostorom, već mu je darovao potpunu slobodu, a s time i neograničenu sposobnost kretanja i želju za otkrivanjem novog i nepoznatog. Upoznati novi kontinent, osjetiti miris prašuma što spajaju najduži planinski lanac svijeta sa zelenim beskrajem Amazonije, proći bezvodnom pustinjском obalom tamo gdje kiša gotovo nikada ne pada, osjetiti zagrljaj Tihog oceana, spustiti se u najdublje kanjone svijeta, popeti se na visoke zasnježene padine Kordiljera, posjetiti drevne gradove, susresti se s drugačijim narodima i kulturama, upoznati potomke drevnih plemena, nestalih naroda i španjolskih konkvistadora, pričati s ljudima iz plemena Quechua i Aymara, zalutati u slikovita peruanska sela u skrivenim kutcima Anda, bio je dovoljan razlog da se barem na mjesec dana ostavi sve i krene na takvo putovanje.

U pet tjedana lutanja kroz Peru i Boliviju, što pješke, što u raznim prijevoznim sredstvima, prešli smo preko 6200 kilometara. Prolazili smo kroz milijunske gradove, ali i kroz zabitna sela u koja bijelci gotovo i ne zalaze. Znali smo pješaćiti danima, voziti se autobusom po cijelu noć i cijeli naredni dan, u jednom tjednu proći i kroz ljeto i kroz zimu, a potom ući u proljeće. Prelazili smo visoke planinske prijevoje izloženi grmljavini lavina što su se skrivene gustim oblacima obrušavale negdje nad nama. Na visinama od preko 4600 metara zbog nedostatka kisika ponestajalo bi nam snage i daha. Na stotine puta bi zastajali, smirivali disanje, pa nastavljali dalje. U odjeći natopljenoj vlagom probijali smo se kroz guste prašume u kojim bi čovjek ako zaluta, mogao lako nestati zauvijek. U klisurama podno drevnog Machu Picchua, zaglušeni divljim hukom neukročene Urubambe, natovareni teškim ruksacima, zadnjim atomima snage, po mrklo-

me mraku i strašnoj kiši, pješaćili smo prema gradiću Aguas Calientesu. Od snažnih pljuskova što su se poput slapova izlivali po nama bili smo mokri do gole kože. U kanjonima surove ljepote prelazili smo nestabilne viseće mostove rastegnute nad zapjenjenim andskim rijekama. Gazili smo stazama drevnih Inka, španjolskih konkvistadora i katoličkih misionara. Iznad ruševina izgubljenog grada popeli smo se na naš prvi južnoamerički vrh Montana Machupicchu visok 3061m. U Boliviji, negdje iznad milijunskog La Paza, ušavši u carstvo vječnog snijega i leda osigurani alpinističkim užetom, naoružani cepinima i derezama, penjali smo se uz ledenjačke vertikale, a u najljepšem djelu Anda, u Kraljevskim Kordiljerama na planini Huayna Potosi, dobro aklimatizirani i u odličnoj kondiciji, svih šestero uspjeli smo doprijeti do najviših visina u svome životu. Dotakli smo visine od 5650m, 5700m i 6000m. U Limi, glavnome gradu Perua, na obali

Pacifika, gdje ljeto nikada ne prestaje, a kiša gotovo nikada ne pada, zajedno s još jedanaest milijuna stanovnika kuhali smo se na plus 35 stupnjeva u hladu, a osvježenje tražili u valovima Tihog oceana. Učestvovali smo u Peruu i u demonstracijama, prvo u onim mirnim, a poslije i u ozbiljnim, gdje smo ušavši u opasne sukobe između venezuelanskih prosvjednika i peruanske policije zajedno s masama bježali pred dimom suzavca i policijskim pendrecima. Provodili smo se i trošili novac u milijunskom La Pazu i Arequipi, uživali u Punu i Cuscu, odmarali se na obali Titicaca i u predivnom Ollantaytambu, posjetili smo izgubljene gradove, drevne utvrde i sveta mjesta, Machu Picchu, Tiwanaku i Sacsahuaman, svadali se s pokvarenim trgovcima u Aguas Calientesu, prošli kroz Pisco, Icu, Nascu, Juliacu, a preko mosta u Desaguaderu pješke prešli granicu između Bolivije i Perua (jedan od nas je i ilegalno ušao u Boliviju). Zastali smo u Mollepati,

Provodili smo se, trošili i ludovali u milijunskom La Pazu i Arequipi, uživali u Punu i Cuscu, odmarali se na obali Titicaca i u predivnom Ollantaytambu, posjetili smo izgubljene gradove, drevne utvrde i sveta mjesta

Obolijevali smo, mršavili, smrzavali se, bili mokri do kože od prašumskog isparavanja i jake kiše. Ponekad smo bili gladni i žedni, ali često i siti i napiti

Chawllayu, Playi Sahuayaccou i Abancayu, uživali pijući velike peruanske pive ispred malih seoskih dućana na rubovima prašuma. Kampirali smo u najdubljim kanjonima svijeta, otkrili skrivena mjesta Cotahuasi i Pampamarca, te vidjeli impresivne vodopade Catarata de Uscuna i Catarata de Sipiu.

Na ovom putovanju kroz Peru i Boliviju koristili smo se svim prijevoznim sredstvima na koja bi naišli ili koja bi naišla na nas. Sve smo koristili. Vozili smo se u najluksuznijim autobusima, boljim i udobnijim od onog nizozemskog transkontinentalnog zrakoplova s kojim smo preletjeli Atlantski ocean, zeleni beskraj Amazone i zasneženi lanac Anda, sletjeli u Limu, ali i s peruanskim seljacima u malim lokalnim autobusima, takozvanim chicken-busevi. Prašumskim cestama treskali smo se u koševima od kamiona, u kanjonskim gudurama stopirali cisterne, a do najmoćnije utvrde Inka,

Sacsahuaman, dojahali na konjima. Po jezeru Titicaca, do plutajućih otoka Uros doplovili smo turističkim brodom, ali i malo "prođirali" kanalima na tradicionalnim indijanskim plovilima načinjenim od biljke slične trski. Kroz dolinu Urubambe vozili se najskupljim vlakom u Peruu. Na ovom putovanju bezbroj puta smo se prebacivali taksijima, kombijima, a po gradovima se zabavljali vozikajući se u malim motornim trokolicama. Na strmim padinama Anda gazili smo djevičanski snijeg, vidjeli ugasle vulkane, posjetili tajanstvene ruševine i hramove nestalih naroda. Na tom dugom putu obolijevali smo, mršavjeli, smrzavali se, bili mokri do kože od prašumskog isparavanja i jake kiše. Ponekad smo bili gladni i žedni, ali često siti i napiti. Spavali smo na raznim mjestima, u hostelima, hotelima, u šatorima, a da se sklonimo od obilnih tropskih pljuskova, tiho i potajice, da nas nitko ne primijeti, znali smo u andskim selima

ilegalno ući u prazne kućice sagrađene od lima i u njima prespavati kišnu noć. Na putu smo susretali i upoznavali razne ljude, one loše koji su nas željeli prevariti i opljačkati, ali i one dobre i drage koji su nas uveseljavali i davali nam korisne informacije, a koje na žalost više nikada u životu nećemo vidjeti.

ŠPANJOLSKA OSVAJANJA JUŽNE AMERIKE

Povijest tog prostora Južne Amerike bila je i prije dolaska španjolskih osvajača vezana za ratove i krvoprolića. Mnogo prije španjolskog osvajačkog pohoda na tajanstven način nestale su mnoge druge kulture i narodi stariji od Inka. Kad su se Inke pojavile, pod cijenu strašnog krvoprolića krenuli su u osvajanje ogromnog andskog prostora. Organizirali su centralistički uređenu državu, te uveli krute zakone i postigli red kakav je odgovarao samo njima. Inke koje su svoje carstvo

Znao sam da sve daljine i sve barijere što nas spriječavaju da se uputimo tamo gdje nas srce vuče postoje samo u našim glavama

stvorili na temelju osvajanja, porobljavanja i pokoravanja drugih plemena i naroda, na kraju su završile mnogo gore od tih naroda.

Došavši u već ranije osvojenu Panamu, španjolski osvajač Francisco Pizarro, donavši za postojanje tajanstvene zemlju na jugu, pune zlata, zajedno s još jednim španjolskim pustolovom, Diegom de Almagrom, organizirao je istraživački pohod. Nakon prve neuspjele ekspedicije 1524.god. na koju je poveo stotinjak ljudi i koja je istraživši pacifičku obalu Kolumbije, punu prašuma i močvarnih predjela, a nastanjenu neprijateljski raspoloženim indijanskim plemenima, doživjela potpuni financijski gubitak, godine 1526. Pizarro organizirao drugu ekspediciju na kojoj mu se pridružio i tada cijenišnji španjolski pomorac Bartolomeo de la Ruizo. Tada su, prešavši ekvator, na jugu, na prostoru današnje države Ekvador otkrili nepoznatu civilizaciju, naselja

i gradove s čvrstim kućama i prekrasnim hramovima, te ugledali ljude odjevene u kvalitetne tkanine, ukrašene nakitom od srebra i zlata. Bila je to potvrda da su na pravom tragu, na tragu velikog mitskog Eldorada. Pizarro se ubrzo vratio u Španjolsku s ciljem da direktno od kralja dobije privolu i financije za svoju treću ekspediciju. Došavši na kraljevski dvor paradirajući s južnoameričkim ljamama ukrašenim skupocjenim nakitom i s pričama o zemlji gdje su hramovi obloženi zlatom i srebrom, uvjerio je kralja u svoje tvrdnje i dobio njegovu privolu i novac za organiziranje i svoje treće ekspedicije. Godine 1532. Pizarro je sa samo 160 vojnika ujahao u grad Cajamarca na sjeveru carstva, smještenog na oko 3000 m nadmorske visine i lukavo porazio nekoliko stotina puta brojnije ratnike Inka, te zarobio njihovog cara Atahualpu, kojeg je poslije na prevaru, osudio, zatočio, te na kraju i pogubio. Točno godinu dana

poslije ulaza u Cajamarku, godine 1533., Pizarro je s 450 vojnika trijumfalno ušao i u najblještaviji kraljevski grad Novog svijeta, prekrasnu prijestolnicu velikog carstva Inka, Cusco, te ga do temelja opljačkao i razorio sve božanske hramove. Nekada moćno veliko carstvo Inka što se prostiralo južnoameričkim kontinentom u dužinu od više od 4000 km, prostorom od današnjeg Ekvadora pa sve do sjevernog Čilea, izmoreno i oslabljeno petogodišnjim građanskim ratom između dva vladara (rat između dva polubrata kralja Atahualpa i kralja Huasacara koji je bio poražen), okončanim neposredno pred sam dolazak Španjolaca, počelo se urušavati kao kula od karata. Civilizaciju Inka, Španjolci su uništili s lakoćom i zauvijek. Glavni zaslužni za raspad tog moćnog carstva, španjolski pustolov, istraživač i pljačkaš, osnivač glavnog grada Perua, Francisco Pizarro, nakon svega zlata koje je opljačkao i zla

Koristili smo se svim prijevoznim sredstvima na koja bi naišli ili koja bi naišla na nas. Vozili smo se u najluksuznijim autobusima ali i s peruanskim seljacima u malim autobusima poznatijim kao chicken-busevima

Bog nije čovjeka ograničio ni vremenom, ni prostorom, već mu je darovao potpunu slobodu, a s time i neograničenu sposobnost kretanja i želju za otkrivanjem novog i nepoznatog

koje je donio starosjediocima južnoameričkog kontinenta, ubijen je u Limi u zavjeri koju su organizirale pristaše njegovog nekadašnjeg partnera u potrazi za Eldoradom, Diega de Almagra. Pokazalo se da silno zlato i bogatstvo nije donijelo ništa dobro ni narodu Inka, ali ni onima koji su ih opljačkali, Španjolicima pod vodstvom inteligentnog i surovog Pizarra.

ISUSOVCI, ZAŠTITNICI JUŽNOAMERIČKIH INDIJANACA

Tri danas najprepoznatljivija obilježja što su autohtonom stanovništvu Južne Amerike donijeli španjolski i portugalski osvajači jesu jezik, arhitektura i katolička vjera.

Za domorodačko stanovništvo Novog svijeta značajno je bilo to što su zajedno s konkvistadorima, iz Europe pristigli i katolički misionari. Nakon pljačkanja, ubijanja, ropskog rada i bolesti što su im pri osvajanju donijeli i priredili španjolski i portugalski kolonizatori, misionari, prvenstveno isusovci, tj. jezuiti (Družba Isusova, katolička redovnička zajednica koja je uz svoje duhovno djelovanje, bila poznata i cijenjena i po svom znanstve-

nom i društvenom radu), za autohtono stanovništvo Južne Amerike odigrali su jako pozitivnu ulogu. Da bi spasili tamnošnji narod od kolonizatorskog nasilja, započeli su s utemeljenjem misija. Tek kad su isusovci od španjolskog kralja otupili dozvolu za stjecanje prava za organiziranje i podizanje misija u zabačenim dijelovima Južne Amerike, tamo gdje su trgovci robljem organizirali lov na "divljake", uspjeli su donekle zaštititi te ljude i onemogućiti lov na njih. Misionari su sve indijance koji su to htjeli, zaštitili tako da bi ih okupili na jednom mjestu. Misije bi se utemeljile tako što bi se oko crkve kao središnjeg objekta organiziralo podizanje naselja u kojem bi se nastanilo i po nekoliko tisuća starosjedioca. Neki liko svećenika u svakoj misiji brinulo se o tome da stanovnicima naselja prenose duhovno učenje, kršćansku vjeru, ali ujedno da ih obrazuju (uče čitanju, pisanju...) Misionari su domoroce učili i mnogim drugim vještinama i poslovima kao što su umijeće pravljenja vina, izrade alata, glazbenih instrumenata i mnogo toga drugog. Isusovci su se potrudili da život u misijama bude organiziran po uzoru na one skromne ranokršćanske zajednice.

Sve misije su bile materijalno neovisne i samoodržive, jer su stanovnici sami proizvodili hranu koju su poslije ravnopravno dijelili. Svaki stanovnik misije doprinosio je zajednici svojim radom, bilo da je obrađivao zemlju ili da je bio nekakav zanatlija. U misijama se nije živjelo pod prisilom i pritiskom. Svi su imali neusporedivo više slobodnog vremena nego što su radili (za nepovjerovati, radilo se samo od četiri do šest sati dnevno). U bilo kojoj europskoj državi u to vrijeme, ljudi su mukotrpno i na robovski način radili i preko 16 sati na dan. Slobodno vrijeme stanovnici misija koristili su družeci se, baveći se nekakvom društvenom djelatnošću ili umjetnošću, glazbom, slikarstvom... U katoličkim misijama izrađena je i prva tiskara na južnoameričkom kontinentu. Nitko od stanovnika misije nije trebao pričati jezikom osvajača (španjolskim ili portugalskim), već svojim materinim jezikom. Obrazovanje, liječenje i prostor za stanovanje, sve je bilo besplatno, jer nije postojao novac. Odlično je bila organizirana briga i skrb o starim, bolesnim i nemoćnim osobama, čak i o udovicama koje su ostale bez svojih supružnika. Svi stanovnici misija bili su pi-

Svađali smo se s pokvarenim trgovcima u Aguas Calientesu, prošli kroz Pisco, Icu, Nascu, Juliacu, preko mosta u Desaguaderu pješke prešli granicu između Bolivije i Perua

smeni, a djeca su zbog kvalitetne ishrane i zdravog života umirala neusporedivo rjeđe nego u bilo kojoj europskoj zemlji tog vremena. S vremenom su neke misije narasle u male gradove. Misionari isusovci, na južnoameričkom kontinentu učinili su pravo čudo. Bili su zaslužni što je u to vrijeme 150 tisuća starosjedioca umjesto da budu potencijalna lovina trgovcima robljem, živjelo tako dobrim, slobodnim i kvalitetnim životom kakav je čak i u današnje vrijeme za gotovo sve ljude nedohvatljiva utopija. Stanovnici danas najrazvijenijih zapadnih zemalja, s najvećim stupnjem demokracije, slobode i najvećim standardom na svijetu, o životu kakvog su u prašumama južnoameričkog kontinenta u 17. i 18. stoljeću stvorili katolički misionari, mogu samo sanjati.

Trgovina robljem bila je u Južnoj Americi u drugoj polovici 18. stoljeća još uvijek djelatnost koja je donosila jako veliku zaradu, pa su isusovci, koji su organiziranjem misija strašno smetali trgovcima robljem, posebnim dekretom koje su donijele tadašnje državne vlasti, prognani s južnoameričkog kontinenta. Nakon toga trgovcima robljem bila su otvore-

na sva vrata. Započeli su s intenzivnim napadima na zajednice. U početku su se zajednice uspješno branile, ali sami, bez isusovaca, bez njihovog duha, vjere i energije, nisu uspijevali dugo odolijevati mnogo jačem i upornijem neprijatelju. Veliki broj stanovnika misija završilo je na brazilskim tržnicama robljem, a neki su se ipak spasili, bijegom u nedostupne dijelove prašume i tamo ponovno organizirali svoje male izolirane zajednice.

Taj period južnoameričke povijesti jednim je dijelom oživljen u odličnom britanskom filmu „Misija“ iz 1986. god., redatelja Rolanda Joffea, s Robertom De Nirom u glavnoj ulozi.

U PRIJESTOLNICI INKA, CUSCU

Kad smo sletjeli u Peru pa izašli na ulice 11 milijunske Lime, prvo što nas je zapljusnulo bili su novi mirisi, neuobičajeni zvukovi, toplina u zraku, živost, nemogući žamor i galama na španjolskom jeziku. Ono što nas je tada najviše dojmilo i probudilo našu znatiželju nisu bile stare kolonijalne zgrade, prelijepa španjolske palače i fascinantna katedrala na središnjem gradskom trgu, već peruanski ljudi, život na ulicama, te spoznaja da se taj

grad ne gasi ni danju ni noću.

Vozeći se autobusom preko Anda, nakon dvadeset i jednog sata stigli smo u jedan od najposebnijih gradova svijeta, nekadašnju blistavu prijestolnicu carstva Inka, Cusco. Na ulasku u neskladno predgrađe, pozdravio nas je veliki, bijeli kip Gospe podno kojeg su lokalni seljaci prodavali čentrune i ostalo južnoameričko voće, a na autobusnom kolodvoru u znak dobrodošlice dočekale su nas kesice s osušenim lišćem koke koje iz pristojnosti ne smiješ odbiti. Hodajući ulicama Cusca na visini od 3400 metara, osjećao sam se kao da hodamo nekim našim starim gradom. Sve mi je izgledalo pitomo i blisko, i ljudi i ulice, i kuće i toplina u zraku. Stanovnicima Cusca kao da se nigdje nije žurilo. Šetali su bezbrižno, veselo, prema strancima bili ljubazni i susretljivi. Na središnjem gradskom trgu Plaza de Armas gdje su do 16. stoljeća, obložene zlatom i srebrom, stajale monumentalne palače i hramovi Inka, sad su se izdizale impozantne građevine španjolskih kolonizatora, slikovita katedrala i crkva Iglesia de la Compania de Jesus.

U Cuscu smo prisustvovali i procesiji koju bi svatko tko dođe u taj grad tre-

ba o doživjeti. Uskim, strmim ulicama što su vodile prema centru grada spuštala se velika kolona ljudi na čelu koje su bili muškarci noseći Gospin kip i procesijske zastave. Za njima je išlo bezbroj rasple-sanih cholitasica (žena u tradicionalnoj peruanskoj odjeći) i za ne povjerovati, nekoliko transvestita pomiješanih sa tim slikovitim peruanskim plesačicama, pa limena glazba i mnoštvo svijeta. Spušta-li su se prema Plazi San Francisco i ulici Santa Clare. Mada se još uvijek ne odriču svoje tradicije i jako su ponosni na neka-dašnje Inka vladare i staro carstvo, koje im u novije vrijeme zbog sve većeg broja turista donosi i sve veći profit, Peruanci su se odrekli svojih drevnih božanstava Viorachoce (božanskog stvoritelja svijeta) i Pachamame (majke zemlje i božice plodnosti), te prihvatili kršćanstvo kao svoju vjeru.

Na stotine puta bi zastajali, smirivali disanje, pa nastavljali dalje. U odjeći natopljenoj vlagom probijali smo se kroz guste prašume u kojim bi čovjek ako zaluta, mogao nestati zauvijek

taj podatak je relativno nepoznat. Nakon devet sati noćne vožnje, prešavši preko čuvenog kanjona Colce za kojeg se službeno smatra da je najdublji, u rano jutro stigli smo u malo mjesto Cotahuasi. Bilo je smješteno u rajskoj dolini u sredini bizarnog kanjona obrubljenog zelenim andskim vrhuncima. Osim nas dvoje i još jedne mlade lualice s ruksakom na leđima, u tom predivnom, srećom, za turiste još uvijek neotkrivenom kutku Perua, nije bilo drugih došljaka. Sve što smo vidjeli u Cotahuasiju priča je koju je kao i cijelo putovanje teško ispričati u kratkim crtama. Cotahuasi je predstavljao onaj pravi istinski Peru što još uvijek živi nenagrđen turizmom i svim lošim što on donosi.

Svi ljudi su bili ljubazni i kulturni, a cijene mnogo niže nego u bilo kojem drugom mjestu kroz koje smo prošli u Peruu. Ušli smo u kanjon rijeke Pampamarca, desni pritok rijeke Cotahuasi. Cilj nam je bio impresivni vodopad Catarata de Uskune za čije smo postojanje tek tamo doznali. Da nam u kanjonu nije stao vozač velike auto-cisterne, do skrivenog sela Pampamarca na velikoj visini, s teškim ruksacima na leđima vjerojatno bi pješčili puna dva dana. Gotovo pred sam kraj puta, na prašnjavom makadamu podno neobičnih visokih stijena zvanih Bosca de piedra (Kamena šuma), susreli smo dvije radoznale i druželjube peruanske djevojčice koje su se željele nama upoznati i pričati. Na visini od 3400m, pred kraj dana ušli smo u zabaceno peruansko selo Pampamarca, skri-

veno na kraju svijeta. Na ulasku u njega ugledali smo jedan pravi iskonski prizor. U smiraj dana, na travi ispred male kamene potleušice, u polukrugu sjedilo je desetak osoba, većinom žena i djece, te poneki muškarac. Nasuprot njima sjedio je nekakav seoski vjeroučitelj, pa im iz Biblije prenosio božanske poruke mudrosti i mira. Svi su ga pažljivo slušali, a kad su nas primijetili na tren su zastali, ljubazno nam se nasmiješili, pa nastavili dalje pratiti riječi svoga učitelja. Žao mi je bilo što tada nisam zastao, izvadio fotoaparat i snimio prizor kakav ću teško više ikad vidjeti u životu.

Pampamarca selo s možda stotinjak stanovnika bilo je ispunjeno božanskim mirom i spokojstvom kakvog se više rijetko gdje može osjetiti. Nedaleko sela izbili smo na rub provalije s koje su se strmoglave padine obrušavale prema dnu dubokog kanjona kroz koji se probijala još jedna divlja andska rijeka. Dok nam je predvečernji povjetarac donosio huk veličanstvenog slapa, a visoko nad nama kružio usamljeni kondor, pred nama se rastvorila sva veličanstvenost prirode, pogled na impresivni kanjon i zavidljujući vodopad Catarata de Uskune u nedostupnim dubinama.

"Putovanje nas oplemenjuje, čini nas boljim i mudrijima, putovanje nas čini kreativnijima, spretnijima i izdržljivijima, čini nas zahvalnijima, tolerantnijima i jednostavnijima, prosto rečeno, putovanje nas čini ispunjenijim i sretnijim ljudima."

Nakon svih ljepota i čuda, svih opasnosti i nepogoda koje smo doživjeli, svih daljina i beskraja kroz koje smo prošli, živi i čitavi vratili smo se u naš Šibenik, vratili se onima koji su nas čitavo vrijeme čekali i strepili za našu sigurnost.

Ova južnoamerička avantura duga pet tjedana i na tisuće kilometara kroz države Peru i Boliviju ostavila je u nama trag nezaboravnog i čudesnog iskustva. Kad sam se s tog dalekog i nesvakidašnjeg putovanja vratio kući, dugo vremena sam se osjećao kao da sam pristigao iz nekog drugog svijeta i vremena.

"Nitko ne shvaća koliko je dobro putovati sve dok ne dođe kući i nasloni glavu na stari, poznati jastuk" - Lin Jutang

Bezbrizno pješajući andskom slobodom, osjećali smo se odlično. Bili smo beskrajno zahvalni nebu što smo se nalazili baš tu gdje smo se nalazili

Nije prošlo puno dana otkako smo se prošle godine spustili sa Triglava a već sam u glavi slagala novi plan kako bi u 2019-oj zakoračili u carstvo Dolomita i popeli se na Marmoladu, malo pomirisati zrak iznad 3000m. Naravno da dva dana puta od 8 sati radi 2 dana planinarenja nemaju puno smisla ali uz milijun poslovnih i privatnih osoba svih članova ekipe u ovo doba godine, a da ne govorim mojih dvoje djece za čije čuvanje ću angažirati bar troje ljudi, nije bilo druge opcije. Čim sam prezentirala plan odmah se posložila ista ekipa ovaj put pojačana sa Ninom. Okvirni plan je bio sačekati da se otopi snijeg na ferati i na ledenjaku kako bi mogli bez problema uzbrdo i nizbrdo bez navezivanja i komplikacija. Međutim plan smo promijenili i odlučili krenuti 12.7. bez obzira što je ledenjak još bio pokriven snjegom. To nam je bio jedini vikend kada smo svi bili bez drugih obaveza i

planova. Dio ekipe je malo izgnjavio našeg Joku (uvijek spremnog za pomoć i savjet) za insktrukcije iz hodanja u navezi po ledenjaku i izvlačenju iz pukotine u slučaju propadanja. Prognoza je naravno najbitniji faktor i kao i inače u visokim planinama bila je upitna do zadnjeg dana tako da sam 3 dana provela na internetu prateći sve svjetske meteorološke modele kako bi odlučili hoćemo li ili nećemo ići. Naravno da to moje nerviranje oko prognoze i nije imalo nekog smisla jer je naša Luca odlučila da će biti dobro vrijeme za njezin rođendanski vikend pa se tako i prognoza svaki dan malo popravljala. U takvim visokim planinskim predjelima popodnevi pljuskovi su uobičajeni scenarij i toga se ne bojimo, bitno da ne udaraju gromovi dok budemo na feratama. Petak u podne je dogovor za polazak al već od 7 ujutro počimlju punom parom pripreme opreme, razvozanje djece na dvije različite adrese i razmjena moje Dacije za puno veći Berlingo kako bi uopće mogli sve ukrcati. U podne se skupljamo kod nas u dvorištu i slažemo prtljagu. Opušteno krećemo autoputom prema Sloveniji gdje kupujemo hranu za sljedeća 3 dana. Sunce se spušta iza obzora dok se pokraj gradića Belluno

Tempo je bio taman onako po mom s ozbirom da je bilo vremena za napraviti još 100 fotografija u svim smjerovima

dižemo u Nacionalni park Dolomiti Bellunesi diveći se se vrhovima koji nas okružuju. Shvaćamo tek tada da smo došli u područje izvanzemaljske ljepote koju ipak nisu mogle dočarati stotine slika koje sam pregledala na internetu prethodnih mjeseci. Kako pada mrak tako raste naša euforija i divljenje. Prolazimo kroz neka mala savršeno uređena planinska naselja, osvjetljenja kao u Božićno vrijeme, bez gužve na koju smo naučili kod nas u jeku sezone. Već u mrkli mrak penjemo se na Passo di Fedaiia gdje u kratkom razmaku susrećemo dvije srne i jednu lisicu. Prava divljina bez obzira na ogroman broj ljudi koji tu godišnje prođe. Velika je uzbrdica pa nam i Berlingo jedva ide uzbrdo, dobro se pomučio tih zadnjih 2 km do planinarskog doma (talijanski zvanih „rifugio“) Rifugio di Fedaiia. Došli smo točno u 10 na zatvaranje kako su mi i rekli u domu te se smještamo u spavaonicu gdje smo srećom sami. Nakon lagane večerice („pancete s nogu“) odlazimo na počinak s obzirom da planiramo rano

buđenje kako bi stigli na prvu žičaru u 8:30.

Rano ujutro vani pada neka kišica i oblačno je ali nam ne narušava raspoloženje i uzbuđenje. Vrlo brzo dok marendavamo oblaci se rastvaraju i sunce obasjava zelene proplanke oko nas. Uz uživanje u predivnim vidicama spremamo opremu te krećemo automobilom naprijed još par km uz jezero Passo di Fedaiia kako bi preko brane prešli na drugu stranu gdje se nalazi vučnica kojom ćemo skratiti uspon za nekih 1.30h. Želimo iskoristiti maksimalno malo vremena kojeg imamo na raspolaganju. Na parkignu je gužva jer svi planinari čekaju prvu vučnicu da bi uspjeli odraditi kružnu turu na vrijeme za povratak do zadnje vučnice. Inače ne volim gužve u planini ali s obzirom na božanstvenu ljepotu oko sebe nije me ni briga što stojim u redu. Ukcavamo se po dvoje u vučnicu i krećemo uzbrdo. Bože mili koja ljepota oko nas. Nevjerojatno ljepo. Od puste euforije prije ulaska na žičaru nismo baš razmišljali da bi na toj visini zbog strujanja zraka moglo biti puno hladnije pa se sad već lagano smrzavamo i jedva čekamo iskrcavanje na 2666m kraj Rifugio Pian dei Fiacconi odakle krećemo dalje stazom Via Ferrata 606 koja će nas dovesti na najstariju feratu na dolimitima kojom ćemo se popeti na vrh Punta Peniu (3343m). Prvo se spuštamo nizbrdo cca 100m i onda lagano dižemo uzbrdo po snježnoj padini. Oblaci su visoko tako da uživamo u vidicima

DOLOMITI:

LA FELICITA, FELICITA

na sve strane. Već sam napravila 50 fotografija a nismo ni krenuli pa mi muž već njurga da će mi oteći mobitel. Nakon nekih 1.30h hoda stigli smo do ulaza u feratu. Ostavili smo srećom iza sebe mnogobrojnu planinarsku školu jer bi nas oni usporili poprilično. Na ferati kao i na stazi ima puno ljudi i krećemo se u manjoj koloni međutim imali smo sreću da smo svi bili sličnog tempa tako da nije bilo nikakvih većih zastoja ni preskakanja sve do izlaza iz ferate. Tempo je bio taman onako po mom guštu s ozbirom da je bilo vremena za fotografi-

ranje. Najnevjerojatniji je pogled na vrh Piz Boe, jedan od najdominantnijih u Dolomitima zbog svojih karakterističnog stepenasto-piramidalnog oblika. Vidjela sam stotine slika ali nisam ni sanjala da tako moćno izgleda. Čini mi se da nema smisla ni penjati taj vrh kad tako dobro izgleda dok ga gledaš s drugih vrhova u Dolomitima. Ferata je srednje težine, osiguranja su dobra, nema nekih teških detalja, uglavnom za sve ima hvatišta. U samom ulazu u feratu zbog topljenja snijega jako su vlažna gazišta i izrazi-

to sliska (jedva sam čekala da se izvućemo naprijed) a na jednom malom dijelu visočije u ferati gdje je zaostalo snježnište trebalo je paziti na led. Sve u svemu nikakvih ozbiljnih teškoća i svaki planinar prosječne kondicije bez straha od visine i izloženosti na feratama mogao bi to svladati. Zadnji uspon do vrha je pokriven snjegom i zbog relativno niske temperature tu stavljamo dereze/kape/rukavice jer je već dosta hladno i podloga tvrda. Brzo smo na vrhu gdje ispred skloništa Capanna Punta Penia radimo kratki predah u zavjetri-

ni. Ne smijemo se puno zadržavati jer bi mogli zakasnuti na žičaru za silazak što bi nam dalo dodatnih 1.30 hoda nizbrdo koje bi radije preskočili kako bi imali više vremena za vožnju i istraživanje u drugim područjima u dolomitima. Nakon vrlo kratkog odmora i nazdravljanja rakijicom krećemo do slavnog metalnog križa na slikavarnje. Jednu fotografiju svi, pa jednu s ovom zastavom, pa jednu s onom, pa samo žene „pa vako pa nako“ dok nam se smije jadan čovjek kojem sam dala mobitel da nas fotografira. U tih par minuta promrzli smo od glave do pete pa krećemo brzinski napraviti navezu i polazimo nizbrdo da se čim prije maknemo sa vjetrometrine. Nakon kratkog silaska dolazimo ponovno do kraće ferate gdje se jako sporo krećemo s obzirom da je grupa stranaca ispred nas iznimno spora. Kako je njihov dosta a uzak prostor nismo baš u mogućnosti da ih preskačemo pa odlučujemo ipak laganini za njima, srećom kratka je ferata. Ona nas spušta na Marmolada glečer, poznati glečer na Dolomitima koji je sada zbog snježnog padalina još uvijek prekriven snjegom, tek na nekoliko rubnih dijelova se otvaraju ledenjačke pukotine. Posljedice globalnog zatopljenja su ovdje strašno vidljive s obzirom da su nekadašnji tuneli iz prvog svjetskog rata koji su tada izlazili na snjeg ostali visoko u stijeni Marmolade. S obzirom da znam koliko ima opasnih pukotina ispod tog snjega bez obzira na jasno utabanu stazu koja izgleda sasvim bezazleno, idemo u navezi jer ne želimo riskirati niti malu statističku šansu da netko propadne kroz snježni most. Bez obzira na opasnost velika grupa engleza opuštenu gazi bez naveze ispred nas nizbrdo. Sad je već toplo, sunce ponovno probija kroz oblake i snjeg je premekan pa očekivano klizimo i propadamo. Bez većih teškoća spuštamo se ponovno na vučnicu kraj skloništa Pian dei Fiacconi uz predivan pogled na glečer iza nas. Prestretni smo zbog uspješnog uspona pa nakon iskrcavanja sa žičare sjedamo na terasu kafića da nazdravimo toj ogromnoj sreći. Nakon 30 minuta što zbog hladnoće što zbog umora počinjemo se jedno po jedno nekontrolirano tresti pa se brzo dižemo i u 30 sekundi trpamo u automobil kako bi se ugrijali čim prije.

Nekih 15ak minuta nam je trebalo da se ponovno vratimo u „normalno“ stanje dok se vozimo nizbrdo prema našem drugom odredištu u blizini parka Tre Cime di Lavaredo gdje sam rezervirala mali skijaški apartman. Netreba ni komentirati da je smještaj u Dolomitima komplicirana

stvar s ozbirom da su cijene izrazito visoke za naše „planinarske“ navike. Sve je vjerojatno duplo skuplje nego što platimo u drugim susjednim državama pa sam puno vremena potrošila dok nisam našla neki jeftiniji smještaj s obzirom da autokamp kao najčešći izbor kod ovakvih putovanja nije bio neka opcija zbog promjenjive prognoze i nešto nižih temperatura koje su prevladavale zadnjih dana. Na putu prolazimo kroz malo turističko planinsko naselje gdje se čudimo nevjerojatnoj devastaciji šuma i nagađamo što se zapravo moglo dogoditi da ostavi iza sebe takvu štetu. Stali smo na kavu u mali birc gdje nam se konobar smije dok pokazuje na auto i pita „jeste došli s Fedaia?“ Naime zbog velikog nagiba i dosta kočenja osjetio je smrad kočnica. Kaže nam da je to svaki-danšnja pojava s obzirom na veliki nagib do Fedaie. Objasnio nam je da su šume propale od uragana koje poharao Belluno prije nekih 6 mjeseci. Na internetu nalazimo katastrofalne snimke koje su napravljene nakon uragana. Šokirala nas je ta razorna snaga prirode. Preko poznate lokacije passo di Falzarego spuštamo se pokraj slavne turističke destinacije Cortina d'Ampezzo kojoj se ovoj prilikom divimo ipak samo iz automobila. Nešto prije sumraka dolazimo do skijaškog naselja Carbonin Schluderbach gdje nas čeka mali apartmančić. Nakon raspakiranja/sušenja opreme/kuhanja večere opuštamo se uz čašu vina i čašu razgovora ali brzo idemo na spavanje. Umor je jači od nas a želimo još sutra maksimalno iskoristiti dan. Ujutro krećemo oko 8 prema parku Tre Cime di Lavaredo dok se ponovno divimo toj prirodi oko nas kao neka mala djeca u lunaparku. Na ulazu u park je kolona na naplatnim kućicama. 30 eura ulaznica za auto odnosno za nas 5, zaključili smo da je jeftino u usporedbi s nekim našim parkom tipa Plitvička jezera. Uz nevjerojatne prizore na okolne vrhove dolazimo na parking kraj planinarskog doma Auronzo. Stotine auta su već na parking u stotine ljudi šeta naokolo ali ja se osjećam kao da nema nikoga. Nikad nisam bila u takvoj gužvi u prirodi a da nisam nikog ni primjećivala oko sebe. Nevjerojatno je lijepo gdje god pogledam oko sebe. Od puste euforije i ljepote smo se nekako razdvojili svaki na svoju stranu diveći se svemu dok se nismo ponovno našli i krenuli prema Monte paterno ferati Via ferrata De Luka-Innerkofler i vrh Monte Pa-

terno koji su bili naš cilj za danas. Fantastično i nadnaravno je sve oko nas, kao u nekoj sceni iz Zvezdanih staza sa drugog planeta. Okružujemo oko Tre Cime kojima ćemo se diviti dok se budemo penjali po ferati. Ferata je super zanimljiva, ništa teško s dosta horizontalnih linija kroz tunele iz prvog svjetskog rata. Na raskrižju gdje ferata kružno izlazi na sam vrh Monte Paterno zaključujemo da ipak gore na vrh neidemo s obzirom da su ljudi u koloni u oba smjera prema gore i odozgo

a kiša je taman počela padati. Idemo nizbrdo na rifugio Locatelli gdje smo odredili da ćemo nazdraviti šampanjcem za Lucin rođendan. Tu na raskrižju srećemo dva planinara iz Bosne koji žive i rade u Austriji pa su gotovo svaki vikend u Alpama i Dolomitima. Oduševljeni su sresti nekoga iz svojih krajeva pa se uz čakulu zajedno spuštamo ali oprezno jer su stijene sada jako skliske. Srećom kiša traje kratko i dok smo izišli iz dugačkih tunela do rifugio di Locatelli već je suho i gotovo pa sunčano.

Na terasi poznatog planinarskog doma Rifugio Locatelli nazdravljamo s našim novim planinarskim prijateljima i veselimo se uz poglede na slavni Tre Cime u pozadini. Dok se mi žene tradicionalno fotografiramo sa zastavom naše slavne Dragojle Jarnević (pve hrvatske alpinistice) gore visoko na terasi doma čujemo kako netko više „Vidi tamo piše Dragojla“. Svugdje ima tih naših ljudi za naći. Spustio se tada do nas konobar iz Zadra koji tu radi već nekoliko sezona pa nam u kratkom veselom druženju pričava kakav je život nekoliko mjeseci sezone pokraj Tre Cime. Napuštamo dom i krećemo nazad prema parking u ispunjeni srećom i veseljom. Naši novi planinarski

Kratko posjećujem „poljski wc“ koji strši na rubu stijene jer ipak je i to zanimljivo iskustvo na 3334 m dok hladni vjetar puše kroz sve pore na daskama

Dolomiti su jedinstveni primjer božanske ljepote i sretna sam što si mogu život ispuniti takvim trenucima

prijatelji nam predlažu neke ideje za planinarenje u Austriji pa razmijenjavamo brojeve telefona jer tko zna, možda dogodne odemo malo do Austrije. Na parking se pozdravljamo s njima i krećemo autom nizbrdo prema jezeru Misurina kako bi nešto

večerali s obzirom da nemamo više hrane u apartmanu. Uživamo na terasi s pogledom na predivno jezero i malo simpatično turističko naselje prije nego krenemo na odmor u apartman. Na spavanje opet idemo ranije kako bi ujutro što ranije krenili nazad prema kući s obzirom da nas čeka ne samo dugačak put već i nekoliko sati dok ponovno skupim djeću i razmijenim automobile.

Sutradan kako prelazimo hrvatsku granicu vraćamo se lagano u stvarnost prisjećajući se obaveza koja nas čekaju a koje smo u ova 3 dana totalno zaboravili. Gledamo Velebit s ličke autoceste i tako nam se sad čini nekako malen i nezanimljiv.... Duboko u sebi znam ipak da zapravo već sljedeći put kad dođem

na taj Velebit ću opet kao i uvijek biti očarana ljepotom i ništa mi neće biti manje ljep i zanimljiv nego inače.

Nismo ni došli kući a već je netko pitao gdje ćemo dogodne. Premda neželim ništa reći naglas, u mojoj glavi vrti se opet milijun ideja i moram priznati nije to lako sa svim tim željama i idejama.

Pretpostavljam da je puno lakše kad je čovjek „normalan“ i ima normalne ideje i želje. Odeš ljepo u shopping i kupiš sebi neke ljepe cipele, torbice ili šta već...odeš na koncert neki u subotu navečer ...kupiš neki auto ili šta već može čovjeka veseliti. Ovako pak uvijek sanjaš i patiš za nekim planinama, snjegom, ledom. Sanjaš vrhove od Prokletija do Alpa i ta ti planina neda mira. Gdje god se okreneš vidiš neke vrhove koje bi bilo zanimljivo popeti. Nosiš stare cipele jer skupljaš za krplje... Nosiš istu torbicu 6 godina ali imaš 6 ruksaka svih različitih volumena. Jakna ti je stara minimalno 8 godina ali imaš barem 3 planinarska flisa i čekaš kada će staviti popust na 4ti da kupiš i njega. Dok ljudi oko tebe gledaju popularne tv serije ti vrtiš snimke planinarskih uspona na internetu. Dok drugi rade kolače ti čitaš članke o usponima ili planinarske knjige ili pak pišeš dugačke izvještaje sa svojih izleta. „Težak“ je to život nas zaljubljenika u planine.

Par dana nakon uspona slažem snimke iz Dolomita u youtube video kako bi sačuvala te momente sreće zauvijek Tako da kad upadnemo u kolotečinu svakodnevnih obaveza možemo uz idilične snimke vratiti se u mislima u ovih par dana ljepote i pozitivne energije. Dolomiti su jedinstveni primjer božanske ljepote i sretna sam što si mogu život ispuniti takvim trenucima.

Sudjelovali: Jelena Morić, Mario Morić, Lucija Antić, Tomislav Morović i Nina Živković.

CINCAR

ZELENA PLANINA
KONJA I PTICA

16.6.2019. okupljeni u Livnu, pod Julijinim vodstvom, uz guštanje uz kavu i livanjski burek, nestrpljivo čekam da prvi put zakoračim tom legendarnom planinom. Sam grad s tri rijeke, plijeni nam pozornost. Bistrica, tajanstveno se provlači ispod padajućih grana vrbe, okrunjena pitarima crvenih đirana dužinom mosta. Tu je i spomenik kralju Tomislavu, kao zahvala livanjskog naroda. Iznenađenje dolazi s mladićem koji nas vodi do prijevoza za planinarski dom. To izaziva gromoglasan smijeh ali se poslušno penjemo u prtljažnik poljoprivrednog kamiona. Naša avantura počinje trukanjem kotača na izlokanom putu. No, sve se zaboravi izlaskom na visoravan Kruzi kada ugledamo ergelu divljih konja na paši nepreglednom ravnicom. Livanjski konji imaju svoju priču. Fotografirajući njihov galop htjeli smo uhvatiti jedan trenutak njihove divljine. Očarana sam tim prekrasnim životinjama (razlog da sam dugo volontirala u Pegasusu), posebno znajući da ovi konji žive slobodni kao i prije stotinama godina. Ostavili smo jednu i krenuli drugoj ljepoti, planini. U pl.

domu Kruzi kratko pozdravljanje domaćina i krećemo stazom valovitim brežuljcima. Nakon kratkog izlaska na zelenu ravnice, ispred nas se uzdiže planina Cincara u svojoj iskonskoj ljepoti. Krećemo prema zapadnoj stazi, zaobilazeći ponikve i vrtače, dolazimo na makadamski put, prateći rub

Glamočkog polja, uz koji još uvijek stoje podsjetnici na vrijeme najveće ljudske gluposti, rata. Neki potiskuju bolna sjećanja i nastavljamo se penjati stazom niske crnogorične šume, uz cvrkut ptica, prema grebenima do vrha. Da bi na samom vrhu Cincara sa visinom od 2006m, dobili nagradu: čaroban pogled na Malovan, Tušnicu, Kamešnicu, Dinaru, Buško blato i Livanjsko, Duvanjsko, Kupreško polje. Pred tom ljepotom prirode čovjek zanijemi, zastane, osjećajući se malen, za nju nebitan i može se samo zahvaliti što je tu i ispričati joj se za zlo koje joj nanosi. Odlaganje spusta ubrzali su tamni oblaci ploveći prema nama. Uz štovanja njene čudi, napustili smo vrh planine podijeljeni u dvije grupe. Znatizeljnjiji su skrenuli prema Švabinim stajama a nas nekoliko nastavkom staze, da bi se uskoro opet našli na križanju. Inače, Švabine staje su niz nastambi iz vremena austrougarske monarhije izgrađene za uzgoj stoke sa zanimljivim postrojenjem za odvod vode. Kasnije je tu bila livanjska sirana. Uz pratnju sitne kišice, gazeći visoku travu, spustili smo se do pl. doma Kruzi, gdje su nas dočekali ljubazni domaćini pl. društva Livno, časteći nas toplim ručkom. Izašli su nam u susret kada smo zamolili da nam donesu čuveni sir za kupiti. Sa okusom planine i u očima i na nepcima prepustili smo se novom trukanju bespućima, sada „žive“, divlje planine Bosne i Hercegovine, ostavljajući za sobom sliku veličanstvene planine i nepreglednih polja kojim su pasle ovce, krave i slobodni konji.

Nakon obilne večere na Putu Oluje odlučismo nas četvero pohoditi Vrliku jer je tu večer uprizorena predstava Ero s onog svijeta. Jakov Gotovac uglazbio, napisao Milan Begović a izvedba ansabla HNK Split, u programu splitskog ljeta. Onako topla večer, ja u planinarskoj majici svetog Mihovila, planinarskim hlačama, samo nisam u gozama, već nosim japanke na nogama. Prolazimo ulicom gdje se miješaju mirisi vrličkih uštipaka (sa marmeladom, sir, pršut, panceta) i nekog roštilja (ćevapčići, kobasica) i točenog piva.

donijela. Polubunovni, vire iz svojih vreća za spavanje, kažu lane. Otkud ti to. Neće da ga uzmu, ja pustim i ono pobježe u kut šatora. Dosjeti se Cvita, stavi je u kašun u kamionom s pićem. Nosim je, dižemo i spuštamo joj cerađu i tu je Paja (kuhar) pomaže, smješka se, možda misli dobar gulaš sutra. Odlazimo i mi spavati. Pomalo tonem u san, ali trebam se ustati prije svih planinara prije 6, budna sam, svjetlećom tikicom provjeravam bambija, ščućuren u kantu kamiona smireno

Uzimam je u naručje, unosim u auto, sva drhće i trperi, strah je. Mazim je, milujem je i tepam. Smirujem je, a ona svojom hladnom njuškicom vrluda po mom vratu, dodiruje i oblizuje (ljubi me)

OLUJKA

Pozitivna energija, mnogo posjetitelja sa svih strana svijeta. Pokraj česme na veličanstvenoj pozornici živih scena (stogovi sijena, mlinovi, konji), mnoštvo umjetnika, glazbenika, pjevača u uniformama i odorama ovog prostora, oslikava jedno vrijeme i njegovanje tradicije i kulturne baštine dalmatinske zagore vrličkog kraja. Oduševljena sam tridesetminutnim gledanjem lijepog i vrlo kvalitetno postavljenog prizora. Ništa se ne gubi od doživljaja i zvuka, postavljen je i video zid. Mi napuštamo vrličku česmu ugrizom vrličkog uštipka sa marmeladom.

Na kantu u nekom kafeu poslije pola noći i dvi, tri ture pića, u veselom raspoloženju vraćamo se u bazni kamp Glavaš na Putu Oluje i naše šatore. Tu pred samim skretanjem pod snopom svjetla automobila (Zmajo) na sred puta tetura bambi, hoda, gleda, stala je! Sanja snima video, a ja čekam da izađem, viknem: otvorite vrata, zapovjedim. Mare otvara izlazi, gurnem stolicu, izlazim i ja. Hoću do bambija a ona uplašena odlazi u grmlje pokraj puta. Uzimam je u

naručje, unosim u auto, sva drhće i trperi, strah je. Mazim je, milujem je i tepam. Smirujem je, a ona svojom hladnom njuškicom vrluda po mom vratu, dodiruje i oblizuje (ljubi me). Rekoh Noni, daj joj i ti svoj vrat da ga mazi. Ne, ww ne odrješito više. Pitaju me što ćemo s njom, a ja odgovaram: nosim je u kamp, pitat ću Ivicu lovca kome da je damo. Stigosmo u kamp, mrak je, svi već spavaju (čujem pokoje hrkanje). Ulazim s bambijem u veliki šator, tu spavaju Cvita, Bunika I i II i Cvjetić. Budim ih: vidite što sam

spava. Muni priprema jutarnju kavu pa pristižu ostali planinari i kazujem im za bambija. Svi su za kuhanje njoka i gulaša, samo su naj sretnija su djeca Karlo, Grga, Jakov, Filip, vidjevši bambija u kamionu. Vuk Samotnjak fotografira bambija, Muni otvara i spušta ogradu i bambi hitro skoči pokraj nas planinara Oluje, odjuri u svoj svijet gore, Glavaša i Dinare. Olujko je prozvašmo, nadam se da će svake slijedeće Oluje tu zameketati pod tvrdom Glavaša i buditi uspomene kod nas i mene.

Sjeverni Velebit

23. - 25.08.

HAJDUČKI I ROŽANSKI KUKOVI

Predivna tri šumska dana proveli smo planinareći po Hajdučkim i Rožanskim kukovima.

Prvog dana polazišna točka nam je Lubenovac i krećemo put Hajdučkog kuka koristeći kartu i gps jer markacija prvi dio staze nema. Borimo se

sa srušenim stablima i obraslim žbunjem a usput uživamo u neograničenim količinama malina (osim tamo di ih je medo popapao). Naravno da se oblaci skupljaju i vrlo brzo počinje velika kiša praćena grmljavinom pa oblačimo gore tex-e i nastavljamo hodati, čak i Bepo luduje po šumi i kamenjima. Šumske boje sve su izraženije, kišni mirisi jači - predivno je biti na mjestu gdje se ne ide često, nestvarni vidici, ljetne temperature na obali a mi uživamo navučeni.

Nakon što smo popeli Hajdučki kuk, zaputili smo se prema Golubiću. Planinarenje je naporno jer i dalje pada kiša a zapuhala je i bura, markacija ima-nema, ali Leo to super vodi i bar se ne gubimo. Plan je bio ići prema

Šumske boje sve su izraženije, kišni mirisi jači - predivno je biti na mjestu gdje se ne ide često, nestvarni vidici, ljetne temperature na obali a mi uživamo navučeni

Rossijevom ali kad smo došli do križanja i vidili da piše još 3 i po sata dogovorili smo se da ne idemo dalje jer je već počela padati noć pa smo se spustili malo niže i prespavali u šumi.

Jadni moj pasičak Bepo glumija je hrabricu i spavao izvan šatora, ali se tresao od straha zbog zvukova, šuškanja i mirisa, pa smo ga ipak natjerali da spava u šatoru, mislim da bi ga do jutra srce izdalo!

U nedjelju nastavljamo prema Rossijevom skloništu preko Vratarskog kuka. Markacije su vidljive ali je sve obraslo, tako da se doslovno gubimo u klekovini. Bepo hoda i cvili, malo su ga stije- ne umorile, ali bez obzira na strah

već je na korak do malog psalpiniste. Savršen i sunčan dan, napokon imamo prekrasne poglede na okolne vrhove! Nastavljamo prema skloništu od Lubenovačkih vrata novo markiranom stazom. Srećemo par planinara na Premužičevoj stazi s kojima smo malo proljudikali, marendali i dalje prema Lubenovcu a neki stranci su nas upozorili na „little biir“ po stazi ali mi ga nismo vidili. Eto ga, lipo kružno planinarenje po Hajdučkim i Rožanskim, jako smo zadovoljni jer smo oboje prvi put prošli te divlje staze. Za kraj smo otišli do Mrkvišta na pivu, pa su nam se čudili kako smo to spavali u šumi a medo nam nije doša..... we had luck this time ;)

PROKLETIJE

MOJOJ SRIĆI NIGDI KRAJA

Prošle godine sam po prvi put posjetila Prokletije. Mom oduševljenju nije bilo kraja... ljubav na prvi pogled, jednostavno nisam mogla virovati da nešto tako lipo zbilja postoji. U međuvremenu sam ja obišla i druge zemlje, kontinente, ali apsolutno ništa se ne može miriti sa Prokletijama. Za prošli Helop sam pisala članak isto o Prokletijama napisavši da imam osjećaj da su me svojom lipotom malkice proklele i da neću moći izdražati ne vraćati im se iz godine u godinu. Iskreno, u tom trenutku sam se nadala da će me malo proći taj zanos i opčinjenost, ali s obzirom da i ove godine, usprkos činjenici da sam bila na Kilimanjaru i da se štošta

Uopće ne znam kako zahvaliti mome dragom prijatelju Joki šta uopće postoji, a kamoli njegovoj spremnosti da svoju ljubav prema planini podijeli i sa drugima

može napisati i o tome, ja evo opet pišem o svojoj ljubavi. Prošle godine sam napisala i da mi je želja bila rasturiti se u toj mjeri da se četveronoške vratim doma...i šta da kažem osim da treba paziti šta se želi, jer se to zbilja može i ostvariti. Ovako je to išlo... Nas 13 od 26-27 smo krenuli na malo zahtjevniju turu (mislim samo tehnički da je bila zahtjevnija) ujutro oko 9 sati. Plan je bio taj dan popeti se do jezera i tamo

podignuti šatore, te iduće jutro ispenjati Maja Jezerce, 2,695m, najveći vrh Prokletija. Već nakon nekih 2 sata radimo malo veću pauzu kod Karaulle. Lagani odmor, marena, druženje sa Delijom i njegovom suprugom, te polazak dalje. Nakrcani do zuba koračamo planinarskim puteljcima željno iščekujući 6 jezera o kojim sam se toliko naslušala da sam već i sama stvorila neku sliku u glavi. Prolazeći granicu Crne Gore i Albanije, iza malog brežuljka pojavljuje se prvo jezero. Kako nam je dan bio topao i sunčan, sve one boje su bile još i izraženije, a jezera poprimajući zelenu boju okolnih brežuljaka, na momente su imala smaragdni odsjaj. Oko njih prepuno rozog, žutog cvijeća kao da uobličuje cijelu sliku u nešto izmišljeno i nacrtano. Naravno da bezglavo glavinjam oko ne skidajući smješak sa lica, lagana kao perce nošena lipotom onog što mi oči vide. Na zadnjem jezeru podižemo šator, ložimo vatru te polako tonemo u san željno iščekujući jutro i polazak na Maja Jezerce. Buđenje oko 5, polazak nešto prije

6. Naš vodič trodnevnog bauljanja po Prokletijama je bio Joka. On je na svako pitanje mirno i strpljivo odgovarao, iako, ruku na srce, pitanja je bilo svakakvih, pogotovo sa moje strane. Meni nestrpljenje ka da mi je prvi put na planini, svašta pitam, a ono šta čujem uopće ne registiram kako je, nego nekako ka da mi je sve samo otišlo bez da sam išta upamtila. Sad kad vrtim film unazad, mislim da je to bilo zbog sigurnosti kojom Joka uvik odiše, ali i dijelom zbog mog uzbuđenja i straha hoću li moći sve ja odraditi kako treba... štreber u duši sam i šta ću. Uglavnom, ja sve šta nam je Joka ispriča krivo shvatim te stavim u glavu da ja naš krajnji cilj neki tamo vrh u daljini, te da imamo još barem 2 ure hoda...kad na moje veliko čudo svi počnu oblačiti pojase, kacige...i tek onda meni sine da smo mi skroz ispod Maja Jezerca i da imamo još

samo nekih pola sata uspona... aaaaaa nisam mogla od srama!!!! Majko Božja, pa di mi bi pamet...onako cila u čudu stavim osmijeh na lice, a sve to shvatim kao obrambeni mehanizam mog tijela koje je očito naviklo da ga malkice testiram više nego šta je potrebno, tako da sam ja Maja Jezerce ispenjala sa takvom lakoćom da sam i samu sebe iznenadila. Na povratku nazad Joka odlučio penjati Maja Hoher (sigurno se ne zove ovako, ali je nešto slično) na divlje. Naravno da oduševljeno prihvaćam poziv, te cila vesela i razdragana za svojom veličanstvenom četvorkom gazim put vrha. Silazak, moram reći je bio malo teži od samog uspona jer je teren bio dosta krušljiv, te sipar zbilja odvratan na mistima. Ali pogled prema našem kampu pored jezera je sve to nadoknadio. Di god da se okreneš, sama lipota i blagoslov, šta prirode, šta mog lipog i dragog

društva. Prije samog počinaka, zahvalna dragom Bogu na pruženom u zadnja dva dana tonem u san ni ne sanjajući da najbolje tek dolazi. Treći dan Prokletija...neki se vraćaju do Karaule željno iščekujući pivo, a ja nastavljam za Joki do Maja Rosite, naravno na divlje. Šta gore to bolje! To mi je prvo palo na pamet imajući na umu našeg Matu koji mi je to jednom prilikom reka... i meni ta njegova misao ostade za sva vremena, mameći uvijek iznova osmijeh na lice. Nakrcani teretom od nekih 20-ak kg, krećemo se malo gori, malo livo, malo desno, niz strmine, po siparu, kroz šumu, pa na livade, proplanke, malo na staze, pa opet van njih...i onda na vrh. Trebalo nam je oko 6 sati da se dočepamo Maja Rosite... ali se isplatilo u potpunosti... ovo šta sam tada naučila ne bi u niti jednoj školi mogla

Konstanti uspon i nagnutost tijela prema zemlji su mi na momente izazivali smih jer jednostavno sam imala osjećaj da mi planina očitava bukvicu želeći me malo spustiti na zemlju sa romantičnošću i čežnjom kojom je uvijek gledam i u mislima dozivam

spoznati ni iskusiti... uopće ne znam kako zahvaliti mome dragom prijatelju Joki šta uopće postoji, a kamoli njegovoj spremnosti da svoju ljubav prema planini podijeli i sa drugima možda sam mu se činila malo blekastom kako ga slušam i gledam, ali kad isprid sebe imate tako divnu i jednostavnu, a opet tako potpunu osobu, na možete nego biti Bogu zahvalni šta vam je spojila puteve. Daleko najlipši dan u planini smo privedi kraju u 22:40 šta je moj osobni rekord u hodanju. Skoro 14 sati hoda! I da, to je bio taj trenutak potpunog rasturanja svog tijela i želje da se vratim četveronoške doma...nije bilo baš četveronoške, ali nije puno ni falilo. Oduševljenje cijelim danom i danima prije toga, a i onima koji još dolaze, nije jenjavalo ni kad sam legla. Ni od oduševljenja ni od umora nisam mogla tako lako zaspati, imajući ma umu da imamo još dobra tri dana... Četvrti dan Prokletija je odmor i pre-mještaj iz Vusanja u Grebaju, najlipšu dolinu na svitu!!! Veselo druženje sa našim domaćinima, Zuljom i Špa-

nom, te postavljanje šatora, a popodne smo ja i Anka iskoristile za popeti Volušnicu jer nikako nisam tila pro-pustiti pogled na Karanfile koje smo sutra trebali penjati...nekako mi se čini kao grijeh doći u Grebaju, a ne popeti Volušnicu. Nakon 4 dana planinarenja po bespućima Prokletija, došao je i dan veličanstvenog uspona na Karanfile. Uvijek sam nekako sa strahopoštovanjem gledala na njih, nadajući se da će mi se jednog dana pružiti prilika ih popeti... uvijek mi je zanimljivo kako mi lipota planine i želja da nešto popnem zamagli um koliko je u stvari nešto teško, pa tako i ovaj uspon na Karanfile.... to nije bilo 5 koraka po ravnom! Konstanti uspon i nagnutost tijela prema zemlji su mi na momente izazivali smih jer jednostavno sam imala osjećaj da mi planina očitava bukvicu želeći me malo spustiti na zemlju sa romantičnošću i čežnjom kojom je uvijek gledam i u mislima dozivam. Međutim, ja se nisam dala othrvati tom njenom porivu, te sam uporno,

pognute glave, tvrdoglava ka mazga, sa smješkom na licu (a ponekad i grčom) pentrala se po siparu, stijena, sajlama sa ponorom od par stotina metara, te nekih možda 45 minuta prije vrha i četveronoške (jer se nije moglo baš drugačije)... samo da popnem Karanfile. Tribalo nam je nešto više od 4 sata... Nije bilo lako, to moram reći, jer je umor od protekla 4 dana ipak učinio svoje, ali zato pogled sa vrha Karanfila me je vratio u život....sama lipota... Nepregledno mnoštvo vrhova koji su se nizali jedni za drugima, ali ne samo u jednom smjeru, nego svugđi uokolo, na koju god stranu svita se okreneš, sama lipota i genijalnost majke prirode. Ono što je stavilo točku na i ovog mog putovanja je činjenica da stojeći na vrhu Karanfila sam uspila prepoznati i locirati sve šta sam do sada popela, a kad sam počela nabrajati, iznenadila sam i samu sebe...Dobra i Zla Kolata, Maja Jezerce, Maja Hoher, Maja Rosit, Talijanka, Volušnica, Karaula i moji lipi, zanimljivi, atraktivni Karanfile... Ko zna šta iduća godina nosi...

DOLINA THETH

I ove godine tradicija nije iznevjerena. Nas dvadesetak u karavani od pet pretrpanih vozila zaputilo se u Crnu Goru i Albaniju. Još prošle godine dok smo planinarili Prokletijama pao je dogovor da ove napravimo višednevnu turu. Već smo nešto čitali i čuli o trekning turi „Balkans peak“ koju su uz pomoć EU uspostavili i označili planinari i zaljubljenici prirode Crne Gore i Albanije. Ta tura traje 12 dana no mi smo odabrali dio koji kreće iz Vusanja u Crnoj Gori i ide do Theth doline u Albaniji pa dalje do Valbone doline i nazad u Vusanje. Za to će nam trebati tri dana cjelodnevnog planinarenja. Na ovaj, za nas pionirski poduhvat prijavilo se dvanaest ljudi dok je drugi dio ekipe otišao prema Maja e Jezerces. Po dogovoru nalazimo se u Vusanju u kampu za tri dana. Na naše ture polazimo zajedno ,a onda se nakon sat hoda rastajemo, oni idu prema jezerima poviše karaule gdje

će kampirati ,a mi nastavljamo Ropojanskom dolinom prema dolini Theth u Albaniji. Laganim hodom diveći se vrhovima Karanfila sa desne strane stižemo do Ropojanskog jezera. Prošle godine bilo je to jezero puno vode dugo oko 500 metara i široko 200 te duboko sigurno 2-3 metra. Planirali smo tu stati odmoriti i osvježiti noge u hladnoj vodi kao i prošle godine ali ništa, niti jedne kapi. Pred nama se prostirala udolina sa tek izniklom travom preko koje smo prohodali do graničnog kamena na kraju „jezera“. Mate i ja bili smo u nevjerici jer smo prošle godine bili tu i uživali u čarima Ropojanskog jezera. U čudu nastavljamo dalje i uspon postaje sve strmiji. Uskoro izlazimo na visoravan gdje su tragovi pojilišta i štala i iako

Izlazimo na visoravan gdje su tragovi pojilišta i štala i iako je sredina srpnja tu nema nikoga. Valjda su se i pastiri preorjentirali na turizam ili nešto drugo

je sredina srpnja tu nema nikoga. Valjda su se i pastiri preorjentirali na turizam ili nešto drugo. Sve vrijeme sa lijeve i desne strane uzdižu se prekrasni i surovi vrhovi. Nailazimo i na bunkere iz nekih davnih vremena i stvarno je nevjerovatno da je netko tu boravio u strahu od nekoga drugoga a mi eto sada bezbrižno šetuckamo prekrasnom prirodom. Putem nailazimo na izvore svježe planinske vode na pokoje jezero,a također na druge planinare kojih je kako se približavamo prijevoju Qafa e Pejese sve više. Uskoro smo na prijevoju s kojeg se pruža veličanstven pogled na dolinu Theth naše odredište. Vadi se sva sila foto opreme i slikaju se bezbrojne fotografije ali niti jedna ne može slikati osjećaj i očaranost. Šume na okolnim strminama su prošarane bezbrojnim bijelim suhim koritima povremenih rječica koje nastaju u proljeće topljenjem snijega, a koje sve završavaju u Thethu. Spuštajući se vrlo strmo serpentinama uskoro dolazimo do nekih od tih korita te po količini i veličini kamenja koje je voda donijela svjedočimo o velikoj snazi kojom se s proljeća sliva u dolinu. Najbrži od nas su već nadomak Thetha i pronalaze smještaj. Neki će spavati u sobama, a neki u šatorima. Krijepimo se pivom i hranom, nešto iz ruksaka, a nešto nam pripremaju domaćini. Bio je ovo za većinu zahtjevan dan iza nas je 10

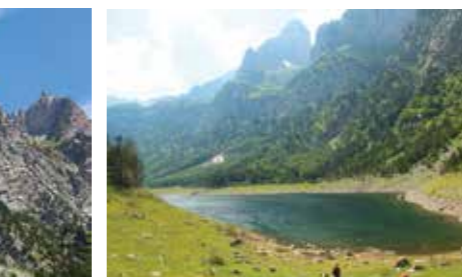
sati i 18 kilometara hoda te 1100 metara uspona. Umorni smo i brzo odlazimo na počinak jer sutra nas čeka sličan dan.

Dan drugi!! Ustajanje doručak i na noge „lagane“. Theth-Valbone!! Dvojica odlaze u centar Tetha na razgledanje pa će nas „kažu stići putem. Vrlo brzo počinje uspon i dosta je teško. Umorni smo od jučer i punih ruksaka, a neki već sa žuljevima. Napredujemo polako, a mimo nas prolaze domaći vodeći konje natrpani ruksacima. Uh kad bi barem netko uzeo moj istrčao bi na vrh planine. Primjećujemo mnoštvo ljudi. Na stazi je na trenutke gužva. Neki su, vidi se planinari ali dosta njih je neki domaći svijet u patikama, košuljama kraj nas nizbrdo prolazi čovjek u štofanim hlačama, nailazim na stariju gospođu sa šeširom sa cvjetnim uzorkom mladići i djevojke u trenerkama. Kao neka promena a ne planina od 2000 metara. Uskoro na 1500 metara nailazimo na kafić, svratište, restoran ne znam ni sam što je točno al imaju sve. Ledene pive, hrane, kave, sokova svega!!! Krasno je, valjda tako izgleda raj za onoga tko ga zasluži nakon ovog „pačeničkog“ života!!! Uskoro izlazimo na vjetroviti prijevoj Qafa Valbones odakle puca pogled na dolinu Valbone i suho korito istoimene rijeke. Spuštamo se dosta strmo u dolinu, a gužva postaje sve veća. Mimoilaze se pretrpani konji, planinari, izletnici. Dolazimo do prvih kuća i u improviziranom kafiću susrećemo

Za tri dana učinili smo skoro 50 kilometara i 3500 metara uspona, saznali da ne treba nositi šator, vreću za spavanje i puno hrane i uvjerali se još jednom da su Prokletije predivne i neiscrpno ishodište za planinarenje

kolegu vodiča iz Splita. Govori nam da na jesen vodi turu ovamo pa je došao istražiti staze. Dalje nastavljamo suhim koritom rijeke i dolazimo do centra sela gdje nalazimo smještaj u kojem je i restoran. Dobra i obilna hrana krevet tuš i wifi. Vau luksuz!!!! Kako su neki dosta umorni, a i žuljevi su učinili svoje za sutra iznajmljuju konja koji će im iznijeti teške ruksake na prijevoj Qafa Prosllopit. Danas smo odradili 10 sati i 15 kilometara hoda te 1200 metara uspona. Dan treći!!! Ustali smo čisti i mirisni i na terasi doručujemo domaći sir med „pispaje“ dok cestom odzvanja

konjski kas. To su kako kasnije doznajemo Kljik i Baljoš. Čovjek dovodi dva konja, to je prijevoz do prijevoja. Odlična zabava za jutro, podsmijujemo se i zafrkavamo jer to nije planinarski da ti konj nosi ruksak ali što je tu je. Povorka konja i ljudi kreće veselo kroz Valbone. Prelazimo rijeku i penjemo se. Put je strm, a na čelu kolone Kljik, Baljoš i njihov gazda Skender. Na nekoliko mjesta odmaramo pogleda uprta u predivnu dolinu. Laganim hodom prekrasnom prirodom stižemo do Qafa Prosllopit koji je ujedno i granica Crne Gore i Albanije. Sa desne strane staza vodi na velebnu Zla Kolatu, a naš put vodi naprijed nizbrdo prema Vusanju. Prolazimo kraj ledene pećine u kojoj ima snijega te dolazimo do raskršća desno za Cerem, a lijevo za Vusanje koje se već vidi u dolini. Uskoro zastajemo na katunu gdje su nam domaćini mlada majka i dvoje male djece. Tu jedemo sir i pijemo pivo te veseli nastavljamo dalje predivnim livadama prema našem cilju. Uskoro dolazimo do naših auta kraj restorana gdje srećemo ekipu sa Maja e Jezerces. Veselo je, gostimo se, častimo i vidamo rane ponosni na našu turu. I danas je za nama 10 sati i 15 kilometara hoda te 1200 metara uspona. Kad se sve zbroji za tri dana učinili smo skoro 50 kilometara i 3500 metara uspona, saznali da ne treba nositi šator, vreću za spavanje i puno hrane i uvjerali se još jednom da su Prokletije predivne i neiscrpno ishodište za planinarenje.

ŠKOLA SPORTSKOG PENJANJA

Mnogi prijatelji i poznanici pa čak i planinari su mi kroz kolovoz postavljali pitanje što mi treba tečaj škole sportskog penjanja, što me to vuče u tom smjeru i slična pitanja. Uglavnom sam odgovarao da želim prvenstveno ovladati čvorologijom, samoosiguranjem, prevezivanjem, abseilanjem i sl. za ne-daj bože iznenadne situacije u planinarskim pohodima, naročito feratama. Tako sam se prijavio u školu sportskog penjanja koja je započela 28.08.2019. uvodnim predavanjem u sklopu 5.ŠSP u S.P.K. Mihovil koje je održao instruktor Tomislav Mor, uz asistenciju predsjednika kluba Marija Jandrića i tajnice Anđele Gracin. Taj trio je uz povremenu terensku asistenciju Tomislava Bana, Rine Milošević i Kreše Palinića održao obuku devetorice novaka: Jelena Mandić, Franka Gulin, Vedrana Mikulandra, Ana Vranjić, Ivana Lokas, Zrinka Bašić, Ivan Rude, Marko Vatačuk i moja malenkost. Uspriko činjenici

što sam odmah ustanovio kako sam uvjerljivo najstariji dio novačke skupine, prepun adrenalina od izleta u 10.OPŠ, svih ljetnih uspona, te naročito dolomitske avanture od prije koji dan, spremno sam krenuo u nepoznato područje. Svi ostali polaznici škole su imali neke svoje razloge zašto su se prijavili na tečaj, ali većina nije imala gotovo nikakvo iskustvo niti saznanja što nas zapravo čeka. Uskoro smo se suočili s izazovima sportskog penjanja na prvom terenskom vikendu, od šest koliko nas je ukupno čekalo te jednom tjedno predavanje u prostorijama kluba.

VIKEND 1. Vertikala i kanal sv. Ante

Prvi susret s opremom i umjetnom stijenom - Vertikala, u Vodicama protekao je dosta ležerno jer smo se stvarno polako upoznavali sa svime što nas čeka i ispitivali svoje tjelesne sposobnosti pokušavajući se penjati po stijeni uz pomoć asistenta metodom top rope, s više ili manje uspjeha. Sutradan u nedjelju smo se okupili na malom penjalištu u kanalu sv. Ante - pored tzv. „hitlerovih očiju“. E tu smo tek vidjeli što je prirodna stijena, što su spitovi kako se ukopčati k o m - plet-

ma, kako osiguravati jedan drugoga različitim spravicama itd. Asistenti su postavljali smjerove, a mi školarci se penjali opet na top rope. Uglavnom, većina smo bili impresionirani novom situacijom u našim „sportskim“ životima.

VIKEND 2. Čikola

Već je drugi vikend, tj. dvodnevno

penjanje na lakšim smjerovima na penjalištu u kanjonu Čikole pokazalo čitavu „filozofiju“ sportskog penjanja na prirodnim stijenama. Tu smo već pomalo i postavljali smjerove, međusobno se osiguravali uz nadziranje od strane instruktora i asistenata. Osim što je bilo naporan i jako vruće, na trenutke je već postajalo i zabavno kako smo napredovali u postavljenim zadacima,

te svladavanju malo težih smjerova.

VIKEND 3. Malačka i Džebinovac

Prvi dan trećeg vikenda smo se odvezli na Kozjak, penjalište Malačka ali nas je bilo vrlo malo radi raznoraznih obveza. Opet je bilo izuzetno vruće ali nas troje školaraca smo uz troje asistenata naporno radili na postavljanju i prevezivanju na sidri-

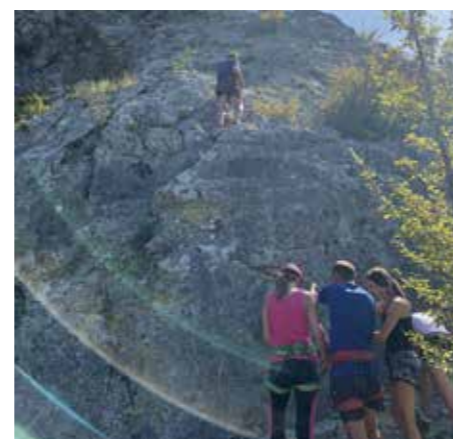

štu svim metodama koje smo učili na predavanju. Bilo je tu i zahtjevnih smjerova, malo mučenja i naprezanja do krajnjih granica, ali smo uglavnom svladali zadatke. Sutradan je ekipa bilo znatno brojnija pa smo se odvezli u kanjon Zrmanje, na penjalište Džebinovac. Tu smo demonstrirali neku vrstu predispita za prevezivanje na sidrištu, na vrhu smjera se nalazio Tomislav (instruktor) kao kontrolor i korektor naše izvedbe. U međuvremenu je ostatak ekipe pokušavao penjati teže smjere uz pratnju asistenata, uglav-

nom smo se dobro zabavljali.

VIKEND 4. Marjan

Odlazak na „čuveno“ penjalište južne stije Marjana, iznad kupališta Kašjuni je bio poseban doživljaj. Glavni zadatak na tom izletu je bio vježbanje abseila, što je svima bilo vrlo zabavno. Ostatak vremena smo se pokušavali boriti s dosta zahtjevnim postavljenim smjerovima, naročito jako visoko postavljenim prvim spitovima. Neki su to uspijevali bolje, neki su imali padova, hvala Bogu

s manjim ogrebotinama, malo smo se borili s agavama i sitnim bodljama kaktusa. Sve je prošlo bez ikakvih posljedica, osim što smo svi bili jako iscrpljeni, a vjerojatno i s prevelikim respektom za stijenu, pa nismo baš bili zadovoljni obavljenim.

VIKEND 5. Paklenica i Mali Vaganac

Prvom danu ovog vikenda na penja-

lištu u Nacionalnom parku Paklenica nisam osobno nazočio jer nisam htio propustiti otvorenje skloništa na Dinari mog matičnog kluba HPK Sv. Mihovil, tako da mogu samo kratko prenijeti dojmove što sam čuo od kolega. Svi koji su se penjali na lakšim smjerovima su bili oduševljeni viđenim i proživljenim, te zaželjeli ponoviti što prije. Drugi dan smo se nas nekoliko dovezli do penjališta iznad Starigrada, Mali Vaganac. Kako je bila gužva zbog ostalih penjača, morali smo se ograničiti na dva-tri smjera, koji su se pokazali prezahtjevni za većinu nas školaraca, ali bez obzira hrabro smo se pokušavali penjati u kroz „kamin“ i na vrlo glatkoj stijeni. I ovaj dan je bio jedno vrlo korisno iskustvo u penjačkoj praksi, te nam dao dodatnog znanja za ispit koji nas je čekao idući vikend.

VIKEND 6. Ispit i Omiš

Nekoliko školaraca je ispit polagalo u petak u prostorijama kluba i na boulder stijeni jer su u subotu bili spriječeni iz osobnih razloga. Ostali školarci su spremno svladali pismeni i praktični dio ispita na Vertikali u Vodicama. Svi smo

Želim prvenstveno ovladati čvorologijom, samoosiguranjem, prevezivanjem, abseilanjem i sl. za nedaj bože iznenadne situacije u planinarskim pohodima, naročito feratama. Tako sam se prijavio u školu sportskog penjanja

imali isti zadatak postaviti smjer do vrha uz osiguranje jednog od kolega, gore izvesti jedno prevezivanje i abseilom se uspješno spustiti. To smo više-manje svi uspješno obavili kao i pismeni dio, tako da je bilo razloga da se zajedno podružimo i onako na brzinu proslavimo. Tek je sutradan osvanuo dan gdje smo već postali penjači pripravnici i krenuli na „ravnopravno“ penjanje s asistentima i instruktorom na još jedno „čuveno“ penjalište u Omišu. Bilo je jako vruće pa smo se nakon maren-de prebacili na sjevernu stijenu, ali svejedno smo svi ispenjali, postavili nekoliko smjerova, te smo nakon sjajnog dana svi zajedno još jednom proslavili uz večeru u Radmanovim mlinicama.

Moram priznati da u početku nisam očekivao da ću se toliko zagrijati za samu tehniku penjanja, da će moje „umorno“ tijelo moći izdržati sve napore koji se pojavljuju svladavajući smjerove. Time je moje oduševljenje nakon nepuna dva mjeseca tečaja, druženja s kolegama, stečenog znanja i iskustva još veće, a o novim prijateljstvima će vrijeme svoje reći. Hvala svim kolegama, instruktoru i asistentima na nesebičnosti i kolegijalnosti!

Trebali smo ići na ledenjački tečaj u Austriju, ali se zbog lošeg vremena odgodio pa smo se onako već spakirani odlučili na Julijske Alpe, Triglavski narodni park- prema Begunjskom vrhu (2461 mnm). Plan je bio zaputiti se u nedjelju ranije iz doline Krme prema Domu Valentina Staniča, koji je zatvoren zimi ali ima malu zimsku sobu sa 4 ležaja, tu prespavati i ujutro na vrh te spuštanje u dolinu.

Čitali smo po netu, gledali kartu, istraživali i upute su sasvim okej. Ide se sa cca 940 mnm do doma koji je na 2332 mnm, a ide se nekih 5 i pol sati u normalnim uvjetima, uzeli smo u obzir da ima snijega pa dodali plus 3 sata. No to nije bilo tako! Kad smo krenili oko 7,35 ujutro vrijeme je bilo idealno, malo je padao snijeg, sijalo sunce, pa magla... Izmjenjivalo se onako kako to bude u višim gorjima, ništa neočekivano... Do prve kuće odnosno skloništa na 1710 mnm smo došli jako brzo i marširali te se zaputiti prema Kredarici, pa od nje prema našem cilju. Postoje dvije staze, jedna vodi na Kredaricu pa uz južnu padinu vrha Rž-a ulazi u Dovska vrata, prolaz između vrhova Rž i Rjavina, dok druga staza od skloništa vodi odmah desno i zaobilazno i postepeno savladava nadmorsku visinu prema Dovskim vratima. Odlučili smo se za stazu preko Kredarice računajući na postizanje što veće nadmorske visine dok smo još svježi. Međutim, po putu smo sreli iskusne slovenske planinare koji su nam rekli da je zimi put od Kredarice prema padini Rž-a zaleđen i zbog dugog priječenja preopasan za prolaz te da nam je jedina opcija vratiti se nekih 400 mnm niže i krenuti drugim putem gore do križanja za Begunjski vrh... Kako ne bi puno gubili na visini jer smo već došli do 2100 mnm, malo smo priječili preko klekovine i stijena, otprilike po gps-u kako bi uhvatili tu stazu koja je zametena snijegom, markacije se ne vide, a zimskih putokaza nema. Oko 14 sati smo već počeli opasno upadati u novo napadali snijeg, nitko nije prošao prije nas i moramo sami priti, pravedno: ja prtim 12 %, on 88% :)

Predlažem da se možda okrenemo i vratimo do tog skloništa i spavamo u bivak sobi, ali kako smo već 7 sati u planini ipak krećemo naprijed, upadamo u snijeg s teretom ekspedicijskih ruksaka na leđima i praktički bez mar-

Tehnički podaci:

- Start Dolina Krme **944 mnm**
- Cilj Dom Valentina Staniča **2332 mnm**
- Visinska razlika **1377 mnm**
- Uspon **12h**
- Spust **5:30 h**
- Ukupno prijeđeni put **24,5 km**

JULIJSKE ALPE

8.-10.12.

BEGUNJSKI

kacija napredujemo po gps tragu... Brzo se umaramo, diže se vjetar, pada mrak i kreće snježna mećava... Procjenjujemo da smo bliže domu nego se vratiti cijeli put nazad, tek smo posli računali kako smo prelazili 80 metara po satu! Užasno naporna staza, po novom snijegu. Mrkli mrak, palimo tikice, gps u ruci i krećemo se polako,

a usponu nema kraja. Prolazimo kroz opasne dijelove, nanose i strehe, penjemo se-spuštammo se, kreće drhtavica, počinje stanje pothlađivanja. Kad smo ugledali dom, nekako se nestvarno činilo, u tom mraku i sami u planini, ko lulavi spuštamo se po stijenama i ledu do njega. Kopamo cepinom kako bi mogli otvoriti vrata zimske sobe,

Kako smo već 7 sati u planini ipak krećemo naprijed, upadamo u snijeg s teretom ekspedicijskih ruksaka na leđima i praktički bez markacija napredujemo po gps tragu... Brzo se umaramo, diže se vjetar, pada mrak i kreće snježna mećava...

ulazimo i odmah se pokrivamo deka-
ma kako bi vratili tjelesnu temperaturu u normalu, jer smo ozbiljno pothlađeni. Nakon točno 12 sati planinarenja napokon smo u čvrstom objektu. U drhtavici smo zaspali i budimo se oko jedan u noći, pomalo dolazimo sebi i kuhamo čajeve i juhe da nas ugrije.

U zimskoj sobi nema peći ili ničega za grijanje, nego samo neka lampa. Spasile nas odlične vriće za spavanje, kvalitetno testirane za Aconcaquau.

Ujutro nam na pamet nije palo da penjemo Begunjski vrh do kojeg ima samo 30-ak minuta, već smo se spakirali i krenili prema dolini Krme. Moram spomenuti da su jutarnji prizori bili savršeni: okolni predivni vrhovi, pogled na Triglav, Cmir, Rjavinu, Rž... sve pod snijegom-idealno! Spuštanje od Doma do doline Krme bez pauza dužih od 10 min trajalo je više od 5 sati, na pojedinim mjestima u punoj ratnoj spremi dereza, cepina i kaciga.

Pouka priče: Ne idi na slovenske vrhove koji nisu komercijalni odnosno popularni ako ne želiš 12 sati gaziti

Tek smo posli računali kako smo prelazili 80 metara po satu! Prolazimo kroz opasne dijelove, nanose i strehe, penjemo se-spuštamo se, kreće drhtavica, počinje stanje pothlađivanja. Kad smo ugledali dom, nekako se nestvarno činilo

snijeg i upadati do pupka u snijeg, grozno je naporno.

Pouka 2: Oprema i samo vrhunska oprema, koja nas je spasila! Nikakva polovična rješenja za uspone zimi.

Pouka 3: Dosadašnje iskustvo u planini nas je držalo, korištenje gps-a, odlična kondicija i dobro istrenirana psiha (iako smo imali nebrojeno fizičkih padova, psihički smo bili čvrsti).

U slučaju krajnje nužde ili fizičke iscrpljenosti, morali bi spavati u snijegu u improviziranom bivku. Sa sobom smo ponijeli bivak vreće, astro folije i dobre zimske pernate denalice pa bi se snašli do zore ali smo dali sve od sebe da to ostavimo za neki drugi put (ako baš bude trebalo)!

3. ROĐENDAN PODRUŽNICE ROGOZNICA IZLET NA LENIK

Kad se jedna mala skupina od 6 članova toliko trsi onda se i vremenske prilike naklone i osvane dan savršen za našu avanturu. Okupljamo se u Starca i prve naznake uspješnosti su tu: odaziv odličan, vrijeme za 5. Jutarnjim šušurom i dolaskom ekipa gubi se lagana trema i obuzima nas uzbuđenje. Stižu nam gosti iz PD Jelinak iz Trilja, Malačke iz Kaštela, domaći svit iz Rogoznice i Primoštena, naši Mihovilci, penjači i špiljari. Još par organizacijskih problema rješavamo u letu, tipa velike teče za kuhanje fažola, kruh za proslavu i plastične pijate i žlice, i ova ekspedicija može početi. Špiljari, njih 10, se raspoređuju u tri skupine i odlaze istražiti 6 jama u okolici, a mi, nakon zajedničke fotografije na parking Tommija, pod budnim okom naše Julije, krećemo putem prema Sirkovini. Brojevno stanje u tom trenutku je 58. Hodamo cestom koja je dijelom asfaltirana, a

dijelom makadam, te nakon idiličnih kamenih kućica, zapečaćenih u nekom drugom vremenu, skrećemo sa ceste na poljske puteve obrubljene suhozidom. Kolona se rastegla i kod lokve Slivnice pravimo prvu pauzu da spojimo glavu s repom. Mala pauza, lagana okrijepa (čajevi, rakijiće, pивice, voda, sokovi...kako ko). U daljnjem dijelu staze, nakon poljskog puta, prolazimo teži teren s dosta oštrog kamena, škrapa i mogoruša koji otežavaju hodanje i prisiljavaju nas na budan korak.

Dolazimo na vrh slikovitog brdašca Jarebinjak, s pogledom na Rogoznički arhipelag. Kako nam je ekipa sastavljena od ljudi različite fizičke spremnosti i kondicije, radimo česte pauze da svi ipak budemo na okupu. U dijelu kad se spuštamo kroz taj krševiti kamenjar, jedna kolegica doživljava nezgodu, te joj naši spremni vodiči i kolege planinari priskaču u pomoć i vode je do obližnjeg naselja gdje se zbrinjava. Ostaje nam lagano gorak okus u ustima, iako se takve stvari vrlo lako dogode i ne mogu u potpunosti spriječiti niti najboljim pripremanama. Idemo dalje, opet skoncentrirani na kamenjar, koji plijeni pažnju ljepotom i surovošću. Dolazimo do lokve Baljenice, naše sljedeće pauze, krajolika kojeg smo u protekloj godini svojim

radom skoro pripitomili. To je bila neprohodna šikara koju smo zajedno s lovcima pročitili i uredili. Tu počinje naš uspon na Lenik, najveće brdo ovog kraja, čitavih 391m nv. Na vrhu zasluženi odmor i marena. Vadu se kolači, spiza, ıće i piće. Zavaljeni po škrapama pijamo zrake siječanjskog sunca. Siti i zadovoljni lagano krećemo prema Sapinim Docima. Tu vođenje preuzima Eugen, a Julija ima ulogu metle. Idemo stazom preko Orljaka, a spuštajući se, većina nas, videći cestu, pogrešno misli da je našoj avanturi brzo kraj. Onaj tko pozna našu Juliju zna da su njezine ture sve šamo ne jednostavne, pa tako i ova. Šlag na kraju je trenutak kad, došavši skoro do magistrale, naša staza počinje novi uspon do Mocira i motajući se među maslinicima završava u kanyonju. E, tu se već nervozni i umorni dio planinara odvaja i odlazi prema moru, a nekolicina jakih, predvođenih Eugenom odraduje cijelu stazu dužine više od 25 km.

Nakon svih napora, dolazak u vatrogasni dom i savršeni fažol, dostojna su nagrada. Musa je skuhao riblju juhu koja diže iz mrtvih, a kolači nestaju u tren. Plesni podij se polagano puni i atmosfera se zahuktava. Zabaва traje do ranih jutarnjih sati, mi sritni ka prasci, sve je bilo lipo!!!

16.i 17. 2. 2019.

MEMORIJALNI USPON NA LUPOGLAV (PRENJ)

Dvije godine već planiram sudjelovati na memorijalnom usponu na Lupoglav, dvodnevnom zimskom usponu u organizaciji Planinarskog saveza BiH u čast poginula 3 alpinista za koje se vjeruje da su prvi ispenjali Lupoglav u zimskim uvjetima. Davno sam po pričama kolega iz kluba shvatila da je zimski uspon sa spavanjem u šatoru na 1600m neka sasvim druga dimenzija planinarenja i da prije svega treba imati dobru opremu. I tako kad sam sve skupila (bar sam mislila da jesam) i odlučila da ću baš ove godine ići, shvatila sam se da je pola našeg kluba na ekspedicijama po drugim kontinentima i da su velike šanse da neću imati s kim. Nade su bile još manje kad sam iza Nove Godine

Koji veličanstveni pogled na vrhu! Na sve strane gdje god da se okrenem su planine pod snijegom. Bože koja lijepa zemlja... kao da sam negdje u Alpama! Gotovo da su mi oči zasuzile od ljepote... Svi su veseli i euforični, fotografiraju se i uživaju na suncu

dobila tešku gripu od koje se nisam oporavila 2 tjedna za vrijeme kojih mi nije palo napamet da se bavim ikakvim sportskim aktivnostima. Kako se zdravstveno stanje popravljalo tako se u meni javila ponovno snažna želja da se uputim na Prenj u nadi da će mi se planina smilovati i pružiti predivne vidike kao na fascinantnim snimkama koje sam često gledala na internetu.

Presretna sam bila kad su se javili Tina K. i Ale (ipak on zbog problema s leđima mora odustati) da žele ići a pogotovo kada sam nekoliko dana prije vikenda shvatila da je vremenska prognoza savršena i da bi moj san lako mogao postati stvarnost. Kako se približavao taj dan raslo je u meni uzbuđenje te je odlazak na memorijal postala cjelodnevna okupacija mojih moždanih vijuga. Nevjerojatno mi je to, ali kako idu godine tako to uzbuđenje pred planinarske izlete sve više raste u meni pa se svaki put čini kao da je prvi put. Pitala sam se što bi bilo da sam kojim slučajem išla na neku ekspediciju sa kolegama na drugi kraj svijeta. U subotnje rano jutro (noć) ukrcale smo se Tina i ja u automobil i krenule prema Bosni. Tina je već bila na memorijalu dvaput već i upozorila me na sve bitne detalje tako da sam bila opuštena jer smo potpuno spremne za avanturu. Uspón počinje u kanjonu Mostarske bijele gdje se upisujemo u evidenciju organizatora te nakon uvodne riječi glavnih vodiča krećemo u dugačkoj koloni uzbrdo, prvo preko potoka pa zatim makadamom lagano uzbrdo. Vrlo brzo skrećemo s puta na plani-

narsku stazu gdje se nagib povećava i počinju "muke po ruksaku" s obzirom da su krcati zimske opreme (naši su 18 kg ali ima ih puno većih). Čini se da smo Tina i ja u dobroj kondiciji (ili je to od moje euforije) pa napredujemo relativno dobro uzbrdo, čak u nekom trenutku dižemo na noge vodiče i grupu prvih planinara koji su zasjeli na neplanirani odmor te su prisilno morali nastaviti iznenađeni našim tempom. Dan je dosta topao pa je uspon sve naporniji kako se dižemo iz kanjona na osunčane predjele. Negdje nakon 3,5 sati uspona postaje mi stvarno naporan taj teški ruksak i ne mogu dočekati da ga skinem sa sebe. U grupi nas ima više od 120 planinara, vodiča i gss pripadnika. Žena ima malo ako uzmemo u obzir na naš prosjek u HPK Mihovil-u. Ono što je sigurno je da nikom nije lako i svi su jednako crveni, znojni i uspuhani te je poštapalica "što je meni ovo trebalo" glavni predmet zafrkancije. Jedva sam dočekala da se spustimo u Barni dol gdje uz zadnje zrake sunca već niču šatori i pripremaju se drva za vatru. Temperatura pomalo pada tako da navlačimo dodatne čarape, skijaške hlače i druge artikle

Na opće iznenađenje zaspala sam jako brzo ali utonula u ružni san u kojem moram napustiti Barni dol na prvi dan memorijala jer moram ići na posao. U tom strašnom snu tužna i razočarana tražim šefa da dam otkaz jer se pod svaku cijenu želim vratiti na završni uspon na Lupoglav

za "preživljavanje" koji smo teglili na leđima.. Vodu smo popili na usponu pa smo odmah krenule s kuhanjem snijega kako bi osigurali dovoljno vode za sljedeći dan. Uz višnjevaču uživamo u sutonu s pogledom na Lupoglav u daljini. Noć je vedra i mjesecina obasjava zaleđeni vrh

Ovča iznad nas. Osjećam se kao da sam u nekom filmu iz National Geographic-a, ne mogu vjerovati da sam stvarno tu na toj moćnoj planini. Sa svim slojevima robe i čarapa čak mi nije ni toliko hladno (ili je to od rakije) koliko sam očekivala da će biti. Već negdje oko 8 počinjemo zijevati pa zaključujemo da je pametno zavući se u vreću i probati se naspavati. Trpamo vodu i slične rizične „artikle“ u vreću za spavanje kako se ne bi smrzle tijekom hladne noći. Ja sam se već kod kuće psihički pripremila na najgori scenarij tj. da ću se zbog naporenog uspona pothladiti i „smrznuti“ od niske temperature (prognoze su bile od -7 do -12 ujutro) pa samim tim niti ne sklopiti oči tijekom noći. Bolje se pripremiti na takav scenarij pa se možda i ugodno iznenadim. I tako sam na opće iznenađenje zaspala jako brzo ali utonula u ružni san u kojem moram napustiti Barni dol na prvi dan memorijala jer moram ići na posao. U tom strašnom snu tužna i razočarana tražim šefa da dam otkaz jer se pod svaku cijenu želim vratiti na završni uspon na Lupoglav. Iz noćne more probudila sam se negdje oko 5 ujutro presretna kad sam shvatila da

sam još uvijek u šatoru na Prenju i da je to bila samo još jedna noćna mora. Noge su mi se u međuvremenu smrznale ali to ne umanjuje moju sreću što sam tu gdje jesam a ne na poslu, pa guram još zadnji komad robe kojeg nisam obukla oko stopala da se ugriju. Čuje se meškoljenje u kampu jer se ustala prva grupa alpinista koja kreće na uspon prije nas ostalih kako bi ispitali stanje staze odnosno procijenili da li se može izvršiti uspon. Vrlo brzo zvoni alarm i izvlačimo se iz šatora i krećemo sa pripremom. ". Mobilitel i prijenosnu bateriju sam zaboravila uvući u vreću za spavanje pa su se ugasil za par minuta.

Nešto iza 7 odlazimo prema grobu dvojice alpinista koji su sahranjeni na planini te čekamo da se svi okupe zbog odavanja počasti poginulima. Uz prve zrake sunca na vrhu Lupoglav krećemo u uspon na vrh. "Ogledni" tim koji je krenuo ranije javlja radio stanicom da je staza kompletno zaleđena na vršnom najizloženijem dijelu pa smo malo skeptične Tina i ja s obzirom da smo planirale penjati bez naveza. Kako se lagano dizala temperatura i staza postajala mekša, zaključile smo da ipak idemo po planu. Kolona je dugačka i sporo napredujemo zbog velikog nagiba i

Nešto treba i pojesti prije uspona pa žvačem napola zaleđeni kruh sa tek skuhanom kavom koja je bila vruća samo u trenutku kad sam je skinula sa kuhala te se vrlo brzo pretvorila u ukusni ice-caffe

potrebnog opreza. U međuvremenu kako je zatopljilo, tako se i moj mobilitel osvijestio ali s obzirom da je teren jako izložen i još uvijek na mjestima zaleđen ostavljam fotografiranje za vrh. Ispod vrha na najizloženijem dijelu je prvi tim postavio gelender u snijegu kao osiguranje za slučaj proklizavanja.

Koji veličanstveni pogled na vrhu! Na sve strane gdje god da se okrenem su planine pod snijegom. Bože koja lijepa zemlja razmišljam....kao da sam negdje u Alpama! Gotovo da su mi oči zasuzile od ljepote....Svi su veseli i euforični, fotografiraju se i uživaju na suncu. Ne zadržavamo se dugo

na vrhu jer nas čeka silazak 2000 m i pakiranje opreme na Barnom dolu. Malo je gužva na gelenderu za silazak na rizičnom dijelu ali nitko se baš oko toga ne nervira. Kako je sunce već visoko tako je i silazak na izloženoj padini puno lakši s obzirom da je snijeg mekan i stabilniji za hodanje. Skidamo se ponovno u kratke rukave, u kampu je temperatura gotovo proljetna. Sušenje, slaganje vreća i šatora, ručak iz ruksaka (u međuvremenu se sve odledilo) i krećemo na silazak. Ramena su bolna od nošenja ruksaka prethodnog dana tako da sad nije ništa ni bolje ni lakše ali uz oduševljenje sa svim viđenim, nekako je barem psihički lakše. Tina je već treći put na memorijalu i oduševljena je, tako da se moja sreća ne može ni opisati. U sumrak dolazimo do auta te nakon brzog pakiranja krećemo iz kanjona prema kući.

Par dana poslije nakon mog oduševljenog prepričavanja pita me prijateljica ironično: "Koliko si sad mirna s planinom, jesi li bar do sljedećeg vikenda?". Shvatili su očito već svi oko mene da je planina kao droga. Samo o njoj misliš, sve bi dao za nju a što više ideš to ti više treba....i svaki put želiš malo visočije, malo dalje ili malo teže nego onaj prije....

PRENJ

Vladimir Nazor,
(Iz zbirke "Pjesme partizanke",
svibanj 1943)

*Prenj planina nije,
Visok grad je vila,
Sijelo je bogova
Drevnih bogumila:
Još vrijeme brazde
Po čelu mu ore;
U njem se žestoko
Dobro i zlo bore.*

*Prenj planina nije,
Divova je kuća,
Kojom bitka bjesni
Sve veća i ljuća:
Rat naših vrlina
S našim porocima,
Borba u još divljim
Barbarskim grudima.*

*I Prenj stoji.
Sav je
Od jednog komada;
Krvav je kad sunce
U maglu zapada;
U jesenje dane
Kao žuć se žuti,
Grozan kad prozbori,
Strašan kada šuti.*

*Prenj planina nije
Žrtvovani je kamen
Što čeka da sveti
Očisti ga plamen.
I Bijeli Svećenik
K njemu jednom stigne,
Put k zvijezdama i
Suncu Sebe i nas dignu.*

Noge su mi se smrznale ali to ne umanjuje moju sreću što sam tu gdje jesam a ne na poslu, pa guram još zadnji komad robe kojeg nisam obukla oko stopala da se ugriju

OD ZAVIŽANA DO ALANA BORBA SA SNIJEGOM DO KOLINA.

PREMUŽIĆEVA STAZA!

Zajednička odluka da se prvom prilikom vraćamo! Tko ikad kaže nešto drugačije neću mu povirovat! Od Zavižana do Alana borba sa snijegom

do kolina. Pratile smo tragove trojice i uvelike uštedili sebi vremena, iako smo stigli u dom po noći. Markacije nisu bile vidljive jer je sve bilo pod snijegom. Nažalost, unatoč pokušajima rezerviranja u Alanu je bila otvorena samo zimska soba u kojoj je spavalo (pokušalo spavati) nas 9. Rani polazak u subotu jutro dovea nas je na stazu prema moru. Djelomice kroz šumu snijeg ali većinom prohodno. 11 sati hoda i oko 30 ak kilometara do Velikog Dabra. Cijelim putem priroda je prekrasna, sunčan i lijep dan. Divlji konji, ptice, tragovi mede. Mo-

ral na visokoj razini unatoč umoru. U Velikom Dabru rezerviran smještaj i fažol s domaćim kobasicama. Milan se dobro pobrinija i da ne nedostaje Velebitskog piva. Hrkanje i glasna Zardarska ekipa bude nas rano u nedjeljno jutro. Toplo jutro i početni uspon dobro su nas razbudili te zadnju dionicu odrađujemo za nekih 3 h. U tom djelu snijeg je većinom otopljen i gazi se kroz bljuzgu i šumu. S obzirom da nismo naišli na legendu Velebita, gospodina Prpu imamo razloga vratiti se i ovaj put možda suprotnim smjerom odraditi Premužićevu.

ODRŽANA 5. REDOVNA IZBORNA SKUPŠTINA HPK SV. MIHOVIL

U četvrtak 26. rujna 2019. godine, s početkom u 20.30 sati, u prostorijama HPK „Sv. Mihovil“ Šibenik održana je 5. redovna izborna Skupština HPK „Sv. Mihovil“ u nazočnosti 50 članova Kluba. Nakon što je predsjednik Kluba Mate Prottega otvorio Skupštinu i uvodnom riječju pozdravio sve prisutne, sjednica Skupštine je tekla redovnim tijekom. Nakon izbora radnih tijela Skupštine, članovi Skupštine usvojili su programsko izvješće o radu u 2018., financijsko izvješće za 2018., te prihvatili izvješća Nadzornog odbora i Suda časti, te ra-

riješilo staro rukovodstvo i izabralo novo za razdoblje od 2019. - 2023. kao i osobe ovlaštene za zastupanje Kluba. Skupština je potom usvojila program rada i financijski plan za 2019. godinu. Za predsjednika Kluba izabran je Mate Prottega, dopredsjednika Momir Karabuva - Mošo, za tajnika Teo Barišić i za likvidatora Kluba Marijan Petković. Izabrani su i članovi upravnog odbora (8 članova), Nadzorni odbor (3) te Sud časti (3). Nakon Skupštine koja je završila u 21.15 sati, članovi su nastavili sa ugodnim druženjem.

**VODSTVO HPK SVETI MIHOVIL
OD 26.9.2019.-25.9.2023.**

Predsjednik: Mate Prottega
Dopredsjednik: Momir Karabuva
Tajnik: Teo Barišić

Upravni odbor-11 članova:

- 1.Aida Barišić
- 2.Božo Dodig
- 3.Mario Gverić
- 4.Leonardo Grubelić
- 5.Mijodrag Kožić
- 6.Emil Lemac
- 7.Dalibor Slavica
- 8.Antonia Viljac

+ Predsjednik, Dopredsjednik i Tajnik Kluba

Nadzorni odbor-3 člana:

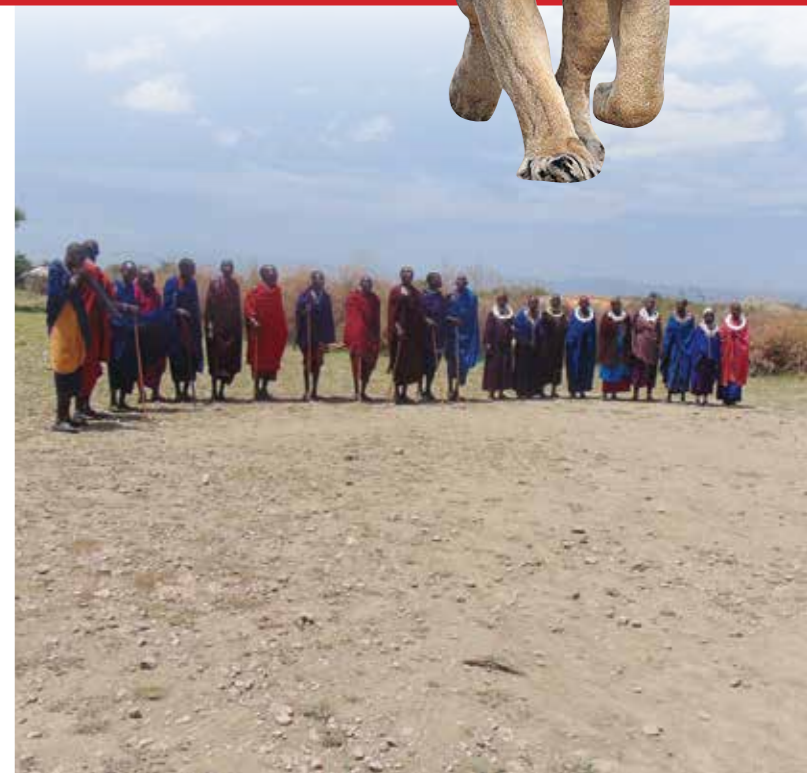
- 1.Anka Roško, predsjednica
- 2.Neven Grubišić
- 3.Sanja Lelas

Sud časti-3 člana:

- 1.Damir Labor, predsjednik
- 2.Joso Gracin
- 3.Neven Magazin

Likvidator: Marijan Petković
Temeljem čl. 9. Statuta Klub predstavlja i zastupa Predsjednik, Dopredsjednik i Tajnik Kluba

AFRIČKA AVANTURA

Kažu da je jedne godine bila strašna zima u Africi i temperatura se spustila na cca 25 stupnjeva

Dan po dan, tjedan po tjedan i stiga je i taj dan. Kad sam Kolumbu i Mati reka sudbno DA, činilo se da do polaska ima oho vremena, međutim kako sve u životu brzo dođe i prođe, tako je brzo došla i naša Afrička avantura. U svom tekstu ću nastojati dočarati Afriku i taj svijet koji zaista ne liči ni približno na našu svakodnevnicu. Način života, ljudi, životinje, biljke i krajolik, jednostavno mi kao da ne djelimo isti planet. Letili smo iz Zagreba za Dohu i tamo čekali 9 sati na polazak za Tanzaniju. Zračna luka Doha je imponantna građevina u čijoj unutrašnjosti prometuje i metro zbog svoje veličine, a na njenu pistu sleću i poleću avioni iz svih kuteva svijeta. A unutra kula babilonska. Pravi koktel kultura, vjera i nacija. Sudar svjetova. Ima sam i više nego dovoljno vrime da proučavam ljude.

Bilo je tu od Arapa koji u svojim bilim haljinama izgledaju svi kao da su šeići. Pa mnoštvo stanovnika Crnog kontinenta koji su uz Indijce najbrojnija radna snaga areodroma. Tu i tamo koji Australac, mnoštvo ljudi s Dalekog ali i Bliskog Istoka. Šta je sad tamo daleko a šta blisko. Naši geografski izrazi su mi pomalo smišni kako minjamo poziciju na našoj planeti. I napokon nas 14 plus 1 polječemo iz tog svog bješavila, letimo Perzijskim zaljevom preko Omana, iznad Somalije i Kenije, prema Zračnoj luci Kilimanjaro. Let iznad Somalije mi se posebno svidio. Tlo ispod nas je bilo crveno-smeđe boje, mnoštvo suhih i dubkih kanjona koji su svjedoci nekih davnih vremena. Potpuna suprotnost na prvi dojam Tanzanije. Iako rijekta, ipak postoji zelena vegetacija u okolini areodroma. Doduše tlo je bilo siromaš-

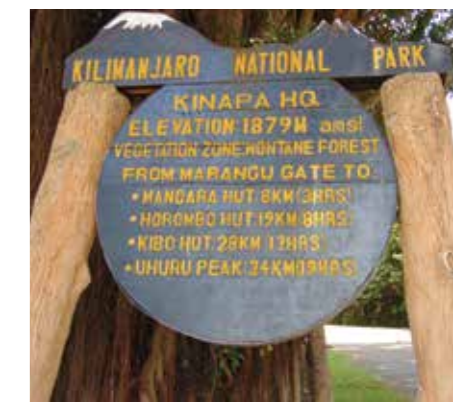
no. A na areodromu nas dočekuje na plus 35, ekipa iz agencije, vozač i vodiči u vunanim kapama i jaketama. Na tu sliku se nismo mogli naviknuti nikako. Kažu da je jedne godine bila strašna zima u Africi i temperatura se spustila na cca 25 stupnjeva. Pih. Putem do grada Moshi i našeg hotela su se izmjenjivale slike koje su nas oduševljavale, zbunjivale, izazivale čuđenje ili smijeh. Kasnije je to sve silo na svoje mjesto. I ništa. Mi se uputili, za četiri dana popeli se na vrh Afrike i najvišu samostojeću planinu na svitu, a još dva dana nam je trebalo da se spustimo. I tada počinje Afrika u svom punom smislu. Krcamo se dipove koji prevoze Muzungu. Tako nas na svom jeziku, Swahiliju zovu afrikanci. Prva stanica nam je Nacionalni park Manyara Lake. Ali prije toga ćemo posjetiti čuveno pleme Maasai. Stižemo na prašnjavo proširenje uz cestu i tu nas dočekuje predstavnik plemena čije je znanje engleskog jezika bilo na zavidnom nivou. Nakon razmjene dobara, cilo pleme izlazi iz sela prid nas i dočekuju nas plesom i pismom. Maasai se bave uglavnom stočarstvom. Viruju da sva stoka na svitu pripada njima pa su zbog toga često znali izazvati ratove s drugim plemenima kojih u Tanzaniji ima preko tri stotine. Glavna hrana im je meso a piju isključivo vodu

i krv. Maasai su izrazito ponosni na svoje porijeklo i drže se izrazito ponosno. Visoki su, vitki, krase ih neobična ljepota a njihovu odjeću čini karirana deka u crvenoj, plavoj ili crnoj nijansi. Naravno svaka nijansa označava status sobe u društvu, dali je ratnik, dječak ili nešto drugo. Kuće grade od šiblja, blata i balege a grade ih žene. Nisu baš puno ljubomorni jedni na druge, pa kad neki muškarac odluči prenočiti kod susjede, zbije svoje koplje ispred ulaznih vrata i

U Tanzaniji živi najveći broj sto godišnjaka jer gotovo pa i ne poznaju stres

to je znak susjedu da prispava tu noć negdi drugo. Nakon plesa, dolazimo do sljedeće kategorije u kojoj smo se i mi okušali, skakanje u zrak. Ko najviše skoči, taj bira djevojku. Nismo dobili. Maasai često žive u gradu, najčešće kao čuvari, ali urbana sredina ih nije natirala da odbace svoju tradicionalnu odjeću. Jedino su svom outfitu pridodali i mobitel koji obise oko vrata. Posli skakanja, uvode nas u selo i prezentiraju nam svoje kuće, raspored u selu te

nude svoj nakit i oruđe koji proizvode sami. Pozdravljamo se sa Maasai plemenom i krećemo dalje širokom asfaltiranom cestom prema Manyaru Lake. Uz cestu nailazimo na rijetko naseljena područja (u kojim je ograničenje 50 km/h i svi se toga pridržavaju). Ta naselja su skup živopisnih radnji u kojima se nudi hrana, mehaničari popravljaju motore, radnici proizvode betonske cigle, ma nema čega nema a sve u veselim i šarenim bojama. Vegetacija se polako minja i dolazimo do prave pravcate prašume koja okružuje jezera. Tu živi temba, pumba, zebra, twiga, Simba i vifar. Ne to nisu likovi iz Kralja lavova, to su slon, divlja svinja, zebra, žirafa, lav i nosorg. Prašnjavi put nas vodi kroz bezbroj tih prekrasnih životinja koje su navikle na posjetitelje i neobadavju nas baš. Sutradan smo krenili u još jedan nacionalni park, Ngorongoro. Ngorongoro je krater vuklana koji prilikom erupcije se urušio i stvorio se bedem visok 600m a omeđuje cca 8000 km2. Takva prirodna barijera je stvorila

Izmjenjivale su se slike koje su nas oduševljavale, zbunjivale, izazivale čuđenje ili smijeh. Kasnije je to sve silo na svoje mjesto. I ništa. Mi se uputili, za četiri dana popeli se na vrh Afrike i najvišu samostojeću planinu na svetu, a još dva dana nam je trebalo da se spustimo

zaštitu i pogodnost za razvoj bioraznolikosti. U tom području obitavaju svih 5 velikih afričkih životinja lav, slon, bivol, leopard i nosorog a uz njih su tu i krda žirafa i gnuova, čopori hijena i bezbroj despatitosa. Teško je ričima opisati tu lipotu. Pozdravljamo se a tim zelenilom i nastavljamo se truckati prema našem sljedećem odredištu, Bušmanima. Teško je opisati kulturološki šok kad smo ih ugledali. Totalno drugčiji, divlji, raskalašeni, cuktaju nešto na svojem jeziku. Njihov život se nimalo ne razlikuje od onog kojim su živili njihovi preci u kamenom dobu. Doslovno su medicinski fenomen jer su se prilagodili životu u bezvodnim područjima u kojem i cviče ima bodljike, a vrućina je nesnosna. Pa tako npr. Bušmani nemaju znojne žlijezde. Bušmani su isto nomadi koji žive od lova i skupljanja plodova, a hranu koju ulove mjenjaju sa drugim plemenima za određene potprepštine. Za njih se kaže da su najstariji narod na svetu jer nemaju potrebnu da nešto posjeduju. Nas su odveli u lov, uvatili malu

ptičicu malo veću nego palac, i razdili je međusobno i sa nama. Rastom su vrlo niski, mišićavi a žene su zdepastije te imaju naglašene bokove i stražnjicu, getribuše. Vatru pale stvaranjem trenja između dva komada drveta i u tom su puno vještiji od npr Maasaija. Njihove nastambe su siromašnije i primitivnije. Nažalost Bušmani su pred izumiranjem i ostao je jako mali broj pripadnika tog neobičnog naroda koji kao da je zaobišao sve korake u evoluciji. Prava suprotnost je pleme Datoga. Kaže vodič da je to najinteligentnije pleme koji se bavi obradom metala. Skupljaju sirovinu koju onda otople i od toga rade nakit ili vrhove strijela. Vodič nas uvodi u ograđeni dio koji u jednom kutu ima ložište u kojem Detoga tope sirovinu. U sredini tog prostora Detoga pred našim očima brukvu dvanaesticu pretvara u prekrasni bodež. Da nebi ispalo da radi nešto bezveze, Tugak je odabra primjerak koji je Detoga mora iskopirati. I uspija je. Stvarno umjetnost. Zadnja tri dana u Tanzaniji

Maasai se bave uglavnom stočarstvom. Viruju da sva stoka na svitu pripada njima pa su zbog toga često znali izazvati ratove s drugim plemenima kojih u Tanzaniji ima preko tri stotine. Glavna hrana im je meso a piju isključivo vodu i krv

smo odlučili provesti na obali Indijskog oceana. Putovali smo cca 12 sati na istok a pred našim očima su se izmjenjivale raznovrsne slike, od polja pšenice, pustinskog krajolika, stabla banane do polja agave koja se koristi za proizvodnju užeta. U Tanzaniji se uzgajaju gotovo sve kulture ali samo je 10 posto zemlje obrađeno. Razlog je taj što stanovništvo nema potrebno znanje. Prema riječima našeg vozača vlada vodi veliku borbu sa roditeljima koji odbijaju slati svoju djecu u škole. Putem smo sretali veliki broj dice u školskim uniformama ali su oni u manjini. Isto tako u Tanzaniji živi najveći broj sto godišnjaka jer gotovo pa i ne poznaju stres. Pole Pole ili ti ga pomalo. Nekima se život u Africi nije svidio, neki bi se vratili opet ali siguran sam da niko nije ostao ravnodušan. Taj spoj tradicije, kulture, načina života pa i pokušaj da iskopiraju život sa bijelog kontinenta je impresivan. A ništa, za deset godina opet s Matom u Tanzaniju.

MOJ USPON NA KILIMANJARO

Vrime nam je bilo blagonaklono. Ja sam imala tri para gaća i 4 duga rukava, dva para rukavica, potkapu, kapu...

Teško mi je uopće i promisliti šta sam napravila i di sam bila, a kamoli napisati par suvislih riči... sve je ka u nekom filmu i bunilu, ka da gledam i slušam o nekom drugom, a ne o meni samoj... valjda će mi trebati koji dan, misec da

skužim šta učinih. Uglavnom...1.dan 5.2. smo krenili iz NP Kilimanjaro, oko 13:00h prema Mandara hut na 2700 msnv kroz bujnu tropsku prašumu di ne znaš bi li se divija zelenilu, majmunima, cviču ili samom cvrkutu ptica.. za poželiti. 2.dan 6.2. smo se penjali do Horombo hut na 3720m i tu sam već dobro počela osjećati visinsku bolest...naši vodiči su nam non stop govorili "pole pole", šta znači polako, polako i bome sam ih poslušala i svaki korak mi je bija za dužinu stopala. Nikad nisam u životu ni planinarila ni hodala tim tempom, a i da sam tila brže, nisam fizički mogla... jednostavno ne ide. Čim neki pokret napraviš brže, tilo samo klone i

ne dozvoljava ti dalje...uglavnom bilo nam je svima čudno hodati tim tempom jer mihovilski korak je lagan, brz i dinamican, a ovo je bilo sve samo ne to...

3.dan 7.2. je bija naš aklimatizacijski dan... sa 3720 smo penjali do Zebrinih stijena na 4100 pa se vratili spavati opet na 3720 ne bi li se tijelo aklimatiziralo na manje količine kisika... Mene je, naravno, glava rasturala malo u potiljku, pa malo oko sljepoočnica, pa opet u krug... pa sam non stop bila u strahu oće li kreniti na gore, oće li me totalno pokositi i onemogućiti mi bar da pokušam finalni uspon... Vodiči su nam rekli da će oni ocijeniti ko može, a ko ne može... Ja san, ka prava bubalica, upijala sve šta su mi govorili, slušala pozorno i pažljivo kako bi nadvladala sve poteškoće koje su dolazile preda me... a kako sam u svom tom bunilu tila i slikavati sve živo, naravno da sam uvek bila zadnja, ali to se pokazalo i neloše jer sam upoznala svog vodiča

Naši vodiči su zapivali, meni suza suzu goni! Njihova pisma, izlazak sunca i, valjda moja luda želja da uspijem i popnem na vrh Afrike, dala mi je snagu da laganim, leprsavim i vedrim korakom stanim na Uhuru peak i doživim ga u punom značenju riječi SLOBODOM!!!

tako dobro da je sklopljeno prijateljstvo života (moj Elias)...posli će se viditi šta je taj čovik učinija za me.

4.dan 8.2. je dan D... dizanje u 6:15, marena i pokret... pole pole put Kibo hut na 4720, našeg zadnjeg baznog kampa prije zadnjeg uspona... Glava i dalje boli, a ja u stanju opće pripravnosti oće li me još šta uvatiti, tipa proliv, baš bi me bija "razveselija" da me uvatija. Kako smo penjali sve više, tako se i krajolik minja... Sad smo bili u planinskoj pustinji i da nisam svojim očima vidila di sam, cilo moje tijelo bi znalo kakvim krajolikom prolazim... svaka pora na tijelu je bila prekrivena prašinom, oči žuljaju, nos pun prašine, moje lipe crveno-plave gojzerice nisam mogla pripoznati... smeđe.

Oko 16:30 smo stigli u Kibo hut na 4720m zadnjim atomima snage. Ja i dalje s glavoboljom koja nije tila nika ko popustiti, a ja cila u strahu da će mi reći da ne mogu dalje i da mi je bolje da se lipo vratim odakle sam i došla,

ali nakon ručka je uslijedio odmor do 22:00. Preporuka je bila da odspavamo kako bi skupili šta više snage za uspon... i legla ja nadobudno, ali glava i dalje boli, ne mogu se namistiti, sve me žulja, vata me muhavica ako mi bude gore... kroz glavu prolazi sto misli... pa se čas tješim da šta ima veze ako ne mogu, i da je super šta sam i dovde dosla, a onda muka da kad sam dovde došla da očajnički želim i dalje... i tako ja u krug sa mojim mislima. Užas živi! Čak sam i na trenutke bila ljuta sama na sebe, okrivljujući se da sam si nabila presing. Muka žešća! Uglavnom, kad smo se spremili za uspon i kad sam ja skužila da vodiči nas puštaju sve da krenemo, mojoj srići nije bilo kraja.... znala sam da ću bar pokušati, a negdi duboko u sebi nadala sam se da ću i uspiti, pa makar i dopuzala do vrha. Šta god i kako god da triba ja ću ispenjati Kilimanjaro! Krenili u 23:23 sa tikitama na čelu. Kolona od nas 15, 7 vodiča i još 2 dodatna nosača, koji su učili za vodiče, a kasnije su nam rekli da su ih povelili jer su mislili da se svi nećemo uspeti i da će se morati vratiti sa nekima nazad u kamp. Pred nama je bilo 6 km žestokog uspona. Odma od kampa strmo uz brdo... pole pole... ja čas molim, čas dišem duboko ne bi li kisik dotirala šta više do mozga. i dala mu malo snage za dalje... pauzu smo radili svako uru di

Čim neki pokret napraviš brže, tilo samo klone i ne dozvoljava ti dalje... uglavnom bilo nam je svima čudno hodati tim tempom jer mihovilski korak je lagan, brz i dinamičan, a ovo je bilo sve samo ne to...

bi ja samo pala na pod di god bi se našla, samo da ne gubim više snage. Nakon druge pauze sam išla obući navlačne gaće i navukla jednu nogavicu i stala... nisam imala snage za drugu, a onda je moja prijateljica Dražena pritekla u pomoć. Glavni vodič je cilo vrime nadgleda nas sve i budnim i iskusnim okom upravlja vodičima. U jednom trenutku mi se približija Elias tražeći moj ruksak... da će ga on nositi! Ja nisam tila dati, da je ruksak moja briga i da sam ga ja nakrcala i da ću se ja mučiti sa njim! Tada je doša Julius (glavni vodič) obgrlija svojim rukama moje lice i reka da dozvolim Eliasu da mi pomogne da ne

gubim snagu di nije potrebno... i ja popustih i puna ljubavi prima ovim ljudima nastavim svoj pohod prima vrhu. Vrime nam je bilo blagonaklono koliko na toj visini može biti. Ja sam imala tri para gaća i 4 duga rukava, dva para rukavica, potkapu, kapu... Na momente sam krepavala od hladnoće zbog vitra koji bi na nekim dijelovima zapuha, a onda kad bi zakrenili u zavjtrinu, olakšanje bi me dovelo do suza. Izbezumljena i ošamućena, svaki put kad bi stali i samo na par sekundi, ja bi se naslonila ili na štape ili na ruksak ovoga isprid mene i zaspala bi. Negdi oko 5 sati skužin da nema glavobolje i odvalim od sriće, ali sad kad gledam, mislim da su sve druge tegobe bile toliko jake da su potisnile u drugi plan glavobolju. Uglavnom... 6:00 ujutro, hodam u bunilu, potpuno nesvjesna di sam... samo sigurna u to da očajnički želim doseći vrh i da može sve boliti jos tri puta više, ali da ja NE ODUSTAJEM! Dignem glavu i ugledam zoru, svitanje u Africi... u tom trenu, naši vodiči ne bi li nas motivirali i pomogli nam dati još malo snage, zapivali, meni suzu suzu goni! Njihova pisma, izlazak sunca i, valjda moja luda želja da uspijem i popnem na vrh Afrike, dala mi je snagu da laganim, lepršavim i vedrim korakom stanem na Uhuru peak i doživim ga u punom značenju riječi SLOBODOM!!!

OLIVER DRAGOJEVIĆ_27.04.

Paklenica: Oliver Dragojević je ime smjera, sektor Veliki Vitrenik. Ocjena 3, dužina 150m.

Klasični alpinistički smjer (nezaspitani), lipo smo se igrali sa međuosiguranjima i uživali.

Popili smo pivu u kanjonu sa mnoštvom sportskih penjača jer je u tijeku speed climbing natjecanje, usput sreli puno prijatelja

ALPINIZAM_PAKLENICA: OPROSTI MI PAPE & KRELE_11.05.

1. smjer - Oprosti mi pape: ocjena 4a, dužina 110 m, opremljeni.

Uživali smo, smjer je stvarno predivan za penjanje, relativno brzo smo ga prošli. Samo jedan zafrkani prijelaz bokom prije izlaza, ispod provalija od stotinjak metara...sve ok ;)

2. smjer - Krele: ocjena 4c, djelomično opremljen, 100 m (ima starih klinova i gurtne).

Eee Krele nas je iznenadija.... pravi penjački. Bez obzira šta sam penjala kao druga, nisam se nikako osjećala sigurno, ima puno malih detalja: ploča kod stabla, blagi prevjes i uski kamin.

Moram reći da sam se na tom prevjesnom dijelu pripala, nisam se mogla izvući/popeti pa je Leo napokon otrijebio spravicu zvanu Traxion + Tibloc i izvuka me iz mog problema na sistem podizanja zvanu Sv. Bernard. Malo sam i oplakala...hahahaha.

8 sati uživanja i penjanja, stijene odlične a naše raspoloženje vrhunsko. Nakon pive u Dinka pravac na Pag. U ranu zoru po šatoru počinje padati kiša, šteta, pa smo ostatak dana proveli fotografirajući ptice iz auta. Kišni birding.

GDSK_04.-08.10.2019.

Alpinistički kamp "Glavno da se klajmba" sa ekipom iz alpinističkog odsjeka Mosor.

Leo i ja pridružili smo se Mosorašima kao asistenti u novoj alpinističkoj školi, dakle spoj učenja, instruiranja i uživanja.

Subota je rezervirana za penjanje višedužinaca na penjalištu poviše Brele kako bi školarci vježbali osiguravanje partnera i absajl. Vrijeme nam je odlično, uživamo u stijeni i nakon

ALPINIZAM

zadanog i odradenog svi smo penjuckali sportske smjerove.

Silvo Karo - alpinistička legenda iz Slovenije održao je predavanje o svom bogatom i ludom alpinističkom životu i uspjesima pa su zainteresirani mogli kupiti njegovu knjigu Alpinist, koju je tada i potpisivao. Nakon službenog dijela, uživali smo u pečenoj ribi i free pivi, bilo je preko 200 alpinista, a zabave i zafrkancije nije nedostajalo. U nedjelju smo se zaputili u Bast gdje ćemo penjati alpinističke smjerove. Rasporedili smo se u naveze, školarac

Dan kao iz snova, svi dobro raspoloženi, nabrijani i veseli, podijelili smo se po smjerovima i mogli smo svi dobro vidjeti jedni druge i komunicirati "iz stijene u stijenu"

+ instruktor, a Ana i ja smo bile penjačke partnerice taj dan. Smjer Shangi - la, ocjene 5 i malo više od 200 metara. Dan kao iz snova, svi dobro raspoloženi, nabrijani i veseli, podijelili smo se po smjerovima i mogli smo svi dobro vidjeti jedni druge i komunicirati "iz stijene u stijenu". Nakon predivnog penjanja, smjerova i guštanja, slijedi silazak niz sipar, stijene i biokovsku šumsku divljinu koji nam je svima naporniji od penjanja pa smo jedva dočekali svi doći na sigurno i popiti zasluženu pivu.

Školarci i mi pošli kući sretni, ali Leo i ja se vraćamo idući dan ispenjati još jedan "the smjer", no on će više o tome....

ALPINISTIČKA ŠKOLA_HPD MOSOR_PAKLENICA_25.-27.10.

Zaputali se mi u našu Paklenicu, igralište za penjače i alpiniste. Opet smo se Leo i ja priključili Mosorovoj alpinističkoj školi kao asistenti. U petak navečer nakon druženja u Dinka smo dobro naslagali mesne delicije u štumak kako bi bili jači i bolji za subotnje smjerove. Našu skupinu čine 11 instruktora i 6 školaraca, pa nakon podjele u naveze

Leo i ja krećemo u naš smjer Kamasutra (5b) do kojeg pristupamo sat i trideset, no morali smo absajlati zbog neupenjanosti i mokre stijene budući se taj dio Anića kuka nalazi u sjeni. Spuštamo se do Velikog čuka i ulazimo u smjer Sjeverno rebro visine 170 m i ocjene 4b+. Leo vodi sve dužine, ja penjuckam za njim, kad smo došli do završnog dijela i ploča malo mi je bilo teže, ali uz njegovo bodrenje uspila sam sve lipo i polako proći. U sumrak se nalazimo sa ostalim kolegama i pravac u Dinka na hidriranje, a nakon toga opet mesne pripreme. U nedjelju nove podjele u naveze

i ja sam dobila Vinka, a Leo Frappu. Oni su uživali u Nosorogu (4c, 150m) a Vinko i ja guštali u Bijeloj rampi (klasična alp.trica, 100m). Naaaaajbolje od svega je što su paralelno s nas dvoje penjali tata i dvoje limača od 7 i 9 godina, koji su mi putem ispričali sve školske i "životne" probleme, ma koji smijeh s njima u smjeru. Školarac i ja zadovoljni sa opuštajućim penjanjem, on je imao prilike biti kreativan i igrati se sa međuosiguranjima, pa na vrh stižemo sritni nakon čega smo marendali sa super pogledom na kanjon. Odličan vikend, ultra ekipa i druženje.

DURMITOR

ZUPCI 25.-28.07.2019.

Kad vas pozovu drage kolege i prijatelji iz AO Mosor na „izvidnički“ alpinistički kamp na Durmitoru, to se ne može odbiti.

Spavali smo u auto kampu Mlinski potok, kod popularnog Mine jer se tamo već odavno osjećamo domaće. Buđenje u petak kao da smo ispod peke od vrućine i ispadamo iz šatora oko 6 i po - 7, a draga domaćica Jelenkuha nam kavu i uljeva rakije, e to je pravi doček i buđenje. Brzo krcamo stvari u kombi i krećemo prema prijevoju Sedlo na 1911 mnv. Tu vadimo svu opremu i prostiremo po travi kako bi lakše spakirali samo ono što će nam zaista trebati za 2 dana u planini. Jedini problem je što uz svu robu, vreće za spavanje, šatore, hranu i piće moramo još natovariti i „gvoždariju“, tj. kompletnu alpinističku opremu koja uopće nije lagana. Hm, svatko sa 20 do 25 kg na leđima kreće pomalo prema današnjem cilju, a to je Zeleni Vir koji je na 2030 mnv. Atmosfera je odlična, osmjese na licu i zanemaruje mo težinu ruksaka pa za manje od 2

sata stižemo do točke di smo odlučili ostaviti višak stvari i kampirati. Putem uživamo u pogledima kroz dolinu Surutke, na Zupce i Šarene Pasove. Zupci su vrhovi visoki do 2309 metara i sastoji se od 14 oštrih stijena. Pristup planinarskim načinom se ne može izvesti, već samo klasičnim alpinističkim penjanjem. Ništa nije markirano ni označeno, penje se uglavnom po principu snađi se druže. Na našu žalost, opisa smjerova skoro pa i nema jer ako se i penje, ljudi ne objavljuju.

Plan naveze broj 1 je pokušati se popeti na XI Zub visine 2295 m. Citiram Josipa:

„Ja sam uša u prvu dužinu, a nakon prve dužine smo odlučili da sve izvučem ja, jer Jure ima problema s nogom a Ana mi je rekla: Tvoj je dan i tvoji Zupci. Penjanje nije bilo teško(-max.III+), ali na trenutke je bilo jako krušljivo. Linija uspona je logična i nije se teško orijentirait. Šta smo se više uspinjali to se vrijeme sve više pogoršavalo. Nakon šta je gotovo sat vremena grmilo poviše naših glava izlazim na mali prijevoj gdje sam ugledao drugu stranu. Iznad mene je ostalo još 20 metara laganog penjanja. Kad sam tamo vidio crne oblake i začuo još jaču grmljavinu dogovorom se s Anom i Jurom i teška srca odlučujemo odustat od lako dohvatljivog cilja. Jaka grmljavina na vrhu Zupca nije nešto po što smo došli, ali zato 200m ispenjanog smjera na ovako lijepoj

planini u još ljepšem društvu definitivno je. Abseil smo odradili kao i uspon u 4 dužine uz laganu kišicu i postepeno smirivanje grmljavine. Tokom abseila koji je trajao preko sat vremena izgubili smo kontakt sa našim kolegama koji su uspješno popeli XII Zub i bili smo se malo zabrinili. Tek prilikom pripremanja zadnje dužine abseila na stanici smo začuli poznate glasove. U tim trenutcima je ispod oblaka provirilo zalazeće sunce i preljepo obasjalo Zubce. Pred sami mrak smo se sreli s našim prijateljima da bi se izgrlili i čestitali, a onda smo krenili praviti kamp prvi red do jezera. Večer smo proveli u srcu Durmitora pričavajući dojmove uz razne delicije iz naših ruksaka. Na kraju smo zaključili da je odustajanje 20m od cilja bila razumna odluka bez obzira što se vrijeme na kraju popravilo, jer alpinizam nije natjecanje i skupljanje trofeja. S tom odlukom smo si potvrdili da nam glave dobro funkcioniraju i da smo i dalje kompaktna MAJ naveza.“ Naveza broj 2, Leo:

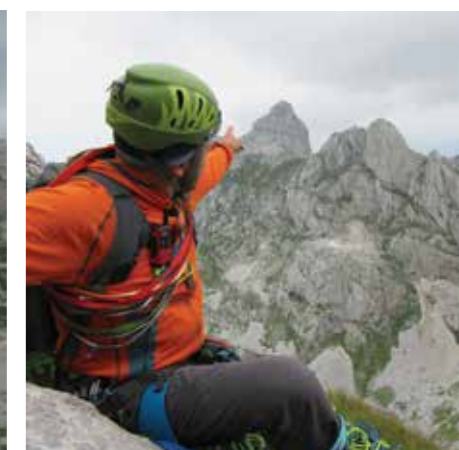
„Plan druge naveze (Antonia i ja) je bio popeti XII Zub kroz kuloar između XI i XII Zuba te se pokušati sa XII Zuba preko sedla koje spaja XI i XII Zub spojiti sa drugom navezom na vrhu XI-tog Zuba. Bilo je nekoliko razloga zašto smo izbrali XII Zub za svoj uspon, prvi svakako blizina druge naveze, a drugi što sami vrh XII Zuba izgleda impresivno gledajući ga sa svih strana. Nakon što smo se od Zelenog vira za nekih

— 16. Helop —

pola sata preko sipara i trave pristupili Zupcima natovareni alpinističkom opremom, užetima i ruksacima, dolazimo na ulaz kuloara i odlučujemo se da ću prvu dužinu penjati ja, pa ostale kako bude išlo i kako se svatko od nas bude osjećao. Prolazim prvi detalj odmah na ulazu bez nekih problema te po veoma položenom terenu bez međuosiguranja dolazim do ploče koja me tjera na ubacivanje frenda i zabijanje klina kako bih nastavio dalje. Već u prvih 20 metara primjećujem da je smjer brutalno krušljiv i da ćemo na odrone kamenja i nesigurna hvatišta morati obratiti najveću pozornost. Nakon prelaska ploče izvlačim sve skupa 60 met užeta i stižem do

police na kojoj planiram raditi sidrište, a dočekuju me tri zabivena klina povezana gurtinama i jednim karabinerom, nečije sidrište ili pista za absajl tko zna otkad. Koristeći postojeće klinove nakon provjere radim sidrište, Antonia penje do mene ostavljajući klin zabiven u stijeni te nastavlja dalje drugu dužinu ulazeći u hodnik među stijenama te se odlučuje na uspon desnom stranom što se nakon nekih 20 m pokazalo da nije lako kako se na prvu činilo. Radi sidrište, ja se prebacujem do nje i nastavljam dalje prema sedlu izvlačeći slijedeću dužinu do samog izlaza na sedlo, predivnu travnatu površinu prekrivenu cvijećem. Savršen dan na sedlu kvare

nam konstantna grmljavina u daljini i pokoja kap kiše. Antonia dolazi do sedla, penjemo se zajedno do samog vrha XII-tog Zuba, nekoliko fotografija i odluka da ne nastavljamo na XI zbog grmljavine i kiše je donesena te tražimo najlakši izlaz sa sedla. Odlučujemo se na abseil prema kuloaru na suprotnoj strani Zuba što se pokazalo kao najjednostavniji način spuštanja. Nakon jedne dužine spuštanja po užetu dalje nastavljamo po strmom siparu do podnožja i staze za Zeleni vir, gdje dočekujemo drugu navezu, grljenje, čestitke i krećemo na jezero.“ Naziv smjera: XII Zub; Ocjena: III (III+ zbog krušljivosti terena); Dužina: 180 met.

BOBOTOV KUK I ĐEVOJKA

Drugi dan uživanja po Durmitoru iskoristili smo za uspon na Bobotov kuk. Kako smo šatorirali na Zelenom viru, čeka nas je dvostani uspon do vrha. Nas petero smo stavili kompletnu opremu za napredovanje preko sajlji kojih ima mjestimično pa su nas zato svi malo čudno gledali, pogotovo oni bez ruksaka i u šorc gaćama. Safety first- nagledali smo se mi previše odrona kamenja, poskliznuća i sličnih situacija na usponima, pa je

bolje spriječiti ozljede ili slučajni nalet kamena u glavu.

Josip i ja smo više puta bili na ovom vrhu, ali smo svejedno uživali u pogledima kao i naš trojac koji je prvi put stupio na vrh.

Opalili smo stotinjak fotki, sunčani dan nam je dopustio uživanje na kuku, pogled na Zupce koje smo penjali dan prije i čakulu sa ostalim planinarima.

Kako smo mi to sve brzo obavili, plan je bio da popnemo i Đevojku ili drugog naziva Soa nebeska, koji je četvrti vrh po visini na masivu Durmitora sa visinom od 2440 m. Staza nije markirana, pa smo do vrha penjali preko sedla i priječili po skliskoj travi i kamenju. Super pogled na Bobotov kuk!

Potom smo se brzinski spustili do stvari i natovareni krenili prema kombiju. Imala sam dojam da mi je ruksak teži nego kad smo krenili uzbrdo!

Ne bi mi bili mi da nas po silasku nije

uvatilo grmljavinsko nevreme. Dakle, bolilo nas je koliko je bila jaka krupa i kiša, mokri do kože, pali smo par puta, ruksak na jednu stranu- mi na drugu. Borba ljuta, ali tada zaboraviš na težinu ruksaka i trčiš na sigurno! A onih par gromova šta su opalili na par sto metara od nas te tjeraju da još brže trčiš, uh. U kombiju opće krevljenje, presvlačenje i čekanje da oluja stane. Nakon svega smo otišli na zaslužene mesne delicije u Žabljak, rentali kućicu sa ogromnim dvorištem za sušenje mokre robe i opreme, lipo se odmorili u sutradan nazad u Hrvatsku, također praćeni kišom i čekanjem više od 3 sata na granici.

Vidimo se dogodine na Prvom ponavljanju prvog tradicionalnog ljetnog mosorovog alpinističkog kampa na Durmitoru 2020.

Hvala HGSS Stanici Split koji su nam za potrebe puta ustupili kombi.

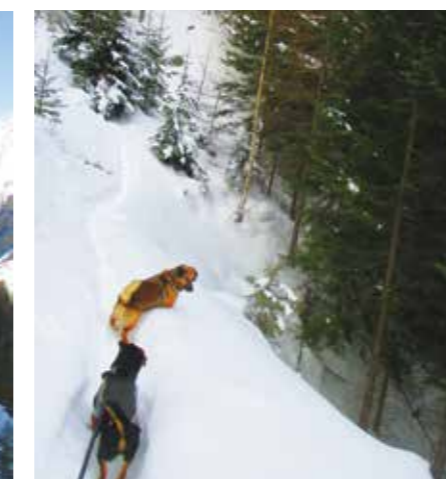
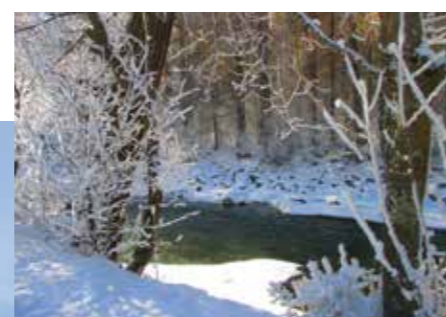

Kada vam život poruši kockice i u tom neredu otkrijete jednu čarobnu što unosi toplinu u duši tada pomislite da je možda jedino tako trebalo biti. Nisam imala sreću planinariti Alpama sa klubom pa Ninin poziv da dodem i vidim gdje privremeno živi, sam prihvatila. Iako nisam sretna zbog same činjenice da mi je dijete napustilo HR iz ekonomskih razloga. Mada me je uvjeravala da nije jedina s fakultetom koja je napustila zemlju. Kao i svakoj majci i mene je razdirala tuga i nije me tješilo uvjeravanje da joj je tamo lijepo i da je poštovana i sretna. Noću smo ušli u Längenfeld, nedaleko Innsbrucka i sve što sam vidjela bile su hrpe snijega ispred kuće.

Kada vam život poruši kockice i u tom neredu otkrijete jednu čarobnu što unosi toplinu u duši tada pomislite da je možda jedino tako trebalo biti

Jutarnji pogled kroz prozor propratio je krik, ljepota koja šokira. Planinski vrhovi pokriveni snijegom uzdizali su se visoko parajući bijele oblake. Kud god sam pogledala gorostasni vrhovi Alpa napajali su mi oči. Dolina između planina je prošarana lijepim kućama pod teretom snijega. Pospani Ninin glas iz susjedne sobe mi govori: „Zato ti nisam ništa pričala, znala sam da će te oduševiti Tirol, planinarko“. Na tren sam zaboravila zašto sam tu, odjenula sam planinarsku opremu, uzela psiće, Tota i Garu, i izletjela vani.

Prvi dan sam upijala ljepotu mitskih stijena oko sebe, bjelinu tirolske doline izbrazdane zaleđenom rijekom. Osjećala sam se kao Andreas, lik iz romana R. Seethalera „Čitav jedan život“, priči o nestajanju divljine u Alpama Austrije. Navečer, dok je nemirni vjetar zavijao dolinom noseći ledene pahuljice snijega,

AUSTRIJSKE ALPE, TIROL

ILI SLUČAJAN SUSRET S ČAROBNOU PLANINOM

6.2.-11.2.2019.

PLANINARENJE JE ZIMI ZABRANJENO! DA NEBI, POMISLIH, NISAM JA UDŽABA PROŠLA SKOLU MIHOVILAČA

jega, ja sam crtala staze na karti na koji bih se vrh pokušala ispeti. No, nije mi trebalo dugo da uvidim da to nije naš Velebit i Dinara, gdje možemo kada hoćemo i gdje hoćemo. Odmah sam naišla na rampe i staze zatrpane snijegom. Planinarenje je zimi zabranjeno! Da nebi, pomislih, nisam ja udžaba prošla školu Mihovilaca. Skijanje je zastupljeno cijelom dolinom Tirola a planinarenje čeka ljeto. Prateći uske puteve kroz šumi, naišla sam na jedne stope u snijegu koje se odvajaju stazom u smjeru Hauersee 2383m. Dovoljno da se mogu nastaviti penjati, presretna. Negdje sam pročitala da u ovim šumama nema divljih zvijeri, predatora, istrijebljene su. Tragovi jelena i zeca na snijegu jedini su znak života u šumi. To je nova Austrija. Dakle, nemam se čega bojati, samo paziti da ne otkližem u provaliju. Staza se nazirala ispod snijega, tu i tamo su izranjale markacije i potočići koji su presijekali stazu. Nakon dva sata penjanja uskom

stazom, stope koje sam pratila skreću lijevo, prema Giggelbergu, dok znak za Hauersee ide naprijed i staza je pod velikim nanosima snijega. Ne bih upadala u probleme na nepoznatim stazama pa nastavljam pratiti stope koje završavaju uru kasnije u blizini lovačke ili planinarske kućice, zaključane. Znak na stablu pokazuje još 15m do vrha, ali nema daljnjih znakova niti stopa. I da jesam nezadovoljna ne mogu žaliti, ljepota mitske planine prekrivene visokim stablima jela s pogledima na udaljene planinske vrhove uz tajanstvenu tišinu bjeline snijega je sve što mi u ovom trenutku treba. Kada se noću izađe vani na trenutak imate osjećaj da se planina može do dirnuti, da je tu tik do ruke. To sam doživjela na Grebaji, podno Prokletija. Dolina koju okružuju planine, proteže se kilometrima u daljinu. Na svakih nekoliko kilometara udaljenosti nalazi se po jedno malo mjesto, gradić. Kada me je Nina odvezla do susjed-

nog, Oetz, bila sam zatečena. Naime, dva puta sam čitala knjigu gdje se spominje povod za naziv te doline i planine poviše nje. „Osam planina“ P. Cognettija spominje priču o čovjeku-zvijeri. Ötzi ili Ledeni čovjek, je prvi prapovijesni čovjek pronađen u ledu sa očuvanom odjećom i obućom. Planinari su ga pronašli na visini 3200m, na granici Italije i Austrije gdje je mirovao 5300g. Ovdje je izgrađen park za obitelj, posvećen Ledenom čovjeku. Stijene su isprepletene visećim mostovima, uskim stazama, slapovima. Moje iskustvo Alpa nije onako kako smo navikli ali je svakako iskustvo za pamćenje sa puno topline i nekog novog poznavanja planine. Kada bih mogla dodati kojeg medvjeda ili vuka, izbrisati široke puteve kroz planinu i moći se glasno smijati i plakati ulicama Oetza ili Längenfelda, mogla bih tu živjeti. Divljina je ono što bi Velebit mogao pokloniti Alpama da bude savršen.

BJELAŠNICA

20.-23. 6. 2019.

Prvi dan provodimo u vožnji uz usputno zaustavljanje u Počitelju, a popodne smo u điru po Sarajevu.

21. 6. 2019. OPSERVATORIJ

Drugi dan idemo po planu Josipovom stazom na vrh Bjelašnice. Krećemo iz Velikog polja s kojeg se vidi najveći vrh Bjelašnice Opservatorij, a ispod njega područje vrtača tzv. kotlova oko kojih vodi Josipova staza.

Pri početku staze teško se orijentirati zbog brojnih novih prokopa, koji se rade zbog sječe šume zahvaćene potkornjakom - nas međutim vodi izuzetno iskusni vodič g. Sulejman Bašalija koji i u ovako oštećenoj i prekopanoj šumi nalazi pravi put. Tek nakon više od pola sata hoda nailazimo i na markaciju, jer je na početku staza potpuno uništena, a treba paziti i da se ne skrene u područje prašume u kojem se lako može izgubiti. Nakon dijela koji ide bijelim putem, pri čemu treba paziti da se ne ode prema pl. kući Javornik koja je ispod vrhova Velika i Mala Vlahinja zapadno od Opservatorija, počinje šumska staza. Nakon oko 2 sata

Treskavica je dobila ime po tome što se stalno trese - i seizmografskim mjerenjima je utvrđeno da je stalno lagano aktivna, što je dalo vjerodostojnost narodnim predajama

uspona, otvara nam se pogled i na zanimljivo područje kotlova. Dolazimo i do skloništa, a iza skloništa staza vodi sasvim uz rub živopisnih kotlova. Na internetu je ovaj dio staze opisan kao zahtjevan visokogorski dio sa sajlama, ali koliko smo vidili staza nam se nije učinila nimalo zahtjevnija u ljetnim uvjetima. Usput nas je naš vodič naučio da na Bjelašnici raste i islandski lišaj koji je odličan za grlobolju. Staza dalje prema Opservatoriju vodi iznad kotlova, dio koji je vrlo opasan zimi kad je sve zaleđeno. Zatim idemo preko hrbata Bjelašnice bijelim putem. Na vrhu Opservatorij 2067 mnnv je zgrada u kojoj je meteorološka stanica i sklonište. S vrha se vide sve planine središnje Bosne: Jahorina, Visočica koja je od Bjelašnice odijeljena kanjonom Rakitnice (pritoka Neretve), a na jugu se odlično vidi Prenj. Spuštamo se na drugom stazom tj. prema skijalištu na Babinom dolu (ujutro smo tu ostavili 1 auto tako

da možemo sići na drugu stranu). Silazimo po cvjetnom tepihu s pogledom na Treskavicu i Visočicu. Naš vodič je jedan od najiskusnijih sarajevskih vodiča, a njegova posebna specijalnost su Prenj i Treskavica pod kojom je rođen, pa tako usput imamo priliku čuti niz zanimljivosti i legendi. Treskavica je dobila ime po tome što se stalno trese - i seizmografskim mjerenjima je utvrđeno da je stalno lagano aktivna, što je dalo vjerodostojnost narodnim predajama, a od našeg vodiča također saznajemo da je georadarom utvrđeno da u njoj postoji veliko podzemno jezero iz kojeg svuda po njoj izbijaju brojni izvori, a bogata je i brojnim speleološkim objektima koju su vrlo malo ili potpuno neistraženi. Legenda kaže da su brojni ljudi pogibali kad bi noćili u planini u pokušajima da izbroje izvore Treskavice, dok nisu dva mladića poslušali staru ženu koja im se obratila "tako mi 366 izvora Treskavice, kad padne noć u planini ležite tako da spojite noge, a glave vam budu nasuprot" - kad su po noći došle vile koje su ubijale ljude, zaključile su da ne mogu ništa stvorenu spojenih nogu u jedno tijelo s dvije glave, pa su mladići preživili i prenijeli da je na Treskavici onoliko izvora koliko u godini dana. Kako je Treskavica bogata vodom, tako je Bjelašnica izuzetno bogata cvijećem koje olakšava silazak vrlo strmim padinom. Veliko hvala našem vodiču g. Sulejmanu Bašaliji na vodstvu, ljubaznosti i divnim pričama i g. Rasimu Radonji na prijateljsstvu i ljubaznosti što nam je našao vodiča u ovaj radni dan - nadam

— 16. Helop —

se da ćemo imati prilike uzvratiti vam gostoprimstvo.

22. 6. 2019. UMOJLANI - LUKOMIR - KANJON RAKITNICE

S našim vodičem Senadom Čosićem i njegovim pomoćnikom Mirzom nailazimo se na cesti prema Umojlanima odakle krećemo prema prvom vidikovcu prije sela. Legenda kaže da ime Umojlana potiče od davnog događaja kada je aždaha (aždaja) izletila iz kanjona Rakitnice da pojede ljude koji su se tu naselili, udarima svog repa stvorila je krivulju Studenog potoka, a kako su se ljudi popeli na jedno brdo i molili, aždaha se zabije u brdo i tu ostane okamenjena - i danas možete viditi njeno bijelo tijelo i glavu u obronku brda kod Umojlana. Iz Umojlana je sa nama krenuo i pas - pas koji prati planinare u Bosni se zove pujdo, a mi smo za našeg pujdu kasnije utvrdili da je u stvari pujdica i da pripada vlasniku kafica u Umojlanima di smo popili jutarnju kavu. Naš vodič g. Senad Čosić nam olakšava uspon perfektno doziranim malim pauzama sa zanimljivim pričama, informacijama i vicevima u maniri savršenog šoumena. Ispod nas se već ubrzo vidi krivulja Studenog potoka, koji je po legendi napravio aždajin rep, a koji je po planinarskoj predaji najljepši potok na svijetu. Iza

nas, otprilike na sjeveru, vidi se najviši vrh Bjelašnice Opservatorij, na kom smo bili jučer. Uspon prema Oblju ne svladava veliku visinsku razliku, ali je zato dosta dug - ono kad mislite tu je to, ukaže se uspon još dalje. Preko puta su padine Visočice, ispod kojih se u dubini skriva kanjon Rakitnice. Rječica Rakitnica niz kanjon teče prema Prenju u pozadini, kod kojeg se uliva u Neretvu. I tako u ugodnoj šetnji i pričama po predivnom sunčanom danu dolazimo do vrha Obalj 1896. Sa Oblja se vidi Lukomir na padinama iznad kanjona Rakitnice, Lukomir je inače najviše naseljeno selo u Bosni na oko 1500 mnnv i sa Oblja izgleda zbilja spektakularno lijepo. Do Lukomira se inače može doći i biciklima i automobilima bijelim putem. U prekrasnom Lukomiru preko zime ipak ne živi više nitko, ljudi su tu samo kad snijeg okopni. Gusti cvjetni pokrov olakšava silazak sa Oblja niz vrlo strme obronke do Lukomira. U Lukomiru je u ovo doba godine dosta ljudi, od odmaćih do mnoštva planinara, pa tu guštamo na piću - posebno su dobri domaći sokovi od borovnice (koja na okolnim padinama raste u izobilju), planinske ruže, bazege... Živopisne kućice Lukomira imaju tipične limene krovove, a tu možete kupiti i još živopisnije lokalne rukotvorine. Na kraju sela je prekrasni vidikovac nad kanjonom Rakitnice, a pokraj

sela su stećci - po priči našeg vodiča dva su tipa stećaka: sljemenari s oštrim vrhom i četvrtasti sandučari, a donošeni su ovamo kao nadgrobni spomenici za dobre vojskovođe. Na povratku s vidikovca još jednom prolazimo kroz selo, a zatim uz obronke kanjona Rakitnice krećemo natrag prema Umojlanima. Uz put smo vidili više potoka i izvora, povremeno i grobove za koje su vezane lokalne legende, a staza završava uz vodenice blizu Umojlana. Na početku Umojlana je jedna od najstarijih džamija u Bosni - također je jedina ostala netaknuta na ovom području u prošlom ratu, jer je molitva hodže u toj džamiji vratila zdravlje dječaku čiji je otac kasnije bio jedan od srpskih zapovjednika, pa je on zapovijedio da se ta džamija ne smije dirati. Hvala od srca našem vodiču Senadu Čosiću i njegovom pomoćniku Mirzi - bili ste savršeni primjer genijalnih vodiča i ljudina u svakom pogledu - baš ono za ugledati se - nadam se da se uskoro opet vidimo i družimo i kod nas i kod vas. Zadnji dan naše turneje vozimo se natrag novom cestom koja preko Visočice vodi prema Boračkom jezeru - idealna prilika za kupanje ispod padina Prenja. Odatle idemo još na par sati i do Mostara, pa zatim i na slapove Kravice. Bilo nam je predivno, šta reći nego ponovilo se.

OPĆA PLANINARSKA ŠKOLA

Upozorenje: Ode nema epiteta o flori i fauni niti izljeva ushićenja. Ovo je salata misli o nečem dobrom što sam odradila.

I skupili se mi. Hrpa godišta, hrpa različitih profila, manje više kategorija ljudi za analizu.

Kažu triba dolazit na predavanje. I mi dolazili. Redovito. Predavači, pa... neki su imali joker zovi a neki su imali nekog posla i tako smo uglavnom bili prepusteni just in time dogovoru. Ne uvijek al pojavi se osmijeh na ustima kad netko upita koji je plan.

E, to je bila i misao vodilja. Just in time plan. Jer zašto bi se planiralo ne dati bože koji dan ranije ...neeeee ...

I vratimo se na to predavanje. Zapamtili glavna načela odma:

Svak uliva svoju glavu

Nigdi bez pancete jer to je ka Sumamed ili Ceporex ...za široki spektar nevolja

Ovo vam ne treba am ča dalje
Napravite sebi svoju prognozu

Opća sprdancija na temu vrimena je postala u nekom trenutku tužna. Krenu ti suze same, ramena se spuste u taj petak, dan prije ranog dizanja. I ništa. Pogledaš muža, ženu, dicu, pasa, tv...i spremiš svoj novi ruk-sak sa svim zimskim potreštinama jer ipak je svibanj i kreneš i čekaš just in time plan

Prvo brdo, rekli bi mi, je savladano i više se ne sićamo. Srića je tu dvista slika u grupi pa se sitiš. Ono šta su svi zapamtili i dugo držali ko slatku uspomenu je sunčano vrijeme. Podcrtavam. Dvapat.

Ovoga pojma nismo susreli misec dana.

Na prvom brdu sam bila svjedok kako nečije pričanje može izvuć dodatnu snagu u nogama. Zazivanje sveca i molitva za mir. Svizac i čokolada.

A dobro sam zapamtila ljubomoru

prema dredloksici i njenom mini ruk-saku. Jel ona jede, pije, znoji se, kako to, kako to, nije mi jasno.

A ispalo je da je žena pogodila šta joj triba a ne mi šta slipo slušamo pa frkćemo sta smo sve ponili sobom.

Predavanje o opremi. Što sve spada u zimsku opremu. Ovo vama neće tribat, preskoči. Hm.

A na dan izleta susvita sa snigom.

Čvorovi. Ma to ćemo na Paklenici ovako nema smisla pričat. To triba vidjet i na penjanju, lakše se upamti.

Hm. Misec ipo dana nakon, još penjanja nismo vidjeli pa sukladno tomu nisam ni zapamtila. Strašno. Pogotovo na zadnjem izletu, pa je Dodig tražija povlačenje diploma. Hi hi. Gotovo je sad.

I onda se uvukla druga misao vodilja .."luda kuća".

Jer, kako nazvati kuću u kojoj imaš toliko pegula da uznemire atmosferu do te razine da sinoptičke karte nije trebalo niti ažurirati. Jedna je vridila misec dana. Ebate misec dana.

Opća sprdancija na temu vrimena je postala u nekom trenutku tužna. Krenu ti suze same, ramena se spuste u taj petak, dan prije ranog dizanja. I ništa. Pogledaš muža, ženu, dicu, pasa, tv...i spremiš svoj novi ruk-sak sa svim zimskim potreštinama jer ipak je svibanj i kreneš i čekaš just in time plan.

A drugo brdo je rezultiralo nuspojavama cirlikanja nakon 7 sati hodanja gori,

gori i još gori pa malo doli pa puno ravno pa ajmo opet gori i gori pa malo ležanja u korovu i hvatanja sunca koje je izašlo i nestalo nakon uru, pa ajmo opet gori ...s vaše desne strane jama s vaše lijeve je put za gori i tamo ćemo. Aj dobro i došli mi na to brdo nasnifani eteričnim uljima, sili i rukom takli oblak, a šta drugo, i ajmo sad doli. I onda opet gori bez torba da nam bude lakše pa smo odslušali uzvike ovo vam je ...a ovo vam je ... a tamo ćemo ići slijedeći vikend...je kako da nije. I lipo smo mi odkukičali taj dan.

Ponavljanje teorije i prakse o sili trenja i izmjeni topline u cokulama. Snovi o ledenoj vodi i erotičnoj masaži stopala...uobičajene nuspojave. Ode sam zapamtila da hodanje može trajati i trajati i još trajati. Vizualizacija tabana u uskuhanoj cipeli nije poticajna slika pa zato samo stisneš zube i udreš u marš.

Predavanje o meteorologiji, o opasnostima - a šta reći prognozu namistiš, zoveš hgss ili još bolje ne ideš nigdi. A opasnosti podijeliš na objektivne i subjektivne pa ih tako i rješavaš.

A mi, a mi smo gledali zamrznutu sinoptičku kartu i čekali. Dva tjedna. I eto ga na. Dva puta.

Ka izlet iznenađenja jedan dan i drugi dan će se na Biokovo. Aj neka, iznenađimo se. Bojinac iliti Bojin kuk. Da, da, krene sve to lipo, lagana šetnjica, malo šumice,

Ovo brdo mi nije sjelo. Odjednom je surovo postalo. Ko da ga prvi put vidim. Al me naučilo da je najbolje se maknut u nekom trenutku jer bi mogla ugrist

gori, doli pa gledamo sa smiješkom ta kamenja koja provociraju, neki se pri-sećaju anatomije ključnih dijelova tijela i hihhi hahaha i eto nas na prvoj sajli. Hm. Zapela. Hm. Sramota me malo na prvu pa se okrećem i sve gledam lakše bi se rukama popela. Pomoć stiže i odo ja gori. I čekamo se svi na jednom lipom mistu odakle raširenih zjenica gledam prema gori. Kažeš ti da ćemo gori. Hm. Sve tamo gori. Nebo sivo, kapljice su tu, udari vitra. Ajte svi vamo, diži te se, okrenite se, mahnite, ooojjj. Slikavanje i pobrojavanje vlastite djece i pisanje oporuke u isto vrijeme. Ne bi išli a idemo. Ko će to razumit. Ta psihologija grupe je gadna. I konačni odgovor ne idemo, kiša, opasno, oni su školarci ...ma dalje nisam ni slušala. Ajmo se iznenadit neki drugi dan, molim te. I naravno da smo pod pljuskom silazili i

zastali pojesti ..romantika prava.. Rendžo po* u svim bojama među šibljem. I negdje uru prije silaska mislim se ja pa koji kua trčim ko luda, pa gledaj okolo pa zašto uvijek pičimo pa kažu da ima i tica u ovoj prirodi pa poslušajmo ih, udahni malo ovaj zrak ...jesmo vojnici ili ljubitelji prirode ..madef faker što mi broje minute i korake. Da, da, vukla se ta tema pičenja i pitanja čemu zašto i kome to triba al jednom tamo se počeo nazirati odgovor kojeg sad nismo prihvaćali.

Sad je bilo grintanje na brzinu, na utrkivanje i na dosadnu bol u nogama ... I prođe taj dan iznenađenja. Ja sam iz grupe koja se ne druži i malo mi je utekao filing tog ostatka al svaki slijedeći susret pokaže da se sve više prihvaćamo. I to je tako zanimljivo i fascinatno. Ma luda kuća.

Postalo je obveza da nakon dolaska doma drmnem malo OH skupine jer od umora ne znam ni gledat. Spremanje za dan poslije s grčem u stopalima i mislima o produženom spavanju jedan dan.

Vošac. Biokovo. Prije pranja zubi gleda se prognoza. Nije loše, al lako može postat gore. Am ča dalje.

Vozim se i promatram. Sunce je tu al se približavamo i njega ima sve manje a oblaka sve više.

Ovo brdo mi nije sjelo. Odjednom je surovo postalo. Ko da ga prvi put vidim. Al me naučilo da je najbolje se

maknit u nekom trenutku jer bi mogla ugrist .

Reka je čovik e taj će vas uspon satrat. I ima je pravo. I vlastita žena ga je poslala k vragu. A on vodiya to ko u slou moušunu. Baš ono školski da si mora nasilu usporit sve tjelesne funkcije . I opet smo se razvukli ko žvaka priko cile staze.

A samo se penješ i penješ uzbrdo i uzbrdo . A kapljice kiše zafrkavaju pa krenu i stanu. Pa vitar pa ledeno i mokro pa vruće pa bi se obukla pa bi se skinila pa jesam žedna pa nisam pa jedem više od muke nego potrebe. I onda malo duže kišica i vitar. Kuham se i znojim se i osjećam kako mi nečiji glas ide na živce i kako mi počinje biti ledeno i neka luna i drhtavica me hvata. A počela zaostajati i gledam nikog ispred i nikog iza bar dvi okuke. I čula moja Marina kako se borim s bajanima i sačeka me da me lupne i ajmo dalje. Treskavica me pušta i polako dolazim do vidilice di se skidam u roku odma i oblačim u suho, jedem i pijem sve od reda. Ne pitaj me ništa pusti da oživim. Daj mi kapu, rukavice, sve...

Upozorenje: Ode nema epiteta o flori i fauni niti izljava ushićenja. Ovo je salata misli o nečem dobrom što sam odradila

Vošac, smilovalo se sunce i pustilo nas da guštamo. I nemoš reć da nije lipo. Fala vodiču na rukavicama od 5 kuna. Di on nađe sve to po 5 ili 10 kuna... Silazak je uvijek posebna priča. Ima ovih sta su ka na nitro pogon ima onih šta postanu jurilice a penjali se ko puži a ima onih sta broje otkucaje hrskavice ili usmjeravaju dvi live. Tako da uvijek jedan dio pije drugu pivu a jedan dio gleda u brdo i traži jarke boje . Tjedan kad smo bakalar Ledo i ja bili najbolji prijatelji. Na svako kolino jedan paket. Pa, posli za ručak. Predavanja mi jednostavno ne idu.

Uđu podaci i izađu iz glave skupa s mojim izlaskom iz prostorije kluba. Nakon par puta se ne brinem jer ionako ću sve to na terenu ...ah da..

To vam je jedan prekrasan izlet! Jedva čekam!

I ja !

I ja !

Mislim se, pa sta se dijeli na toj Čvrnsnici kad je svi jedva čekaju.

I dijelilo se šta je je. Rezultat svega je „luda kuća“. Na kvadrat. Za dobrodošlicu prvo ćemo u laganu šetnjicu od jedno 6 sati s povratkom s 2074 m priko neutabane staze. Ma, to je ko naručeno za nas. Krpe sniga, pih neš ti, klekovina, ma može taman lipo za kolina , propadneš i pičiš, šuma suhih stabala, ma može bitno je da je dan i da vidimo taj restoran. A kiša se i u ovoj državi javila no ne reagiramo više. Nabaciš tu plastiku na glavu i ajmo.

I nakon svog tog laganini marša nizbrdo sa zaista lipog brda poželih malo odmorit stopala u pravocrtnom gibanju cestom kilometar dva. Početak je to prekretnice misli o svemu što mogu i ne mogu.

I dođosmo mi u zatvoreni i ugrijani prostor i dalje je sve išlo glatko niz grlo pa u želudac. Sa osmijehom i cerekom i napokon opuštenim mišićima lica.

Kaže Tome a mislija sam se oću li ponit svoje noževe. Hm. Ono uobičajene izjave su motiv te večeri.

Izvanredna vijest me odsiče . Ide se ujutro u 6.

Udrite me da padnem u nesvijest. Pala sam ja ionako u nesvijest , ni danas mi nije jasno kako sam se lipo zamotala u vriću. Sve po PS-u.

Daklem, prekretnica se dogodila. Marmurluk, nespavanje i koračanje uzbrdo s pokušajima fokusiranja na teren radi vlastite sigurnosti. Bilo je ovo u svibnju čisto onako da ponovim. A u foto galeriji kluba je osvanula fotografija ko da smo na zimskoj turi. I tako mi nismo došli do zadanog cilja. Jednostavno nas neće neke objektivne stvari. Trkom nazad. Vratiti ćemo se. Možda u prosincu ugrije.

I sad je već postalo ozbiljnije. Noćenje u prirodi. Upitnici i upitnici , a meteorologija katastrofa ne reagira na usmjerene lipe misli. Do petka svi šute, u grupi niti zarez da se pojavi, čak i Ban u zakletoj šutnji, teški PTSP , sanjaju se cerade, kišobrani, moli se krunica ma daj više odgodi ,matere ti. I eto je napokon se oglasila.

Mislim da je aplikacija viber odahnula. Odjednom su svi progovorili, skoro zapivali. Svi prstići su bili spremni otipkati odu radosti. Nije bilo dovoljno naljepnica za dočarat olakšanje i sreću. Luda kuća.

I da se ne bi previše oladili ajmo mi na Sveto brdo.

Ma nema frke samo ti daj. I dva puta ćemo.

Ovo smo progutali , bar ja. Rekli mi

Reka je čovik e taj će vas uspon satrat. I ima je pravo. I vlastita žena ga je poslala k vragu. A on vodiya to ko u slou moušunu. Baš ono školski da si mora nasilu usporit sve tjelesne funkcije . I opet smo se razvukli ko žvaka priko cile staze

evo nas a ja digla glavu u čudu . Kako to misliš to je to. E to je kad se dogodi prekretnica.

Pa gledam oblak s kišom koji se misli hoće li k nama ili na drugu stranu. Ne uznemirava me , znam da možemo sići suhi.

I odoše grupa jedan i grupa dva.

Konji, pasi, mačke , poskoci , horror priče vodiča...a ono chilly atmosfera.

Cirkus zvan nema mi novčanika je završija sretno. Naravno, Ban. Pljesak za Bana.

I eto mene u društvu glasića s početka priče. Koji ne smeta. Jer dogodi se prekretnica . I to je skroz u redu. To je odrastanje u grupi. Šteta što je kraj bližu jer ima tu materijala za upoznat.

I ajmo opet u pripreme za to noćenje na kamenju.

Sunce se pokazalo na onoj sinoptičkoj karti. Gledamo i čekamo promjenu. Al nema ovaj put. Sve nam se vratilo . Za cili misec se skupili stupnjevi i ajmo žeži i žeži.

A na ledima ormar, s dvostrukim vratima i ladičarem. No ovo se odraduje profi . Duša i tilo je zapamtilo te mazohističke porive i samo se ide. 4 litre izade i 4 litre uđe . Pa opet. Kroz istu majcu jer nema smisla minjati. Izlazi ta voda iz nas kroz nemoguće pore. Iz trepavica, iz noktiju..mi plivamo u biti. Predahnemo u košari na ugodnih 30. Ležim ko na kauču pod klimom. Sretna, jer neznam koliko još imam vući namještaj sa sobom. Odukli muški vode za tuširanje jer smo mi fina grupica. Nekima su zadnje lože popucale al bar se ima materijal za pričat. Ka mi teglili a vi niste. Reka je Šare ima da nasilu piju. Svima u usta ulit litru. Gadno je to, gadno.

Helikopter , naravno, a šta drugo . Akcija spašavanja pred nosom skoro. Naravno. Jedan vodič odlazi i pomaže..pa ...to je sve u aranžmanu ovog izleta.

U trenutku t se pojave ta stabla i mjesto za naše štrumf selo. Eee ko djeca u vrtiću. Igraonica.

Da se netko ne uvridi nabrojat ću sve bitno za jedno selo: ljubičasti baldahin je pod mus kad se ide u šumu jer se te boje nekako ljube, komarci je izbje-gavaju jer misle da je lavanda a muški dio obitelji bude ekstra romantičan nakon šta ga pusti misao da spava u gej its ok bivku, bevanda s cedevitom bez vina kao lijek za kroničare, sat joge , vrti prema nazad pa sad vrti prema unutra, odžojak , Mate Mišo Kovač u rep kompilaciji, kikiriki, 6-8 sljedova za večeru u separeu vegana i poluvegana.. Iznanada , panika u očima kad se zaključi da nema alkohola , napad na dvoje članova koji su tek pristigli u ponoć s klasičnim pitanjem dobrodošlice jeste donili vina (njima u očima upitnik,

zvjezdica upitnik), odma se provjeravaju svi potencijalni nosioci više puta, kako nema, kako nema, jao koja kuća.. ludaa

Svitlo me bude u oči. Do tada mi je bilo ugodno u onoj vričetini i pokriveno glave a sad me vata nervoza od vrućine. Nije to dobar znak. Umrit ćemo danas. Svi nešto guguću, smiju se, a ja u duhu dalmatinskom ne otvaram usta niti za dobro jutro. Mrki medo pravi.

Uzeli samo vodu i krenili na vrh naše lijepe. Gužvanac gori. A tako je to i inače pri vrhu..naše lijepe.

Slika tamo slika vamo i ajmo nazad jer se triba pakirat, poist sve šta imamo da bude lakše i onda odradit spust na 30 stupnjeva.

Jaoo jao nikad doći. Pijem vodu i voda pije mene. Zadnji kilometar me ubija. Došlo mi je da stanem i da zovem onaj helikopter jer mi se više neda mrdat. Vožnja doma s nekom sjetom. Da, to je to. Pusto grintanje i kuknjava sad će stati ali opet..falit će.

Al kad sam izašla iz auta na 37 zaboravih sjetu i evo još se držim. Nekako uži-

A na leđima ormar, s dvostrukim vratima i ladičarem. No ovo se odrađuje profi. Duša i tilo je zapamtilo te mazohističke porive i samo se ide. 4 litre izađe i 4 litre uđe. Pa opet. Kroz istu majcu jer nema smisla minjati

vam u plavetnilu i gmizanju ko lenjivac. Je je bija je tu i ispit. Je je bila je tu i zabava lude kuće. I opet jedan prekrasan izlet kao gratis.

A za nevirovat možda će i još jedan bit al na jesen pa možda napokon i te čvorove doživim.

A tu je i profešurica, ko će znati kad će

se oporaviti od ove Ilijade i Odiseje. I za sam kraj ovoga uratka pozdravljam članove 10. opće plesne škole* ili 1. meteorološke škole*ili Lude kuće

Josip- ima ih više a ovaj je romantičan i ima osmijeh stvoren za liječenje depresije. Taj izraz lica kad se nasmije triba vidjeti a zvuk smijeha čuti

Josipa -žena koja je donijela stila u planinarenje, uživa u prirodi, pravi ljubitelj pejzaža

Josip *- ovaj gospodin će vjerojatno kupit nova kolina jer on je u godinama kad se sve kupuje i kad ih kupi nema te planine di neće otići. Volja za pohvalit. Antun - mini wikipedija, voli žilavku

Ivona - najsitnija stopala u grupi al puna volje grabi te kilometre Antonela - prvi izlet sto montura, drugi već malo manje, drago neko stvorenje nekako s prikriivenom vatrom u sebi Ivan- čovik od kamena, prvi izlet pola vrtla je donija sobom i sto montura ka i njegova odabranica, sav utiho reka bi netko a kasnije se raspištoljija. Moga je Antonelu na leđa i uzbrdo. Piči gori doli nema stajanja. Bravo za njega.

Ban - a eto da se dijelila neka počasna lenta njemu bi je dali. Ne samo što je pomoga Tini nego ima tu materijala. Sam je sebe opisa kad je prvi reka „Luda kuća“

Vice- pristojan neki čovjek. Ja nisam čula da zna viknut ili psovati. Nekako sofisticiran. A bice je to do babe.

Tina - ma svaka čast. Ima znanje u odabiru obuće i voli malo ubit oko na 10-12 sati

Mirna *- glasić. Prpošnost. Dobrota. Matea* - nije glasić al je prpošnost, mladost i želja velika

Dina- kolegica, cura koju treba upoznati i upoznavati jer te kemičarke su zanimljiv uzorak, potencijal

Višnja - Marica Berić broj 2. Treba joj dati foto aparat. Žena s toliko melodičnim glasom da bi je slušala non stop. Tribala je bit radijska zvijezda.

Drenka- sitna dinamična, toliko draga da se podobriš u njenoj blizini. Jednostavna i normalna osoba

za poželit Tome- voli svoje noževe a sve ovo pretodno je svatija i reka bit ćeš moja

Panika u očima kad se zaključa da nema alkohola, napad na dvoje članova koji su tek pristigli u ponoć s klasičnim pitanjem dobrodošlice jeste donili vina

Kata - rez čarape* i rendžo po*, partner za dobru zahebanaciju i akciju, predivna kosa i oči i radi u osiguranju inače Marina- najlipši osmijeh pri svim vremenskim uvjetima, spremna za sve izazove a znan je sto godina. Jedan put u životu je rekla da ne može i to kad je nosila na leđima onaj ormar s ladičarem. Punih boca vina. O Marina, Marina Mihael - vipovac kojeg su masline otele i nije išlo dalje Čoga- samozatajan, spreman za akciju

kao i drug Josip* Šare- a šta reći nego da sam ko i Tome svatila i rekla

Profešurica Anita- voli sve što vole mladi, s metlom je na Vi Bilo mi je zadovoljstvo otplesati sve plesove u ovoj školi.

*ovo su pojmovi koji zahtjevaju dodatna znanstvena objašnjenja 10. opća plesna škola iliti 10. OPŠ -a a šta nije to isto onako iz prve 1. meteorološka škola - toliko analiza sinoptičkih karata na jednom mjestu ima eventualno DHMZ

Rez čarape - kad ti voditeljica prvi put napiše detaljno što treba poniti u ruk-saku onda ti googlaš kakve su to rezane iliti rez čarape Rendžo po- nakon 7 sati hodanja mozak kaže baj baj i pončo rain postaje poboljšani artikl

Josip- a jedan je Josip a jedan je Joško al ovako je tekst fora. Jošku šaljem ispriku

Mirna i Matea- a i njima bi trebala neku ispriku, mogla sam se i potruditi malo šta je je.

3. ROĐENDAN, 10 ŠPILJARA, 6 JAMA I DOBRA ZABAVA

U subotu 12. 1. 2019. je u Rogoznici u organizaciji ogranka HPK Sveti Mihovil u Rogoznici organiziran 3. tradicionalni uspon i pohod kružnom planinarskom stazom na Lenik, a ove godine se skupu pridružilo 10 speleologa SO HPK Sveti Mihovil sa istraživanjem ranije rekognisciranih speleoloških objekata u okolici Rogoznice.

Napokon sam uvatija jedan dan da obiđem s Eugenom jame koje je on pronaša u suradnji s domorodcima. Našli smo se jedno popodne, obišli sve lokacije i povatali GPS-om koordinate.

U subotu se ujutro nalazimo u Starca, skupa s našim planinarima kojih je bilo veliki broj. Nakon šta su nam pristigli likovi iz kultnog filma Fast and furious, formiramo kolonu i krećemo prema Jarebinjaku. Tu pregledavamo opremu, bacamo zajedničku sliku i ostavljamo Barišiče i Kokića, na putu prema njihovoj jami. U zaseoku Mocira ostaju Marića, Bilić i Jure. Njihove jame su u blizini sela. Četveročlana ekipa nastavlja dalje prema Koteljima di su naše jame. Colina jama se nalazi usred hrastove šume u kotlini, 5 minuta od makadamskog puta. Dogovorili smo se da ja opremam jamu a Hrvoje i Tonči će me kontrolirati i davati savjete. Sanja je zadužena za slikavanje. Jama nije duboka i vrlo brzo smo svi bili na njenom dnu. Hrvoje je započeo sa crtanjem a mi ostali gledamo

Ovogodišnji rođendan podružnice Rogoznica proslavili smo posebno dobro horuk akcijom u rogozničkim jamama. Od nas 10 podijeljenih u 3 ekipe, dopalo me biti u triju fantasticus s Jurom i Bilićem. Kako sam s Jurom u zadnje vrijeme bila već u nekoliko akcija, ovu smo odradili već prilično uigrano po ustaljenoj šemi: Jure postavlja i crta, ja pratim i fotkam i dodajem šta treba, a i Bilić je dodatna jaka snaga - ma ekipa za 5. Prva jama koju smo dobili zadatak obraditi već je istraživana, ali nije topografski snimljena. Duboka je 15-tak m, zasigana i puna prekrasnih saljeva i kristala - posebna poslastica

za fotkanje. Usput smo otkrili i dodatni prostor s još jednom vertikalom, koja koliko smo mogli viditi nije bila istraživana. U jami je dno zagađeno s nešto smeća i podosta životinjskih kostiju. Druga jama, dosad neistražena, pokazala se duboka oko 10 m i također s ponešto sigovine, ali bez smeća na dnu. Na kraju dana stigla smo i do 1. ekipe koja je istraživala najveću 35-metarsku jamu - eto ostala nam je želja da jednom dobijemo priliku sići i u nju.

Tončija kako se zavlači kao krtica i otkriva kanale koji se provlače paralelno s našom jamom. Vrlo brzo smo bili vani i bušimo pločicu na Colinoj jami. Na putu prema sljedećoj jami, prekida nas Teovim poziv o ozljeđenim planinarima pa krećemo im u pomoć jer smo vrlo blizu vrha Lenika. Tako da smo taj dan bili i na Leniku i u jamama. Nakon marendes s predivnim pogledom, krećemo prema Bicufinjači. Vrlo uzak ulaz nas je zavrtao i misli smo da se radi nekakvoj rupici. Međutim jama se pokazala dubljom nego smo očekivali, a sastoji se od dvije vertikale, spojene kosim podestom. Hrvoje se opet vata crtanja, a mi tražimo nove kanale. Međutim trebalo bi kopati. Vani smo svi izašli taman u sumrak, kupimo opremu i pravac vatrogasni dom.

Tamo nas je dočeka topli i ukusni fažol, riblja juha i vesela planinarska ekipa. Za kraj savršenog dana.

Speleolozi su se podijelili u tri ekipe tako da je prva ekipa (A&T. Barišić, T. Kokić) istražila Jamu u Gvozdenome iznad Jarebinjaka, a potom se prebacila u Golubnjaču u Zečevu Rogozničkom koja je poznata još kao Gatelina jama. Iako su i šibenski i splitski speleolozi (SD Špiljar) već

ranije bili u njoj načinjen je novi nacrt i prošireno suženje pri dnu jame gdje se spustilo u novi kanal tako da je dubina jame povećana na 33m, a duljina na 80m.

Druga ekipa (J. Šarić, M. Berić, I. Bilić) je topografski snimila Burkovu i Jamu u Budišinu u okolici Mocire, dok se treća ekipa (M. Gverić, H. Petričević, S. Lelas i T. Visković) spustila u ranije istraživane jame Colinu i Bicufinjaču kod Kotelje i Sapina Doca, gdje su ih na dnu jame dočekali ostaci ljudi i minsko eksplozivnih sredstava što će biti prijavljeno policijskoj upravi.

Sve u svemu bila je to lijepa prilika za dopunjavanje županijskog katastra speleoloških objekata koji se vodi u SO HPK Mihovilu, a i za uvježbavanja postavljanja užadi za napredovanje i topografsko snimanje speleoloških objekata.

Arhivski broj	Naziv objekta	Broj ID pločice	duljina	Horiz. duljina	dubina	Vis. razlika
15-0545	Jama u Gvozdenome	03-0502	10	5	8	8
15-0546	Jama u Budišinu	03-0541	14	7	11	11
15-0547	Burkova jama	7260292	29	16	19	19
15-0548	Colina jama	03-0570	27	15	12	12
15-0549	Bicufinjača (Tufinjača)	03-0589	34	8	24	24
15-0290	Golubinka u Zečevu Rogozničkom	03-0288	80	30	33	33

30.01.2019. u Zagrebu je održan ispit za naziv Instruktor speleologije i Speleolog KS HPS. Boje Kluba su branili A&T Barišić i Vjetar kao instruktori te H. Petričević i J. Šarić koji su uspješno položili i stekli naziv Speleolog. Čestitamo!

Mjesec siječanj, kao što je ranije bilo najavljeno, poprilično je aktivan za mihovilce. Upravo dok pišem ovaj tekst, jedna naša ekipa luta po bespućima Latinske Amerike, dok druga tek kreće na osvajanje mističnog vrha Aconcague. Ne preostaje mi ništa nego poželjeti kolegama sretan put i još sretniji povratak, jerbo planina neće nigdje uteći.

Proteklog vikenda u Zagrebu u na Žici je održan ispit za naziv Instruktor speleologije i Speleolog KS HPS. Boje kluba su branili A&T Barišić i Vjetar kao instruktori te H. Petričević i J. Šarić kao kandidati za naziv Speleolog.

Kako su A&T krenuli zbog obveza u Zagreb ranije, Hrvoje i moja malenkost smo se uputili u petak nakon posla, usprkos Vakulinim savjetima, za Zagreb, jer što je srcu drago nije teško. Popnemo se mi iznad Obrovca, a ono kombinacija orkanske bure i snježnih nanosa, jer kao bura sama po sebi nije dovoljna. Hrvoje spava, jer od muke ne može gledati kako nas vjetar tresne, a ja ga gledam i ne da mi vrag mira. Taman prije tunela na Prezidu ga tresnem, a vozili smo 30km/h, a on kreće panično vikati da usporim, jer ćemo izletjeti s ceste. Hrvoje 0, Jure 1. Još bi trebalo naglasiti kako smo zbog bure ostali bez krovne lajsne, što i ne treba čuditi, jer smo već ranije prilikom jednog istraživanja ostali bez prednjeg spojlera, tako da se nadam kako jednog dana nećemo ostati i bez motora. Sada vam je možda jasno zašto nas zovu „Prebrzi i prežestoki“. U Zagreb smo došli navečer iza Dnevnika, malo smo čakulali s ostatkom ekipe koja već bila na Žici i lagano otišli u krpe.

Subota ujutro, dan D, polako se bliži vrijeme ispita, a ja ne prestajem misliti kako ne smijem zaj.... na gluposti. Ispit je započeo pisanjem teorijskog dijela, što je relativno dobro prošlo, obzirom da sam neke svoje točne odgovore prekrizio i prepisao krive, dogodi se. Nakon teorijskog dijela je započeo praktični dio, gdje se u

Novi Speleolozi u SO-u iliti Prebrzi i prežestoki osvojili značke

šest praktičnih radionica testiralo naše znanje. Nakon što smo podijeljeni u grupe, krenuli smo lagano s praktičnim ispitom. Mene i jednog kolegu iz Zagreba je dopala radionica orijentacije, gdje sam se osjećao i bio kao mačka bez brkova, potpuno dezorijentiran. Nekako me najviše brinula radionica samospašavanja. Vježbali jesmo, skužili jesmo, ali me i dalje bio strah da zbog brzopletosti nešto krivo ne ukopčam. Na kraju smo Hrvoje i ja radili skupa te nam je obojici trebalo ukupno 15ak minuta, ipak smo mi prebrzi i prežestoki, zar ne? Nakon ovoga je uslijedio ručak, sad ne znam jesam li se osjećao lakše zbog toga što je ručak ili je razlog bio što smo uspješno spasili jedan drugog. Ispit je završio u popodnevnom satima pa su na red došle prezentacije instruktorskih radnji. Moram priznati kako su mi sve teme bile zanimljive. Nakon konzultacija instruktora proglašeni su novi Instruktori speleologije i Speleolozi. Prilikom prozivke Aida, kao pročelnica KS HPS me prozvala prije Hrvoja te sam mu prilikom odlaska po značku rekao kako ću ga zezati cijeli život da mi je broj na znački prije njegovog, no to se ubrzo pokazalo pogrešnim pa je Hrvoje uzeo svoju značku pogledao svoj broj i rekao mi „Di si ti bia kad sam ja položio?!“. Hrvoje 10, Jure 1. Nakon svečane dodjele nastavljeno je zajedničko druženje u svima dragom špiljarskom duhu. Ovim putem bi se zahvalio se našim instruktorima i svima koji su nas trpjeli i vjerovali u nas kad ni mi sami to nismo!

P.S.
SO HPS Sv. Mihovil sada ima 10 špiljara sa nazivom Speleolog uz 3 Instruktor speleologije! Zadnje polaganje za Speleologa 2016. godine!
Broj značke 0251 Hrvoje i 0252 Jure

Nakon uspješno položenog ispita za speleologa uz lakše disanje stigao je na red seminar o Speleološkoj edukaciji u organizaciji Komisije za speleologiju HPS-a. Seminar se održao na istoj lokaciji kao i ispit, samo dan poslije. S obzirom da smo položili za speleologa potrebno se je i educirati o educiranju. Na seminaru se pozorno slušalo o novodonošenim smjernicama i preporukama za buduće speleološke. U sklopu seminara Dalibor Paar je održao prezentaciju o izgledu, sadržaju i cilju novog weba speleologija.hr. O webu neću otkrivati previše, al mogu samo reći da će biti kuul. Nakon Dalibora slijedila je zajednička rasprava odnosno revizija programa specijalističkog školovanja sa ispitnim pitanjima za speleološkog pripravnika. Nakon seminara o speleološkoj edukaciji uslijedio je sastanak Komisije za speleologiju sa svojim točkama u kojima se raspravljalo o provedenim aktivnostima same Komisije vezano uz dopuštenja za speleoistraživanja da ne bi neki mislili da mi lutamo po jamama na svoju ruku, licenciranju instruktora na speleoškola, međunarodnim eskpedicijama i sličnim stvarima. Jedan iznimno produktivan vikend je iza nas, iako nismo bili u jamu, ali zato čekamo spremni nove perspektivne speleologe.

Terenski dnevnik 17. šibenske speleološke škole 2019.

Sedam ovogodišnjih školaraca uprizoriti će samo za vas i nas svoja iskustva :-)

I novi speleološki pripravnici/ce su - Anđela Gracin, Antonio Brčić, Zrnika Dujčić, Eugen Ercegović, Jelena Mandić, Mario Jandrić i Leonardo Grubelić - bravooooo !!!

1. VIKEND TERENSKE NASTAVE - 9. - 10. 3. 2019. - PROMINA, LILUŠA I RUDNIK BOKSITA KALUN

(za vas piše školarka Antonia Vukičević)

Naša mala avantura pod nazivom 17. speleološka škola za svoju prvu destinaciju odabrala je Prominu i špilju Liluša, te rudnik boksita Kalun.

U rano subotnje jutro zaputili smo se u Drniš, koji je bio prva stanica naše terenske nastave. Kao i svi dalmatinci prvo je trebalo obaviti jutarnju kavu. Zaokupiravši pola lokalnog kafića

odлучili smo provježbati memoriju konobarice naručivši sve verzije kave s cjenika. Nakon ispoštivanja dalmatinskih običaja obavili smo kupovinu hrane, te se u vozilima zaputili prema planinarskom domu Promina.

Gore nas je toplo dočeka domaćin i njegov veseli i umiljati psić. Raspričali smo se i vrlo brzo započeli s predavanjima. Prvo su nam Hrvoje i Jure pokazivali vrste i načine vezanja čvorova, odnosno da poštuju hrvatski standardni jezik, kako se veže koji uzao. Kao netko kome je ovo iskustvo nešto potpuno novo ostala sam fascinirana brojem različitih vrsta vezanja kono- pa. Na sreću naši instruktori su puni strpljenja i želje da prenese svoje znanje, pa im nije bio problem ponoviti upute više puta i svakom kome je potrebno dodatno pomoći. Nakon čvorova Aida nas je podučila o spele-

ološkoj opremi i koliko je važno čuvati zajedničku klupsku opremu. Cijeli teorijski dio zaključili smo s predavanjem o kartografiji. U njemu nam je Teo objasnio različite pojmove kartografske pojmove, te načine orijentacije s i bez kompasa. I tako nakon višesatnog predavanja i mnoštva pauza za cigaru zaputili smo se prema špilji Liluši. Vani se već spušta mrak kada smo došli do naše prvi špilje. Liluša je manja špilja čiji je ulaz poprilično jednostavan, pa unatoč tome njena ljepota nije zanemariva. U njoj smo obavili još jedno kraće predavanje, te smo se pod svjetlošću mjesečine i naših mali čeonih svjetiljki zaputili nazad prema planinarskom domu. Na povratku smo se i malo pogubili, ali smo se brzo snašli i napokon dočekali večeru. Daljnu večer neki su proveli u zabavi i ugodnom društvu, a neki poput mene jed-

va su dočekali ušuškati se i odmoriti oči od ovog zanimljivog dana.

Drugi dan je ponovno započeo predavanjem, no ovog puta je ono bilo puno kraće. Antonia nam je pokazala planinarsku opremu, a Jure i Hrvoje su nam pokazali koliko se može napraviti s jednim zamkom i karabinerom. Ostatak predavanja su održali vani s temom Bivikarenje u prirodi u kojem smo naučili kako se snaći u prirodi kad nemaš osnovne opreme poput šatora ili vreće za spavanje. Nakon ručka napokon smo se uputili prema rudniku Kalun (op.p. klik ko želi znati više). Ogroman prostor koji je ostao poslije izvlačenja boksita, ostavio me zapanjenu. Teo nam je objasnio povijest ovog rudnika i njegovu nekadašnju važnost za ovaj kraj. Tu smo se malo penjali, provlačili, šporkavali, te tu tamo nekom šišmišu

pokvarili poslijepodnevni odmor. I tek što su nam se oči privikle na tamu uputili smo se prema izlazu gdje su tople sunčeve zrake iznad drniškog kraja označile kraj ove terenske nastave.

2. VIKEND TERENSKE NASTAVE - 16. - 17. 3. 2019. - CIVLJANE, RUDELIĆEVA ŠPIJLA

(za vas piše školarka Jelena Mandić)

Druga terenska nastava održavala se na blizu izvora Cetine. Broj školaraca pao je na osam jer se naša Antonija, prilikom kuhanja, ispekla po ruci pa neće moći nastaviti. Svo zlo bilo u tome, reklo bi se. Najbitnije da je glava na ramenu. Antonija, što brži oporavak ti želim.

Ovaj put odlučila sam ići svojim autom kako bi, u slučaju da završimo ranije, mogla otići na nedjeljni ručak/

večeru s obitelji, tek tako da se podjete kako izgledam. U subotu sam ustala u rano jutro, potrpala stvari u auto, upalila navigaciju i krenula prema caffe bar-u Lone u Vrlici gdje smo se dogovorili sastati uz kavu.

Nakon kave otišli smo do mista uz Cetinu na kojem će biti naš „logor“. Podigli smo šatore te otišli sakupiti drva kojima ćemo se grijati naredna dva dana. Nakon što smo sakupili drva zadužili smo osobnu speleološku opremu. Uz pomoć naših instruktora, upoznali smo se opremom te je složili i zakačili za sebe. Osobna oprema sastoji se od speleološkog pojasa tzv „hlača“, prsnog naveza, pupčane vrpce koja služi za samoosiguranje prilikom prekopčavanja preko sidrišta, na prečnicama i sl.. Jedan kraj pupčane vrpce nalazi se u centralnom karabineru a na drugom je karabiner

koji se ubacuje u sidrište. Za spuštanje po užetu koristi se stop descender koji se uz pomoć karabinera veže na centralni karabiner. Za penjanje se koriste krol i blocker. Krol se također spaja na centralni karabiner a njegov gornji dio pridržava prsni navez. Blocker se uz pomoć osiguranja (dinamičkog užeta) spaja u centralni karabiner a na njega je zakačen i stremen (nožica). Nadam se da nisam nešto krivo napisala, ipak sam samo dva puta dosad „navlačila“ sve to na sebe pa se odričem bilo kakve odgovornosti u slučaju da čitatelji odluče slijediti ove upute. Kad smo se svi «ukopčali» otišli smo do stina na kojima ćemo vježbati penjanje pomoću sprava. Opće nepovjerenje s kojim se borim cili život i ode je došlo do izražaja pa nisan bila u stanju se opustiti već sam se grčevito rukama držala za konop i čitala tehničke podatke s krola. To mi je, naravno, smetalo da se uspinjem po užetu pa sam izderala dlanove, dobila upalu mišića ruku i općenito, slabo napredovala po vertikali, više sam izgledala kao neki tepih kojeg je netko stavio da se prozrača na stine. Cilo vrime sam bila uvjeren da su baš mene dopale sprave koje ne rade i da je sve to na meni krivo ukopčano i da se zbog tog ne mogu penjati. Čak ni joga koju svakodnevno radim, ni jaka jezgra, nisu bili od pomoći. Nakon prvog užeta malo sam se ipak opustila, i umjesto snage, pokušala primijeniti tehniku penjanja sa spravama. Kad sam napokon poslušala Antulu i Anu i njihove savjete, (Ana mi je jogi rječnikom približila tehniku penjanja) odjednom sam krenula prema gore.

U isto vrime dižem desnu nogu i ruku, u kojoj mi je bloker, ispružim nogu u stremenu i voila, idem gore. Vauuu!!! Ovo čak i funkcionira. Hvala Ana i Antula! Nepovjerenje je popustilo, sve sam manje bila ljuta na sprave za penjanje i napokon počela napredovati po užetu. Kad sam prošla sva tri užeta za penjanje i pusta međusidrišta, na redu je bilo spuštanje pomoću stop descendera. To je već išlo lakše, za sekundu sam bila na dnu stine. Nakon što sam, donekle, svladala rad s opremom, otišla sam kod Tea na „klasičnu“ gdje smo učili klasično spuštanje bez opreme uz pomoć konopa dok nas jedan od kolega osigurava. Klasika me je išla odlično, uzlovi malo manje, svo ono vježbanje uz knjigu i Youtube bilo je uzalud, sve mi se izmišalo, ni špigetu više nisam znala vezati. Dok smo prošli prve dvije „klasične tehnike“ već je i pao mrak pa smo skupili opremu i završili s penjačko-spustaškim dijelom. Obukli smo kombinezone i otišli u Rudelićevu špilju. Sama špilja je poprilično zanimljiva s mnogo sifona i blata. Provlačili smo se, spuštali, penjali, puzali, gazili po vodi, valjali se u blatu i ostale dječje radosti, te uslikali nemali broj slika s Teovim „čudnim“ fotoaparatom. U špilji nisam imala problema s kretanjem ni u jednom smjeru jer nismo koristili nikakve sprave pa moji „problemi s nepovjerenjem“ nisu došli do izražaja. Kao i svaki put, nestvarni mir u špilji brzo me vratio u najbolje moguće raspoloženje. Bio je to ujedno i posljednji „teren“ za Bobu, iskusnog speleopsa, koji se zbog svojih poznih godina nije mogao sam vratiti iz špil-

je. Nakon špiljarenja okupili smo se oko logorske vatre gdje nas je čekao savršeno spremljeni gulaš (koji ja nisam jela jer sam vegetarijanac). Poslije večere i druženja uz vatru povukli smo se u svoje šatore na zasluženi odmor. Bio je to kraj prvog dana, barem za većinu.

Ulaskom u šator shvatila sam da sam zaboravila ponijeti vreću za spavanje. Mislila sam se pitati ako je netko eventualno ponio duplu ali sam zaključila da nije baš leđeno (!) i da imam dovoljno odjeće da se utopljam. Kakva greška! Nakon sat vremena poluspavanja u šatoru počinjem se treskati a noge su mi sve hladnije. Nema više šta da natrpam preko sebe, kroz glavu mi prolaze svi savjeti koje nam je barba Joso ispričao prošli vikend na satu bivakiranja. Ustanem i krenem se šetati, čisto zbog cirkulacije. Po mraku s „tikicom“ preskačem rijeku i dolazim do auta koje je okovano ledom. Upalim auto da se malo ugrije, spuštam prednji sic, gasim auto i tonem u san. Nakon otprilike pola sata probudi me hladnoća. Prebacim se na zadnji sic i na sebe trpam odjeću. Nije dovoljno pa još uzmem i oni karton za šoferšajbu, izrežem na dva dijela, pokrijem preko sebe i odspavam još nekih sat vremena. Budim se promrzla i izlazim iz auta. Gledam na sat, 3 sata su tek. Zadržavam pozitivan stav i krećem prema šatoru. Ponesem sve što sam mogla naći u autu uključujući i tapete, opet prelazim rijeku i uđem u šator. S pojačanom opremom za pokrivanje odspavam još sat vremena. Bol u stopalima me opet probudi. „Hodaj pi#ša ti materina!“, govorim samoj

sebi i opet krenem prema autu. Nisam se trudila ponovo zaspati, promatrala sam Mjesec i čudila se kako se ne čuje zavijanje čagljeva i vukova. Isprobavala sam senzore za svjetla na kući pored koje sam bila parkirana i začudilo me da čim otvorim vrata od auta svitlo se pali. Ljudi imaju vrhunsku rasvjetu, šta jest, jest. Nakon pola sata zapuhtila sam se opet u šator. Odspavala sam nešto malo i čekala zoru. U glavi sam mantrala: „Ajde Sunce, dođi više, pozdravljat ću te svaki dan sto puta umjesto deset“. Prvi cvrkut ptica najavio je da je kraj praktične nastave iz bivakiranja. Čula sam kako vatra pucketa što je bio znak da je Dok budan, a onda sam čula i Maria iz susjednog šatora a zatim i Antonia. Priključila sam im se oko vatre. Svi su se žalili da nisu spavali i da su se smrznuli. Prepričala sam im svoje „bivakiranje“ pa smo se zajedno smijali. Bila sam predobro raspoložena tog jutro i uz malo-puno zafrkancije na vlastiti račun već sam i zaboravila hladnoću od prethodne noći. Mario nam je skuhao kavu, zavalila sam se u nečiji hemok i naredna tri sata prepričavala dogodovštine od noći uz puno ruganja. Na kraju se ispostavilo da je više ljudi imalo po dvije vreće za spavanje i da sam samo trebala pitati, odnosno komunicirati. Isto tako sam skužila da su neki odspavali još i manje nego ja, jer su se unatoč vreći smrznuli. U šali smo zaključili da sam se jedino ja naspavala.

U nedjelju smo išli dovršiti ono što nam je preostalo od prošlog dana. Eugenu, Zrinki i meni je preostala treća klasična tehnika spuštanja.

Nakon što su svi odradili sve tehnike vratili smo se u logor i krenuli s raspripremanjem šatora i spremanjem stvari. Kako nisam imala vreću za spavanje uspila sam sve u jednoj turi pribaciti u autu. Sve ima svoje prednosti. Terensku nastavu završili smo u istom caffe baru u kojem smo i započeli, u opuštenom i veselom tonu.

I tako je završila druga terenska nastava naše škole na kojoj smo naučili služiti se speleološkom opremom i na kojoj sam utvrdila gradivo iz bivakiranja od prošlog vikenda. Preostaje mi samo vidjeti šta ću na sljedeći teren zaboraviti.

3. VIKEND TERENSKE NASTAVE - 23. - 24. 3. 2019. - KANJON BIJELIH VODA, KARIN (za vas piše školarac Mario Jandrić)

Jutro počinje po o običaju s „putnom kavom“. Dogovorena u Benkovcu (pizzeria pape) no putem mi stiže obavijest da ne radi, i da se ekipa prebacila u pizzeriju do nje. Nema nas puno, jer su Jure i Boban već u petak otišli u kanjon bijele vode čuvati nam mjesto. Računajući da će biti navala penjača (organiziran je bolting vikend).

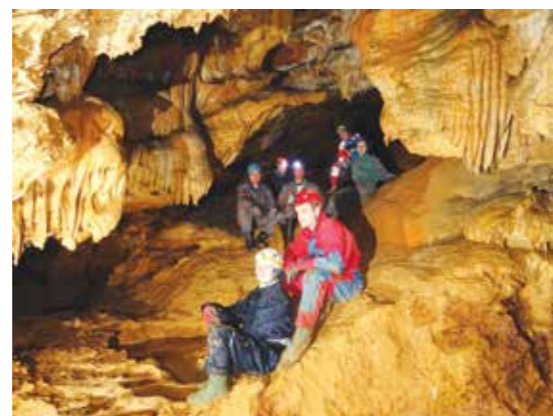
A neki po običaju kasne :) Inače smo to mi, koji smo nakon penjačke škole upisali sad speleo ti koji kasne. Ali za čudo smo ovog puta svi na vrijeme došli. U biti i nije bilo nikoga osim nas četvero, pročelnice i zenze koji će nam držati predavanja za vikend. Tea i Aide nema (nisam se ni sjetio pitati di su) Nakon kave smo se uputili za Karin i skrenuli za kanjon. Od parkinga do „logora“ je 20-ak min

hoda.

Prvo je trebalo skupiti drva za grill i grijanje i zatim složiti šatore. Nakon dugog čekanja da svi to obave i navuku opremu na sebe, napokon počinjemo sa spuštanjem i penjanjem vertikala i prevjesa. Javljam se prvi za prevjes jer sam zaključila čekajući. Nakon početne greške (dok se nisam sjetio opet redosljeda šta prvo ukopčat - iskopčat za prelazak preko sidrišta) relativno brzo to obavim. Nakon toga prelazim na vertikalu. I to obavim bez većih poteškoća, osim šta mi konop neće klizi kroz croll prvih 2 metra pa ga povlačim rukom. Ali zatim (nakon dva đira po vertikali i prevjesu) me Antula šalje da uvježbam prelazak preko čvora. Prođem ga penjajući, ali spuštanje me satara. Pa nikako... Svaki put kako razmotam tj. odblokam stop descender, bloker mi ostane je previsoko tj. pod opterećenjem. Tako da ga ne mogu skinuti sa konopa. Toliko me izvrtilo viseći tako na užetu da mi je već pomalo došlo rigati. Nakon vjerojatno stotog pokušaja počnem psovati i „vidi vraga“ nakon toga mi uspije. Ovim putem se ispričavam svima koji su me čuli :)

Satralo me više nego da sam tri puta vertikalu popeo. Pomalo počinje padat mrak i odlazimo na zasluženi odmor. U posjetu su nam došli kolege penjači Valentina, Antonia i Tome. Koji su sa malom penjačkom školom bili na Paklenici. Speklo se meso, popila se koja čaša vina i dobro se nacerili prije spavanja.

Buđenje je u 8 kako bi bili spremni do 9 za nastavak penjanja i spuštanja po vertikalama itd. No već nakon prvog

đira svi se pretvaramo u invalide. Nekome se grče mišići, drugi imaju upalu a nekima su i kukovi ispali po putu. Mene su zabolili laktovi dok sam čekao red za vertikalnu. Tako da sam odustao od penjanja sa transportnom torbom punom kamenja, i popeo se bez nje. Kamenje je služilo da oteža transportnu od prilike koliko bih težila da je konop u njoj. Pošto smo svi invalidi, zenzo nam na pročelnici pokazuje tehniku spašavanja nesrećenog na užetu. Zatim postavljanje gelendera te kako se ispravno s njim služi. U međuvremenu ostali raspremaju opremu a mi prepariramo konope. Putem kući stajemo opet u Benkovcu na pivi-kavi. I tako prođe još jedan vikend terenske nastave.

4. VIKEND TERENSKE NASTAVE - 30. - 31. 3. 2019. - JAMA JAMAR -100M, PLANJANE (za vas piše školarica Anđela Gracin)

Eto nama i predzadnjeg vikenda škole, tri smo prizivili, još dva su pred nama. Nakon jutarnje kave u egzotičnom Unešiću i rasprave ko će dobiti na večerašnjem malonogometnom turniru zaputili smo se u Planjane gornje. Parkirali smo aute kod obližnjih kuća i krenuli do mjesta

predviđenog za naš bazni logor. Na ramenima moja torba, transportna s osobnom opremom, transportna s društvenom opremom, sto litara vode (to je naš profesor Jure reka minimalno 7l vode da nam stanje šta manje alkohola)...dok dođem do logora bit ću par centimetara niža... Napokon stižemo do male livadice, bacamo torbe, boce, kese...stavljamo društvenu opremu na jednu čerađu u sredini i krećemo dizati šatore... Žurimo s izgradnjom našeg malog sela i sakupljanjem drva za večerašnju vatru. Nakon šta smo popilali, polomili i pribacili kubik smrike, kreće ono, svima nam dobro poznato...„di su mi čizme...di mi je tikica...jel ko vidija plavu kacigu...di mi je zamka.“, kopamo po torbama, šušćamo po šatorima jer u 11h moramo biti u opremi i spremni da se spustimo u svoju prvu ozbiljniju jamu - Jamar. Pregledali smo opremu, počekali par slanih srdela i spremno čekamo daljnje upute. Podjeljeni smo u grupe, Leo i Mario opremaju sa Zenzom pa oni idu prvi, iza njih ulaze Eugen i Jela uz pratnju Aide i Tea, Dida i Zrinka uz pratnju Ane i na kraju ja i Saša s našim profesorom Jurom. Ovaj put smo dobili i karabinere za transport-

nu, dogovor je - jedan je nosi doli, drugi je nosi gori. Osim nas školaraca (omiljen nam grupni naziv) bili su tu i Antonija, Mošo, Sanja, Antula...bilo nas je... Dok sidimo prid ulazom u 100-metarski Jamar i čekamo svoj red za spuštanje u tu crnu rupetinu, zezamo se kako smo tribali poniti speleo-Bibliju. Jela viče „i da mi je jamom smrti proći...“ Mošo nas ohrabruje kako će nas on sve sabiti doli ako zapnemo, pošto on ide zadnji. Uz dobro raspoloženje i smijeh, ipak imamo neku malu dozu nerвозe i pitanje - šta nas tamo čeka i možemo li mi to? Profesor Jure na jednoj liniji i ja na drugoj, napokon krećem - aj sad Anđo, kako smo ono učili... Čekaj da Zrinka vikne „može“, iskopčaj kratku pupčanu, odblokiraj Stop descender i piči doli. Op, op, op...nakon par početnih trzaja sve je u redu, lagano se spuštam prema prvom međusidrištu, gledajući svjetla ispod sebe... Blokiram Descender, ukopčavam kratku pupčanu i započinjem s prelaskom međusidrišta... Jure pita je li sve u redu, odgovaram mu da je i na kraju prelaska vičem Saši da može dalje. Sve ide po planu, na svakom

međusidrištu ista procedura. Više ni ne razmišljam ko će me vratit nazad jer mi najveći strah postaje kad čujem „kaaameen“ iznad sebe. Nastojim se spuštati tako da sam uvijek skrivena iza nečega - bolje da me bacu na ispitu, nego da me sad baci kamen...pa taman od udarca progovorila kineski... Cilo vrime gledam ispod sebe, izbjegavam krušljive dijelove (da neko ispod mene ne priča kakav egzotični jezik). U jednom trenutku ugledam cilo ekipu kako sidi na okupu, pomislim „aha tu je pauza, pa nastavljamo dalje“ i tek kad sam došla do njih shvatim - to je to, nema dalje, stigla sam do kraja. Čekamo da se svi spuste i tražimo poziciju di nas neće pogoditi neki odronjeni kamen ili kamenčić. Pametni su ponili jaketu (u jami je jako hladno), gladni marendu, a mi ljudi makar vodu. Nazad se penjemo skoro istim redosljedom kako smo se i spuštali i dok promrznuo čekam svoj red razmišljam kako mi fali ono sunce, koje nas je do nedavno pržilo ko u tavi. Opet sam na redu, veselim se suncu, ne veselim se transportnoj - šta je, tu je, kad kreneš zapravo uvijek će biti tu i to još teža nego sad. Krećem nazad

i zapnem već na prvom međusidrištu - eto te vraže, prvo ukopčala bloker umisto croll... „Anđo, skoncentriraj se“ - kažem sama sebi - „to ti je kad prilaziš čvor, a ne međusidrište.“ Ajmo ispočetka...pupčana je ukopčana, pribacujem croll, pa bloker i na kraju ukopčavam pupčanu. Penjanje nazad mi je, blago rečeno, dušu izvadilo i tek kad sam došla skoro do kraja skužim - nisam zategla croll do kraja...bem mu miša koja glupost, a ja ga cilo vrime rukom našpanavala jer konop nije prolazija... Nema veze, naučila sam za idući put. Negdi na pola moje muke, bar sam se lipo napozdravljala s onima koji su sve zategli kako triba, pa je kraj mene prošla Aida, Bilić, Joka (koji se i spustija i izaša dok je trajalo moje penjanje i još doda kako bi on moga još tri puta doli-gori...izgleda da su mi geni ostali u šatoru). Napokon dolazim do kraja, izašle smo žive i mokre, i ja i transportna. Uh, dobro je. „Di je suha roba, di su te gradele“ - pičim prima našem logoru s Mošom i Jelom. Putem srećemo Antoniju koja se zeza kako čeka Lea ko Penelopa Odiseja, smijemo se kako je Odisej u biti bija speleolog koji nije uspija otvoriti croll, pa ga zato nije

bilo 20 godina. Dobili smo pohvalu od našeg profesora Jure, koji je reka kako smo danas bili dobri i kako su zadovoljni s nama (a mi mislili da Jure samo viče). Mene je posebno oduševilo kako je naš Pradida doslovno otpočija prima gori kad smo izlazili iz jame i kako je Jela napokon shvatila da je njena inteligencija jača od nepovjerenja prima spravama i da može napraviti čuda kad se na nju osloni. Kako smo danas bili dobri, dobili smo slobodnu večer i sad napokon možemo uživati u dva deca vina koja smo ponili jer nam više nije stalo od one puste vode (kažu: „da voda valja, žaba bi bila ko kobila“). Gori vatra, gori smrika, peču se bržole, čevapi, kobasice...oko vatre više ljudi nego sve skupa u tri obližnja sela (uključujući i one s malonogometnog turnira u Unešiću), a osim ljudi tu su i dva pasa, koji s jednakom željom čekaju ono meso da se ispeče. Atmosfera je odlična ko i uvijek, pričaju se vicevi, komentira se današnji dan, prisjećamo se nekih ludih događaja iz prošlosti...šta večer više prolazi to je atmosfera luđa. Sa svih strana neko nešto šalje, liva se vino, nude čevapi, gore baklje...zavijaju pasi, zavijaju i

ljudi... Ne upamte Planjani vake atmosfere...

Kako me jama nije poslala na spavanje, ova šarolika trpeza se pobrinila da me uljulja do kraja. Vrime je za ći leći, ujutro treba biti atento, a još imamo i uru manje za spavanje (a di se sat ne miče u ponedjeljak pa da smo uru manje na poslu).

Nakon šta smo se opet nasmrzavali (unatoč dvi vriće, deki i 16 slojeva robe na sebi), nas nekoliko je otišlo u Unešić na kavu (jer bez kave nismo svoji). Pošto je Unešić ko Las Vegas uspili smo se čak i izgubiti po putu ha,ha,ha. Iza kave se vraćamo nazad u logor di nastavljamo s predavanjima. Izvadili smo zamke i vježbali čvorove (jer nikako da se naviknemo na uzlove). I ponovno ludo sunce, ludo grije. Negdi kod vježbanja prusika već sam mogla ispeći jaje na čelu. Napola lešani, odslušali smo Anino predavanje o biva-kiranju u jamama, nakon čega smo razmontirali naše malo misto i uputili se prima Drnišu.

U Drnišu smo vježbali (svima nam omiljeno) crtanje speleo objekata i kad smo, nakon kraće šetnje, došli do potkopa koji ćemo crtati, ponovno kreće... "di mi je olovka, di mi je papir, di mi je kutomjer..." U potkopu ponovno temperatura ko u frižideru (da sam makar piva, bilo bi mi tako lipo) i ponovno mi ljudi otišli bez jakete (Kito Gačešino, tri jakete nosim u tebe, tri!).

Iza naledenijeg sata likovne kulture, ponovno se okupljamo u Drniškom kafiću, na zadnjoj postaji ovog ludog vikenda. Dida više ne može sidit, spava se njemu, spava se i meni. Pozdravljamo se s ostatkom ekipe i pičimo prima gradu. Putem mu govorim kako mi padaju oči ali da ne smim zaspat prije nego se raspakiram, otuširam i obavim neke stvari... Moš mislit.. Ušla sam u kuću, spustila torbe i onako se u svemu samo prislonila na kauč....budim se u 3h ujutro....u robi, u jaketi, u gojzericama na sebi....Eto ti me vraže....prisvlačim se u pidamu, ručajem odavno ohladenu kokoš i krumpire....i umirem od smija sama sa sobom.... Ludi vikend i još ljudi povratak kući...

5. ZAVRŠNI VIKEND TERENSKÉ NASTAVE - 6. - 7. 4. 2019. - JAMA KITA GAČEŠINA, CRNOPAC - 120M, PLANJANE

(za vas piše školarica Zrinka Dujčić)

I evo ga, završni vikend, Veliki vikend. Nekolicina nas se okuplja na Banju, a

iako ovaj put ne kasnim, ipak posljednja stižem na polazišnu točku. Odmah slijedi obasipanje pokudama s poantom "ne raditi sve u zadnji tren" što meni nikako ne uspijeva. Zapravo moglo bi se reći da i uspijeva jer uvijek sve na kraju ispadne dobro, dakle uspješno. ;) Na licu mjesta dogovaram prijevoz i uskačem kod Eugena. Neke navike se nikad ne mijenjaju. Ne mogu se (ili ne želim) objektivno

osvrnuti na vikend i cjelokupno naše veselo školovanje. Možda baš zato što je došlo blizu kraja, a svaka završnica zaslužuje svečani doživljaj. Puno toga se događalo. Ako bi se ono što mi sada pada na pamet moglo staviti u dvi kutije, ova s rdavim događajima bi bila mala kutijica ka od duvana, a ova s lipšim događajima bi bila ogromna i ne bi je mogli zatvoriti. A (k)ako smo od onih rdavih događaja naučili nešto, onda oni uopće nisu rdavi.

Uglavnom, evo nas na putu, Anđela, Eugen, Dida i ja. Dida je ponijela knjigu, Anđela sastavila skriptu i kreće učenje, tj ponavljanje. Panika je na nivou studenta štrebera. Zajednička kava je u Obrovcu gdje se pomalo skupljamo, obavljamo spizu i nastavljamo do podnožja Crnopca. Raspremamo se i postavljamo šator. Navlačimo opremu i spremni smo za jamu. Jama je blizu, par minuta hoda od logora. Idemo po nekom redu, ja sam zadnja. Ne poznajem nestrpljiviju osobu od sebe same, pa mi je ovo dobar trening (kao i sva čekanja na sidrištima; prvo je bilo najstrašnije, drugo već manje strašno, ostala sam riješila u zen izdanju). Dok čekamo spajam

(ne)ugodno s korisnim i gnjavim Anu s ispitnim pitanjima... I napokon moj red. Odmah na ulazu osjećam uzbuđenje kojeg dosad nije bilo ni blizu takvome, jer špilja je špilja, Jamar je Jamar...e al' ovo je jama!

Gledam dolje. Rupa, crnilo, ponor. Ova Kita je moćna, govorim naglas. Radim sve šta treba automatski, bez puno razmišljanja, onako po osjećaju jer me skroz obuzima adrenalin.

Skačem u rupu, zamišljam kako jurim dolje jer mi je ludilo. Umjesto toga krećem se po konopu blago rečeno sporo, krećem se jedva. Adrenalin naravno ugašen. Ljuljam se i pjevušim Visi, visi visuljak. Boli me ruka koliko stižem ručkicu stopa, pa se zaustavljam i odmaram. Gledam oko sebe oduševljena. Ogradne stijene, iznad mene, ogromne stijene ispod mene. Ova Kita mi je ludilo, ponovo naglas govorim sebi i Tončiju. (Tonči je skroz kul tip koji je skroz kul odslušao moje ushite oduševljenja.) Ja nastavljam: Čovječe, ja sam mala čestica prašine u ovom ponoru! (Jedna čestica totalno luda od sveg ovog što vidi.) Spuštanje po vertikali, pa malo penjanja, gelender, jezerce, još vertikale, pa malo provlačenja kroz usko i blatnjavo...sve je to Kita, a možda smo eto taman vidili K od Kite.

Kako sam stigla posljednja, ekipa se već nasjedila i lagano, po istom rasporedu započinjemo izlazak.

Ostajemo dolje, nekoliko nas. Nešto smo gricnuli i popili čaj i postaje nam hladno. Grijemo se jedni uz druge. So sweet.

Nakon izlaska napadamo gulaš, a zatim na spavanje.

Nedjeljno jutro prolazi brzo, doručak, ispit, pospremanje, pakiranje i krećemo. Stajemo u Benkovac, pojist i podružit se. Eugen je poija Jelinu pizzu. Haha

Zašto sam bila toliko subjektivna? Zato šta mi nije uvijek bilo lako i nije sve bilo po mom guštu (ne treba ni bit), a mislim da se svako od nas bar jednom tako osjetija, i od školaraca i od profesora. Osim speleo škole svi smo prošli i životnu školu; nešto nas je ljutilo, nešto nas je veselilo, neko nam je bija drag, a neko nam je iša na živce, ali smo svi ljudi i ipak smo timski odradili ovo sve. Sto ljudi, sto čudi. S nekima smo slagalica, a neke nikada nećemo razumit, ali ako se prihvaćamo takvi onda smo uspješno završili "školu".

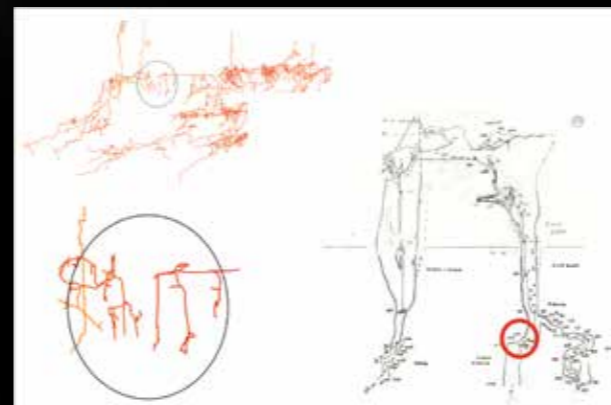
I evo na, opet kasnim.

Napisah ovo kako i doživjeh, bez zle namjere, uz veliku dozu opuštenosti, razigranosti i pozitivne.

PREŽIVILI SMO PA MOŽEMO PRIČATI

26.-28. 4. 2019.

Niz vertikalnu kaplje voda u tandemu s blatom koje se povremeno obrušava na dno vertikale te na dnu stvaraju razrijeđeni „čokolino“.

Sedamnaest ljeta se u Šibeniku traje tradicija školovanja novih speleoloških snaga, to razdoblje od pet vikenda u žargonu zovemo speleološkom korizmom. Stoga se nije za čuditi zašto jedva čekamo uroniti u bespuća najvećeg sustava u Hrvata. Dogovor za odlazak u Kitu je pao već za vrijeme škole, kada smo s iščekivanjem pratili prognozu i čekali da nam se Thor smiluje.

Na sastanku u četvrtak odradujemo posljednje pripreme i dogovore za vikend. Dogovoreno je da idemo na kraj prve etaže u Živoo blato, za one neupućene to je dio koji je trenutno najbliži jami Muda labudova.

Mihovilci su Živoo blato radili još davne 2007. godine u lipnju kada

spoj sa Mudima nije bio aktualan a niti Muda. U petak popodne ATJ (Aida, Teo i Jure) kreću na prvo istraživanje ove godine. Produžujemo kavu u Obrovcu zbog iznenadnog pljuskova koji je po prognozi trebao biti znatno slabiji. Teo pokušava otvoriti stranice norveške prognoze, ali ne može, jer je pao server. Očigledno nismo bili jedini koji su se u čudu čudili. Smiruje se kiša i krećemo put Prezida pa prema parkingu ispred Kite. Dok se vozimo put parkirališta, zastajemo, jer se netko pametan sjetio ostaviti na sred puta i otići dalje u šumu. Nakon nekog vremena dolazi mladi gospodin i pomiče auto kako bi mi mogli dalje nastaviti do odredišta. U autu se Teo dogovara sam sa sobom tko će opremiti, jer na svako pitanje upućeno meni, moj odgovor je bio „Kako god želiš“ ili što

se s mog lica iščitati „Ajde ti, ne mogu ja“. Demokratski odlučujemo da Teo oprema. Oblačimo opremu, spremamo užeta i lagano između pljuskova krećemo put jame. Na putu do bivka (Makite) stajemo na bivku u Ašovu po plinsku kartušu i kuhalo. U Makitu dolazimo oko jedan iza ponoći i brzo se spremamo na spavanje.

Ujutro se dižemo oko devet i nakon ispijanja fini-mini juhe, jer Aida nije čula ili nisam bio dovoljno glasan da sam ponio cedevitu, krećemo put Živoo blata. Preopremamo 100 metarsku vertikalnu te u spuštaju na predzadnjem sidrištu puca fix, za koji sva sreća da nije bio opterećen, inače bi bilo još veselije. Spuštamo se na dno i po dolasku na dno, vrlo jasno vidim zašto je vertikala dobila ime Živoo blato. Niz vertikalnu kaplje voda u tandemu s blatom koje se povremeno obrušava na dno vertikale te na dnu stvaraju razrijeđeni „čokolino“. Zaštićujemo suženje s kabanicom koju je Aida izvukla iz bog te pita čega, jer bi u protivnom sva voda koja kaplje završila kod Tea, koji je proširivao suženje. Teo teškom mačom udara po Mazdi piterini kako bi se mogao provući do vertikale u koju se spustio velebitaš Mak, koji je nakon prolaska kroz vertikalnu ostao visiti, jer nije imao užeta, u dotad nepoznatij vertikalni,

koja ide dalje. Aida i ja cupkamo na malom djeliću koji nije na najvećem udaru vode i blata, da je netko na nas priključio generator idući mjesec se ne bi morali brinuti oko računa za struju. Nakon par sati udaranja, dodavanja i cupkanja, promrzli i mokri, neki do gole kože, krećemo put Makite. Penjemo 100 metarsku vertikalnu kako bi se ugrijali i donekle osušili mokru odjeću. Valja kazati kako je suženje prije prošireno, no ostao je jedan nos na ulazu u vertikalnu koji treba proširiti kako bi netko pristojnih gabarita mogao proći. Umorni i promrzli dolazimo u Makitu, brzo kuhamo tagliatelle te se zavlačimo u vreće kako bi što prije podigli tjelesnu temperaturu.

U nedjelju izlazimo vani oko 13 sati. Zanimljivo je kada sam se dogovarao s velebitašima koji idu prvi svibnja u Kitu, da ću ići s njima, nisam računao da ćemo se ovako izbiti iz cipela. U korist umoru i nemoći mi pomaže činjenica kako najavljuju lošu prognozu pa ne moram tražiti dodatne razloge za neodlazak. Izgleda da je sila jaka! Prvo ovogodišnje istraživanje nam nije donijelo mnoštvo metara, zapravo donijelo nam je 0 metara, ali nam ostaje radost što je proširen dio koji nas, dižite mi fige da je istina, vodi prema formiranju jedinstvenog jamskog sustava Crnopac.

WARRIORS... C'MON TO PLAAAAAY

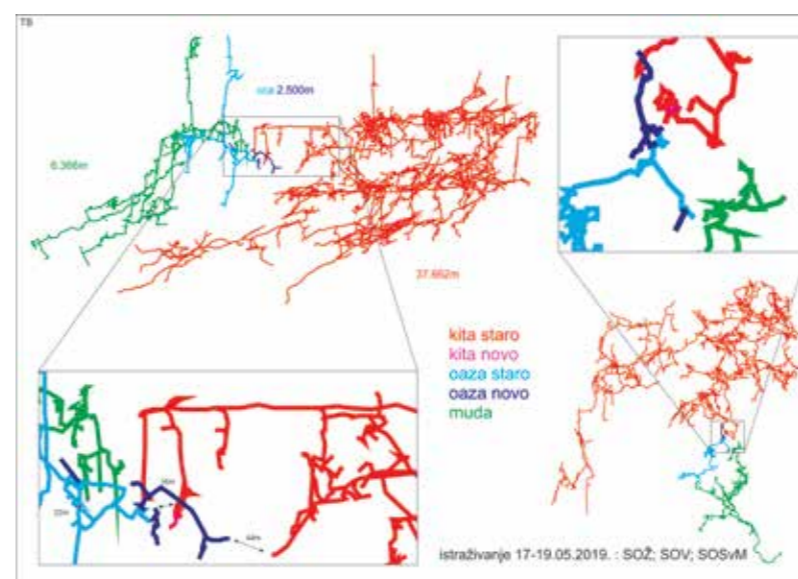
S KITOM (VELIKO K) SE MOŽEŠ IGRATI..... ALI, KAKO SE TEK ONA MOŽE POIGRATI S TOBOM .....TO JE ZA NEVIROVATI. NOVA SLUŽBENA DULJINA IZNOSI 37.662 M ILI PREKO 37,6 KM

S Kitom (veliko K) se možeš igrati.... ali, kako se tek ona može poigrati s tobom .....to je za nevirovati. Prošla je umalo godina dana kako se Mak zavukao u meandar u Živoom blatu i nekako je došlo za red i to malo pomnije pogledati. Negdje od kraja Šibenskog kanala se proteže nekakav rasjed po kojem zadnjih godina pokušavam pronaći kakav kanal koji će ga probiti i krenuti prema jugu. U više od sto metara vertikalne razlike pronašlo se svega, no onaj najjužniji dio prema jami Muda labudova nekako se pokazao najtvrdim orahom. Prvo je Marin, pa onda i mi još jednom pregledali vertikalu u Zločinu i kazni, onda se Lovel s Marinom u prednovogodišnjim raspoloženjima 2017 i 2018 uspio probiti po desetak metara na samom vrhu i dnu iste vertikale. Loša prognoza za ići na niži nivo pa smo Aida, Jure i ja krenuli 26.-28.4. malo se rastegnuti i proširiti meandar kroz koji je prošao Mak. Od rastezanja mišića završilo je na izbijanju iz cipela sa epilomom u totalnom blatu i mokri- ni....di se taj luđak provuka.....nakon višesatnog proširivanja stigli tek do još užeg ruba vertikale...možda bi trebalo to ostaviti nekome mladem, vitkijem sa savitljivijom kralješnicom. Povijest će reći da su tri sata nakon našeg odlaska iz meandra Mazde piterine par desetaka metara dalje u prostoru stigli Hanžek i Kiki napredujući novim prostranim Zagorskim kanalom u Oazi. Kad su podaci stigli u Šibenik pokazala se sva raskošnost zajebancije koju je ova rupa pripremila za naše opsesivne mazohističke mozgove. 22m do Kite s jedne i isto toliko s druge strane prema Mudima Labudovim.....strašno. Tako smo ponovo Aida, Jure i ja

krenuli 10. svibnja ponovo na mjesto zločina. Odlučili smo obići najbližu točku mogućeg spajanja u odvoju koji se zove Gljak. Prvo iznenađenje je bilo da nigdje nije bilo matice na ostavljenim fiksevima (bili smo valjda mladi prvi put ili...). Gljak se zove po šljapkanju čizama po blatu kroz uska provlačenja između kratkih vertikala. Koji nakupljeni kilogram viška kroz vremenski protok od zadnjeg posjeta ovom dijelu je učinio da smo se izvukli satima nakon što smo planirali pa nije bilo vremena za proširiti otvor vertikale u Mazdi piterini. Ekipi u Zagrebu je laknulo što nismo sami upali na drugu stranu, a mi smo znali da nas čeka još puno posla prije toga. I konačno sedam dana kasnije eto nas ponovo; euforični Željezničarci, Velebitaši i nas dvoje iz Mihovila. Mi se noću odmaramo u udobnom bivku u Makiti, a oni noće na Tatekovoju kolibi prije nego će rano u zoru preko Malog princa u Oazu, pa 300m niz uže i onda horizontalom prema nama. Ponovo niz ljepljivo blato, u mokri meandar. Proširivanje traje dulje nego smo predvidjeli, skoro premašujemo rok do kad smo se dogovorili za osluškivanje i pokušaj komunikacije. Voda koja se cijedi niz vertikalu i uzao na sredini užeta nas ponovo temeljito namaču. Slijedi nova vertikala, pa još malo proširivanja, a na kraju uski, niski, koraloidima ispunjen kanalić. Kladio zvoni po zdravoj ljusci koja se zaglavila po sredini kanala. Negdje u dubini odjekuju udarci i daju naslutiti da se iza ovoga ozbiljnog suženja nalazi veći prostor. Već je 19:00 i znamo da treba topografski snimiti ovih dvadesetak metara i natrag. Ne stižemo opremiti drugi kanal koji vodi u suprotnu stranu. Kvragu....ništa nismo čuli.... Opet razmišljamo kako poslati nekoga drugog u tu vodu i blato. Krepani, stižemo u 22:30 u bivak. Nekad smo se znali vratiti i u sitnije sate, a sad znamo da svaki novi večernji sat donosi sporost u kretanju i opasnost za reakciju ako se nešto dogodi, umor slijedećeg dana, a i koji bolni dan više kad se vrati kući. Nedjelja. Izlazimo na sunce. U tri

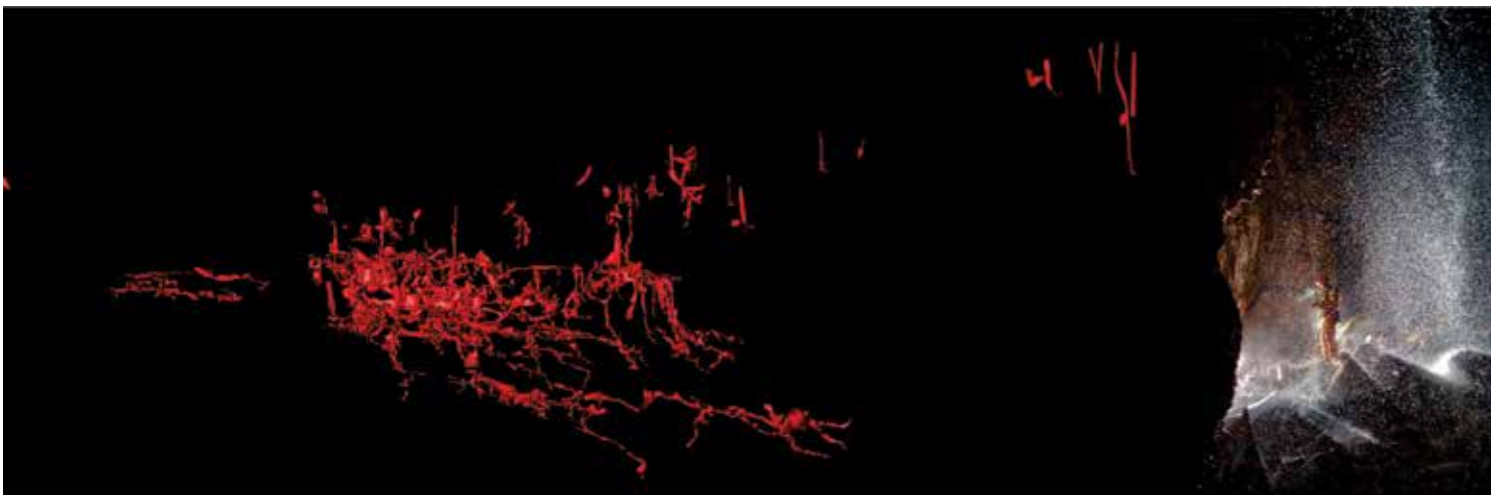

ulaska našli smo novih 20-tak metara kanala..... demotivirajuće. Čujemo se s drugom ekipom. Čuli su našu bušilicu već oko 14:00..... jeeeeeeeeeeeeeeee..... i mislili da će biti lako. U tri ekipe snimili su više od 250m kanala, prošli negdje pokraj nas i spustili se dalje po tom rasjedu, preklapili tlocrte Oaze i Kite. Onda su opet čuli bušilicu, signalni metak i klesanje kladiovom po kamenu koji se eto sada zove Zvonko. Eto nas u Gračacu na pivu i umor nestaje. Radna temperatura se vratila. Kad ćemo opet. Ah ta Kita. Je nas j...

JAMSKI SUSTAV CRNOPAC

MEĐU 100 NAJDULJIH NA SVIJETU

13. kolovoza 2019. učesnici speleološkog logora SO HPD Željezničar su iz jama Oaza kopajući izbili u kanal Magaruša u Jamskom sustavu Kita Gačešina - Draženova pihaljka. Sreća i radost zbog ovog značajnog spoja brzo se proširila špiljarskom zajednicom. Zazvonili su telefoni i namnožile se objave na društvenim mrežama. Hrvatski speleolozi jednostavno nisu htjeli skriti svoju ushićenost i oduševljenje trenutkom koji se već dugo očekuje.

I prije je bilo nekih za speleologe spektakularnih povezivanja kao što su to bili spajanje Kicljevih jama, Panjkova ponora sa Kršljem (Varičakovom) ili Kite Gačešine s Draženovom pihaljkom, no ovaj smo nazvali povijesnim jer nisu spojeni samo objekti već je spoj kruna integracije iscrpljujućeg rada brojnih hrvatskih speleoloških udruga, čije će daljnje napore u novom svjetskom speleološkom gigantu obilježiti još veći stupanj međusobne suradnje, dijeljenja i korištenja informacija.

Što se u stvari značajnoga zbilo. Za početak će javnost trebati usvojiti činjenicu da se promijenilo ime najduljeg speleološkog objekta u Hrvatskoj koji se danas zove po planini pod kojom se nalazi - Jamski sustav Crnopac (JSC). To znači da će se mijenjati škol-

ska i druga literatura, što već redovito mijenjamo promjenom duljine. Druga činjenica je pak da Hrvatska, osim 4 jame među 100 najduljih ima i jamski sustav koji je duljinom od 42.542 m među 100 najduljih na svijetu.

Spajanjem ova dva objekta dobivena je traverza duljine 2274m čiji se najdulji dijelovi nalaze na 330m ispod ulaza Kita Gačešina, odnosno 460m ispod ulaza Oaza. Kako se ulaz Oaza nalazi na većoj nadmorskoj visini tako je dubina sustava narasla na 797m i nalazi se na 6. mjestu na popisu najduljih speleoloških objekata u RH.

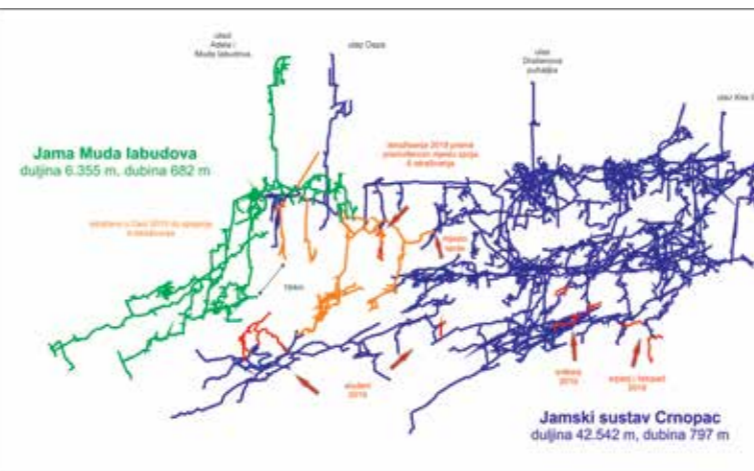
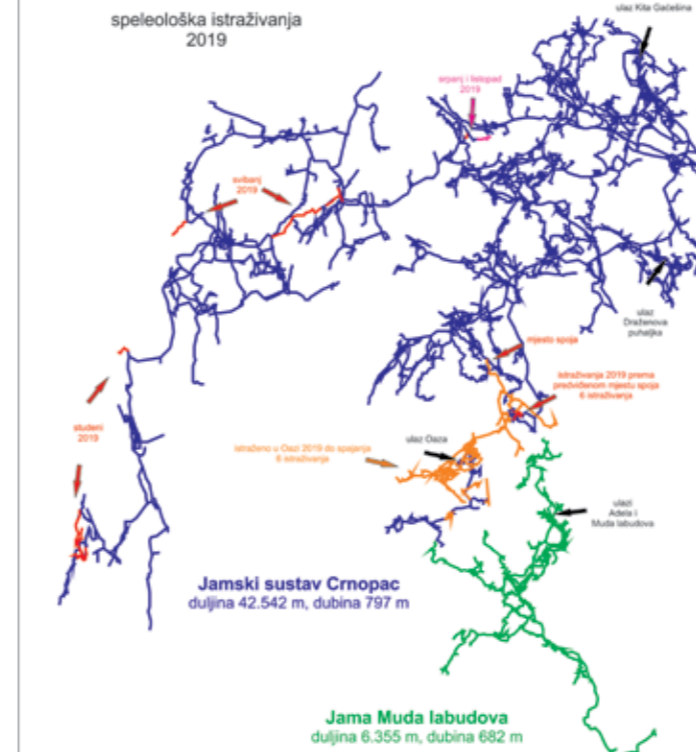
Kako se u Helopu prati razvoj događaja između datuma predaje materijala urednicima tako se iz kronologije istraživanja može doznati je od listopada do kraja 2018 u sustavu poduzeto još još 5 istraživanja sa 1288m novoistraženih kanala. Kad se ovaj brojci pribroje i istraživanja u Oazi koja je u narednoj godini povezana u sustava dobije se ukupno 20 istraživanja što je najveći broj istraživanja u jednoj godini u sustavu ikad. Mihovilcu su od toga prošli novih 396m u predjelu Talijanetta i Casole Valsenio, u jamu su sad već tradicionalno ušli Mosoraši i bugarski PodRubovci i istraživali krajnje zapadne dijelove, a ponovo je cijela hrpa Velebitaša, Estaveličara i Ponirovaca tijekom istraživanja u Trulom bivku dočekala i Novu godinu.

Tijekom 2019. do polovice studenog u Jamskom sustavu Crnopac zabilježeno je 16 istraživačkih akcija i to do spajanja 6 sa strane Oaze i 9 u Jamskom sustavu Kita Gačešina - Draženova pihaljka. Od tih 9 čak je 6 napravljeno u sektoru gdje se očekivao spoj sa Oazom. U tim istraživanjima je istraženo svega 125m jer je velik napor

uložen u pregledavanje i ponovno opremanje ranije istraženih kanala i širenje uskih prolaza i u tom dijelu su tijekom 2019 učestvovali baš mihovilci speleolozi. Skupa sa druga dva u KG-DP ukupno je istraženo 496m do spajanja sa Oazom. Šest speleoloških istraživanja u jami Oaza karakteriziralo je puno veći broj dana istraživanja i broj sudionika i ekipa u objektu sa relativno prohodnijim kanalima tako da je do spajanja istraženo ukupno 2678m. Nakon spajanja, sad već u JSC poduzeta su još dva istraživanja sa 467 novih metara čime se ukupna brojka istraženih metara u sustavu u 2019-toj popela na 3641 što je 6-ta godina po uspješnosti od 2004, no godina još nije završila tako da se mogu očekivati i veći rezultati.

Nakon spajanja u sustav izvršena je i integracija nacrtu objekata ta načinjena nova tabela kronologije istraživanja iz koje je vidljivo da je do spajanja u Oazi poduzeto 19 istraživačkih akcija, u KG-DP sustavu 153 tako da se druga akcija nakon spajanja bilježi kao 175. u Jamskom sustavu JSC. Zbirna statistika će pokazati da je u sustavu do studenog 2019 istraživalo 311 speleologa iz 25 hrvatskih speleoloških udruga kao i speleolozi iz 7 stranih država.

Ono što posebno veseli je su, iako je najmanja procijenjena udaljenost između kanala JSC i jame Muda Labudova ukupne duljine 6366m oko 20m na mjestu koje se dosad pokazalo teškim za istraživanje, zadnja istraživanja pokazala da se spoj može očekivati i na drugom mjestu (104m između Pisoara i Pi kanala) tako da hrvatski speleolozi vrlo motivirano nastavljaju sa svojom furioznom avanturom u crnopačkim vrljetima.

Datum	Imena	Duljina (m)	Dubina (m)
9.11.2018.	Aida i Teo Barišić, Jure Šarić (SOŠM)	142	34284
11.-14.11.2018.	Paščin Dimitrov - Papi Madimir Georgiev, Pavle Bakulin, Ekaterina Mitrova, Filip Šušter, Stamen Dimitrov, Yordanka Donkova, Nikolay Petrov, Milena Njegovan (SC Pod Ruba-Bugarska), Tsvetan Kosturkov i Marin Glušević (SOŠM)	367	36651
14.-18.11.2018.	Ana Mujic, Hrvoje Petrović, Aida i Teo Barišić (SOŠM)	254	36905
28.12.2018.-1.1.2019.	28.12.2018. Marjan Šušter, Vedran Ferencić, Marin Mašina (Marjan i Marin ispri 30.12.2018. i Marina Grandić (SOV) i Lovel Kulašun (SOV)	484	37389
29.12.2018.	Ana Barišić, Eka Krušić, Ana Vidić, Pava Vidić, Ana Lipovac, Vito Džuranić (SOV) i Dajana Šušterović, Anika Rajić i Mirko Šušter (SO Puna, SOV)		
12.-14.4.2019.	Nikola Mandić, Lovro Šušter, Šipe Mahel, Nikola Rosić (SOV)	380	3802
26.-28.4.2019.	Aida i Teo Barišić, Jure Šarić (SOŠM)	0	37389
27.-29.4.2019.	Nikola Mandić, Kristijan Hruša, Šipe Mahel, Milena Njegovan, Lovro Šušter i Mateja Talija (SOV)	136	3878
1.5.2019.	Ana Barišić, Eka Krušić, Pava Vidić (SOV) i Dajana Šušterović, Anika Rajić i Mirko Šušter (SO Puna, SOV)	251	37640
10.-12.5.2019.	Aida i Teo Barišić, Jure Šarić (SOŠM)	0	37640
17.-19.5.2019.	Aida i Teo Barišić (SOŠM)	22	37662
18.-19.5.2019.	Rudolf Novak, Milena Njegovan, Nikola Rosić, Mateja Talija (SOV), Ana Barišić, Marina Grandić (SOV)	344	3332
25.-26.5.2019.	Ivan Mišić, Šipe Mahel, Ivana Maradin, Danica Čuković, Tomislav Kuzić (SOV), Tea Selaković (SOV)		
31.5.-1.6.2019.	Mak Sedmak, Vedran Ferencić i Marko Lilić (SOV)	88	37750
14.-16.6.2019.	Mak Sedmak, Ivana Maradin i Dorja Čup (SOV)	14	37764
20.-21.6.2019.	Nikola Rosić, Lovro Šušter, Nikola Mandić, Branka Jakić, Lea Čučur, Vinko Buzar, Maja Rosar (SOV), Dina Šušter, Lovel Kulašun (SOV), Mateja Glušević (SOV), Davor Čuković, Martin Čučur (SO Profunda) - KČ	1093	3413
23.-23.6.2019.	Aida i Teo Barišić (SOŠM)	1	37765
12.-14.7.2019.	Marjan Šušter, Marin Mašina, Mak Sedmak i Tin Novosel (SOV)	120	37805
8.-17.8.2019.	Paščin Dimitrov - Papi Madimir Georgiev, Pavle Bakulin, Ekaterina Mitrova, Filip Šušter, Tsvetan Kosturkov (SOŠM), Milena Njegovan, Nikola Mandić, Nikola Rosić, Sara Anđelić Perić, Pavle Šušterović, Anika Rajić, Danica Čuković, Šipe Mahel, Andrej Pivovarić, Maja Rosar, Šipe Mahel, Pava Barišić (SOV), Gosan Rajić (SOŠM), Anika Trojancović (SOŠM), Valmir Kračić (SOŠM)	775	43076
18.8.2019.	Nikola Mandić, Milena Njegovan, Andrej Pivovarić, Pava Barišić (SOV)	4190	42275
5.-7.10.2019.	Mak Sedmak i Vedran Ferencić (SOV)	65	43120
4.8.11.2019.	Pavle Dimitrov, Pavle Bakulin, Yordanka Donkova, Ekaterina Mitrova, Ivo Buzar (SC Pod Ruba-Bugarska), Milosava Mitrova (Hrvatska Bugarska), Dimitar Gencov (Bugarska), Tsvetan Kosturkov (SC Pod Ruba-Bugarska/SOŠM), Marin Glušević i Tin Barišić (SOŠM)	422	42542

Red. br.	Ime sustava	Država	Regija	Općina	Duljina (m)	Dubina (m)	Broj istraživanja	Broj istraživača	Broj izvora
83	Kolkbluser-Monster-Höhle	Austrija	Salzburg	Steinernes Meer	27.643	44487	2372	723.0	Theo
84	Cumberland Caverns (Salt Peter)	J.S.A.	Tennessee	Warren	27.616	44444	200	61.0	Charl
85	Trou qui souffle	Francuska	Isere	Vercors	26.657	42900	2198	670.0	Desce
86	Frauenmauer-Langstein-Höhle	Austrija	Steiermark	Hochschwab	26.536	42706	2077	633.0	Theo
87	Pestera Vantului	Romanija	Bihor	Mtił Padurea Craiului	26.200	42165	558	170.0	Victor
88	Er Wang Dong	China	Chongqing	Wulong	26.184	42139	1447	441.0	http://
89	Memorial Day Cave	J.S.A.	West Virginia	Pendleton	26.150	42084	561	171.0	GVKS
90	Tham Khoun Dori - Houay Sai System Cave	Laos	Khammouane	Ban Na	26.145	42077	853	260.0	Charl
91	Jamski sustav Crnopac	Croatija	Juzni Velebit	Crnopac	26.144	42075	2615	797.0	Aida i
92	Sciale de les Nuits Blanches - Superieur du clos d'Aspres	Francuska	Isere	Vercors	26.098	42000	3497	1066.0	Xavie
93	Eisriesenwelt	Austrija	Salzburg	Tennengebirge	26.098	42000	1335	407.0	Theo
94	Reseau des Chuats	Francuska	Drome	Vercors	26.098	42000	0	0.0	Xavie

HGSS DRŽAVNA VJEŽBA SPELEOSPAŠAVANJA „ZRAČAK 2019“

16. Helop

Priča zapravo počinje prilično fantastično. Tamo neke davne 1981. godine prvi automobili krenuli su kroz tunel Učku, dugačak 5062m. Negdje iza kulisa, tamo pri probijanju cijevi još 1977. radnici su naletjeli na veliku špiljsku kavernu pa su u pomoć pozvali speleologe. Istraživanja je vodio naš poznati geolog Instituta za geološka istraživanja dr.sc. Srećko Božičević (1935. - 2015.). Zahvaljujući činjenici da se kaverna nalazi na kontaktu nepropusnih sedimenata fliša ispod i propusnih krednih vapnenaca (...voda dolje ne može proći, a gore stalno turpija...) u podzemlju su razvijeni ogromni prostori - dvorane duljina od 100 do 175 m, širina između 45 i 70 m, dok im visina ponegdje prelazi 12 m. Ukupna duljina svih kanala dosegla je 1490m. U kaverni je pronađen i vodeni tok koji ponire 40m ispod razine tunela. Vodeni tok se pokazao toliko izdašnjim da je kaptiran i danas se ta voda koristi u Opatijskom primorju. Cijela kaverna se penje po flišnoj podlozi u pravcu jugozapada i pri istraživanju je pronađen jedan kraći sifon duljine 8m koji je s obzirom da se radi o dolaznoj vodi nazvan Gornjim sifonom i iza nje pronađena velika dvorana koja je nazvana Novom dvoranom...

Gotovo 40 godina kasnije znatizeljni opatijski i kastavski speleolozi pronalaze nekoliko jama u bližem krugu nekadašnjeg INA-inog odmarališta na Poklonu na padinama Učke. Jame dišu pa se u nadi da bi se kroz njih moglo prodrijeti u nastavak kaverne u tunelu dobivaju nazive Zračak nade 1,2,3... Nakon višekratnog mukotrpnog širenja jedna od njih - Zračak nade 2 zaista prolazi dalje i BUM .... Ponovo ogroman prostor i vodeni tok. Najniža točka nalazila se 252m pod ulazom u jamu, bistri sifon nazvan CD sifonom, oko 100-tinjak metara udaljen horizontalno i 50-tak metara iznad poznatog prostora u kaverni. U posljednjoj, spektakularnoj akciji spajanja dviju špilja u novi veliki

SUMANUTI MOZGOVI HGSS-OVACA SKOVALI SU PAKLENI PLAN NOVE DRŽAVNE VJEŽBE KOMISIJE ZA SPELEOSPAŠAVANJE

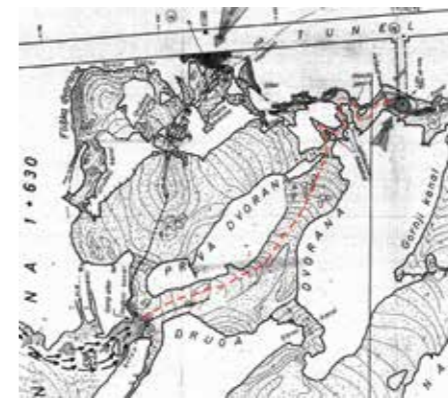
sustav, 17. veljače 2018. sudjelovale se dvije ronilačke ekipe (ukupno 5 ronilaca) s obje strane koje su se srele u prostoru u Novoj dvorani kad je gornje ekipa uspjela ušetima opremiti prostor između sifona. Dok se dojmovi nisu još ni pošteno slegli, sumanutu mozgovu HGSS-ovaca skovali su pakleni plan nove državne vježbe Komisije za speleospašavanje. Idemo provući nosila kroz oba sifona i „unesrećenog“ s jednog ulaza na drugi. Počeli su se slagati detalji.

Petra („PKK“ - Petra Kovač Konrad) koja je zadnjih nekoliko godina skupa s Jenny (Đenis Barnjak) perjanica hrvatskog speleospašavačkog ronjenja slaže ekipu. Brzo je shvatila da će u prostoru između dva sifona svaki čovjek biti dragocjen jer je malo spašavatelja koji mogu zaroniti u špilji i odraditi tehnički dio transporta. Tako je taj ključni poziv došao nekako i do mene koji sam neko vrijeme slabo aktivan ronilac. Zapravo sam uvijek sanjao o tome da

JEDNOM U ŽIVOTU

vidim tu kavernu u tunelu, a onda uron kroz sifon, pa neko tehniciranje tamo iza .....- luna park, san ili java, - ma mislim se ići ću, makar krepa. I tako 5.srpnja 2019. predvečer Aida i ja navigiramo svojom zelenom koc-kicom (Renault Kangoo) obroncima Učke i pronalazimo birtiju s vozilom GSS-a i sjedamo na pivu. Ubrzo se skuplja bratija pa formiramo kolonu i dalje uzbrdo do logora u bivšem Ininom odmaralištu. Stare derutne zgrade i ogroman prostor, šuma i livade, natkriven zog za balote. Pada pomalo mrak, postavljamo na brzinu šator na neku zelenu padinu. Od svukud naviru draga, nasmiješena lica iz brojnih speleoloških avantura. Pali se agregat, montiraju baterije bušilica i ronilačke boce na punjenje. Vježba počinje u 5 ujutro. Treba se požuriti sa briefingom i pakiranjem opreme da stignemo malo i odspavati. Nas 18 koji ćemo proći kroz sifon će dobiti još 8 spašavatelja - šerpa za ispomoć u tegljenju opreme od tunela do Gornjeg sifona. Moj zadatak od početne ideje operatora na CAVE - linku prelazi u vođu 4 dijela dionice između sifona.

Svitanje. Napunjeni i nakrcani kombiji se spuštaju prema zapadnoj strani tunela. U zraku se osjeća koncentriranje na predstojeći zadatak. U glavama se prebrojavaju komadi opreme u transportnim vrećama. Još malo pa će se dani, mjeseci i godine akumulirane obuke, iskustva i tehničke spremnosti sliti u zajednički napor ka ostvarenju zadanoga cilja. Atmosfera me podsjeća na neko drugo ratno vrijeme i dugu kolonu stotina vozila specijalne policije koja pred završnu Oluju mili u podnožje Velebita. Na istočnoj strani kratka stanka, neka kava iz automata i onda počinje. Prvo prolazak kroz cijeli tunel na zapad, pa polukružni okret. Iza nas se zatvara promet. Vraćamo se do ulaza u kavernu. Transportne se prebacuju u umjetni tunel i za desetak minuta metalna vrata se zatvaraju za nama. Procedure su stroge. Više nitko ne smije otvoriti vrata iznutra dok nas ne pozovu iz tunela. Dijelimo se u dvije grupe - prve dvije ekipe sa šerpama naprijed prema sifonu, a druge dvije

Još malo pa će se dani, mjeseci i godine akumulirane obuke, iskustva i tehničke spremnosti sliti u zajednički napor ka ostvarenju zadanoga cilja. Atmosfera me podsjeća na neko drugo ratno vrijeme i dugu kolonu stotina vozila specijalne policije koja pred završnu Oluju mili u podnožje Velebita

grupe će polako. Slijedi vertikalna šahta 25m sa ferata stil stepenicama niz koju se silazi i samoosigurava nekom vrstom šanta u metalnoj vodilici (soll). Soll-ovi se poslije u hrpi podižu uzetom natrag. Dolje su betonirana korita i kade sa pumpama koje podižu kaptiranu vodu do cijevi u tunelu. Betonirani pod prelazi u provlačenje kroz kamene blokove. Slažemo se u gusjenicu i prebacujemo transportne na hrpu na kraju, pa se ponovo prebacujemo i tako se nižu desetine metara. Jednom smo ušli u slijepi kraj, pa vrećama ponovo natrag i dalje sve do proširenja kanala. Kanali su uistinu široki što znači veliki nestabilni strop s kojeg pada manje i veće kamenje koje čini blagi kosi sipar - pod kanala. Vreće na leđa i pomalo uzbrdo do Gornjeg sifona. Tu je gužva. Dogovor je bio da se svatko pripremi za preron sifona prema svome iskustvu. Ja sam ga odlučio proći u špiljarskom pododijelu sa navučenim ronilačkim pododijelom i kapuljačom u korduri dok sam svu rezervnu odjeću skupa s pojasom i spravicama vakumirao u one vreće što služe za spremanje posteljine i odjeće u ormar. Frleta će u ići u suhom odijelu za spašavanje iz poplava i divljih voda. Petronije i Strigo su u standardnim suhim odijelima i oni će dugo boraviti u sifonu, prebacivati transportne i asistirati drugima. Većina ostalih su u nekim kombinacijama mokrih odijela u kojima će nastaviti rad iza sifona. Prolazak sifona traje. Prolazim među zadnjima bez vreće jer je sifon već jako mutan. Druga polovica 8 metarskog sifona je uska horizontalna pukotina koja vodi do plitkog jezera s druge strane. Izlaz iz jezera je širok među blokovi-

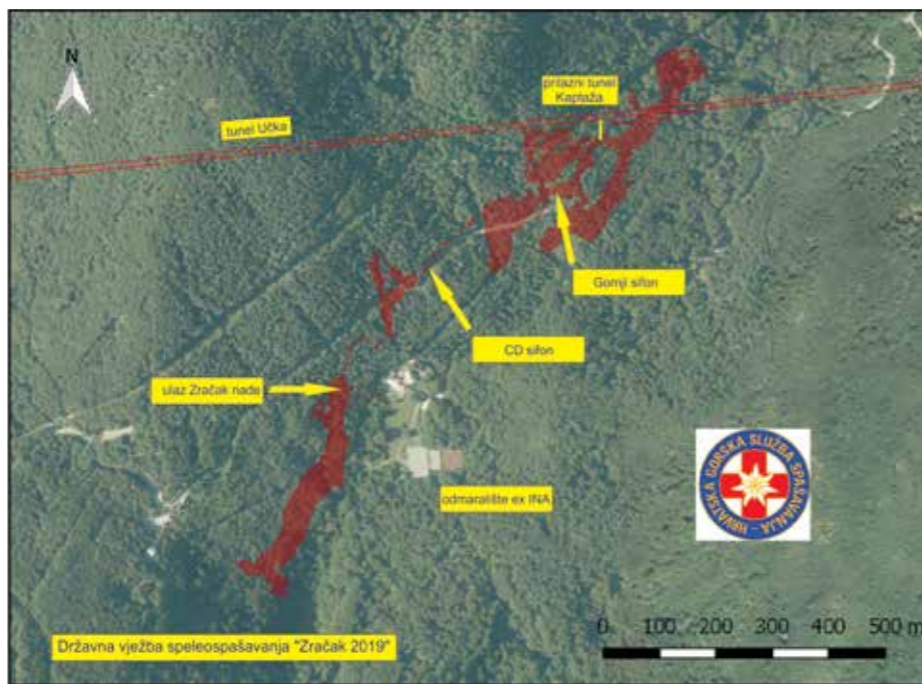
ma i tu svatko pronalazi svoj prostor za presvlačenje. Iz transportne mi sve izlazi suho i zadovoljan sam jer mi taj koncept omogućuje potpunu ne-sputanost pokreta uz dobro hlađenje mišića što će mi značiti u tehničkom dijelu vježbe. Igor Markanjević - Cigo, voditelj cijelog tima među sifonima me pita da li mogu zamijeniti Ljubu na vođenju prvog tima jer mu je dio opreme ostao zarobljen u sifonu. Dobro mislim se, od veziste do voditelja prvog tima... Opet kao u ratu. Dobivam neku prelaganu transportnu i hitam naprijed za Dinom koji poznaje i preoprema jamu za lakše i sigurnije napredovanje. Nakon 100 metara hodanja po blokovima penjemo

VJEŽBA JE PROŠLA RELATIVNO TIHO U MEDIJIMA, NO IMALA JE VELIK ODJEK MEĐU NAŠIM KOLEGAMA JAMSKIM SPAŠAVATELJIMA IZ DRUGIH ZEMALJA

po užetu koje viri iz kamina. Ulazim u prekrasan visoki meandar, ali ne mogu iz prve pogoditi kuda proći jer su dijelovi bez užeta, a krivi smjer me može dovesti do nekog opasnog, klizavog mjesta, a još je hrpa ljudi s teškom ronilačkom opremom iza. Sreća, tu je Cigo pa povremeno dovikne... Sad gore, pa desno i tako. Dolje u dnu čuje se huka vode koja brbori dnom meandra. Polako uviđamo da je meandar puno kompleksniji nego li se to može utvrditi iz nacrtu. Dostižem Dina na 25-metarskom skoku, vertikalni niz koju se uz veliku buku ruši slap. Neugodna buka, aerosol i strujanje zraka uzrokovano padom raspršene vode čini to mjesto nesnošljivim za boravak pa zaustavljamo transport i dajemo Dinu još pola sata da odmakne uže od vode kako svi ne bi za 5 minuta bili mokri i poništili činjenicu da smo se presvukli u suho iza sifona. Potom dalje uz vertikalnu, preko malog jezera na vrhu vertikale, pa uz kosinu niz koju po dnu pada voda konačno eto nas do CD sifona. Malo promišljamo i dolazimo do zaključka da ćemo umjesto planiranog primijeniti Riesending sistem. Spuštam se natrag i s Frletom i Morenom se dogovaram da će njih dva pripremiti sidrišta za druge dvije trećine dionice i da će svu raspoloživu opremu i ljude poslati u prvi dio gdje

bih ja trebao osmisлити i voditi opremanje prve dionice. Dogovaramo se da ćemo dionice isprobati transportom ronilačke opreme prije prolaska nosila.

Gore na CD sifonu je već veselo. Cigo je preronio na drugu stranu i našao ekipu iz Zračka javio da će u nosilima ostati Aida koja nikad ranije nije ronila

sa autonomnim ronilačkim aparatom. Usput je od njih pokupio svu viška opremu, fikseve koji postaju sve dragocjenija roba. Na sifonu su i dva gosta Švicarac Frederic Swierczynski koji će snimati i Laurent Mestre iz francuskog FSS, pa Jenny koja će s Cigom kroz sifon, pa Petra, a gomilaju se i drugi spašavatelji. Dino i Ruđer

pomalo preuzimaju bušilice i slažemo prvu kosinu, pa dvije kose tirolke niz slap i ravnu tirolku kojom se završava prva trećina dionice. Stiže i Ljubo kojom je stigao ostatak tehničke opreme kroz sifon. Slijedi transport kroz sifon i stiže ozarena Aida nakon svog prvog ronjenja u životu. Zauzimaju se mjesta na tehničkim elementima i kreću prvo

ronilačke boce, olova, a potom i nosila. Moreno i Frleta su osmislili, izbušili i pripremili sva sidrišta za dalje. Nosila se ručno prenose preko kada, s osiguranjem niz kosinu, a onda slijedi predivna slika prolaska vertikale oko raskošnog slapa. Dno nosila onda stiže do dna, a vrh s Aidinom glavom liježe na moju pupčanu, rastegnutu

između sidrišta i mene. Sad je Aida tu, glava do moje glave i dok se borimo s ukopčavanjem poteznog dijela ravne prečke priča o dojmovima prolaska sifona. Danas joj je rođendan pa su joj usput pjevali Happy birthday dok je ležala u nosilima u jezeru. Poteg ide dalje do police, a onda se skida sva oprema i preko police prebacuje napred. Prolaze i ljudi, oprema se druga dionica i onda opet pokret. Nizbrdo je sigurno lakše, ali konfiguracija meandra zahtjeva puno ljudskih devijatora, ruku i tijela za prolazak. Sati napora se već nakupljaju pa se u zadnjoj trećini mičem od nosila i prepuštam ih mlađim rukama. Konačno, eto nas u Novoj dvorani, još stotinjak metara preko glonđi i eto nas oko ponoći pred Gornjim sifonom. Ronilačke iskusnjare pakiraju Aidu i ona nestaje u muteži. Kako se tko spakira kreće kroz sifon. Ovaj puta vučem transportnu vreću i okrenut na bok zaglavljujem u horizontalnoj pukotini. Nekoliko dugih minuta gljivljenja lijevo -desno za pronalaženje najpogodnijeg profila mi daju do znanja da sifon nije baš pljuga. Najviše sam u strahu da neko ne priskoči u pomoć i ne upadnem u petljaniju. S olakšanjem prolazim rub i širokom dijelu se pomalo povlačim po tankoj arijadninoj niti i izlazim van iz jezera. Spašavatelji šerpe s druge strane sifona su cijelo vrijeme trajanje vježbe bili u kanalu jer je radila tek veza Cave - linkovima s obe strane sifona, a stroga procedura ulaska u tunel onemogućila je jasnu komunikaciju s površinom. Odvukli su sve transportne do uskog dijela. Ubrzo se okupljamo i prije nego se svi izvuku kroz sifon idemo u gusjenicu i prebacivati transportne kroz uski dio prema kaptazi. Malo pomalo i eto nas pod šahtom. Moreno vješto koristi elektromotornu dizalicu i pravimo grozdove transportnih vreća koje se slažu u prilaznom tunelu. Penjemo se po metalnim ljestvama i tu se kako tko ruši u kut hvatajući koju minutu sna. Kako sam mokar u kratkom ronilačkom postaje sve hladnije kad čujemo udar u vrata s vanjske strane iz tunela. Prvi kombi je tu. Brzo ga punimo i u prvom

Zapravo sam uvijek sanjao o tome da vidim tu kavernu u tunelu, a onda uron kroz sifon, pa neko tehniciranje tamo iza ..... - luna park, san ili ču, makar krepa

grupi 24 sata nakon ulaska napuštam podzemlje Učke. Gore u kampu šalica vrućeg čaja i dva tanjura toplog gulaša. Stiže i Aida i ostatak ekipe. Na licima zadovoljstvo, ponos i umor. Najbolji životni trenuci. Na brzinu postavljamo naš šator preko noći je zahvatilo nevrjeme i napunilo vodom potopivši nam vreće za spavanje. Umjesto da smo šator stavili u pokriveni prostor zoga za balote. Glupani. Rušim se na prednje sjedalo auta i gasim na par sati. Onda telefonski poziv. Aidina mama pala, slomila zdjelicu i išla u bolnicu. Ništa. Palimo auto, pa ćemo na smjenu voziti prema Šibeniku. Pomalo sa sjetom ostavljamo ekipu na pranje opreme i onom divnom zajedničkom vremenu iza ovakve nevjerojatne avanture. Jednom u životu.

PS. Sudjelovala ukupno 54 spašavatelja iz 11 stanica HGSS, vježbu je vodio Martin Glavić iz HGSS Stanice Pula. U prostoru Zračka nade 2 je postavljeno 13, a u prostoru između sifona još 17 tehničkih elemenata; sidrišta za spuštanje ravnih i kosih tirolskih prečki... Vježba je prošla relativno tiho u medijima, no imala je velik odjek među našim kolegama jamskim spašavateljima iz drugih zemalja. Aida je zasad prva i jedina osoba koja je traverzirala Špiljski sustav Zračak nade 2 - Kaverna u tunelu Učka, u Hrvatskoj prvi neronilac u nosilima pod vodom u sifonu...U ponovnom topografskom snimanju dijela sustava je sudjelovao mihovilov speleolog Goran Rnjak pa će tako i na tom nacrtu biti mihovilov Krtek..... sustav je u trenutku pisanja ovog teksta dosegao 5.506m duljine i 430m dubine, tako da bi uskoro mogao kad prijeđe duljinu ponora Rašpora 5,8km postati najduljim speleološkim objektom Istre i Gorskog kotara.....kažu da se očekuje i pronalazak bypassa iznad CD sifona, pa bi se moglo traverzirati kroz objekt bez ronjenja (pronađen je bypass iznad Gornjeg sifona) no to će i dalje biti rijetkost radi stroge procedure ulaska u Kavernu u tunelu Učka. Već je i sama činjenica da smo ovom prilikom pušteno da se pajcamo u vodi koju pije Opatija već velika stvar.

SKUP SPELEOLOGA HRVATSKE-PAZIN 2019.

Da će se ovogodišnji skup održati u Pazinu znali smo još od prošle godine i to se nije smjelo propustiti! Teo i Aida Barišić krenuli nešto ranije sa autom zbog izložbenih obveza i postera, nas sedam (Jure, Hrvoje, Božo, Lovro, Jelena, Anka i Sanja) nešto kasnije a na pola puta pokupili Frfa i Malog Davida! Do Senja se nije ni stajalo, ni pričalo a nakon Senja se nismo gasili!

Pazin-predivan mali grad od nekih oko 8000 stanovnika, smješten u sredini Istre sa nizom kulturnih znamenitosti i nemalim brojem prirodnih bogatstva. Stari dio grada je smješten nad strmim liticama ispod kojeg se nalazi ponor rijeke Pazinčice tvoreći tako geološki fenomen poznat kao Pazinska jama (...nismo je posjetili zbog vremenskih neprilika, kiše, blata i visoke razine vode na ulazu) Umjesto jame posjetili smo nezaobilaznu utvrdu Pazinski Kaštel u kojoj je smješten bogati i vrijedni Muzej grada Pazina te Etnografski Muzej Istre. Vratimo se na Skup speleologa Hr-

vatske na kojem je sudjelovalo više od 300 speleologa iz raznih krajeva Hrvatske, BiH, Slovenije, Srbije i dr. zemalja gdje su predstavljali svoja najnovija istraživanja, razgovarali o zajedničkim temama. Nakon okupljanja, registracije i smještaja, glavni dio programa počeo je u subotu (a sve se događalo u školsko/gradskoj sportskoj dvorani). Skup je otvorila Mirjana Galant zamjenica pazinskog gradonačelnika, biologinja, koja je sudionicima zaželjela plodonosan rad ističući značaj njihova istraživanja te doprinos speleologije u zaštiti okoliša koji je nažalost sve ugroženiji. Prvi blok predavanja bio je posvećen Speleološkim ekspedicijama i istraživanjima u Hrvatskoj. U tom dijelu predstavio se naš klub SO HPK SV. Mihovil, Teo Barišić, Aida Barišić sa radom: Jamski sustav Crnopac-među 100 najduljih na svijetu.

Šesti blok predavanja bio je posvećen Znanstvenim istraživanjima i stručnim aktivnostima u špiljama. Naša Jelena Mandić predstavila je rad: Nuša Cukrov, Marija Marguš, Ana Mijić, Teo Barišić, Aida Barišić, Jelena Mandić, Mate Protega: Istraživanje kvalitete voda speleoloških objekata na području Šibensko-kninske županije. Zidovi dvorane bili su prekriveni velikim posterima 16 kvadrata Hibrida a u izvedbi Teo Barišić, Božidar Branica, Darko Bakšić, Lovel Kukuljan, Ruđer Novak, Matea Talaja, Dalibor

Kušić: JAMSKI SUSTAV CRNOPAC, MUNIŽABA I MUDA LABUDOVA – HIBRIDNI SPELEOLOŠKI NACRTI U MJERILU 1 : 1000, PAUS MAPE 1: 500.

A sa dva postera još Teo Barišić, Jure Šarić: Speleološka istraživanja u Šibensko - kninskoj županiji i nešto malo šire.

Tijekom cijelog dana mogli smo razgledavati razne postere, izložbu selektiranih fotografija (glasati za iste) ili za uspomenu kupiti neki prigodni suvenir u ovom slučaju maice raznog i originalnog dizajna, pokoji časopis...

Na kraju dana zabavni program otpočeo ispred Lovačke kuće Speleo-poligonom a završio u Indians Moto Clubu uz dobru glazbu, ples i nezaobilazno druženje! ..tu i tamo nešto se i popilo..hahaha..čisto radi žeđi!!

(..u petak naveče nas Pazinski bajkeri spasili od gladi koju davno nismo upamtili, u ponudi su imali takve čevape, koje je nećete virovati, jela i naša Jela-vegetarijanka)

Nakon dobrog tuluma i kratkoga sna kišna nedjelja počela Sastankom speleo organizacija, Okruglim stolovima na kojima se raspravljalo rješavanju problema ilegalnih odlagališta otpada, katastru na jednoj strani i kavom, pismom, druženjem sa špiljarima raznih krajeva na drugoj strani. Najava za sljedeći skup 2020.-vidimo se u Zagrebu!

SPELEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA U ŠIBENSKO-KNINSKOJ ŽUPANJI I NEŠTO MALO ŠIRE U 2019.

SO HPK Sveti Mihovil je među svoje trajne zadaće uvrstio stvaranje županijskog speleološkog katastra pri čemu se prikupljaju podaci o dosadašnjim speleološkim istraživanjima ali i poduzimaju nova istraživanja po saznanju da negdje postoji novi, nepoznati speleološki objekt ili da se u nekom od postojećih objekata može nastaviti istraživanje.

Krajem 2018. su tako topografski snimljeni od SDŠ i SO Promina ranije istraživani Špilja nasuprot drniške gradine i Golubinka pod Plančanikom duljina 10 i 25m (16.12.), a potom 28.12. i Jama kraj Mikulića izvora i Bliznica u okolini Vačana duljina 8 i 20m. Tom prilikom su speleolozi obišli ulaz jame Vačanuše iz koje su začuli lavež ta sa dubine 20m izvukli živog psa koji je predan u prihvatilište. Odmah početkom 2019-te speleolozi HPK Svetog Mihovila su sa kolegama iz mihovilove podružnice u Rogoznici u jednom danu topografski snimili 5 jama u zaleđu Rogoznice; Jama u Budišinu, Jama u Gvozdenovu, Budišina jama, Burkova jama i Tufinjača, duljina 10,14,29,27 i 34m te istražili novi dio Golubinke u Zečevu rogozničkom (dubina 33m, duljina 80m).

Uvidjevši da se u Elaboratu IGI iz 2006. - Geološka i hidrogeološka istraživanja na području predložene lokacije Centra za gospodarenjem otpadom splitsko - dalmatinske županije kod Lečevice na priloženim nacrtima nema tlocrta, a dio njih nalazi na području šibensko - kninske županije poduzeto je ponovno topografsko snimanje objekata. Tako je 16.02. ponovo snimljena Mala jama pod Barišinovcem dul-

jine 46m, dubine 21m, a tom prilikom se od mještana doznalo za lokaciju još jednog objekta te je istražena Jama pod Vlakom dubine 17m. U njoj neposrednoj blizini nalazi se jama Golubinka pod Barišinovcem i s obzirom da se radi o najdubljoj jami Šibensko - kninske županije ista je i ranije posjećivana od mihovilovih speleologa 2010 i 2011, a u prosincu 2015 je i za nju izrađen novi nacrt koji je uključivao i tlocrt. Tom prilikom je istražen i novi dio jame na samom dnu tako da je

jama produbljena na -188m (duljina 288m).

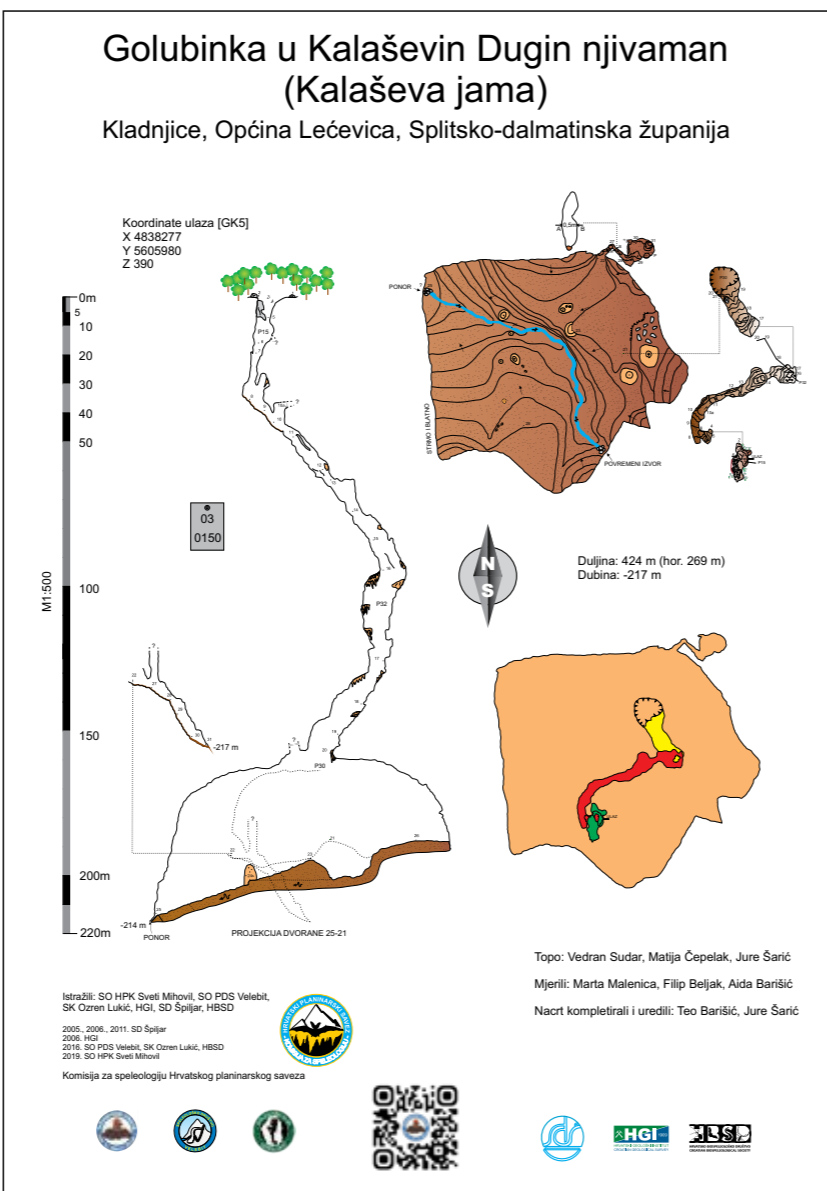
Početkom ožujka 2019 su topografski snimljene Golubinka kod Kladrjica, Jama kod stanice, Jama u Divojskim vlakama, Jama broj 6 i Jama broj 4 dubina 59, 8, 17, 6 i 6 metara. Na istome terenu su 16. listopada ponovo topografski snimljene Lukasova golubinka duljine 25m i Jama broj 11 dubine 10m, a na terenu je pronađen i kamenim blokovima zatvoren ulaz nepoznate jame koja se spominje u elaboratu. Ulaz je proširen te istraže-

na Otrpana jama u Razdolju dubine 20m. U isto vrijeme se u Golubinku u dugin Kalaševim njivaman spustila druga ekipa te istražila novih 30m kanala na 200m dubine u jami. I ova je jama svojom dubinom plijenila pozornost mihovilovih speleologa u prošlosti jer je i ona vrlo dubok speleološki objekt i u Splitsko - dalmatinskoj županiji su dublje jame samo na Biokovu i otoku Braču. Kako se na dnu nalazi ogromna dvorana dimenzija 70x70m tako su šibenski speleolozi

u njoj 2010 i 2011 načinili niz atraktivnih fotografija. Slično je bilo i krajem 2018 kad su za potrebe HTV snimljeni kadrovi za potrebe dokumentarne emisije. I ova jama nije imala tlocrta, ali je radi izrade atlasa tipskih lokaliteta topografski snimljena od strane speleologa HBSD i SO PDS Velebit. Radni nacrti su prosljeđeni šibenskim speleolozima gdje su kompletirani sa novim istraživanjem u 2019 te je Jure Šarić uredio novi digitalizirani nacrt objekta. Sređivanjem podataka je utvrđeno da je jama dubine 217m i duljine 424m. Tako su tijekom 2019 kompletirani nacrti objekata na ovom području iz spomenutog elaborata, označeni ID pločicama te je u suradnji sa IGI dio njih već predan u Speleološki katastar RH.

Speleolozi HPK Sveti Mihovil su nastavili i sa sustavnim istraživanjima u okolini Pakova sela te su tako u svibnju u dva navrata istražene Jama Ame meni dubine 14m, Matića i Pavlovića špilja duljine 6 i 20m, a nastavljena su i istraživanja Biline jame koja je dosegla duljinu od 234m (48m dubine). Na navedenom području najznačajniji je svakako pronalazak i istraživanje jame Dražica duljine 166, dubine 24m, a jama je izuzetno bogata sigama neobičnih oblika (heliktiti, buzdovani) te vjerojatno zaslužuje posebnu zaštitu. O pronalasku jame je izvješteno Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, a održan je i sastanak sa predstavnicima lokalne uprave (MZ Pokrovnik) o mogućnosti dodatne zaštite ulaza.

KALAŠEVA JAMA

Prošlo je skoro godinu dana otkako je svjetlo Mihovilaca obasjalo skrivene kutke najdublje jame u Dalmatinskoj Zagori. Posebnost ove jame se ne krije u njenoj dubini, već u impresivnim dimenzijama dvorane koja se nalazi na oko 200m ispod površine. O samom istraživanju i potrebi iz-

rade nacrta jame raspravljalo se u prvom mjesecu, ali zbog nekih drugih obveza i perspektivnijih istraživanja, sve je ostalo negdje po strani. Tek će se u desetom mjesecu osigurati preduvjeti za odlazak u 217m duboku jamu, a kako nam je bilo možete pročitati u nastavku teksta.

Završetkom tečaja speleospašavanja u desetom mjesecu i nemogućnosti odlaska u Kitu, u čibici kujemo planove kako što bolje i kvalitetnije iskoristi vikend koji nam se bliži. Odluka vrlo brzo pada na posjet dobro nam znanom području Općine Lećeveica. Pošto je Teo još uvijek friško

operirao kilu, dogovaramo se kako ćemo se podijeliti u dvije ekipe. Jedna ekipa koja će opremiti tada 214m duboku jamu, dok će druga ekipa ostati na površini i rekognoscirati okolni teren, odnosno izraditi nacrt, već otprilje poznatih krških fenomena. Okupljamo se u subotu ujutro u Unešiću gdje slijedi kratki dogovor i kava. Cilj je opremiti jamu do dna i ostaviti je opremljenu te topografski snimiti perspektivan upitnik na dnu. U jamu nas ulazi petero, dok će ostatak ekipe ostati na površini. Nažalost zbog manjka vremena i drugih obveza istraživanje napušta Mario G., koji se spušta do nekih 50m i potom bježi van kako bi sve stigao na vrijeme. Kako je mene dopala uloga opremača, samo opremanje traje malo duže od predviđenog, jer nikako nisam mogao pogoditi sidrišta koja je Teo

zabušio u prošlogodišnjem posjetu jami. Uz dosta tramakavanja i povike naše Aide kako sam opet promašio Teovo sidrište, spuštamo se u dvoranu impresivnih dimenzija, 98x78m, što otprilike odgovara dimenzijama nogometnog igrališta. Ono što me najviše veseli da se zajedno s nama u dvoranu spustio naš ovogodišnji školarac Mario, koji još uvijek po špiljarskoj tradiciji nije dobio konopom po guzici zbog prelaska novih 100m u dubinu! Nakon što smo se svi spustili pravimo malu pauzu kako bi mogli još jednom uživati ljepoti koju nam je pružila priroda. Pregledavamo stari upitnik i pripremamo opremu za napredovanje, kada nam odjednom svi ma postaje jasno da nemamo fikseva. Što je meni ponajviše bilo čudno, jer znam da sam Hrvoju dao 20ak komada da ih spremi u transportnu vreću, dok smo na parking pregledavali i pripremali opremu. Kasnije doznajemo kako su fiksevi završili u autu, zbog greške u komunikaciji. Murphy kaže „Kada nešto može poći po krivu, onda će sigurno poći po krivu“, dok Coelho kaže „Ako nešto dovoljno jako želiš da se cijeli svemir uroti da to i dobiješ.“ Izgleda smo mi ovaj put bili negdje između, jer prilikom pregleda opreme nam je ostalo pet kompleta i svi kompleti su imali sedlaste pločice, što nije neka sreća, na nijednom kompletu nije bilo fikseva, ali smo imali zlatnu rezervu u priboru za crtanje, od ni manje ni više nego pet fikseva. Dok školarac Mario spava u dvora-

ni, krećemo opremiti te sva sidrišta sjedaju kao namještena, bez ikakvog lomljenja i slično. Zabijam posljednju pločicu i spuštam niz blatnu kosinu, za koju je Kliza u Kiti mila majka, dolazim do zapunjena nakon kojeg se ne može dalje. U blatnoj dvorani se vidi dolazni isprani kanal, koji isto tako preuzak da bi se nastavilo dalje. Jedino što veseli jest da je jama spuštanjem u ovu dvoranu, dublja za 3m, tj. njena dubina sada iznosi 217m. Nakon što je Tonja raspriemila novoistraženi dio jame i Mario se probudio, dogovaramo se što ćemo dalje. Prvotni plan je bio da se jama ostavi opremljena te da se prije početka speleološke škole raspriemimo, razglabamo što ćemo dalje. Pošto je tada kao najbolja opcija zvučalo raspriemanje jame do kraja, jer se do upitnika na 60ak metara može relativno lako i brzo doći, krećemo u raspriemanje. Iz jame izlazimo oko ponoći, gdje nas na ulazu dočekuju Teo i Hrvoje, koji su zajedno s Eugenom topografski snimili tri jame, stoga svi zadovoljni krećemo svojim kućama.

ODRŽAN 13. EUROSPELEO FORUM U BUGARSKOJ

13TH EUROSPELEO FORUM
2019
26-29 September
Sofia, Bulgaria
esf2019.speleo-bg.org

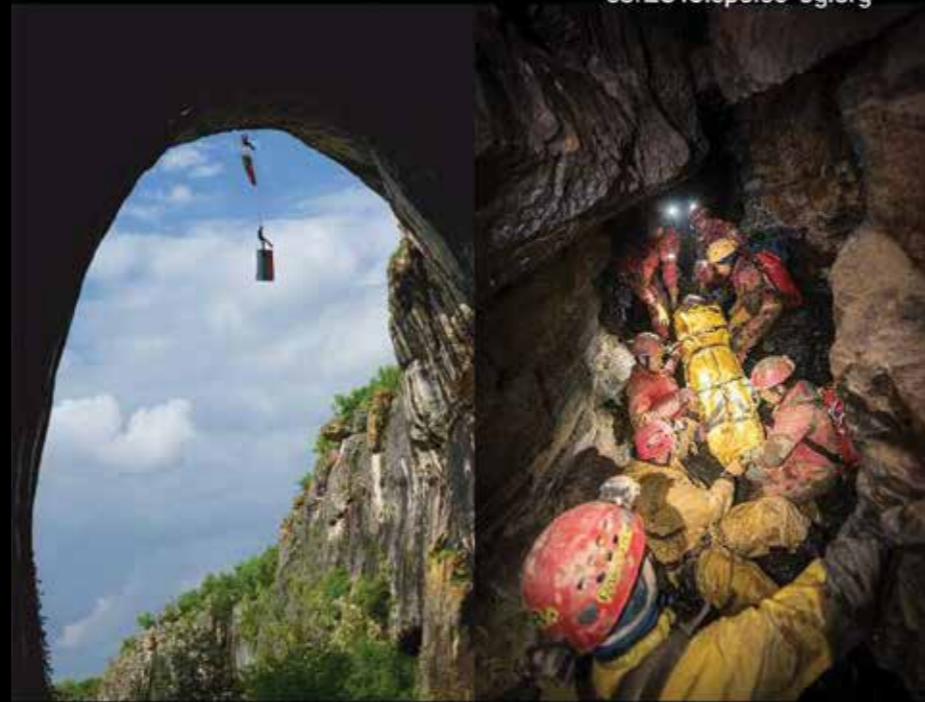
Od 25. - 29. rujna 2019., u Dolni Lozenu kraj Sofije, Bugarska održao se 13. skup europskih speleologa - EuroSpeleo Forum u organizaciji Europske speleološke federacije (European Speleological Federation / Fédération Spéléologique Européenne - FSE) i Bugarskog speleološkog saveza (Bulgarian Federation of Speleology - BFSp) između ostalog i povodom 90 godina organizirane speleologije u Bugarskoj i 45 godina njihove službe speleospašavanja.

SUDIONICI 13 EUROSPELEO FORUMA

Ispred Komisije za speleologiju HPS-a u Sofiju se službenim kombijem uputilo sedmero speleologa: Teo Barišić (SO HPK Sveti Mihovil), Matea Talaja, Valerija Butorac, Stipe Maleš, Nicola Rossi i Sara Andela Perić (SO HPD Željezničar) te Dino Grozić (SO PDS Velebit/SU Estavela). Nakon što su nas na registracijskom punktu srdačno dočekali bugarski prijatelji, kolege speleolozi koji nam se posljednjih godina sve češće priključuju u značajnim speleološkim istraživanjima na sjevernom i južnom Velebitu, smjestili smo se u obučnom centru Crvenog križa zajedno sa drugim sudionicima.

TEO BARIŠIĆ PREZENTIRA SPELEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA OD 2009. DO 2019. GODINE

Već prvog dana poslijepodne, nakon svečanog otvaranja Teo Barišić je održao prezentaciju pod nazivom „Speleološka istraživanja u Hrvatskoj 2009 - 2019“ (prijavio Marko Rakovac), te odmah nakon njega i Dino Grozić „Speleološka istraživanja krša Sjevernog Velebita“ s posebnim naglaskom na pronalazak nove hrvatske tisućice - jame Nedam (prijavila Marina Grandić) pri čemu je prikazan i kraći film o istraživanju jame Nedam. Napominjemo da je to ujedno bio i EuroSpeleo projekt FSE-a.

90 years of organized speleology in Bulgaria
45 years of cave rescue in Bulgaria

DINO GROZIĆ PREZENTIRA SPELEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA KRŠA SJEVERNOG VELEBITA

U drugoj sali su Matea Talaja i Valerija Butorac prezentirale „Snimanje i vrednovanje geodiverziteta krškog podzemlja u špilji Lokvarki“ dok je u trećoj sali pak dr.sc. Stanislav Frančišković-Bilinski sa instituta Ruđer Bošković predstavio temu „Pregled ekološkog istraživanja hrvatskog krša i njegovih posljedica za rekonstrukciju paleookoliša“. Dovočer su nam se pridružili kolege speleolozi iz Hrvatskog speleološkog saveza: Neven Šuica, Hrvoje i Nataša Cvitanović te Slaven Vuković, te se na

našem, zajedničkom hrvatskom štandu našla speleološka literatura, suveniri i majice.

VALERIJA BUTORAC PREZENTIRA GEODIVERZITET KRŠKOG PODZEMLJA

U petak su se Dino i Nicola prijavili na SpeleoOlympics - sportsko natjecanje u prelaženju poligona sa otežalim transportnim vrećama i vezivanjem uzlova s maramom preko očiju. Dok su se u pojedinačnoj konkurenciji Poljaci pokazali nedostižnima, u random parovima su obojica uspjeli zauzeti drugo odnosno treće mjesto. U subotnjim jutarnjim satima održa-

na je i Generalna skupština FSE gdje su hrvatsku speleologiju zastupali Neven Šuica i Teo Barišić, a od ukupno 31 članice bilo su prisutni delegati i vice-delegati iz 24 članice FSE-a. Nakon dr. sc. Mladena Garašića, u novom mandatnom razdoblju na dužnost Potpredsjednika FSE izabran je Michel Isnard iz Francuske. FSE će i u novom mandatnom razdoblju voditi Ged Champion iz Velike Britanije. Teo Barišić je ispred HGSS-a postao član Europske komisije za speleospašavanje (ECRC), a Ruđer Novak iz SO PD Željezničar član Europske komisije za zaštitu podzemlja (ECPC). Na skupštini smo doznali da će se slijedeći 14. EuroSpeleo Forum održati slijedeće godine krajem srpnja u Cantabriji i Castilla y Leon u Španjolskoj.

SUDIONICI GENERALNE SKUPŠTINE FSE

Navečer su na službenom zatvaranju Dino i Nicola pokupili svoje nagrade sa sportskog takmičenja, a video o istraživanju jame Nedam iz radionice SO PDS Velebit je osvojio drugu nagradu u konkurenciji video uradaka. Matea Talaja preuzela je i posebnu nagradu za najuspješniji europski speleoprojekt: „Projekt Centar izvrsnosti Cerovačke špilje - održivo upravljanje prirodnom baštinom i krškim podzemljem“, autora Stipe Tutiša i Vesne Vrge Perović.

Sad već malo iskusniji možemo primijetiti kako znatan dio EuroSpeleo Foruma zauzimaju prezentacije speleologa domaćina pa se ovdje moglo dosta toga doznati o povijesti i najznačajnijim bugarskim speleološkim istraživanjima. Drugi dio su simpoziji po zadanim temama pa je tako bilo prilike čuti nešto o Tehnikama pronalazanja speleoloških objekata uz pomoć daljinski upravljanih sustava - dronovi, termokamere, lider..., Turistički uređenim špiljama i

Zapisima u speleološkim objektima koji govore o globalnim promjenama klime na Zemlji. U posebnim salama su odvojene i prezentacije po bio-speleološkim i temama o geologiji, geomorfologiji i geografiji krša i zaštiti speleoloških objekata, a održan je i sastanak UIS-ove komisije za fiziku, kemiju i hidrologiju krša. Zanimljivo je da se u dijelu koji je posvećen aktualnim speleološkim istraživanjima i ekspedicijama neće naći najznačajnija istraživanja na evropskom tlu na što smo navikli na godišnjim okupljanjima talijanskih ili hrvatskih speleologa (u Italiji i Hrvatskoj) ili kongresima UIS-a - najznačajnija istraživanja u svijetu. U ovome dijelu smo većinom pratili istraživanja u zemlji domaćina i nekoliko okolnih zemalja (Izrael, Srbija, Hrvatska) kao i rezultate međunarodnih ekspedicija koji su dijelom sponzorirani iz skrom-

nog budžeta FSE (Kina, Laos, Tajland, Mianmar, Kina te Hrvatska). Prije i za vrijeme odvijanja skupa zainteresirani speleolozi su vođeni u posjete u okolne špilje; Dupka, Lakatnik, Emionova, Yagodinska, Đavolje grlo i Prohodna.

Sudeći po brojnim komentarima sudionika skupa, bila je to vrlo lijepa prezentacija hrvatske speleologije. Tu je naravno i onaj drugi dio, ne manje značajan - novostečeni kontakti, razmjena iskustava i njegovanje starih prijateljstava sa toliko nam dragom, širom speleološkom zajednicom. Skupu je prisustvovalo ukupno blizu 200 speleologa iz europskih zemalja, a zasigurno će biti zapamćen po dobroj organizaciji i toploj i ugodnoj atmosferi koju su kreirali posebice Tony Vlaykova i Angel Ivanov, ali i brojni drugi moderatori, vodiči i bugarski speleolozi volonteri.

SAD VIŠE NE ZNAM NI KOJIM RIJEČIMA OPISATI OVAJ DOŽIVLJAJ U LJETNO DOBA....

Najduži produženi vikend u godini prilika je za ispunjenje kompliciranih planinarskih ideja. I dok svi rade upravo to i šetaju po planinama od Velebita do Austrije, ja kući zabavljam svojih dvoje djece te još ponekim dodatnim. Imam plan za neki polu-dvodnevni izlet sa suprugom na Šator planinu zadnja dva dana slavnog vikenda, međutim kako tih prvih par dana prolazi tako mi se sve nekako čini da mi ipak treba malo više adrenalinske atrakcije te se u tom mom planiranju sjetim ferate na Prenjski vrh Osobac. Napravljena je prije par godina od strane Planinarskog Saveza BiH i trebala biti službeno otvorena 2018. godine, međutim nakon zime zbog oštećenja i diskusija o kvaliteti materijala izrade Savez BiH se oglašio da nije spremna za upotrebu i na tome je ostalo i danas. Bila mi je velika želja posjetiti je ove godine nakon što dođem do informacija da je prohodna. Razmišljajući o njoj utipkam u internet tražilicu i pronađem slike uspona stare par dana od kolega planinara u BiH. Odmah pada u vodu prvotni plan o tom laganom izletu na Šator i već planiram rutu vožnje i pručavam staze na Prenju dok čekam

odgovor od kolega iz BiH o detaljnom stanju ferate. Naravno da u malo više od dan i pol koliko imamo mogućnost djecu ostaviti bakama, vožnja do Prenja i uspon su itekako naporni odnosno šteta je toliko voziti za tako malo vremena, ali tako je kako je i bolje tako nego nikako. Muža ne treba nagovarati, kaže radije će se voziti duplo radi ferate nego radi "običnog" izleta.

U podne krećemo iz Šibenika preko Blidinja da bi se spustili u Jablanicu te vozimo uz Jablaničko jezero prema Konjicu. Nisam se nikad prije vozila cestom iza Blidinja i ne mogu se načuditi od ljepote tog jezera. Slavna turistička destinacija Bledsko jezero u Sloveniji je jedno veliko ništa prema ovoj ljepoti ovdje u Bosni. U Konjicu skrećemo uzbrdo prema Boračkom jezeru pa negdje prije samog jezera desno skrećemo na makadam kojim vozimo nekih 9 km do Crnog polja. Strahovala sam u kakvom će stanju biti makadam s obzirom da se savjetuje samo terenskim vozilima ići uzbrdo. Druga ruta iz Konjičke bijele gdje je pristup puno bolji nam nije bila moguća jer radnim danom na toj ruti se rade testiranja municije i prolaz nije dozvoljen. Preznojila sam se ali nije bilo toliko strašno s obzirom da nas je u mojoj najdražoj Daciji samo dvoje a i nešto je malo viša od prosječnog osobnog automobila. U 17:00 krećemo na uspon prema planinarskom skloništu Jezerce. Kako očekujem gužvu u skloništu a i s obzirom da nisam bila sigurno koliko vremenski će nam trajati vožnja i dali ćemo uopće moći pristupiti au-

FERATOM NA OSOBAC

(PRENJ)
24.-25. 6. 2019.

tom do Crnog polja, nosili smo šator da u slučaju potrebe možemo prenoćiti bilo gdje.

Negdje oko 8 dolazimo u predivno malo sklonište gdje nas je dočekala magla, naš daljnji suputnik. Kroz maglu odjekuju detonacije iz Konjičke bijele. Ne znam zašto ali osjećam se kao u nekom partizanskom filmu na prvoj liniji bojišnice. U skloništu je 4 turista i već spavaju pa se odlučujemo spavati u šatoru da ih ne uznemiravamo. Magla je sve veća i ne vidi se više prst pred nosom. U nekom trenutku prije nego sam zaspala ispred šatora je iz magle izišla neka velika divlja životinja i vjerojatno se prestrašila i potrčala nizbrdo rušeći kamenje pod sobom. Jasno nam je bilo da je nešto veliko i nije mi bilo svejedno izići van jer se vidi doslovno metar ispred očiju. Trebalo je vremena za ponovno opustim i zaspem pa tako da se nisam baš naspavala kako sam planirala.

Ujutro na naše razočaranje magla se nije digla a nije baš ni izgledalo da bi mogla kroz neko skoro vrijeme. Mario je spreman vratiti se nazad jer mu se ne da ići na feratu ako se baš ništa ne vidi, međutim ja sam spremna ako ništa drugo onda odraditi "trening". Ono što je najbitnije imam pripremljenu gps navigaciju za kretanje, inače ne bi ni razmišljala da igdje idemo dalje kroz takvu maglu.

Krećemo oko 7 prema ulazu u feratu i ostavljamo dobar dio stvari u skloništu kako bi nam bio uspon lakši. Teren je izrazito vlažan zbog magle i definitivno nisam oduševljena baš ničim u tom trenu s obzirom da znam da neće biti lako penjati po mokrim stijinama. Na stazi prema prijevodu Skok (treba paziti kraj skloništa jer staza u ovom pravcu nije jasno označena) je skretanje oštro uzbrdo na ulaz na feratu. Navlačimo opremu za ferate i krećemo u stijenu vertikalno po stepenicama i klinovima. Pazimo svaki korak jer nemamo dobar "grip" na nogama zbog velike vlage. Brzo se dižemo u visinu ali nažalost pogled nemamo nikakav jer magla je i dalje gusta međutim s većom visinom i vjetar jača pa je time stijena u drugoj polovici ferate suha što nam olakšava napredovanje. Kao što su mi i rekli planinari iz BiH, ferata je sve samo ne turistička. Sajle su dobre, kvalitetne i efikasno postavljene međutim klinovi i stepenice su zahrđale i na nekim mjestima klimavi, ali nigdje ne predstavljaju značajan rizik. Stijena je krušljiva pa treba jako jako puno paziti da se ne odgurne kamenje na penjača ispod. Ni u ludilu ne bi preporučila nikom da ulazi bez kacige.

Negdje na zadnjoj trećini uspona počeli su se oblaci razilaziti na jugoistoku. Zbog velikog zračnog strujanja u prilici smo uživati u dramatičnoj igri

magle i vjetra te čak i ponekim sunčevim zrakama. Cjelokupna ferata je kondicijski zahtjevna (nešto manje od 600m nadmorske visine se svlada u ferati) i premda sam u relativno dobroj formi priznajem sama sebi da se veselim kad će kraj, ionako nisam nikad mislila da ću to reći za neku feratu. Nakon kratkog predaha na vrhu krećemo nizbrdo s druge strane po markiranoj stazi kako bi se vratili kružno na PS jezerce pokupiti stvari. Cijeli krug nam je trajao cca 5 sati s tim da nismo radili nikakve velike pauze. Uspon po ferati je cca 3 sata + 2 sata pristupa i spusta nazad na sklonište. Na skloništu se zadržavamo kratko i idemo brzim korakom nazad na Crno polje s obzirom da imamo još puno sati vožnje a i trebamo skupiti djecu u neku pristojnu uru da nam bake ne bi dale otkaz. Za nekih 2 sata smo nazad kraj auta i krećemo makadamom nizbrdo nazad prema Blidinju kako bi nešto i prigrizli (kako proći a ne stati u Hajdučke vrleti).

Samo jednom dosad sam bila na Prenju i to u zimskim uvjetima kada sam bila očarana ljepotom. Sad više ne znam ni kojim riječima opisati ovaj doživljaj u ljetno doba i nadam se da neće proći puno vremena do sljedeće posjete nekim drugim Prenjskim vrhovima. Veliko hvala planinarima koji su uložili vrijeme u postavljanje ferate kako bi nam omogućili ovakve avanture!

GROSSGLOCKNER

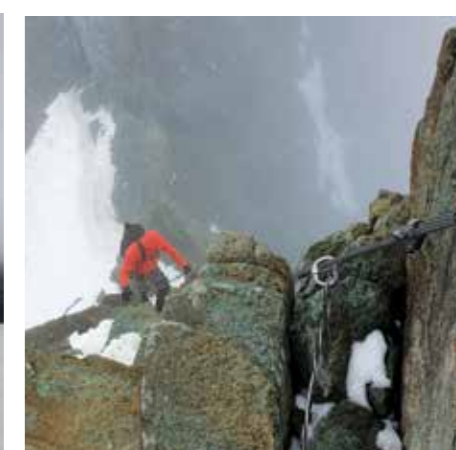
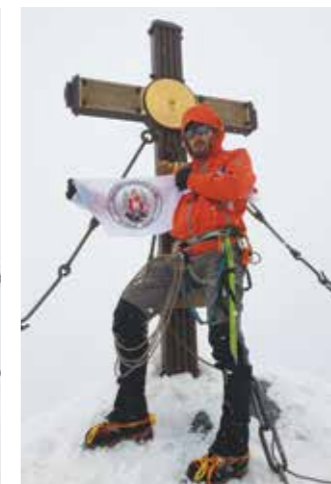
3798 m (20.-21.06.2019.)

Za produženi vikend smo se odlučili pohoditi najviši vrh Austrije, Grossglockner- 3.798 mnv.

Rezervirali smo unaprijed smještaj u skloništu Johann hutte i dobro proučili staze. U srijedu smo prespavali u Kranju kako bi razbili vožnju te smo u četvrtak ujutro nastavili prema mjestu uspona sa 1900 mnv. Hrabro smo krenuli punih ruksaka sa zimskom opremom. Nakon sat vremena uspona počela je jaka kiša praćena grmljavinom koja nam je dodatno otežala i usporila napredovanje prema skloništu. Sreća pa je nevera trajala jedva pola sata. Dižemo se 1000 metara nadmorske visine za 2 ipo sata i stižemo do doma Studelhutte. Budući nas je već uhvatilo 17 sati, odluka je da ne nastavljamo do skloništa na 3450 mnv jer je vrijeme nestabilno, zovemo domara da otkazemo rezervaciju i noćimo u domu. 36 eura po osobi je spavanje i za još 36 eura dobili smo večeru (all you can eat i raznovrsni izbor) i doručak kojeg se može posramiti dobar hotel. U domu ne treba vreća, ima posteljinu i deke, wc je odličan i čak postoje grijači za mokre gozderice. Ma deluxe smještaj!

Oko 5.45 krećemo prema vrhu, magla je ali se nadamo poboljšanju vremena. Stižemo do područja ledenjaka, navlačimo pojas i kacige i navozujemo se vodičkim užetom. Priječimo ledenjak prekriven snijegom, oko nas još par naveza i pratimo jedni druge. Dosta naporno i teško priječenje ledenjaka! Stižemo do dijela sa sajlama koje nas vode do skloništa. Nakon 4 sata hodanja, stali smo se odmoriti i popiti čaj te se spremamo za završni napad na vrh. Dolazimo do kuloara, dijela gdje se moramo popeti na mali Gross. Odmah u podnožju kuloara susrećemo navezu iz Poljske koja je 15 minuta ranije otklizala iz kuloara nekih 100-njak metara niže, dobro su prošli, saniraju oguljotine i rane po rukama i odlučuju se na povratak prema skloništu. To i u nama budi dodatna oprez!! Hmmm, kuloar nas je poprilično iznenadio, potrebno je znanje kretanja i penjanja u navezi, snijegu, ledu i stijeni. Krećemo se poprilično sporo jer se prilikom penjanja osiguravamo za postavljene „ringove“ i šipke. Većinu puta je vodio Leo, čak je par puta penjao stijenu, kombinacija leda, snijega i suhe stijene, zabijajući dereze i cepin radi lakšeg napredo-

Sami smo! Nema gužve, nema čekanja i kratko uživamo na vrhu dok pada ledena kiša, snijeg i puše vjetar. Magla je oko nas i nažalost nemamo pogled ali smo sretni što smo po tim uvjetima uopće popeli vrh

vanja. Napokon smo izvirili iz kuloara i čeka nas taj famozni prelazak sa malog na veliki Gross. Ruska naveza koja se već spuštala sa vrha su pitali Lea hoće li mi postaviti užu kao gelender kako bi meni prelazak bio lakši, a on to zabranjuje, moram sama. Korak po korak, koncentrirana, gledam ravno i ne mislim di sam, na stazi širine 80-ak centimetara prekrivene snijegom polako prelazim „nož“. Uh, dobro je, još samo 20ak minuta do vrha, penjemo se i osiguravamo međusobno i eto ga- vrh!

Sami smo! Nema gužve, nema čekanja i kratko uživamo na vrhu dok pada ledena kiša, snijeg i puše vjetar. Magla je oko nas i nažalost nemamo pogled ali smo sretni što smo po tim uvjetima uopće popeli vrh. Potom kreće spuštanje, točnije otpenjanje. Za ovaj uspon/silazak mogu slobodno reći da je pravi visokogorski, sa elementima alpinizma. Sa posebnom pažnjom i povećanim oprezom polako otpenjavamo, zabijamo dereze i cepine u padnine, nekad prokličemo ali smo sigurni

Koristimo tehnike osiguravanja preko polulađarca ili reversa (autoblok), ovisno o trenutnoj zahtjevnosti terena. Izlazimo iz kuloara sa olakšanjem, sad nas čeka samo spuštanje po snijegu i sajlama, mećava ne popušta i mi žurimo nazad

u to što radimo, cijelo vrijeme navezani i brinemo jedan o drugome, tražimo glonđe i stijene za međuosiguranja kako bi nam bilo lakše. Koristimo tehnike osiguravanja preko polulađarca ili reversa (autoblok), ovisno o trenutnoj zahtjevnosti terena. Izlazimo iz kuloara sa olakšanjem, sad nas čeka samo

spuštanje po snijegu i sajlama, mećava ne popušta i mi žurimo nazad. Prestižemo neke druge naveze, brži smo, možda zbog naše sigurnosti, utreniranosti i poznavanja jedno drugoga kao penjača. Opet stajemo u skloništu na čaj da malo dođemo sebi i spuštamo se do Studelhutea po stvari i odmah krećemo prema parkingu u podnožju planine.

Evo satnice:
Prvi dan, sa 1900 na 2802 m = 2 ipo sata. Noćenje.

Drugi dan- uspon na vrh je trajao od 5.45 do 13 sati. Sa 2802 na 3798 m, spuštanje od 13.15 na parkingu smo oko 20 sati. Prilično smo se umorili, zbog povećanog opreza i koncentracije. Tehnički (iznenađujuće) teži uspon, koristili smo spravice, užu, gurtne, komplete, karabinere i alpinističke tehnike. Naš uspon se isplatio, nismo očekivali baš ovakve uvjete na prvi dan ljeta. Veliko iskustvo i škola za neke buduće uspone. Alpe su predivne i nikad ne znate što vas čeka.

Liburnijske kraljice

31.3.2019 Ramići - Babin kuk - Liburnija
- Vaganski vrh - Bukova staza - Ramići -
ulaz u NP Paklenica (13.5 sati)

EPILOG:

Moje prilipo i veselo društvo u sastavu Julija Dobronić (vodič), Josipa (sestra), Antonija Petković (Alka), Marina (Marinica) i moja malenkost Antonia Jadrijević.

Nakon dva vikenda ne provedena na planini, i duša i tilo traže nešto posebno, neki izlet da cilo biće prodiše i oživi, nešto da pomakneš granice...Jedna od rijetkih koja me uvijek iznova oduševljava je moja kolegica Julija. Kad je prije nekih par mjeseci rekla da ima jedna lipa tura na Velebitu koju bi volila odraditi, u niti jednom trenutku nije bilo sumnje da će to biti zbilja posebno. Međutim, nisam očekivala da ću ovako otkiniti na turo koja me u potpunosti razvalila, kako fizički, tako i psihički, naravno u pozitivnom smislu. Naime, ja sam mišljenja, da svako malo tijelo treba iznenaditi malo žešćim izletom da vidimo kako će reagirati...hoće li negodovati ili zahvaljivati...malo testiranja nikad nije na odmet. Evo par dana nakon izleta ja polako fizički dolazim sebi, iako bedreni mišići i listovi zatežu u toj mjeri da se meškolinim uza i niza stepenice, a izazov je i sistu na WC školjku. Ali zato osmijeh ne silazi sa lica! Srce je puno i veliko...duša mirna i zadovoljna...nema sumnje, izlet za čistu peticu!!! A ovako je to sve bilo...

Subota 18:00 sati dolazimo u Starigrad, kupuju se preostale namirnice, pije se čaj/kava/pivo u kafiću uz more (di uvijek stajemo) i zatim lagano put Paklenice. 18:30 krećemo prema Ramićima. Noć je mirna, topla, nebo puno zvijezda. Putem smo zastajkivali i gasili tikice kako bi uživali u zvjezdanom spektaklu...kao da sjaje jače i jasnije. Nakon neke dvije ure hodanja, dolazimo do Ramića di smo dočekane u velikom stilu...puhanjem i nekakvu trubu Mario je najavio naš veličanstven dolazak te nas izgrlija i izlubi sve od reda...Lagano smo večerali, nazdravili sutrašnjem danu i povukli se na spavanje, tj. Odmaranje jer je vesela ekipa nas do ranih jutarnjih sati zabavljala pismom i pričama.

Tu večer se ura minjala prima naprid, pa smo bile zakinute i za još malo sna...ali to nas nije niti malo omelo u naumu da

odradimo sve kako smo i planirale. Doručak te pokret u 8:30 prema Babinom kuku. Odmah po izlasku na stazu kreće uspon. Do Babinog kuka su nam tribale neke 2:30 ure...malo sajli i stijena i eto nas na vrhu. Lagano slikavanje i put prema Liburniji. Markacije su počele biti sve slabije i bilo je očito da se duže vrijeme nisu obnavljale. Na početku uspona mi nekako nije bilo jasno zašto, međutim daljnjim penjanjem prema Liburniji i zahtjevnosti staze, neke stvari su se razjasnile...Ne ide se ovamo baš tako često upravo zbog težine uspona, međutim, moja topla preporuka svakome ko čita ovo je da se okušaju. Put do Liburnije je vodio preko velikih ploča koje su zahtijevale i malo spretnosti, pa je i to doprinilo dinamičnosti uspona. Stigle smo oko 13:30. Pogled sa Liburnije obara sa nogu, jednostavno ne želiš ići ća...Tu smo se malo i nagradile obilatim ručkom, te kratkom siestom upijajući mir i sva prostranstva kojima smo bile darivane.

Sa Liburnije smo malkice pogubile markaciju pa smo po snigu i klekovini malo istraživale iskušavajući svoju sposobnost snalaženja ali i hodanja u nepoznatom...vrlo brzo smo se snašle i vratile na marku te laganim korakom

put Vaganskog vrha (1757m). Kako smo u ovom trenutku već malo kasnile sa dolaskom na Vaganski, bilo me strah da će Julija skratiti turo i vratiti nas Lipom stazom natrag, međutim kad je na križanju rekla da je Vaganski u ovom smjeru, te da mi zbilja i idemo na vrh, mojoj srići nigdi kraja!!! Nisam nikad bila na najvećem vrhu Velebita i očajnički sam tila se popeti...Vrh sam po sebi nije posebno atraktivan, ali ima ono nešto...nešto spokojno, jednostavno, dostojanstveno...baš lipo.

Sa Vaganskog smo se uputile prema Bukovoj stazi. Sniga je bilo poprilično, ali je bio mekan pa nismo imale problema sa silaskom...jurile smo niz još neugažene padine ostavljajući svoj trag...bar na kratko dok se ne otopi...Dolaskom na prijevoj odakle se opet vidi kanjon Velike Paklenice zaključile smo da nizbrdo imamo još nešto više od ure, međutim, nismo bas išle za tim da je put prepun velikih stijena po kojima se i nije baš moglo brzo hodati, a s obzirom da smo bile i umorne, trajalo je dvostruko, pa smo kod Ramića bile oko 19:30. Malo se odmorile, večerale, nasmijale sa Mariom i njegovim veselim društvom i lagano nogu pod nogu u noć...

TRIO NA TRE CIME (TNT – grupa)

Tijekom dva pakleno vruća ljetna mjeseca popeli smo Zavižan, Vaganski vrh s ličke strane, Bojinac preko sajli, te odradili ferate na Perunu, Omišu i naravno u kanjonu Cikole. Sve usponi i ferate su nam bili odličan trening i iskustvo za nadolazeću inozemnu turo

PRIPREME:

Izletom na rijeku Krupu 16.06.2019. završila je 10. Opća planinarska škola HPK Sv. Mihovil, ali je trio u sastavu Goran Čoga, Antun Verović i moja malenkost odlučila nastaviti s aktivnošću čitavo ljeto jer sam ih uspio pridobiti za zajedničku avanturu odlaska u Dolomite. Kako Antun nije mogao dobiti godišnji prije kraja kolovoza imali smo dosta vremena za pripreme, naročito upoznavanje s opremom, tehnikom i još više opasnostima na koje smo morali biti spremni svladavajući via ferrate. Tijekom dva pakleno vruća ljetna mjeseca popeli smo Zavižan, Vaganski vrh s ličke strane, Bojinac preko sajli, te odradili

ferate na Perunu, Omišu i naravno u kanjonu Čikole. Sve usponi i ferate su nam bili odličan trening i iskustvo za nadolazeću inozemnu turo.

U međuvremenu smo se samoprovzvali TNT grupa/trio tražeći psihofizičke sličnosti s likovima iz stripa. Bez obzira što smo na svim tim treninzima bili praćeni s 30 i više celzijevaca, uporno smo tražili više i zahtjevnije pohode, istovremeno „osluškujući“ prognozu kakvo bi nas vrijeme moglo dočekati u Dolomitima. Kako se bližilo vrijeme odlaska Antun je sve više navijao za barem jedan slovenski uspon, a kako smo nas dvojica nekako odbijali uspon na Triglav zbog gužvi, izbor je pao na Prisojnik i Malu Mojstrovku jer su to djelomično također klinčani putovi.

DAN 1.

Osvanuo je konačno i 20.08.2019. dan polaska na sjever, krenuli smo tek oko 13:00 sati zbog radnih obveza, te zastali u Ljubljani radi dopune opreme za via ferrate. Budući smo se dosta zadržali u BTC centru tražeći sve što nam nedostaje već je pao i mrak

te smo se putem prema Kranjskoj gori odlučili smjestiti u Tičarjevom domu na prijevoju Vršič. Oko Jesenica je počela padati i lagana kiša, a kako smo zakasnili na večeru i mogućnost korištenja tuša morali smo se snalaziti iz vlastitih zaliha. Malo nas je vremenska prognoza za slijedeće dane zabrinula, ali smo svejedno ubrzo zaspali svladani umorom od puta te Goran i ja uz pomoć čepića za uši jer Antunov „motor“ je bio glasan kao u FAP-a.

DAN 2.

Jutro 21.08.2019. započeli smo ustajanjem u 6:00 sati i šetnjom oko doma osvrćući se na sve strane promatrajući kretanje oblaka i prestanak kišice. Doručkovali smo u 7:00, pospremali svu potrebnu opremu, hranu i boce s vodom u ruksake, te u 7:45 krenuli put Prisojnika odabranom rutom

TNT grupa to svladava bez većih problema te se nakon nešto više od jednog sata uspinje na 2.617 mnv te s neskrivenim oduševljenjem to dijelimo sa svojim najbližima, hvala mobilnoj telefoniji!

Kipišarjeva pot. Bez obzira što je u zraku bilo puno vlage, djelomično i izmaglice početni dio sve do ulaza na klinčani sa sajlom je bio vrlo lagan, ali je zato dobar dio ostatka sve do prolaza „skozi okno“ bio zahtjevan, naročito zbog mokrih stijena i dosta starih klinova i ljestvi.

Dolaskom u neku vrstu kuloara ispod samog „okna“ bili smo jako impresionirani jer se izmjenjivala situacija s oblacima i suncem koje se „nadnaravno“ pojavilo iznad naših glava kroz tu „rupetinu“ u stijeni. Nastavili smo se penjati uz te zadnje ljestve kao da nas gore čeka nagrada. I bila je, trenutno smo ugledali Triglav i ostale okolne vrhove koje su nam do tada zaklanjali oblaci i magla.

Nakon odmora i marende nastavljamo vrhovima, prateći kartu koju smo kupili u domu, prema cilju kojeg nismo mogli vidjeti jer se magla opet spustila. Uskoro smo konačno stigli pod sam vrh Prisojnika i popeli se na 2.547 mnv, nakon gotovo petosatne ture, pomalo razočarani jer smo bili

uskraćeni za fantastičan pogled. Za povratak izbor pada na tzv. „Slovensku pot“ koja nam je izgledala lakša. Nakon sat-dva silaska uhvatila nas je i kiša pa smo navukli kabanice i oprezno nastavili nizbrdo. Eto što ti je ljeto u Alpama?!

Nakon četiri sata spusta konačno stižemo do Tičarjevog doma da se presvučemo i najedemo, te nakon dva dana i otuširamo. Prilično umorni od današnje ture ubrzo krećemo na spavanje, Goran i ja s neophodnom dodatnom opremom, ukoliko mislimo uopće zaspiti.

Za novo jutro smo ostavili odluku o usponu na Malu Mojstrovku, ali nažalost klima u Alpama nam nije ostavila puno za izbor.

DAN 3.

Nakon doručka odluka pada o odlasku do Kranjske gore, a kasnije i do Villacha zbog dopune opreme jer su Antunove gojzerice bile pri kraju. Nije ih uspio naći pa smo nastavili prema Dolomitima preko Sappade gdje je konačno pronašao super gojzerice po prihvatljivoj cijeni (naravno uz obavezno cjenkanje s gazdom talijanom). Kako više nije bilo mjesta u rifugio Auronzo odlučili smo se smjestiti u hotelu u Borca di Cadore, u neposrednoj blizini Cortine d'Ampezzo, koju smo naravno posjetili u večernjim satima. Tako smo treći dan proveli u transferu i nabavci, te utonuli u dubok san (dodatna oprema i dalje u upotrebi) nadajući se sutra povoljnom vremenu za susret s Tre Cime.

DAN 4.

Molbe i molitve od sinoć su nam bile uslišane i krećemo puni elana prema glavnom cilju našeg pohoda, Deluca - Innerkofler via ferrata, te Torre di Toblin. Vozimo se kroz Cortinu putem prema jezeru Misurina obojica su oduševljeni krajolikom kojim prolazimo, a ja sve zadovoljniji jer vidim kako mi Goran i Antun tek sada vjeruju zašto sam oduševljen Dolomitima u svakom pogledu (naročito zimi) i zbog čega sam predložio ovu turu kao glavni pohod ove godine.

Dolaskom na parking ispred rifugio Auronzo klima se opet malo poigrava s nama, navlače se prijeteći oblaci, ali se ne damo. Oblačimo komplet opremu, punimo ruksake i krećemo prema feratama. Onako usput sam nabacio da bi bilo dobro prvo krenuti od uspona na Torre di Toblin zapravo neznajući koliko je zahtjevan pravac sa sjeverne strane naziva „Sentiero delle scalette“. Radi se zapravo o gotovo potpuno vertikalnoj stijeni s nekoliko „kamina“, opremljene cca 70% vertikalnim željeznim ljestavima, pa smo na trenutke izgledali kao dimnjačari.

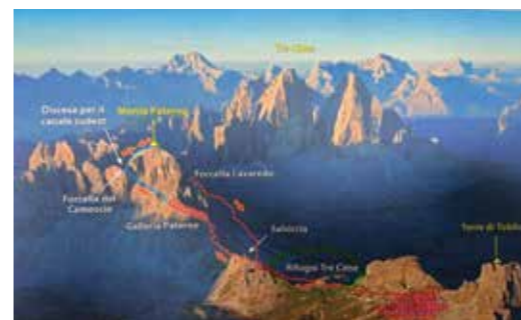
Međutim, TNT grupa to svladava bez većih problema te se nakon nešto više od jednog sata uspinje na 2.617 mnv te s neskrivenim oduševljenjem to dijelimo sa svojim najbližima, hvala mobilnoj telefoniji! Silazak smo izveli drugim smjerom, također sa sajlom ali kudikamo lakšim putem kojim smo susreli kolege planinare na usponu, a koji nisu imali hrabrosti ili dovoljno „ludosti“ da krenu sjevernom stranom. Spustili smo se do obližnjeg rifugio Locatelli za pauzu i mareнду. Zatekli smo mnoštvo planinara iz raznih država pa smo se u tom trenutku osjetili kao važan dio planinarskog svijeta na jako popularnoj lokaciji.

Nakon pola sata odmora ustajemo i krećemo prema ulazu u čuvenu feratu, pored „kobasice“. Tamo smo zatekli dvije mlade kolegice iz Beča i Munchena koje nisu izgledale dovolj-

Zatekli smo dvije mlade kolegice iz Beča i Munchena koje nisu izgledale dovoljno opremljene, bez „tikica“, a i djelovale su pomalo nesigurne, pa smo im predložili da idu zajedno s nama

no opremljene, bez „tikica“, a i djelovale su pomalo nesigurne, pa smo im predložile da idu zajedno s nama. Naravno, prihvatile su prijedlog pa smo zajedno krenuli prema tunelima i ostalim atrakcijama via ferrate. Da ne bismo pomislili kako samo mi imamo specijalnu vrstu „turista“ koji kreću u planine bez opreme i obuče, pobrinula se jedna slovačka obitelj s malom djecom, koja se kretala lakšim tj. kontra smjerom. Dakle nisu imali nikakve ferate setove, kacige itd.

Vrlo neodgovorno od roditelja, malo smo im pomogli prilikom jednog spusta te smo nastavili do sedla gdje zapravo počinje „prava“ ferata, tj. potpuno vertikalna stijena. Nekako smo uvjerali naše mlade kolegice da bi im taj dio mogao biti prezahtjevan pa su krenule nizbrdo, a mi prema vrhu Monte Paterno. Većim dijelom preko sajli i na kraju kroz krušljivi dio konačno stižemo pod križ na vrhu na 2.744 mnv, podignut u čast pogibije Innerkoflera u prvom svjetskom ratu. Kako su oblaci i magla postajali sve gušći nismo se

dugo zadržali na vrhu, na žalost opet smo bili onemogućeni u fantastičnom pogledu, odlučili smo krenuti u spust do sedla, pa smjerom prema rifugio Lavaredo preko sipara, galerija, tunela... Vremenska situacija se pogoršavala pa smo brzim koracima jurili oko Tre Cime prema parkingu i automobilu. Stigli smo neposredno pred kišu tako da smo ovaj put ostali više-ma-

nje suhi. Krenuli smo prema Cortini i pansionu gdje smo odlučili provesti slijedeću večer i noć planirajući sustrašnju mogućnost uspona na prvi tritisućnjak - Tofana.

DAN 5.

Na žalost kiša i jako niski oblaci ujutro su rasplinuli taj san o usponu na Tofana di Rozes 3.225 mnv, odnosno

TNT grupa se nada da je taj uspon samo odgođen do slijedećeg ljeta za kada planiramo još zahtjevniji pohod. Pospremili smo svu opremu i ostalo u auto i krenuli pomalo prema jugu i preko Trsta, Rijeke sretno se dovezli svojim domovima s neprocjenjivim iskustvom i dojmovima. Hvala kolege na sjajnom društvu i podršci!

STIJENA I SAJLA S OKUSOM MORA, SOLI I PLAVCA

U Cliffbase sam se zaljubila još tamo 2012.g. dok sam kampirala s mojim curama u obližnjem Kampu Lily. Trenutak kada smo prošle kroz visoku gromadu od stijene, naslonjenu na klif i ugledale ovaj komadić raja poželjela sam tamo ostati.

Nekoliko godina kasnije, s drugačijom postavom, ali s jakom željom konačno mi se ostvarila želja da se vratim na to čarobno mjesto. Cijeli smo se tjedan dogovarali, hoćemo, nećemo, čija je maslina neobrana i da li će u studenom neki vikend biti prikladan za kupanje pa da izlet prolongiramo. Na koncu se skupilo nas pet (Luca, Bene, Antonija, Floki i ja), nagurali stvari u Captura i pićimo za Hvar. Kada kažeš nekome da ideš na Hvar prva asocijacija je burek od 80,00kn, noćni barovi i šetnja po samom gradu Hvaru. Da burek od 80,00kn, to su „lijepa stvari“ koje donosi turizam, a kako mi se čini kroz neko kraće vrijeme i kod nas će se dogoditi slična stvar. Zapravo već se lagano i događa. No uvijek postoji ljepota koju nisu oskrvnile horde turista, svugdje, pa tako i na Hvaru. Onaj Hvar koji mene očarava gleda na pučinu, do njega se dolazi kroz tunel koji prometuje samo u jednom smjeru, a zidovi su mu dorade lašunom pa čitavo vrijeme imaš osjećaj ako se daš malo u desno ili malo u lijevo da ćeš ostaviti boju na tim zidovima. Sveta Nedjelja je malo slikovito mjesto s pogledom na Vis, Korčulu, Pelješac i pučinu. Smjestila se ispod vrha Svetog Nikole, okružuju je vinogradi plavca, polja maslina i na vrhu stijene. Našu smo turu započeli s feratom računajući da je najbolje da se umorimo i onda bacimo u more. Kraj je listopada, a vrijeme je idealno, možeš hodati, možeš se kupati, a navečer ti treba deka da se ušuškaš u san. Ferata se nalazi na stijenama iznad samog mjesta Sveta Nedjelja i put do ferate je označen, budući da je u istom smjeru i špilja do koje vodi ista planinarska staza. Traje nekih 20 minuta, a na putu ne srećemo nikog osim bijelog tovara. Ne znam da li još radi na polju ili

Našu smo turu započeli s feratom računajući da je najbolje da se umorimo i onda bacimo u more

služi za fotografiranje s turistima. U svakom slučaju, sada mu je odmor i od jednog i od drugog posla. Nisu hvarani ostavili grožđa u vinogradima da se osladimo putem. Feratu je radio Mirko, Slovak koji u Svetoj Nedjelji živi već 18 godina, koji je izradio svoju oazu Cliffbase, a samu feratu radio je 5 godina. Uložio je svoja sredstva, nije mu pomogla ni lokalna zajednica (koja nije imala pojma što to on žida), niti neki fondovi, strani investitori ili sponzori. Baš je entuzijast. Ferata je divna, ima pogled koji vrijedi milion dolara, a iako je većinom vertikalna, tako je dobro opremljena da se ni u jednom trenu nisam osjetila uplašeno. Privežeš se i pićiš unatoč suncu koje dobro prži za ovo doba godine. Pri kraju ferate nalazi se i viseći most koji smo iskoristili za fotografiranje i zezanciju. Tu je i okretište, iako smo čuli da Mirko planira nastaviti dalje s feratom na drugoj strani mosta, ali za sada ferata nakon mosta nastavlja uzbrdo prema vrhu. Doprinos za feratu je 50kn i ima sandučić u koji se mogu ubaciti kune što znači da možeš i ne moraš, ali mislim da stvarno treba podržati trud, volju, održavanje i buduću izgradnju. Mi smo ipak odlučili odnijeti sami novce u Cliffbase, budući da nam je ionako plan bio ići na kupanje i penjalište. Odlučili smo se vratiti lijevom stranom, bez da se penjemo na vrh Sveti Nikola, ulazak u špilju nam se činio zanimljiviji, iako nismo pojma imali da se u njoj nalaze crkvice, ostatci samostana i groblje. Navodno je špilja naseljena još od doba neolitika, a augustinci su u 15. stoljeću izgradili crkvicu i samostan koji su bili u funkciji do 19. stoljeća kada je izgrađena crkva u samom mjestu. Špilju smo iskoristili kao idealno mjesto za odmor prije povratka u apartman.

Kako su kapaciteti u Cliffbaseu bili popunjeni, smjestili smo se u apartman u kampu Lily u Jagodnom, mjestu od 4-5 kuća, u uvali između Svetog Ivana Doca i Svete Nedjelje. Plaža u kampu je savršena, obrubljena stijenama, ispod borove šume, tirkizno plavog mora s bijelim oblucima. I što je još najljepše od svega, samo naša. Dok su se Krešo i Antonija okupali nas tri smo navalile na hranu i vino i nismo se cijelu večer makle s terase.

Nedjelja u Svetoj Nedjelji je bila rezervirana za Cliffbase, penjanje i kupanje. I plavac Mirko, kojeg Mirko radi od grožđa iz svog vinograda tik podno ferate. Plavac mu je vrhunski. A i mjesto na kojem je odabrao da živi, a

što je još bolje odabrao je i da ne sruši brdo i sazida deset apartmana, već je svoju kućicu sakrio i uvukao pod stijene, uklopio u prirodu i time svakoga tko cijeni nečiji smisao za estetiku, sklop ljudskog rada i prirode, ostavio zadivljenim. Iznad kuće su klifovi, penjalište sa 72 smjera, od kojih su neki višedružinci. Krešo nam je popeo dva smjera, ostavio konope, pa smo se mi mogle verati na top rope, jer ni jedna od nas od proljeća nije pristupila penjalištu, posebno ne na nepoznatim stijenama. Ali najviše od svega smo

uživali u kupanju, jer stijene koje su u moru su idealne za DWS (ako si dovoljno spretan da se ne ubodeš na ježinca), a temperatura mora je zvala na još. Bilo nam se teško vratiti nakon samo dva dana provedena u Svetoj Nedjelji, tako da je Mirkova ponuda da ostanemo i imamo smještaj i hranu, ako ćemo mu pomoći u branju maslina, zvučala primamljivije od vraćanja u „ponedjeljak“, ured, posao i radni tjedan. Mislim da smo pozdravili ljeto na najljepši način i da je listopad možda najbolji mjesec za otići u ovaj komadić raja.

A kako nije tipična planinarska tura, možda je dobro znati cijene:

Trajekt - auto (normalni) vansezona u jednom smjeru 250,00kn, čovjek jedan smjer 39,00kn.

Noćenje u apartmanu kamp Lily za 5 osoba 510,00kn (kad je čula teta odakle smo, naravno da je spustila cijenu). U Cliffbaseu vansezona također se može noćiti za 100kn po osobi. Ferata 50,00kn po osobi.

Vino plavac, ovisi koje i kod koga kupuješ, ali s onih vinograda ako je ubrano ne može biti loše.

BREITHORN

WESTERN SUMMIT 2019.

Sidili i tako jednu večer isprid klub posli sastanka. I pita mene Leo jesam li slobodan kroz osmi misec. Ja zbog posla nažalost ne mogu u sedmom na Prokletije, a ovu godinu i na Put Oluje ću zakasnit. Kažem Leu da oću. A on meni bili iša s njima na Breithorn. Kažem ja da oću a da zapravo nemam pojma ni di je to ni di se nalazi ni koliko je visok. Posla je Leo kasnije sve podatke pa sam proučija sve. Strah me bija jedino hodanja u navezi. To nisam nikad radija i ne znam kako to izgleda ali Leo će mi to pokazati kad dođemo do doma. Nalazimo se ujutro na Šubićevcu Anka, Leo, Ale, Mošo i ja a na granici Stankovaca i Budaka kupimo Luku. Vozikamo se dvanaestak sati i uz dobro raspoloženje u večernjim satima dolazimo u dolinu Aosta s talijanske strane. Već ti prizori su me oborili s nogu. Prekrasne drvene kuće, zelene livade koje se zalivaju, ledenjački potoci a u pozadini se uzdižu bijele Alpe. Da smo tu ostali meni bi bilo dovoljno. Prije spavanja ovi šta znaju, pače prstom i govore sutra tu idemo i nabrajaju vrhove. Breithorn je planina na granici Italije i Švicarske ujedno i nastavak masiva Monte Rosa. Sastoji se od pet vrhova svi preko 4000m a najviši je Zapadni Breithorn (4164mnv), naš cilj za koji kažu da je najjednostavniji za uspon. I krenili mi ujutro sa 1660mnv uzbrdo prateći ledenjačku

rijeku. Prvo idemo kroz šumu a nakon toga izlazimo na prostrane pašnjake koji su ispresjecani potocima. Korak po korak mijenja se i konfiguracija terena. Penjemo se do jezera, pa onda stjenovitim rubom kanjona kao po krijesti, pa onda cik cak serpentinama do prvog doma. Tu je pala marendica i neka talijanska piva i ležarina. Ali mora se dalje. Uspinjemo se dalje i dolazimo u zonu sniga i leda, na rub ledenjaka. Zaleđeno jezero je prekrasna vizura di svi vadimo sve čime se može slikati i blicamo. Naše odredište za prvi dan je dom Ayas koji se nalazi na 3420mnv. Vidimo ga ali nikako doći do njega. Penjem se po ogromnom siparu u koji su uglavljene glonđe i stine. Kako na koju staneš, osluškujes oceć li ga poslati ispod sebe. Napokon se dovlačimo do početka sajle i stepenice koje vode do doma. Umor je već sveprisutan, malo i u glavi zvoni nije lako nimalo. Napokon se dovlačimo do doma. A dom ka dvorac u bajkama, nalazi se na vrhu stine, a oko velika terasa sa čarobnim pogledom. S obzirom da naš paket nije uključiva veceru u domu, kuvamo u sobi umjetnu spizu

Umor je već sveprisutan, malo i u glavi zvoni nije lako nimalo. Napokon se dovlačimo do doma. A dom ka dvorac u bajkama, nalazi se na vrhu stine, a oko velika terasa sa čarobnim pogledom

začinjenu Ankinim maslinama, pijemo jednu za spavanje i u krpe. Prognoza je dobra, ujutro je odma kiša ali bi tribala stati. I tako je i bilo ali je kiša malo duže trajala. Pitamo našeg barmena, omalenog talijana koliko nam treba za našu planiranu turu, na sva tri Breithorna. On kaže sedam sati. Ništa. Onako obučeni vraćamo se još malo izvaliti dok kiša stane. I napokon staje, izlazimo iz doma navlačimo pojaseve, dereze, cepin u ruku i kreću naveze. Normalno da nismo ništa prije radili, nego gledam Luku, Alu i Mošu šta rade i onda to kopiram. Odma iza doma počinje ledenjak. U pozadini grmi, čuju se lavine, lete helikopteri a isprid nas pukotine. Nije baš lipa scena i dobro me bija strah. Jeli to potriba, lipo je i do doma doći. Uspinjemo se strmo i dolazimo do ruba ledenjačke visoravni. Iznad nas se u magli uzdižu četritisučinjaci. Di god pogledam, mali mravi u navezama idu nekim svojim smjerom. To me nekak smiruje jer valjda nije toliko sjebano kad ima toliko ljudi. Već lagano kužimo da je talijanac zabuca, šetamo tri sata a još nismo ni do sedla došli. Svako malo zastajemo i vata-mo zrak, nje lako. Nakon duže pauze Mošo odlučuje da je to dosta za njega i ukrcava se u internacionalnu navezu. Mi lagano nastavljamo dalje do platoa kod Klein Matterhorna koji nam se skriva u magli. Iznenađujuće brzo izlazimo na plato i to nam daje elana da ipak ispenjemo vrh. Do platoa iz Zermatta vodi žičara i zato je taj uspon relativno lak, ali Mihovilci ne koriste prečace. Penjemo po ledu, vitar nas šiba, zaobilazimo pukotine i potociće. Na završnom usponu nas šiba ledeni vitar a magla nam sakriva pogled. Ale i Luka se minjaju u vodstvu, triba se znati orijentirati u tim uvjetima. Mi

U DOM DOLAZIM TOTALNO ISCRPLJEN A GLAVA BOLI SVE VIŠE. JEDVA ČEKAM LEĆI U SOBU, ALI NIKO NE MOŽE ZASPATI. OD SREĆE I UZBUĐENJA. IPAK SMO USPILI

pratimo i napokon izlazimo na vrh. A na vrhu od magle ne vidimo ništa osim veselih planinara koji s nama dile gumene bombone i simpatičnih Bugara. Ipak na momente se magla i oblaci razilaze pa smo nagrađeni pogledom na Švicarske doline. Zbog vitra odlučujemo da ipak nećemo dalje grebenom nego istim putem idemo nazad. Oblaci tu i tamo dopuste suncu da upeče pa na momente postane

nemoguće vruće a nakon toga opet zima. Led je sada već oslabio i upadamo dublje u snig koji nam izvrće dereze i čini silazak napornijim. I pukotine su šire pa je neke potrebno i priskakati dok me Anka i Leo osiguravaju da me ne proguta led. U dom dolazim totalno iscrpljen a glava boli sve više. Jedva čekam leći u sobu, ali niko ne može zaspati. Od sreće i uzbuđenja. Ipak smo uspili. Idemo proslaviti kod

našeg talijanca. Ovaj put nas zove da večeramo svoju umjetnu spizu na stolu. Za uzvrat Anka preuzima kuhinju uz taktove Brege. Sutradan pakiramo svoje stvari, pada slika sa talijancem koji pušta i suzu na našem odlasku. Veselo nastavljamo niz brdo, napuštamo zonu leda a krajolik postaje sve pitomiji a broj ljudi sve veći. Stižemo do doline pa pada tuširanje u civilizaciji i povratak nazad.

NA VRHU SNOWDONIE

I ove godine dio svog godišnjeg odmora proveo sam u Velikoj Britaniji u njenom južnom dijelu no mala grupica od nas troje odlučila se na trodnevni posjet Walesu i to njegovu sjevernom dijelu nedaleko od poznatijeg Liverpoola gdje se nalazi Nacionalni park Snowdonia. Tamo je i 1085 metara visok vrh Snowdon ili na waleškom Yr Wyddfa. Dočekalo nas je, a kakvo drugo nego kišno vrijeme koje je sa vrhovima omotanih oblacima i bezbrojnim kanjonima koji se spuštaju sa svih strana ovo mjesto činilo mistično i predivno. Wales je u prošlosti bio poznat kao rudarski kraj ali od rudarstva ostao je samo muzej u starom kamenolomu u kojem se vadio „slate“ ili po našem škripljac crni slojeviti kamen koji se koristi za pokrivanje krovova umjesto cigli. Za sutra smo planirali uspon pa neprestano pogle-

davamo vremensku prognozu koja je onako, ni vamo ni tamo. Jutro sviće sunčano, a nebom se poigravaju oblaci zaklonivši od pogleda naš vrh. Pred nama su dokle pogled seže bezbrojne travnate padine prošarane bijelim točkama tj. ovcama kojih u Walesu ima neuobičajeno puno te mnoga jezera. Od željezničke postaje, kojom za lokalno stanovništvo ali najviše za turiste prometuje starinska kompozicija pogonjena parnom loko-

Pred nama su dokle pogled seže bezbrojne travnate padine prošarane bijelim točkama tj. ovcama kojih u Walesu ima neuobičajeno puno te mnoga jezera

motivom, sa 200 metara nadmorske visine vodi široki put blago se penjući travnatim padinama. Uskoro postaje sve strmije, a mi se divimo predivnom krajoliku i neprestano fotografiramo čas jezera u daljini čas suhozide čas predivne skladne prizore prirode. Za sat izlazimo na hrbat s kojeg se pruža pogled na „amfiteatar“ pod nama. Dalje nastavljamo rubom tog „amfiteatra“ u čijem se središtu smjestilo četiri jezera te uskoro ulazimo u oblak, a teren postaje sve kamenitiji. Prolazeći kozjom stazom među stijanjem, u oblacima naziremo vrh i susrećemo sve više ljudi, izletnika. Dolazimo do vrha kad tamo sveopća gužva, naime uskotračna pruga kojom vozi lokomotiva sa jednim vagonom vodi do vrha i mnogi turisti dolaze njom. Tu je željeznička postaja, restorančić i suvenirnica gdje malo odmaramo te uskoro krećemo u spust kružnom stazom.

Nakon dvadesetak minuta izlazimo iz oblaka i pred nama se ukazuje druga strana planine na kojoj se ocrta trasa pruge koja vodi do vrha. Sve nas pomalo podsjeća na Škotsku koju poznajemo sa slika te dokumentarnih i igranih filmova pa razmišljamo kako bi dogodine mogli otići gore na sjever u daleku i mističnu zemlju gorštaka. Do tada uživati ćemo u uspomenu na čarobni Wales- Cymru !!!

ČVRSNICA

Čim se spomene BiH, Čvrsnica, park prirode Blidinje, nemaš se šta misliti osim spakirati rusak, još kad se poklopi dolazak naše Nade iz Irske, srići nema kraja.

Sedmeročlana ekipa (Antonija, Anka, Kolombo, Milena, Nada, Tonći i ja) krenula još u petak put Tomislavgrada i već tu avantura počinje!

Namjerni susret sa kolegom planinarom i špiljarom SD "Mijatovi dvori" Josipom Markovcem dogodio se u trgovačkom centru (?)..uz kavu i pivo dogovori brzo padaju a o tom u opisu nedjelje.

..petak..ah taj petak!, pamtit će ekipa dugo. Nakon dobre večere, malo pive i domaćeg crnog vina, tikice na glavu, nailon u ruke, zavrni gaće pa put jezera....nećemo u detalje..smijeha, skrike i vike bilo je na pretek!

..subota..rano ujutro mi krećemo put Vrana, dugo sam ga čekala, tako doša i on na red a školarci će popodne. Predivna priroda, šuma, sunce, cviče, zastale krpe sniga, pokoja rupa/jama, osvojeni vrh 2074 m/nv, nezaobilazna marenda, prekrasni vidici u daljini (Čvrsnica, Prenj..) a potom spust u Hajdučke na borovaču, jetricu, izazov, piletinu, puretinu, teletinu, uštipke... Tu je dakako i nezaobilazna Diva Grabovčeva koju tradicionalno obiđemo, upalimo sviću a Anka nebi bila Anka da nas nije priporučila Divi kako bi nam pomogla

da ne ostanemo stare usjedilice! Suboti se još ne nazire kraj. Anka i Kolombo nas potakli na razno razne ludosti pored ceste od plesa, pisme, maskiranja do fotosešna...Na takve događaje domaće stanovništvo nije naviklo pa su nam trubili, mahali, neki se čak i zastavljali, bacali nam bombone ali jedno je sigurno rijetko kome da nismo izmamili osmijeh na lice! Roštiljalo se, jelo, družilo do kasno u noć.

..nedilja..Svi školarci i dio naše ekipe odlazi put Hajdučkih vrata a Nada, Tonći i ja po dogovoru da Josipom u pećinu Dahnu! Donio je Josip svu potrebnu opremu, kacige, rasvjetu, i ključ kako bi ušli unutra (drže je pod ključem kako se nebi devastirala)

PEĆINA DAHNA-nalazi se mjestu na kojem rijeka Šuica ponire u Kovačima kod Tomislavgrada, iznad naselja Omerovići; pećina koja se intenzivno istražuje posljednjih godina u sklopu međunarodnih speleoloških i znanstveno-istraživačkih ekspedicija u organizaciji Speleološkog društva "Mijatovi dvori"! Dahna je jedan važan arheološki i paleontološki lokalitet; u pećini Dahna pronađena su legla i ostaci medvjeda stari po nekim procjenama 4-5000 god. a po nekim i do 20 tisuća godina; pronađene su kosti, zubi, cijeli skeleti, pa čak i fosilni ostaci šape pećinskog medvjeda.

..nakon izlaza našoj srići nije bilo kraja! napokon neka normalna špilja, hahaha.. Počašćeni što nam je Josip omogućio ovakav doživljaj i što smo dobili priliku posjetiti ovako važan objekt. Svo troje još jednom uglas Josipe HVALA!!

Šta reći na kraju nego predivan i nezaboravan vikend sa prepuno doživljaja, uspomena, pozitivne energije i divnih ljudi!!

..ponovilo se!!

PRIPREME ZA ACONCAGUAU

— 16. Helop —

BIOKOVO - SV. ILIJA - 22.-23.12.

Ušli smo u zadnjih 30 dana priprema za Aconcaqua-u i dream team Anka, Bocko, Leo i ja smo se odlučili za dvodnevnu turu po Biokovu. Plan je bio na leđa staviti sve ono što ćemo nositi tamo, od odjeće do opreme i šatora, znači dobro smo se naprtili. Napokon su nam došle gojze iz Francuske pa smo ih odmah išli razgaziti (jooj) tako da odmah riješimo žuljeve prije ekspedicije.

Krenuli smo iz Gornjih Brela prema Sv.Iliji, sa 231 na 1640 metara nadmorske, a put koji smo prešli može se opisivati na 4 stranice, zna se da na Biokovu nema lake staze, pogotovo kad padne snijeg i poledi. Nosili smo 4 šatora, čisto da vježbamo sastavljanje i rastavljanje i zbog povećanja kilaže na leđima. Krenili smo lipo, normalnim tempom, Bocko je bio službeni vođa puta jer on pozna Biokovo ko svoj džep. Zanimljivo je bilo kad smo došli do popularne ploče „Danger, don't go!“ mi smo se odlučili ići tim danger putem, nizbrdo! Po odronima, kamenju, siparu a onda oštro uzbrdo po još gore terenu. Kad smo došli do križanja za normalnu stazu do vrha, mi smo odlučili ne gubiti na visini nego smo za Bockom penjali alpinistički - doslovno. Po mojoj slobodnoj procjeni: prvenstveni smjer II-III, free solo, hahaha! Luđaštvo, sa ekspedicijskim ogromnim ruksacima i velikim gozjama penjali smo se po stinama i kamenju kao da smo navezani i osigurani, te odlučili kako Anka dogodi ide u alpinističku školu, primljena je! A onda smo počeli upadati u snježne nanose, ruksaci su baš otežali, pomalo smo umorni, planinarimo od 9 ujutro i oko 16 sati smo odlučili tražiti mjesto za dizanje šatora. Dok smo dizali kamp, Leu zvoni mobitel: kolega iz makarskog HGSS-a: A di si? - Ispod sv.Ilije. - Hahaha, onda dobro. Dakle, došla je dojava kako se iz Promajne vide svjetla čeonih lampi pod vrhom (u sred planine) i odma se Mate Klarić sjetio da smo to možda mi. Bilo bi ludo da su 2 puta dolazili zbog Lea na Biokovo. Malo iza 19 sati već smo

ninarski dom od kluba Veliko Brdo na gulaš jer im je ostalo od božićne proslave, piva - rakija-gulaš-spas! Brutalna biokovska tura, kondicijski, tehnički, teretno i super ekipno zblizavanje.

PRENJ: RUJIŠTE - BIJELE VODE - 18.-19.1.

Plan je bio otići u planinu 3 dana, cilj nije penjanje na neki vrh već bazanje po snigu sa teškim ruksacima. U petak oko 11 sati krećemo sa Rujišta i od početka nam pada kiša, plus blagi snijeg. Aj dobro, krećemo onako natovareni i nakon 100 metara hodanja navlačimo krplje. Do planinarskog doma u normalnim uvjetima hodanje traje cca 2 sata a mi smo došli za manje od 4, onda kužite kako smo se satrali čak i sa krpljama, po dubokom snigu svejedno upadamo, ruksaci teški 20ak kg.... Dižemo brzo šatore, diže se vitar i pojačava kiša. Skuhali smo juhice i već u 16.30 smo svi hrkali,haha. Spavali smo do 7 ujutro, cilu noć padaline/oborine/kiša/snig/vitar i ujutro zaključujemo da nema smisla nastaviti planinariti. Dakle, sve nam je bilo mokro, od vanjskih utječaj, kondenzacije i vlage! Ne bi bilo lipo prespavati još jednu noć u mokroj opremi. Najavljene vremenske neprilike ne idu nam na ruku za dalje pa smo lagano "otkrpljarili" prema autu... Eto, skratili zadnji pripremni trening za jedan dan, ali mislim da smo spremni! A sad odbrojavanje do ekspedicije :D

MALA PLANINARSKA ŠKOLA

Tijekom Male planinarske škole sam zavoljela planine. Shtatila sam da planinarenje nije samo aktivnost nego avantura i druženje. Puno sam toga naučila u par izleta. Susrela sam se sa svojim najvećim strahom od visine. Te nedjelje na umjetnoj stijeni sam se počela oslobodavati. Jedva sam iščekivala izlete. Stekla sam nove prijatelje. Želim zahvaliti učiteljicama i vodičima na strpljenju i brižnosti. Ova planinarska škola će mi uvijek ostati u sjećanju kao početak mog planinarenja.
Gabi Koludrović

Ushićenje pred odlazak preraslo je u oduševljenje. Sam osjećaj uvazavanja i prihvaćanjem najmanjih članova grupe od starijih kolega s nestrpljenjem je dočekan slijedeći izlet. Atmosfera prijateljstva, putovanja kombi busom, planinarenje bili su predmet Martinog tjednog prepričavanja. Zadnji izlet i spavanje u vreći i šatoru, te dobijanje diplome pomjersalo je osjećaj radosti zbog uspješno završene škole, ali i tuge da je sve to završilo..
Marta Bogut

ŠKOLARCI:

- 1.Toma Babić
- 2.Šime Leopold Baraka
- 3.Marta Bogut
- 4.Uno Beserminji Bralić
- 5.Tereza Bratić
- 6.Iva Marija Ercegović
- 7.Tonka Huljev
- 8.Mak Imamović
- 9.Gabi Koludrović
- 10.Bruna Lovrić
- 11.Roko Mašić
- 12.Ema Matić
- 13.Toni Matić
- 14.Barbara Mirić
- 15.Klara Mrvica
- 16.Franko Muščet
- 17.Mihovil Pavić
- 18.Ivan Pavlinović
- 19.Lara Petrović
- 20.Luka Počkaj
- 21.Šimun Škugor
- 22.Jere Vranković
- 23.Roko Vranković

IZLETI:

14.9.2019. Stinice - Roški slap
vodiči: Mate Koštan, Damir Pešić, Tomislav Pavić, Marina Škrapić, Boris Ninić, Marica Berić

21.9.2019. Promina
vodiči: Momir Karabuva, Tomislav Pavić, Marina Škrapić, Boris Ninić, Marica Berić

5.10.2019. prstenovanje ptica na Prukljanu
vodiči: Damir Pešić, Marica Berić
posebno hvala Javnoj ustanovi Park prirode Šibensko-Kninske županije i ornitologu g. Ivici Loliću

6.10.2019. Mosor
vodiči: Momir Karabuva, Marina Škrapić, Tomislav Pavić, Damir Pešić, Zoran Kolombo

12.10.2019. penjačka stijena u Vodicama
penjači instruktori: Jelena radnić Morić, Mario Jandrić, andela Gracin
posebno hvala g. Tomi Mor na posudbi opreme i penjačke stijene

13.10.2019. Paklenica
vodiči: Mate Protega, Damir Pešić, Tomislav Pavić, Mate Koštan, Boris Ninić, Emil Lemac, Marica Berić

19. i 20.10.2019. kampiranje u Alatima
vodiči: Marina Škrapić, Marica Berić, Tomislav Pavić, Zoran Kolombo, Mate Protega

Posebno hvala Stipi Dulibiću i našim GSS-ovcima Dijani Španji i Draganu Zjaliću na pratnji i pomoći, Vici Krnčeviću na zanimljivom i vrijednom predavanju o šumama, te svim planinarima koji su bili u pratnji na izletima Male škole.
Voditelj škole: Marica Berić.

Kajak avantura donjim tokom rijeke Zrmanje

Davno je u mojoj glavi nastala želja da jedan dan kajakom prođem donji tok Zrmanje kroz fascinantni kanjon koji je svojevremeno poslužio kao savršena pozornica za snimanje slavnog *Winnetou* filma. Početkom ljeta sam vodila prijatelja Ozrena iz Rijeke na uspon na Tulove grede nakon čega smo svratili na vidikovac s kojeg se vidi najatraktivniji dio kanjona koji se proslavio u filmu. Koji je to fascinatni prizor, od uzbuđenja nisam znala di mi je glava. Kako slučajno Ozren ima kajak kojim s vremena na vrijeme vesla po Bakarskom zaljevu ili Kvarnerskim otocima, odmah kad sam mu rekla za moju želju on je rekao da će za taj izlet on dovesti kajak iz Rijeke. I tako mjesec dana razveselio me pozivom da je na godišnjem i spreman za kajak avanturu. Planirala sam iznajmiti još jedan kajak tako da može i muž s nama s obzirom da se i njemu još davno svidjela ta ideja. Kako u agenciji u Obrovcu nisu imali mogućnost iznajmljivanja kajaka sjetila sam se našeg Joke i nekih njegovih putopisa s kaja-

karenja pa pomislim možda bi se on priključio. Naravno, nagovarat Joku nije trebalo s obzirom da je na Zrmanji bio dovoljno davno da bi se sad opet tome iznova veselio. Kako smo svi na godišnjem lako se dogovaramo oko datuma i tada krećemo oko 8 ujutro s dva automobila natovarena s po jednim kajakom iz Stankovaca prema Obrovcu. Kod ruševnog autobusnog kolodvora iskrcavamo kajake a Ozren i Joka nastavljaju automobilima dalje za Maslenicu tražeći zgodno mjesto što bliže ušću Zrmanje kako bi ostavili jedan automobil da nas dočeka u povratku. Takav je bar bio moj plan jer sam ja u svojoj glavi imala sliku Maslenice iz neke ratne godine dok smo putovali preko pontonskog mosta, međutim u tih 20ak godina što nisam tu zakoračila i to je mjesto postalo turistička destinacija pa je potrajalo dok su oni dva uopće našli mjesto za parking i to su uspjeli gotovo pokraj samog Masleničkog mosta. Po njihovom povratku spuštamo jedan po jedan kajak u vodu i krećemo uzvodno. Joka ima tkz. sit-in kayak pa je poprilično zanimljivo (smiješno) promatrati kako on i Mario sjedaju unutra odnosno kako se naginju lijevo-desno dok se nisu sinkronizirali u pokretima. Ozrenov kajak je sit-on top i tu je sve jednostavno, osim šta je nešto širi pa tim i malo sporiji odnosno očekivamo da bi mogli zaostajati iza njih. Joka je poboljšao moj prvot-

ni plan da se iz Obrovca spuštamo nizvodno s svojim prijedlogom da idemo prvo uzvodno do Jankovića buka. S obzirom da ja nisam nikad ni vozila kayak u životu taj pojam veslanja uzvodno mi je zvučao kao "satrat ću se" ali s obzirom na uzbuđenje i avanturistički duh u meni pristajem jer znam da ću odveslati pa makar mi to bilo zadnje. Zrmanja je nešto nižeg vodostaja nego što bi bilo u neko drugo doba godine s obzirom da je početak kolovoza. Veslanje uzvodno i nije neki problem s obzirom da je strujanje vode usporeno. Mom oduševljenju nema kraja. Predobro. Kajak je super! Lagano plovimo uzvodno. Prestižu nas gliseri što vode turiste na Jankovića buk na kupanje. Na sit-on top našem kajakom nemamo nekih problema s tim, međutim Joka i Mario se svaki put okreću u valove kako ih nebi prevalilo. Hm, nije mi to baš neka fora mislim se, ali opet s druge strane, oni su u svom kajak suhi dok naš ima nekoliko rupa tako da je uvijek voda u njemu što nebi zgodno da smo tu usred zime. Jankovića buk je predivan. Turista je 20ak sa nekoliko brodova i uživaju kupajući se ispod slapova. Uvlačimo se 5 minuta u hladovinu da odmorimo i krećemo nizvodno. Mislila sam biti će to nešto lakše, ali zapravo nema neke velike razlike. Brzo smo ponono u Obrovcu i uživamo u pogledu iz neke potpuno druge perspektive nego

inače kada smo se spuštali s Velebita automobilom preko Obrovca. Minutu dvije uživamo u hladovini ispod mosta jer sunce grije iz petnih žila. Dogovor je da negdje na putu napravimo pauzu za ručak, međutim kako idemo nizvodno shvaćamo da baš i nema nekih prilika za pristajanjem kajakom. Nakon nekog dužeg veslanja Joka je primjetio veliku koštelu na strmini kanjona pa tu izvlačimo kajake na travu i sakrivamo se ispod gustih krošnja ogromnog stabla. Nemogu opisati riječima u što se pretvorila panceta koju sam ponjela. Jako je vruće i sve se rastopilo u torbama. Dok sjedimo promatramo brodove i kajake s turistima koji prolaze kanjonom. Razmišljam koliko malo naših ljudi je tu prošlo a koliko puno turista. Vremenska prognoza je bila dobra za Dalmaciju međutim sa Velebitske strane se navlače crni oblaci i kako idemo nizvodno čini se da bi možda moglo nas doći nevrjeme. Sunce se skriva iza oblaka a vjetar tuče u prsa. Smijemo se jer je teže veslati nego što je bilo uzvodno. Ok, ako nas kiša smoči i nije neki veliki problem jer sve su nam stvari u nepromočnim torbama, mobiteli u nepromočnim futrolama a mi smo ionako već mokri. Dolazimo u najatraktivniji dio kanjona sa visokim liticama. Predivno. Osjećam se privilegirano što imam mogućnost vidjeti tu ljepotu. Još malo veslanja i približavamo se ušću Zrmanje u Karinsko more, a na samom ušću se nalazi ka-

men Samac za kojeg legenda kaže da onaj tko ga takne dobije božju milost. Veselimo se kamenu ne zbog legende nego zato što znamo da se približavamo cilju. Veselje nešto splasne nakon što zaobidemo „puntu“ i shvatimo da imamo još poprilično puno veslati do Masleničkog mosta, ali bez obzira na jače strujanje i valove još uvijek imamo snage. Promatram Maslenicu nakrcanu apartmanima i turistima. Jedino sjećanje koje imam vezano za to malo mjesto su ratne godine kad sam kao dijete u kasnu noć ležala na zadnjem sjedištu automobila dok smo se vozili pogašenih svjetala preko mosta i promatrala nebo osvjetljeno bombama. Evo sad mogu reći da imam puno ljepše uspomene na Maslenicu. Napokon smo na cilju kraj automobila, iskrcavamo kajake i uskačemo u more da se osvježimo od napornog veslanja. Joka postavlja kajak na krov automobila pa njih trojica odlaze u Obrovac nakon čega će se vratiti netko po mene i drugi kajak. Ostajem sama i uživam u svojim sretnim mislima ispunjenim ovom avanturom. Nešto kasnije nakon kratke kave/pive u Obrovcu rastajemo se do nekog drugog puta ali već imamo neke dobre ideje za taj sljedeći susret u ovom sastavu. Piše se opet neki „kajak scenarij“ u mojoj glavi. **SUDJELOVALI:** Jelena Morić i Joso Gracin (HPK Sveti Mihovil), Mario Morić (PD Belveder) i Ozren Olujić (BK Grobnik)

OTOK VJEČNOG PROLJEĆA

Kanari su otočje od sedam otoka vulkanskog porijekla, smješteno u Atlantskom oceanu tristo kilometara sjeverozapadno od obale Afrike. Pripadaju Španjolskoj unutar koje čine autonomnu zajednicu. Njihovo ime Insularia Canaria latinskog je porijekla i znači 'otok pasa', prema legendi da su prvi doseljenici na otocima zahtekli mnoštvo divljih pasa.

Cilj našeg putovanja je Tenerife, koji je sa svojih 900.000 stanovnika najgušće naseljeni Kanarski otok. Zbog svog geografskog položaja ima blagu klimu, nalazi se primjerice na istoj paraleli kao i Florida i Karibi. Okoliš otoka nalikuje tropima, palme i plantaže banana vide se na svakom koraku. Kanarske banane zapravo se nazivaju platane, nešto su manje i dosta ukusnije od banana na koje smo mi navikli. Južna strana otoka je sunčanja, a krajolik zbog pijeska, prašine

Vjetar već tu nemilosrdno probija, za svakim našim korakom diže se prašina, osjećamo krckanje pijeska pod zubima. Kada malo podignemo glavu vidimo samo svjetla čeonih lampi kako se kao gusjenice vuku stotinu metara iznad nas

i različitih vrsta kaktusa podsjeća na Meksiko. Sjeverna strana otoka nešto je hladnija, ima više padalina te je i vegetacija bujnija. Već prvi dan našeg boravka uputili smo se na sjever otoka, u park prirode Anaga. Nakon vožnje kroz prašumu Las Mercedes, zaustavljajući se na brojnim vidikovcima, tzv. miradorima, napravili smo dobar trekking do same sjeverne točke otoka. Na povratku se zaustavljamo na čuvenoj plaži Las Teresitas, jedinoj plaži na otoku sa žutim pijeskom dovedenim iz Sahare. Inače, zbog svog vulkanskog porijekla, sve su otočne

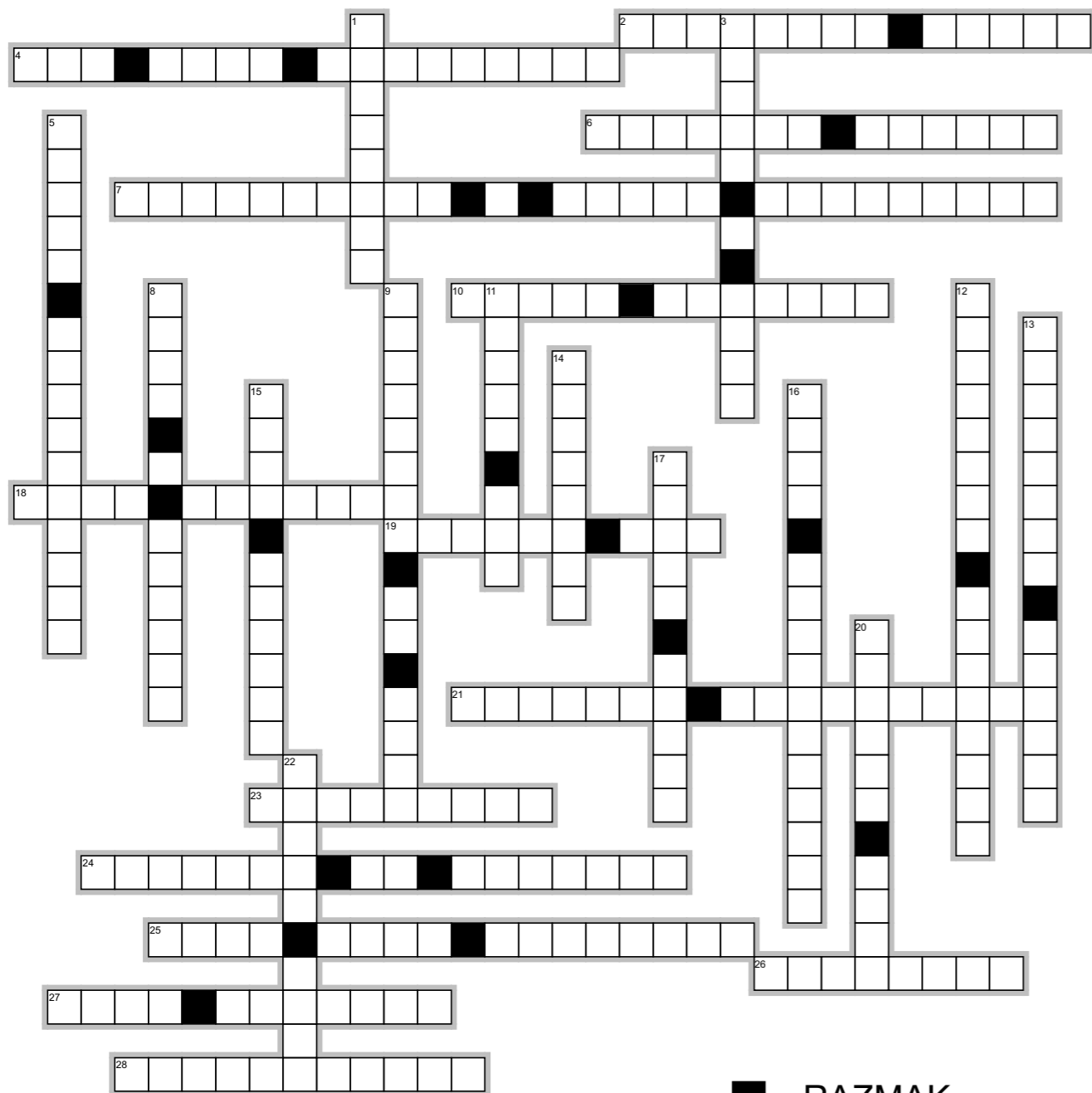
plaže prekrivene crnim pijeskom. Sljedeći dan posjećujemo Nacionalni park Teide, jedan od najposjećenijih nacionalnih parkova na svijetu. Godišnje ga posjeti oko četiri milijuna turista, a UNESCO ga je 2007. godine zaslužio uvrstio na svoj popis svjetske baštine. Zaista ga vrijedi vidjeti, a interesantan je podatak da se ulaz u park ne naplaćuje. Među brojnim planinarskim stazama i poučnim putevima, mi smo odabrali kružnu turu sa usponom na Alto de Guajara (2715 m), sa kojeg se pruža najljepši pogled na vulkan El Teide, kao i panoramski pogled na cijeli park. Krajolik kojim prolazimo gotovo je nestvaran, posvuda je priroda djelovanjem vulkana i vjetra stvorila stijene nevjerojatnih oblika.

Dan poslije obilazimo Garachico, tzv. grad ponovnog rođenja, koji je u 18. stoljeću potpuno uništen erupcijom vulkana. Nakon toga, serpentinama usječenim u planinu spuštamo se u Mascu, mjesto poznato kao tenerifski Machu Picchu. Dan završavamo spuštanjem do Los Gigantes, kao što im i ime govori, divovskih stijena koje se uzdižu i do 600 m iznad oceana. Sutradan, selimo se na jug gdje pješaćimo kaktusovom stazom oko Roque Imoque, tzv. tenerifskog Matterhorna. Uz stazu prolazi stari vodovod, a na

padinama planine još uvijek se naziru podzidane terase na kojima se nekad uzgajala pšenica. Posjet tenerifskom Miamiu i plaži Las Americas još istog dana, priča je za sebe. Prvi put kupamo se u oceanu i promatramo ogromne valove na kojima brojni surferi igraju svoju igru. (Las Americas je mjesto u kojem je našem generalu Gotovini uskraćena sloboda.) Kao šećer na kraju, posljednji dan našeg boravka na Kanarima spremamo se popeti na Pico del Teide, treći najveći vulkan na svijetu i najveći vrh Španjolske. Sa svojom impozantnom visinom od 3718 m dominira otokom i vidljiv je gotovo sa svake točke na otoku. Naš vodič Izidor odlučuje se za noćni uspon, sa polazne točke u parku krećemo u 00:30. Staza vodi najprije makadamom u dužini od pet kilometara preko planine Montana blanca (Bijela planina), koja svoje ime duguje bijeloj sumpornoj prašini vulkana. Vjetar već tu nemilosrdno probija, za svakim našim korakom diže se prašina, osjećamo krckanje pijeska pod zubima. Putem prestižemo još neke grupe koje su se odlučile za noćni uspon. Nakon makadama, nastavljamo

cik cak uređenom stazom kroz vulkanske stijene. Kada malo podignemo glavu vidimo samo svjetla čeonih lampi kako se kao gusjenice vuku stotinu metara iznad nas. Oko 4:00 h stižemo do doma Refugio de Alavista na visini od 3260 m. Rendžer nam ne dopušta ulazak dok prethodna grupa ne izađe kako se ne bi stvarala gužva. Nakon deset minuta ipak ulazimo već pomalo promrzli, dobro nam je došlo malo se ugrijati. Tu vođenje preuzima lokalni vodič, a naš Izidor preuzima ulogu metle na začelju. Navikli smo na lagani tempo, a novi vodič ubrzava, pa se kolona počela rastezati. Pred samo svitanje i izlazak sunca, nakon šest sati uspona, savladavši visinsku razliku od oko 1500 metara, izbijamo na vrh vulkanskog grotla na 3718 m. Na vrhu je već gužva i nemoguće je stajati na tom malom platou zbog orkansko vjetra, pa svi bježe niže u zaklon ispod stijena. Iz grotla vulkana isparava sumpor šireći neugodan miris, podsjećajući nas da El Teide samo spava. Dan se već probudio a mi lebdimo iznad oblaka. Sa jedne strane otoka otvaraju se vidici. U daljini se lijepo vidi susjedni otok La Gomera,

otok na kojem je prije odlaska na svoje slavno putovanje boravio Kristofor Kolumbo. U San Sebastianu, glavnom gradu otoka nalazi se i kuća u kojoj je boravio. Sa vrha se spuštamo istom stazom. Sada je dan i tek sad upijamo krajolik koji noćas nismo vidjeli. Ispod samog vrha dominiraju crne vulkanske stijene, a nešto niže po nepreglednom pustom prostranstvu razasuto je crno vulkansko kamenje, tzv. Los Huevos (jaja) del Teide. Neki od ovih fenomenosa dosežu visinu i do tri metra, a formirala ih je lava koja se nekad davno slijevala sa vrha. Naše putovanje se bliži kraju te zadnji dan lutamo po Puerto de la Cruz gdje smo sve ove dane i bili smješteni. To je grad vrlo duge i izuzetne povijesti, prepun šarmantnih uličica i trgovca. Ljubitelji prirode neće zaobići botanički vrt osnovan još u 18. stoljeću, u kojem raste preko tisuću vrsta tropskih biljaka iz cijelog svijeta. Odmaramo se i na atraktivnoj crnoj plaži Jardín, gledajući desetmetarske valove kako se razbijaju o crne vulkanske stijene. Mogli bismo ih gledati satima, opušajući se uz pjesmu valova sa Atlantika.

Helop_2019
#saleodcale

■ - RAZMAK

#saleodcale

HORIZONTALNO

2. Kako se zove južnoamerički biljojed koji dobro posluži nakon velike nužde?
4. Kako se zove mafijaški boss čokoladne mafije?
6. Kako se zove indijac eskim?
7. Kako se zove bajka o preprodavaču trave?
10. Što batman dobije kada se preforsira?
18. Kako se zove vampir vegetarijanac?
19. Kako se zove Karate Kid nakon što ostari?
21. Kako se zove lektira o hrvatskoj plemićkoj obitelji s velikim ušima?

23. Kako se zove mitološko biće koje sklada pjesme?
24. Kako se zovu online navijači Hajduka?
25. Kako se zove utjerivač dugova Hari Mata Harija?
26. Kako se zove ptica koja radi kao šumar?
27. Kako se zove vampir matematičar?
28. Kako se zove poznati mađarski alpinist/speleolog?

OKOMITO

1. Kako se zove ljetovalište za bauštelce?
3. Kako se zove lektira o dileru u trapericama?

PLANINARSKI HOROSKOP

Lucija Antić i Nina Živković

OVAN

Kao vođa čopora ovan je vrlo aktivan planinar. Ima potrebu staviti se u funkciju vođe. Nema toga što će stati na put do njegovog cilja. Za društvo bira živahne ljude jer je pun duha, a sviđa mu se da njegovi prijatelji postaju odlučniji i jači promatrajući ga, ali nikako bolji i sposobniji od njega. U planini postoji mogućnost da se izgubi, jer uvijek traži najbrži način da postigne svoj cilj. Hrabar je i neovisan, ali se teško prilagođava skupini. Traži istomišljenike koji ga mogu pratiti.

BIK

Bik je pravi hedonist, dobro ga je imati u društvu kako bi bili sigurni da je hrana i piće za planinu opremljeni. Njemu je važnije kakvo je mjesto za gozbu na vrhu, nego koliko metara vrh ima. Voli da su skloništa dobro opremljena i topla. Za suputnike bira ljude na koje se može osloniti, a izbjegava čudne i nepredvidive ljude. Biku je važnije da se ne umori puno po putu, imperativ mu je da sigurno i lako dođe do prvog skloništa ili doma, da može uživati u jelu, piću i društvu, nego da iskušava vlastite granice.

BLIZANCİ

Odlično se prilagođava svakoj skupini, može planinariti sa svima, djecom, gerijatrijom, nabrijanim alpinistima, jer će sa svima pronaći zajednički jezik. Najviše tračeva u planinarskim društvima zna upravo blizanac, što zbog svoje znatiželjne prirode, što zbog diplomatskih sposobnosti da dozna što više informacija. Također, pronicljivo prati međuljudske odnose, no procesuiru ih na posve subjektivan način. Voli napuhati priču, stvoriti malo drame i eto ti zabave.

RAK

Rak je osjećajan te mjesta, vrhove i staze koje posjećuje poistovjećuje sa svojim stanjem duha kada je tamo bio prvi put, stoga se nerijetko vraća na poznate puteve. Najviše voli ići s prijateljima, čak i s obitelji, jer se tada osjeća sigurno. Voli brinuti za druge, pa će se nerijetko naći na začelju u ulozi metle, kako bi pružio podršku najsporijem članu društva. Karakteristika mu je da reagira na istu stvar na potpuno različiti način, što ovisi o tome kako se u tom trenutku osjeća.

LAV

Ako vam treba osoba u klubu zadužena za odnose s javnošću, izaberite lava jer on je zvijezda kluba i mediji vole baš njega. Međutim sugovornik ne smije imati veći uspjeh od njega jer tada dolazi do problema. Lavovi će imati potrebu dokazati se, te će bez problema izjaviti da je za njega uspon na K2 mačji kašalj. Možete biti sigurni da će lav prilikom uspona doći do vrha, ego mu jednostavno neće dozvoliti da ne uspije. Problem se može javiti ako se ozljedi jer lav stvarno ne podnosi bol. Možda uspije prikriti i to, jer ipak je on veliki vođa.

DJEVICA

Da bi se izlet održao u najboljem redu, bez nepredvidivih situacija (jer prava djeвица misli na sve) zasukati će rukave i prionuti na detaljan i marljiv rad, analizirajući svaku minutu, od trenutka kada ujutro sjednete u automobil za polazak na izlet, dok ne vratite navečer ispred svoje kuće. Djeвица je pošten realist i tako funkcionira i prema drugima kao i prema sebi. Dok drugi traže izgovore, ona traži rješenja. Djeвица je previše kritična prema sebi i prema svom radu. Problem je što ne može utjecati na vremensku prognozu, te tada nije zadovoljna sa svojim, naravno uvijek savršenim slikama.

VAGA

Vaga ima najljepše planinarske hlače, majicu i jaknu, kacigu koja se slaže s bojom špigeta na gozzericama, a redovito prva ustaje iz šatora da popravi šminku i namjesti umjetne trepavice.

Ukoliko je muškog spola jednako brine o svom izgledu, ali na suptilniji način. Ne voli svade i napetosti, već želi da vlada ljubav i zajedništvo, stoga je dobar suputnik i mirotvorac. Radi najbolje selfije, a postoji vjerojatnost da će vas tlačiti da je slikate u tisuću različitih poza. Često muku muči s odlukom ići na izlet ili pak u šoping, možda do vrha ili natrag u obližnje selo na piće.

ŠKORPION

Škorpion je sigurno speleolog jer voli otkrivati mračne dubine ljudske podsvijesti, ali i zemljine utrobe. Visti na konopu za njega je iskustvo blisko smrti i čini ga živim. Često ćete ga pronaći kako luta stazama koje nisu označene ili pušta da ga vjetar udara u leđa dok stoji nad provalijom na litici. Ima energiju vrijednu strahopoštovanja i moć da prođe u suštinu stvari. Problem kod škorpiona jest da je zlopantilo i zato pripazite da u društvu škorpiona ne odustanete od osvajanja vrha (bez njegove suglasnosti), jer vam to nikada neće oprostiti.

STRIJELAC

Neće se upisati u planinarsko društvo jer iako je društven ne voli ograničenja, ne voli niti markacije, već voli biti slobodan, lutati i uživati. Njegova misija je izbjegavati stres i kad god je moguće ne propuštati priliku za dobru zabavu. Stoga će paralelno pohađati planinarsku, penjačku, alpinističku i speleo školu, a možda će neku i završiti.

JARAC

Za jarca je planinarsko sklonište bolji izbor od planinarskog doma, jer je besplatno. Ne dolazi prvi na vrh, ali uvijek se uspije popeti. Njegov je moto da se upornošću i radom sve uspijeva, pa čak i pod cijenu da se sam uputi ka vrhu, ako je to njegov cilj. Većinom je u društvu starijih i ozbiljnijih jer je teško primijetiti toplinu se krije ispod hladnog i odbojnog stava. Jarac kupuje najskuplju planinarsku opremu jer za njega vrijedi: „Nisam dovoljno bogat da kupujem jeftine stvari.“

VODENJAK

Vodenjakov duh je previše nesputan da bi slijedio tuđe riječi i razmišljanja, stoga ima potrebu sam otkrivati i pričati svoju priču. Mana mu je da ponekad može biti dvovlčan, a kada ga se uhvati u situaciji gotovo uvijek se izvuče na šarm. Obzirom da je njegov duh ispred svog vremena nerijetko su vodenjaci pioniri novih tehnika i osvajači neosvojenih vrhova. Ne boji se konkurencije pa rado dijeli svoja iskustva i preporuke.

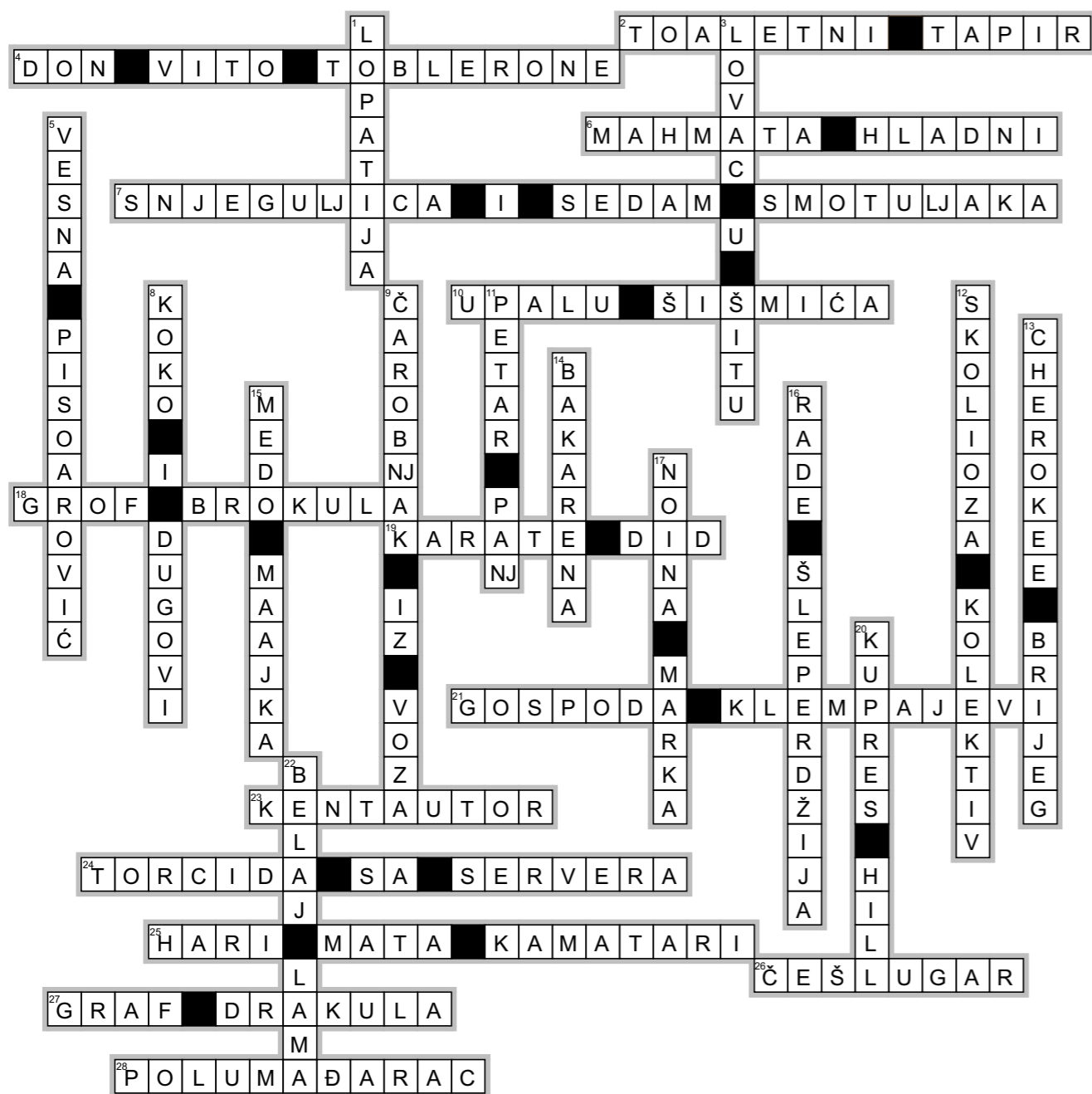
RIBA

Tko promijeni najviše raspoloženja tijekom uspona (neovisno o visinskoj bolesti)? Riba, naravno. Da li je to zbog činjenice da čita tuđe osjećaje i misli, pa ih krivo interpretira ili je osjetljiva na upućenu kritiku ili je možda osjetila trenutno neprihvaćanje... ne znamo!? (ribice naše nemojte se ljutiti) Sve su to razlozi zbog kojih riba ustaje ili odustaje više puta, jer osvajanja vrha. Obzirom da ima jaku intuiciju ipak ide do vrha, jer slike koje će riba napraviti postati će pravo umjetničko djelo.

Nadamo se da se nitko nije osjetio uvrijeđenim, jer ipak nam je cilj bio nasmijati vas, a ne naljutiti. U nekim ste se rečenicama pronašli, u nekima i ne, ali to je zato što vas položaj planeta na nebu i njihov međuonodnos trenutku rođenja, razlikuje od osoba rođenih u istom znaku, ali i nekih karakteristika pojedinog znaka. No neke su stvari, za pojedine osobe baš pogođene, zar ne?

Helop_2019

HORIZONTALNO

2. TOALETNI TAPIR — Kako se zove južnoamerički biljojed koji dobro posluži nakon velike nužde?
4. DON VITO TOBLERONE — Kako se zove mafijaški boss čokoladne mafije?
6. MAHMATA HLADNI — Kako se zove indijac eskim?
7. SNJEGULJICA I SEDAM SMOTULJAKA — Kako se zove bajka o preprodavaču trave?
10. UPALU ŠIŠMIĆA — Što batman dobije kada se preforsira?
18. GROF BROKULA — Kako se zove vampir vegetarijanac?
19. KARATE DID — Kako se zove Karate Kid nakon što ostari?
21. GOSPODA KLEMPAJEVI — Kako se zove lektira o hrvatskoj plemićkoj obitelji s velikim ušima?
23. KENTAUTOR — Kako se zove mitološko biće koje sklada pjesme?
24. TORCIDA SA SERVERA — Kako se zovu online navijači Hajduka?
25. HARI MATA KAMATARI — Kako se zove utjerivač dugova Hari Mata Harija?
26. ČEŠLUGAR — Kako se zove ptica koja radi kao šumar?
27. GRAF DRAKULA — Kako se zove vampir matematičar?

HPK Sv. Mihovil otvorio novo planinarsko sklonište Zlatko Prgin na planini Dinari

Na Dinari, najvišoj hrvatskoj planini, se 28. rujna 2019. g., u 12.30 sati na 1543 metra nadmorske visine, u šumarku podno Bukvinog vrha, otvorilo novo planinarsko sklonište „Zlatko Prgin“, kruna višegodišnjeg volonterskog rada članova šibenskog Hrvatskog planinarskog kluba Sveti Mihovil koje će stalno biti otvoreno za sve planinare u pohodu na Dinaru i na putu na najviši hrvatski vrh Sinjal (1831 m). Sklonište je dobilo ime po Zlatiboru - Zlatku Prginu, prvom predsjedniku i jednom od osnivača Kluba koji je stradao prilikom uspona na Aconcagua 1999. godine.

Uz prisutnost brojnih planinara iz planinarskih društava Šibensko - kninske županije, Hrvatske te Slovenije, članova HGSS Stanice Split te HGSS Stanice Šibenik koja je ujedno bila i faktor sigurnosti svih uzvanika, predsjednik HPK Sveti Mihovil Mate Protega je uz prigodne riječi zahvalio svima koji su pridonijeli ostvarenju ovog zahtjevnog zadatka, poduzeću Pro Automatika na donaciji materijala za oblaganje skloništa i svim članovima koji su svojim predanim i napornim radom omogućili da niz sljedećih desetljeća

generacije planinara imaju ugodno, komforno i sigurno mjesto za zaklon i boravak na planini te prerezao svečanu vrpču te proglasio sklonište službeno otvorenim. U ime Hrvatskog planinarskog saveza se prigodnim riječima obratila Aida Barišić. Nakon svečanog dijela svi prisutni su nastavili sa ugodnim druženjem uz tanjur planinarskog graha iz velikih lonaca koje su članovi Kluba također iznijeli na svojim leđima.

A što i kako je bilo ranije u nastavku:
- Prije otprilike 2,5 godine, na prijedlog našeg člana Tea Barišića, koji je sa speleolozima na toj lokaciji logoravao radi istraživanja obližnjih jama, došli smo na ideju da tamo postavimo sklonište. Darko Gavrić Čerčo, pročelnik HGSS Stanice Split nam je kazao kako postoji mogućnost da uz pomoć helikoptera u nekoliko navrata na Dinaru prebacimo sve što nam je potrebno za sklonište. Potom smo u Varaždinu od veterana 7. gardijske brigade dobili polovni kontejner koji smo renovirali i pripremili za transport... - kaže Mate Protega, predsjednik HPK Sv. Mihovil. Kontejner je više mjeseci stajao ispred Protegine kuće gdje su ga Mihovilci uređivali, nakon čega je u svibnju ove godine zrakom prebačen na Dinaru, zajedno s glavnom potrebnog materijala za njegovu kasniju nadogradnju i uređenje. Tek je predstojao najteži dio posla, jer su Mihovilci u petnaestak navrata u grupama po desetak ljudi na svojim leđima iznijeli sve ostalo što je bilo potrebno da sklonište dobije današnji izgled.

Kontejner je nadograđen, a zahvaljujući majstorskim vještinama članova kluba od prazne kutije je postao prava udobna kućica: dobio je krov i potkrovlje obloženo drvom koje u kojem može prespavati do 9 osoba, kuhinju sa stolom i klupama, peći i prostranim natkrivenim trijemom, te ostavom za ogrjevno drvo i nužni alat, kao i rasvjetu iz solarnih panela.

U pripremi je i spremnik za kišnicu, odnosno pitku vodu, a uređen je i okoliš s platoima za postavljanje šatora, klupama za sjedenje s pogledom na široki horizont do mora i otoka...
- Sklonište je dobilo ime po Zlatiboru Prginu, a kojega smo svi mi zvali Zlatko, po našem prvom predsjedniku i jednom od osnivača kluba koji je stradao prilikom uspona na Aconcagua 1999. godine - pojašnjava Mate Protega.

Mihovilci na čelu sa predsjednikom Matom Protegom zahvaljuju svima koji su pridonijeli ostvarenju ovog zahtjevnog zadatka, poduzeću Pro Automatika na donaciju materijala za oblaganje skloništa i svim članovima koji su svojim predanim i napornim radom omogućili da niz sljedećih desetljeća generacije planinara imaju ugodno, komforno i sigurno mjesto za zaklon i boravak na planini.

Na kraju, molimo sve buduće posjetitelja da čuvaju, paze i održavaju Planinarsko sklonište Zlatko Prgin, a koje će, dakako, stalno biti otvoreno za sve planinare u pohodu na Dinaru i na putu na najviši hrvatski vrh Sinjal (1831 m).

ŠONETA ZA BOBU

2003.-2019.

Teo Barišić

Bobo, nadimak za neko vrijeme Bošiš, otkrio je na nepoznatoj lokaciji, pronađen između brodića na suhome u Guštinoj vali na ulazu u Jadriju. Po struci kućni terapeut, većinu života radio uglavnom gluposti o kojima se priča još i danas. Planinarenjem i speleologijom se počeo baviti od najranijih dana. Iako nikad nije platio članarinu bio je jedan od najdugovječnijih članova HPK Sveti Mihovil, a vjerojatno i jedini čuko sa službenim speleološkim kartonom istraživanja u povijesti hrvatske speleologije. A tamo ćemo naći podatak da je između 2005 i 2018 sudjelovao na 72 istraživanja, u ukupnoj duljini od 1670 i dubini 308m. Na popisu su uglavnom ona istraživanja u kojima je sam prošao špiljske kanale dok je broj onih drugih u kojima nam je činio dobro društvo do ulaza sigurno višestruko veći. Iako će mnogi reći da pasji doprinos istraživanju špilja i ne može biti nešto, još se sjećamo kako smo ga izgubili iz vida u Šarinoj golubinki na Moseću i onda tragajući zvukom njegova puhanja i čeprkanja pronašli ga u skrivenoj niši špilje poput arheologa amatera, okruženim ostacima lončarije iz pradavnih vremena. Još je veće iznenađenje doživio Tomislav Jerković koji je u crnopačkim vrtacama užetom pažljivo opremao 14 metarsku vertikalu, osiguravajući siguran prolazak drugim speleolozima u dubinu jame. Na dnu se otkočio sa užeta, okrenuo i na dnu jame iza leđa ugledao Bobu koji ga čudno gleda. Nikome nije ništa bilo jasno i kad smo se skupili na dnu počeli smo zavirivati između glonđi i onda u jednoj dugoj i strmoj pukotini ugledali dnevno svjetlo na vrhu i shvatili da jama ima drugi ulaz.

Bobo je obišao ulaze i prošao gotovo sve horizontalne kanale objekata koje u periodu 1988 - 1989 istraživao SOŽ na području u i okolo NP Krka. Zašao je duboko u Gospodsku i nekoliko puta bio na zadnjem sifonu u Rudeli-

Planinarenjem i speleologijom se počeo baviti od najranijih dana. Iako nikad nije platio članarinu bio je jedan od najdugovječnijih članova HPK Sveti Mihovil, a vjerojatno i jedini čuko sa službenim speleološkim kartonom istraživanja u povijesti hrvatske speleologije

ćevoj špilji. Izuzetno je volio plivanje u moru jezerima i sifonima i za četvero- nošce bio neobično spretan penjač. Jednom je prilikom tako prilikom traverziranja Matešičke - Popovače u borbi za opriske na manjem penju dobio duel sa Vjetrom koji je odletio u kadu pa su za koju sekundu obojica plivala na drugu stranu. U drugom takvom duelu na jednom od skokovitih dijelova kanjona Čikole deblji kraj je izvukao Bakša gdje ga je Bobo brzo

se penjući, pogodio ga dijelom tijela i raskrvario arkadu iznad oka. Bobine snježne avanture su posebna priča. Mnoge je nasmijao kontrast jarko crvenih testisa i snježne bjeline. U svom prvom izlasku na Dinaru zaključio je da postoji drugi način prelaska snježne površine pa se popeo na uzvišenje i dočekaio Luku koji je prolazio i onda skočio na vrh ruksaka i tu se umirio očekujući da će ga Luka odnijeti na vrh planine. Drugom prilikom je pričekaio Vjetra koji vukao veliki najlon sa nekoliko ruksaka pomagavši Blanki i Domagoju u transportu stvari za djecu na dočeku Nove Godine na planinarskom domu na Dinari. Bobo je skočio i sjeo na vrh stvari. Vjetar ga je neko vrijeme vukao, a onda smo ih

zatekli gdje Vjetar Bobi objašnjava da mu je znatno teže vući da će dalje morati nastaviti sam. Iako danas zvuči pomalo idilično, suživot sa Bobom nekad nije bio nimalo lak. U jednom starom zapisu sa logora na Kiti poznati Ivan Bučan - alias John Koher je napisao:

„A Bobo (Barišić) je također član te iste obitelji, samo za njega ne postoji odgovarajući pojas, pa je i on ostao vani. Bobo je, naime - pas. Pola mješšanac, a pola križanac, kako je to Marijeta rekla za njega. Inače je krasan pas, baš mi se svidio iz prve: i miran i razigran, svega taman koliko treba. Ima samo jednu manu. Plašljiv je. Što je sasvim u redu, dok se ne nađe po noći u velebitskoj šumetini, i onda laje na svaki, pa i najmanji šum. I tako cijelu noć... Naravno, mrzili smo ga ujutro, izludio nas je. A njemu se spavalo, i samo je gledao gdje će nasloniti glavu. Naravno, mi smo zaključili da će, pustimo li ga da spava cijeli dan, opet vukodlačiti po bivaku cijelu noć, i nismo mu baš dali da se izležava. Onda je on počeo mrziti nas, i zabio se kod Bože, znajući gdje će naći svoju oazu mira. I bio je u pravu (ali smo bili i mi, lajao je i slijedeću noć).“

Bobo nije odrastao u leglu sa drugim psima pa je tako bio i prilično nesocijalan u odnosu s drugim psima. Uglavnom bi se ih se klonio ili zbrisao ali je imao i zubnu aparaturu poput vuka, pa je tako jednom prilikom otvorio guzicu psa jedne polaznice škole koja je srećom bila

veterinarka pa ga je brzo odvela kući i pokrpala. Nisu ga posebno zanimala ni ženke pasa pa nam je tako za oko zapela jedna platonska veza sa Blankinom Arom s kojom je imao poseban odnos.

Bobo bi lovio i donosio poljske miševne po livadama, štakore u okolici naše kuće, jednom je preplivao brzake i nakon žustre i glasne borbe u grmu dovukao truplo nesretne kune. Od svih životinje najviše su ga nervirali susjedski psi, mačke koje su oskvrnule njegov teritorij, a poseban pik je imao na ježevu koji bi znali zalutati u naše dvorište. Stravična buka koju bi znao načiniti u tri u jutro u dvorištu redovito bi značila da ćemo ga zateći u dvorištu krave njuške i da počinje bitka za život glu-

pog bodljikavca. U takvim trenucima u Bobi bi proradila druga osobnost gdje bi zubima bjesomučno hvatao sve što mu se približi. Metla kojom bi ga odgurivali, dok bi lopatom bacali ježa preko ograde dvorišta postala je najmrži neprijatelj u kući. Ako bi imali nešto tvrđi san i zakasnili ježurku ježici nije bilo spasa. U kući smo svi osjetili Bobi zube i zapravo se smirio tek se u kući pojavila prva unuka pa je za svaki slučaj ostao bez onih crvenih jaja sa sredine priče.

Dok je bio mladi posebno su ga impresionirali vrteći kotači automobila koje bi zagrizao i okrenuo se koji krug dok nije shvatio da to može biti neugodno iskustvo. Slično je bilo i sa mačkama, koje je plašio naizgled odlučnim stavom i bjesnim startom, ali nakon prvih neugodnih duela znao je ako se taj savršeni prirodni predator okrene da je bolje praviti se da ih više ne vidi. Kao i neki drugi psi osobito se volio uvaljati u smrdljivo truplo kave lešine što bi sa njegovim nesnosnim prdcima bilo specijalno veselje u obiteljskim auto razgovorima. Još je legendaran njegov pokušaj da se bijelim ovratnikom uvali u još pušeću balegu krave i paničan trk kroz šumu njegova vlasnika u pokušaju da ga spriječi u istome.

Sve fotelje, dvosjedi i trosjedi u našoj kući bili su njegovo carstvo i predmet promišljanja i borbe sa ostalim ukućanima. Često je jeo bolje od nas, ostatke ribe koje je znao čistiti poput mačke, juhu ili lešaduru od jučer, dok bi mi čupali neku picu ili topli sendvič. Bobo je bio gotovo na svim terenima 17 godina šibenske speleološke škole. Svojim je prisustvom animirao planinare, speleologe i spašavatelje gss-a na brojnim seminarima, vježbama pa čak i akcijama spašavanja, a još će nas dugo uveseljavati priče i sjećanje na sudjelovanje u njegovim avanturama.

CRVENI KARTON										
ISTRAŽIVAČKE AKCIJE										
SO/SD: SO HPK Sv. Mihovil										
Ime i prezime: Bobi										
Ime i prezime objekta	Područje:	Ukupna dužina do tada:	Ukupna dubina do tada:	Najveća vertikalna do tada:	Datum istraživanja	Datum istraživanja	Duljina istraživanja	Dubina istraživanja	Najveća vertikalna do tada:	Trajanje posvete:
Špiljska na Pradolini	Šibenski polje	31	73	0	27.2.2010.	27.2.2010.	0	0	0	0
Polje u Šibenskom škaru	Šibenski polje	0	0	0	27.2.2010.	27.2.2010.	0	0	0	0
Špiljska pećina	Konej	26	0	0	28.2.2010.	28.2.2010.	0	0	0	0
Dvorova jama	Zaton	47	22	0	7.3.2010.	7.3.2010.	0	0	0	0
Prevlaka	Kazort	10	3	0	11.3.2010.	11.3.2010.	10	3	0	0
Pećina u Srednja	Perkovci	21	5	0	26.3.2010.	26.3.2010.	0	0	0	0
Pećina prije vavle Oštarije	Vrpolje	0	0	0	27.3.2010.	27.3.2010.	0	0	0	0
Pećina Vrdja	Vrdja	14	4	0	29.3.2010.	29.3.2010.	0	0	0	0
Jamna Slavica	Vrdja	36	18	0	29.3.2010.	29.3.2010.	0	0	0	0
Špilja kod Gortija Kriva	Kopervahn	22	8	0	6.4.2010.	6.4.2010.	0	0	0	0
Špilja u vrhu Oštarije	Zaton	12	1	0	28.4.2010.	28.4.2010.	12	1	0	0
Pećina prije vavle Oštarije	Zaton	0	0	0	28.4.2010.	28.4.2010.	11	0	0	0
Maša Špilja kod vrhovne Litve	Zaton	0	0	0	28.4.2010.	28.4.2010.	0	0	0	0
Pećina u ovak Oča	Zaton	0	0	0	30.5.2010.	30.5.2010.	14	0	0	0
Jamski sustav Ota Gacarića Dva Crtopac		11970	0	100	25.6.2010.	25.6.2010.	130	0	100	1
Hričetu iznad Špilja	Koperna	12	10	0	14.11.2010.	14.11.2010.	0	0	0	0
Štrkovec	Čikola	85	0	0	9.1.2011.	9.1.2011.	0	0	0	0
Jama ispod Samogradca	Lašković	41	21	0	3.4.2011.	3.4.2011.	0	0	0	1
Jama pod Prvom ogradiom	Lašković	49	19	0	3.4.2011.	3.4.2011.	0	0	0	0
Špilja iznad Vikešice	Danilo	0	0	0	23.4.2011.	23.4.2011.	30	2	0	1
Jama na Trnov	Perkovci	30	23	0	18.5.2011.	18.5.2011.	0	0	0	0
Ukupno: 72 istraživanja		Ukupno: 1670,2		308,4 m						

SKROMNI SIN PLANINE

GODINAMA VEĆ LUTAM PO VELEBITU ISTRAŽUJUĆI STARE PASTIRSKÉ PUTE, STANOVE, GRADINE, OSTATKE BIVŠEG ŽIVOTA NA OVIM PROSTORIMA. FASCINIRAN VELEBITSKIM LJEPOTAMA I LJUDIMA KOJI SU OBILJEŽILI POVIJEST PLANINE OVAJ ČLANAK ĆU POSVETITI STOČARIMA I PASTIRIMA JUŽNOG VELEBITA, GORŠTACIMA KOJI SU CIJELI SVOJ ŽIVOTNI VIJEK PROVELI PO VRLETIMA SKAKUĆUĆI ZA SVOJIM BLAGOM

ŠIMELA

Godinama već lutam po Velebitu istražujući stare pastirske pute, stanove, gradine, ostatke bivšeg života na ovim prostorima. Fasciniran velebitskim ljepotama i ljudima koji su obilježili povijest planine ovaj članak ću posvetiti stočarima i pastirima Južnog Velebita, gorštacima koji su cijeli svoj životni vijek proveli po vrletima skakućući za svojim blagom. Bili su to dalmatinski stočari iz Bukovice, točnije iz Kruševa, rodovi Marića, Jurjevića, Brevulja i Vrkića. Svi ovi gorštaci su živjeli sa planinom dok još nije bilo nas, današnjih modernih nomada. Još i danas se vide ostaci stana babe Stojke Vrkić na istočnoj strani Malovana na 1700 m visine (najviši stan u planini). Dugo vremena je kod nje stajao i pečat Vaganskog vrha, pa bi prvi planinari često tu navraćali. Ona je cijeli svoj život provela tu, osim onih ratnih 40-ih godina prošlog stoljeća kad život ovdje nije bio siguran. Počastila bi

planinare varenikom i sirom i proljudikala malo s njima. Danas već obnovljeni stan pretvoren u kuću za odmor gorštaka Mijata Jurjevića stoji na Dušicama podno Svetog brda, a njegov brat Nikola čuvao je svoje stado na Strugama i oko Marasovca lutao po Javorniku i spuštao se do Štirovca za vodom. Jednom prilikom Nikola je pisao pismo svom caru: 'Dragi moj prisvitli i dobri česare Franjo, evo ja ti cili život lutam po Valebitu čuvajući ove svoje ovčine po ovim dočinama zakupljujući pašarinu. Daj mi brte da kupim ovaj Velebit da bude samo moj pa da kažem da sam svoj na svome. Ajde svitli moj česare, živ mi bija i prodaj mi Valebit.' Naravno da odgovor nije nikad dobio, ali dugo se prepričavao i ismijavao Nikolin naum po ovim krajevima. Jedan čovjek me se posebno dojmio, gorštak zbog kojeg sam otišao u Kruševo, pronaći mu sina da čujem još koju crticu o njegovom životu. Nažalost, nisam stigao na vrijeme, i sin je otišao sa svojim ocem i sada zajedno lutaju nebeskim pašnjacima. Jedan je to i jedini neponovljivi Šime Marić zvan Šimela, koji je sedamdeset četiri godine uzastopno čuvao ovce po Velebitu, a kasnije i zadružne volove za nekadašnju stočarsku zadrugu u Bukovici čiji je dugogodišnji zadružni starješina ili kumpán bio Kuzman

Vrkić. 1967. godine doktor Sergej Forenbacher ga opisuje kao osrednjeg čovjeka, pravog Morlaka, 60-ih godina, polucivilne, polupastirske odjeće. Preko nogavica hlača mu debele bijele bičve od grube ovčje vune, na nogama opanci od automobilske guma, preko lijevog ramena stara pastirska torba, preko desnog na uzici, još stariji karabin, puščetina valjda iz austro-ugarskih vremena. Lice mu je preplanulo, te obično izbrijano, a oči žive, ispod crvenkape s resama koju skida samo kad se češe po ćelavoj glavi. Svi ga zovu Šimela, a pripada kumpaniji Vrkića iz Kruševa koji od davnina napasaju blago po Velebitu. Katkad za lošeg vremena preko rame na prebaci komad stare kamionske cerade koja mu služi kao šatorsko kriko. Kad bi izronio odnekud i sreo nas, iskesio bi svoje bijele zube i započeo razgovor: 'Ej doturi, učenjaci, opet tražite one travurine što moji volovi najviše vole jesti. E baš te šta držite u ruci, te moj Rudonja najviše voli žvakati. Pametni su ti oni, pametniji i od mene i od vas, pitajte njih di ih najviše ima.' 'A kako si Šimela ove godine, kako zdravlje?' upitali bi ga. Nekako nam je ostario i usporio hod, a i štap mu je u ruci. 'Dobro doture moj, samo me criva bole'. A crijeva ga bole otkad ga znamo.

'Kako te neće boljeti crijeva kad piješ vodu iz mutnog Malovanskog jezera, koje je puno punoglavaca i vodenjaka, a po obali sve sama goveda balega.' On šuti, ali se iskesi i oči mu zaigraju. Osim što pije iz Malovanskog jezera, Šimela se hrani sirom, kruhom i lukom, a liječi se rakijom koju i nama nudi. Moramo ovaj put popiti da ga ne uvrijedimo. 'Šimela gdje noćiš i ima li medvjeda?' upitaše ga. 'A zavučem se ja u koju škrapu i prespavam noć, a medud, e sretnemo se mi, ja i medud, ali nikad kod nas ne dolazi do svađe. Javimo se i svako svojim putem.' Ovdje na ovim vrletima Šimela je bio sretan kao u svom domu. Svi oni nemiri koji su ga potresali, ovdje su blijedili sa vedrim jutrima, stišavali su se sa utapanjem sunca u šumovite obronke i gasili se zvukom noći. Tu se osjećao gospodarem ovih stijena, svojih koraka i svog srca. 'Poznam ti ja sinko moj ovuda svaki

kamen i škrapu, znam di se i sam vrag krije. Ali bojim se, neću još dugo, godine su tu, moj Bože. Pritisle su i neću se bogami moći još dugo verati po ovom surovom kršu ove lipe planine. Bilo je nekada u ranija vrmena, nastavlja Šimela, vrlo važno tko će više zakupiti za pašarinu jer je tuda nas bilo podosta radi ispaše. Sada, sada eh, eee sada..., ma što sada, eto nas par tu ko pustinjaci bavuljamo za ovo malo blažca. Nekada, bogami nekada...bila su to teška i mukotrpana vrmena, ali za mene sinko lakša i mnogo podnošljivija negoli danas. Dico moja, bile su to mlade godine, bio sam pun snage i volje za životom. A bogami bilo je tu ljeti i puno curetina, pa bi znao zastati i upitati čija li je i koliko ima godina, a znalo bi se dikod i omrsiti. Eh ona vrmena...' - zamisljeno zuri Šimela u jedan kamenčić, a oči mu svjetlucaju kroz njegovo suncem opaljeno i smežurano lice kao da će iz njih poteći kapljice suza. I tako je Šimela dok je bilo snage u njegovim nogama lutao Velebitom

dok ga ovaj rat nije potjerao sa svojih prostranstava. Kao prognanik u Bokanjcu kod Zadra, svaki dan bi gledao u svoju planinu. Jednom je suznih očiju upitao sina hoće li ga naslijediti. 'Ne bi ćaća da mi Valebit mukti daješ' bio je odgovor. Svega toga je nestalo, ostalo mu je još toliko snage da podigne svoje stare, umorne oči prema vrhuncima najljepše planine svita. Ugasila se Šimelina zvijezda zauvijek, ali ostale zvijezde će svijetliti i dalje i nećemo ih moći nikada pomaknuti iz vedrih noći. Zaljubljeni će moći o njima maštati i pitati se koja je moja a koja njena, a zaljubljenici u planinu voljeti će ih zato jer će one predskazivati lijep dan. Šimela se rodio 1906. godine a umro je 1995. u 89. godini života kao prognanik u Bokanjcu kod Zadra. Ovce i volove čuvao je na Velebitu sedamdeset četiri godine uzastopno, osim za vrijeme 2. svjetskog rata. U prognaništu je 'zametnuo' svoje stado ovaca koje je čuvao sve do svoje smrti.

PRIKO SAJLI I KLINOVA PO SLOVENIJI

„Ponesi šator, vriću i set za ferate. Idemo 4 dana u Sloveniju!“ – kaže meni Anita, žena koja je prohodala tamošnjih planina toliko da već po imenima zna tete konobarice po planinarskim domovima, a i divokoze je nekako prijateljski gledaju

„Ponesi šator, vriću i set za ferate. Idemo 4 dana u Sloveniju!“ – kaže meni Anita, žena koja je prohodala tamošnjih planina toliko da već po imenima zna tete konobarice po planinarskim domovima, a i divokoze je nekako prijateljski gledaju. Ide još i Kralj, kojeg ne treba posebno opisivati, jer „Nomen est omen“, i Romeo, mozak ekipe, čovik s planom, programom, i knjigom „Zavarovane plezalne poti“, popisom svih slovenskih ferata. I tako je krenilo...

Za zagrijavanje i prvi izlet izabran je Prisojnik (2547 m). Nakon pozdrava Ajdovskoj deklici, djevojci koja je, prema legendi, bila proročica, i koju su vlastite sestre proklele te se okamenila u stijeni Prisojnika, krenili smo od prijevoja Vršiča Kopiščarjevom poti. Ferata je, do izgradnje modernih sportskih ferati, slovila za tehnički najzahtjevniji osigurani penjački put slovenskih Alpa. Prelazi se nekoliko zahtjevnih vertikalna, okolo pucaju prekrasni vidici. Najzanimljiviji detalj je svakako Navpičen kamin, 15ak metara visok vertikalni kanal u stijeni, koji smo prolazili doslovno puzeći postranično. Staza dalje vodi kroz Okno, kroz koji smo izbili na južnu stranu Prisojnika. Vrijeme nas i nije baš ma-

zilo, oblaci, kišica, magla, užurbani domicilni planinari koji su nas upozoravali na moguće nevere i grmljavinu pa smo požurili grebenom do vrha i nazad, via normale, Slovenskom poti do Vršiča.

Za drugi dan izabrali smo Mangart (2679 m). Autom smo stigli do Mangartskog sedla, cestom koju posjećuju brojni biciklisti i motociklisti zbog atraktivnih serpentina i prijevoja, s predivnim vidicima okolo. Na sedlu gužva, obitelj s djecom, sportaši, rekreativci, šetači, šminker... Oko vrha ima 3 staze, dvije penjačke i jedna šetačka. Zaključivši da bi šteta bilo bilo koju propustiti, odlučili smo popeti se via ferratom Italianom pa se spustiti na sedlo, pa se opet popeti slovenskom feratom na vrh pa nazad, ka gospoda, prošetati do sedla. Talijanska ferata me oduševila, penjanje uz okomite i glatke stijene, skaline i police na kojima stojiš – a pod nogama provalija, luna-park za odrasle, pravi raj za sve one kojima život nije samo „pos'o- kuća-birtija“.

Treći dan nas je omela prognoza, kišilo je cili dan pa smo ga proveli vozikajući se okolo, degustirajući gobova juhe i štrukle i svđajući se sa čeških turistima. Opet dobro!

Četvrti dan na repertoaru je bio moćni Triglav. Anita i Romeo (njima je to bio peti put da ga penju) su rekli da mi to možemo ispenjati u jednom danu, ko je vidija spavati po putu. Ja sam rekla: „Proći će i taj dan.“ A Kralj je reka: „Al' će biti dug, dug, dug...“ Tako je i bilo. Dizanje u 4 i po, start u 5 sati s parkinga kod Aljaževog doma. Za uspon smo izabrali Tominškovu pot, feratu koja ide sjevernom stijenom Triglava, kojom za 5 sati stižemo do Kredarice. Nakon kratke pauze u domu, idemo dalje prema vrhu. Radni dan je i nema puno gužva, vrime je dobro, suho, nešto vjetrovito, ali tu dionicu prolazimo jako oprezno jer je teren takav da mali trenutak nepažnje može dovesti do tragedije. Oko podne eto nas na vrh Triglava, sritni, zadovoljni i uslikani. Pri povratku nas je malo omela gužva, grupe polaznika planinarskih škola, plaćene grupe vodenih, zaglavljani na sajlama nas usporavaju, pa strpljivo i polako silazimo na Kredaricu. Ručak, pa nazad smjerom Čez Prag, opet ferata, al' nizbrdo ovaj put. Spuštamo se do Aljaževog doma oko 6 sati popodne, just in time na tople štrukle. Junačka tura.

Sve u svemu, prekrasne staze, opušte-na atmosfera i odlično društvo!

ACONCAGUA 6962

VIŠE OD USPONA

odmaka ukoliko staviti na papir sve dojmove, svu kakofoniju misli, briga i strahova prije i za vrijeme ekspedicije čini mi se nemogućim.

Sa pripremanjem smo započeli nekad u proljeće, o Aconcagui smo prije puta znali sve što nudi svemrežje interneta, kasnije doznali da nemamo ni o čemu govoriti. Kako pročitati i osjetiti tu prašinu koja ti izlazi iz dišnih organa još 15 dana nakon povratka doma, kako se pripremiti za planinu na kojoj je uz opasnost od visinske bolesti druga najveća opasnost sunce, ne snijeg, ne led i ledne pukotine nego sunce kao da se idemo penjati na Bahame ili Sejše, a ne na najviši vrh južne hemisfere. Kako iščitati iz svih priča o uspješnim usponima da se iz baznog kampa sjedeći u malom šatoru ne možeš prestati iščuđavati izmjenama godišnjih doba na vrhu, ne u periodu jedne godine već jednog dana. Sjediš i gledaš u vrh, 2,5 km nadmorske visine iznad tebe i u jednom danu imaš bonacu sa suncem pa malu naoblaku, pa maglu i umjereni vjetar, pa vjetrove preko 100km/h i vrh zarobljen u oblaku, a ujutro isti taj vrh prekriven snijegom.

Uz sve naše trčkanje, bicikljanje, planinarenje po predivnim našim planinama, sprave u teretani, jačanje leđa i trbušnog zida i što ja znam čega još sve ne, blage veze nismo imali kako će nam tamo biti. Taj dio su valjda svi oni opijeni trijumfom uspješ-

23 dana poniznosti, 23 dana želje i odlučnosti, 23 dana timskog rada i puno sreće urodilo je plodom. 14.02.2019. svo četvero stajali smo na vrhu "kamenog stražara" sa zastavom kluba i gomilom emocija u grudima. Zadnja stranica jedne tužne priče je zatvorena

nog uspona zaboravili napisati. I kako smo se onda popeli?!? Imali smo prije svega strašan motiv, nesalomljivu želju barem pokušati, mrvicu sreće i strašnog vodiča. Za nas četvero opcija odustanja nije dolazila u obzir n i

kad je vremenska prognoza izbacila da nas na planirani dan za završni uspon gore čeka 120km/h vjetra, bez razmišljanja smo se složili da ostajemo u baznom kampu do smirivanja vremena iako je to značilo produžavanje ekspedicije još minimalno 5 dana, dodatni trošak smještaja i povratnih avionskih karti i još dosta ostalih troškova. Bogu hvala, pojavio se dan prikladan za uspon pa nismo morali koristiti taj Jocker. Razmišljali smo kao jedan, ista vatra je tinjala u nama iako nam se gadila i sama pomisao na svakodnevni menu sačinjen od jutarnje „zdrave kaše“, popodne juhe iz kesice i večernjih tagliatella 14 dana za redom ali ni tih dodatnih 5 dana nije predstavljalo problem. Što je to još 5 dana „a la carte menua“ za cilj koji imamo. Tako smo otprilike razmišljali! Sa motivom kojim smo se krenuli pripremati, s kojim smo krenuli na put i s kojim smo zatvarali oči od umora i ujutro se budili u onih kvadrat ipo šatora nije bilo šale. Sad s vremenskim odmakom i dalje u taj motiv gledam sa ozbiljnim strahopoštovanjem. Tko bi se ukrao na avion za nazad, tko bi Mati na oči izašao da bar nismo pokušali uspon! Ma nije to, zna Mate dobro šta je Aconcagua. Više od svega željeli smo razvući zastavu kluba na vrhu, završiti jednu dvadesetogodišnju priču, zaklopiti zadnju stranicu i prestati doživljavati Aconcaguu kao tabu temu. Bili smo, popeli se i možda jednom krenemo opet, čisto onako da se opet popnemo...

spediciju ih je otišlo šest, vratilo se nazad pet. 29.01.1999. na 300 metara od vrha, na početku završnog uspona, u zloglasnoj Canaleti život je izgubio Zlatibor Prgin, prvi predsjednik HPK Sv.Mihovil.

Prvu šibensku ekspediciju činili su: Marijana Škugor, Zlatibor Prgin, Mate Protega, Ante Ercegović, Branko Tetlo i Ešref Bajrić.

Dvadeset godina poslije, jedna mala ekspedicija jednako odlučnih planinara HPK Sv.Mihovil odlučila je pokušati dovršiti započeto, istim putem i na isti način u čast prve šibenske ekspedicije i u spomen na prvog predsjednika kluba. Godinu dana priprema, gomile tehničkih, emocionalnih i psihičkih poteškoća nije nas obe-

shrabrilo u tom naumu, izgurali smo sve probleme i 30.01.2019. ipak bili u avionu koji je letio za Argentinu, grad Mendozu nadomak našeg cilja.

23 dana poniznosti, 23 dana želje i odlučnosti, 23 dana timskog rada i puno sreće urodilo je plodom. 14.02.2019. svo četvero stajali smo na vrhu "kamenog stražara" sa zastavom kluba i gomilom emocija u grudima. Zadnja stranica jedne tužne priče je zatvorena.

Članovi druge šibenske ekspedicije: Anka Dujic, Antonia Viljac, Leonardo Grubelić (HPK Sv.Mihovil Šibenik), Željko Bockovac (HPD Mosor Split). Organizacija: EST Beograd; vodiči Aleksandar Rašin, Biljana Medenica. Pokušati sad, nakon deset mjeseci

U siječnju 1999. mala i iznimno odlučna šesteročlana ekipa planinara HPK Sv.Mihovil Šibenik predvođena svojim predsjednikom Zlatiborom Prginom krenula je na, do tada za njih najzahtjevniji uspon, Aconcaguu 6962 mnv.

Najviši vrh južne hemisfere, na Quechua jeziku "kameni stražar" nažalost pokazao je tada svoju snagu, na ek-

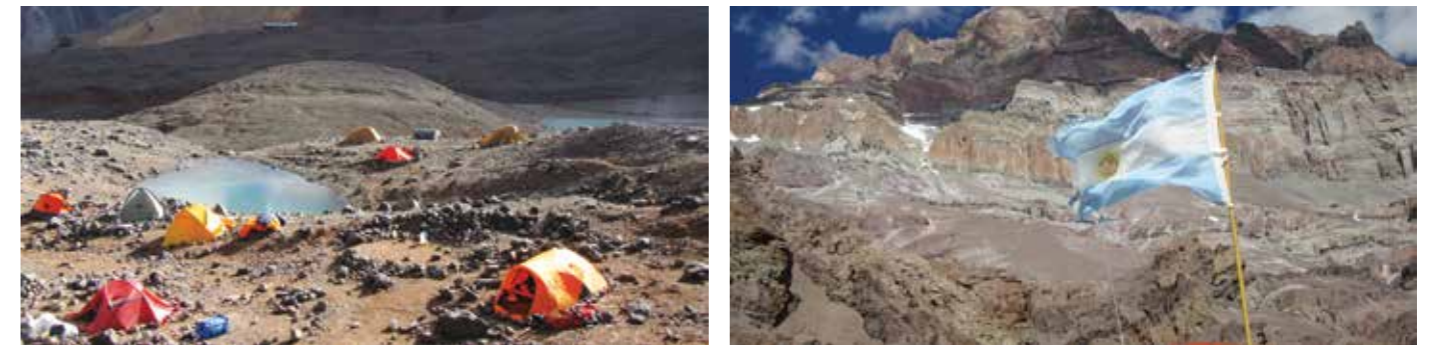
Spremali smo se, otišli u Argentinu sa velikim ciljem, spremni na sve izazove ...ali ...Teško mi je sabrati misli i sjećanja na ovaj uspon, kao da sam nekako sve zatomila u sebi i ostavila loše slike tamo daleko i visoko u planini. Sve skupa preko 8.000 metara visinske razlike, sa aklimatizacijskim usponima. Tehnički nije zahtjevno, ali meni je bilo strašno fizički iscrpljujuće. Sipar, kamen i spržina - ubitačna kombinacija. Nekad smo u jednom danu imali 3 promjene vrimena, od sunca i kratkih

Samo ću reći: da se ovaj put nisam popela, ne bi se više vratila - satrala me Aconcagua, ta ludo nemilosrdna planina

rukava, do orkanskog vjetera i snježne mečave. Nas četvero smo ukupno izgubili na težini oko 27 kg. Na leđima smo nosili od 18 do preko 25 kg: 4 šatora, sva zimska i tehnička oprema, hrana za 15 dana u planini, kuhala, plin, boce, vreće, karimati.... Još 60 kg opreme smo poslali na mulama do base campa, koju smo dani iznosili na visinske logore. Još uvijek ne znam što bi rekla o ovoj ekspediciji, jer mi je bilo predivno, a u

isto vrijeme toliko teško i nekad sam mislila da je nemoguće skupiti snagu za završni uspon. Bili smo odličan tim, sve smo zajedno proživljavali, pomagali jedan drugome i lipo se o svemu dogovarali (bez živciranja) jer u tim uvjetima izlazi najgore iz ljudi. Sve pohvale našim vodičima: Aleksandru Rašinu i Biljani Medenici-smireni, strpljivi, odlučni i pravi ekspedicijski vođe. Samo ću reći: da se ovaj put nisam popela, ne bi se više vratila - satrala me Aconcagua, ta ludo nemilosrdna planina. Ljubav, prijateljstvo, strpljenje, kolegijalnost i sabranost. Bez obzira koliko teško bilo: utučenost, slabost ili iscrpljenost, u najvećim naporima i psiho padovima, podrška najbližih i ljudi kojima vjeruješ guraju te naprijed. Hvala vam Leo, Ankić i Bockić - s vama i na kraj svita!

NEMILOSRDNA SI!

**HVALA VAM
LEO, ANKIĆ I
BOČKIĆ
- S VAMA I NA
KRAJ SVITA!**

HVALA NA POTPORI I DONACIJAMA:

Tromont Split d.o.o., Hoteli Brela, HPD Mosor, Šibensko-kninska županija, Pro Automatika d.o.o., Dalmare shopping centar, Agro Maleš, Vela Yacht d.o.o., gosp. Marin Paić, Dalmat Nekretnine Šibenik, Gromatic KR d.o.o., Optika Ercegović, Turistička zajednica grada Šibenika, Hpk Sv. Mihovil, HGSS Stanica Šibenik, Triva Architects d.o.o., AS Eko d.o.o., Mesnica Musić, Grad Skradin, Šibenik koncert.

ZGODE I NEZGODE BAZNOG KAMPA

Hodajući osam sati pod teretom ruk-saka težine oko 22 kilograma i ugle-davši visoko gore gdje se vijori z-stava baznog kampa, pomislim blizu smo! Evo nas! Uz češća zaustavljanja, minut dva stigoh na ulaz BC, tu uz prijavu odmah dobih (drugu) crvenu vrećicu broj 4889, za skupljanje našeg blaga na visini iznad 5000 mnv, da objasnim (prvu) bijelu vrećicu sam dobila na ulazi u nacionalni park na 2900 mnv za skupljanje naših otpadaka koje moramo predati kad napuštamo BC jer inače je kažnjivo 500 dolara (ako izgubimo ili ne daj Bože nema našeg govna).

Sve je šaroliko i u bojama (žuta, plavo bijela, zelena, narančasta), mali i veliki šatori planinara i agencijski kao labirinti posloženi putevi omeđeni kamenjima prolaze u galopu mule i goniči pod teretom transportnih vreća (do

30kg) i planinari koji penju ili vraćaju se, helikopter iznad nas, pokraj je prelijepa Aconcagua (nijanse antracit, purpurna, konjak), a ispred ledenjak i okružuju nas planinski vrhovi bez snijega, tu u podnožju huće teče mutna ledenjačka voda.

Ispred mene je Bocko, a iza su Tunja i Leo. Nas dvoje pronalazimo plac za naše šatore pokraj jednog jezera. Tu odlažemo ruksake i počinje postavljanje šatora. Ide to nama, uspjeli smo brzo i bez umora i zauzeli plac za njih. Ja odlazim po njih, pronalazim ih zavaljene gdje dolaze do daha, i idemo prema Bocku i u tom trenu vidjeh kako leti naš šator (kao zmaj). Vjetar ga otpuhao, a Bocko pokušava ga uhvatiti da ne odleti prema drugom jezeru (200 m dolje). Uhvati me smijeh, a Leo će: zar je to smiješno, pita me. Ne, odgovaram i potčrim pomoći Bocku. Uhvatio ga je, uspio je, pomažem nositi šator i pruisjetih se upozorenja Bockova kad smo se pripremali za ekspediciju, uvijek je govorio nama ženama: morate biti spremne postaviti šator na vjetru, kiši i snijegu, hladnoći na tim visinama i dogodila se nevolja.

Iz naše transportne torbe posložili smo opremu i drugo i dogovor mene

i Bocka on kuha, ja perem suđe, donosim vodu, prokuhavam (o) 4 do 5 litara vode po osobi, a prokuhavanje traje 20 minuta za 1 litru. Odlazak po vodu je 2 do 3 minuta u bazi, gdje su postavljene 4 velike plave bačve (kao za praviti galicu u vinogradu), jedan vrč i pokraj lavandin sa spužvicom i tekućinom. Meni je bilo to malo gadljivo, pa odlučim otići u šator kuhinje, a unutra crijevo i pipa, voda ispod u bačvama kao one vani, samo šta su ove unutra čišće. Tu upoznam Carlosa, Margaritu, Paolu, Miguela i druge, sprijateljih se odmah kad nešto zatriba ili fali, tu su.

Prvi odlazak na wc je čudo! Put me vodi do drvenog wc-a izdignutog na veću hrpu kamenja (moraš dobro paziti da ne padneš). Ključ i kračun (manji), špaga, pa kad uđeš zategneš. Tu unutra jedna jupol školjka (sva zarsrana, da oprostiš). Pomalo diže mi se utroba, izletim van pokraj wc-a, nalazi se jedna kanta, metla, četka, rukavice za čišćenje. Uzimam kantu za vodu, donosim (nije baš lako) i polijevam, pljus pljus i čistim i obavim pišenje. Slijedeći put opet isto ponovim, ali ujedno i shvatim da nitko drugi to ne čisti. Pa ja postadoh kao oni, šporki. Navučem na nos buff i ne dišem dok

sam unutra i tako svaki put. Jedno jutro ni tako nisam mogla već izišla van, dolje pokraj piškila kao dečki (samo se okrenu i izvade). Međutim na šatoru kuhinje bio je ključ katanac za uredni wc, njihov službeni pa sam to koristila za: parola snadi se.

U našem apartmanskom kvartu kuhalo se ujutro: kaša dobra sa dodatkom groždica i orašastih plodova, cimeta. Ručak su taljanete- 4 sira, gljive, piletina... Večera- juha kokošja, goveda i dalmatinska, a ponekad Bocko pripremao delicije, skuha u posudi s malo vode i 2 kamena tortilje i peciva sa maslom, sirom, pancetom i pršutom, za prste polizati. Tu smo se družili, odmarali, spavali, zezali, ameeeee! Oko nas su Pačo i Miguel. Atelje slikara sa internet uslugom (čija žena vuče korijene iz Like). Dok bi oni bili na internetu, ja bih u ophodnju kampa do restorana, šator za masažu (20 min=20 dolara), šator za tuš (1 osoba, 15 min= 15 dolara, 3 osobe 10 dolara)- mi ništa nismo koristili. U velikom, šatoru gdje su boravili ostali članovi ekspedicije (njih 16), imali su uslugu kuhinje, objeda i prokuhavanje vode, tu smo se družili, dogovarali sa vodičem Rašom za daljnje penjanje.

U našem apartmanskom kvartu kuhalo se ujutro: kaša dobra sa dodatkom groždica i orašastih plodova, cimeta. Ručak su taljanete- 4 sira, gljive, piletina... Večera- juha kokošja, goveda i dalmatinska, a ponekad Bocko pripremao delicije, skuha u posudi s malo vode i 2 kamena tortilje i peciva sa maslom, sirom, pancetom i pršutom, za prste polizati

Naputci da bi ste penjali Aconcagua:

- Trebate proći test doktora, tj. mjerenje krvnog tlaka. Dolje na 3400 mnv

test je bio uredan, a ovdje na 4300 ne. Uz terapiju doktora i češnjak od Nataše Margarite i 2 dana lošeg vremena, bili su na mojoj strani. Pao je, mogu penjati.

- Trebate se pridržavati pravila, piti puno vode (4 do 5l), odmarati se, zaštititi se od sunca, kapa, naočale... Kao neposluh: pomoć, spuštavanje, spašavanje i transport HGSS-a, helikopter, doktor i klinika.

- Ne morate biti alpinisti kao nas četvero (cijeli put od točke A do B), nosili ruksak od 22 do 25 kg, a ostali članovi ekspedicije 6 do 8 kg. Treba biti kao super Mario Zagreb, ima torbu punu vijaka, novčića i dolara pa daš rendžeru da ti iznese ruksak, vodu, šator (čak postavi i premješta iz C1 u C2), a za povratak sa vrha, tj. sa 5500mn helikopter, 1500 dolara i dolje si na izlazu. A mi hodali 13 sati.

U Zurichu na sjedištu u zrakoplovu ostaje zaboravljena moja leptir naprtnjača mala sa puno dragocjenosti ovog puta i penjanja „dnevnik s Aconcague, razglednice i slike od Miguela (20 i više), fotoaparati sa slikama (šta nikad ne slikajem, sad jesam), mobitel sa slikama i knjiga Umijeće ljubavi - prema planini“.

To je znak mog povratka.

PRVI PLES IZ DRUGE

Priča o mom Prvom plesu započela je još tamo u kolovozu 2018. kad smo moj dragi kolega planinar i alpinist Mate Klarić i ja krenuli u prvo ponavljanje tog smjera, kako je završilo opisano je u prošlom HELOP-u, ukratko mojim prvim helikopterskim letom, 23-dnevnim boravkom u bolnicama Križine i Firule u Splitu, dvije operacije desnog stopala i nekoliko mjeseci rehabilitacije nakon toga. Još dok sam ležao u bolnici nakon prve operacije za ništa nisam bio siguran toliko koliko da ću se na južnu padinu Ercegove gradine na Biokovu jednom vratiti i završiti taj 220 metara dugi klasični alpinistički smjer. Trebalo je proći dosta mjeseci da se osjetim spremnim, upenjanim te fizički, a posebno psihički sigurnim u ponavljanje Prvog plesa. Uz to je trebalo odabrati i partnera dovoljno „ludog“ i odlučnog da prihvati izazov, izvorno mi je ideja bila ponovno krenuti sa Matom ali je skori dolazak Matine prinove u obitelji isključio njega kao potencijalnog partnera. Drugu opciju gotovo i nisam trebao tražiti, bila je tu i samo čekala da krenemo, a ja ni jednog trenutka nisam dvojio u kvalitetu odabira znajući kroz

kakve sve komplicirane situacije smo zajedno prolazili. Antonia, moj penjački, alpinistički i životni partner i prije nego sam rekao bila je spremna za taj smjer. Krenuli smo 7. listopada u Brela, pridružili se malo sa preostalim ekipom u alpinističkom kampu „Glavno da se klajmba 2019.“, odspavali u šatoru po više groblja i ujutro bili spremni za start. Oko 9 ujutro, godinu i dva mjeseca nakon prvog pokušaja ponovno sam bio pod smjerom Prvog plesa, ovaj put odlučan da završimo smjer i vratimo se kući ne koristeći helikopter. Koliko god sam u dubini duše imao stalan nemir i neugodan osjećaj vraćajući film prvog pokušaja, koliko god me u pojedinim trenucima obuzimao strah od ponovnog neuspjeha, nisam želio dopustiti da me ti osjećaji obuzmu. Od prvog dodira stijene, prvog zabijenog klina i postavljenog međuosiguranja stalno sam bio fokusiran na slijedeći korak i skoncentriran samo na 10 metara Biokova oko mene, ništa drugo mi nije remetilo fokus. Dogovorili smo se prije ulaza u smjer da ću ja voditi sve dužine, ipak je to smjer u kojem sam bio, a i nekako sam osjećao da je tako najbolje. Penjanje divljih padina Biokova je simpatično kako god čovjek pogleda, gotovo svaka stijena predstavlja realnu opasnost da se obruši u makarsku rivijeru, penjanje južnih obronaka je osjećaj kao da se čovjek flambira na vatri, sunce zagrije sve oko vas pa i stijene postanu vruće na dodir, veselju nikad kraja. Nama je prvih četiri dužine išlo bez većih poteškoća, penjali smo polako, smireno i sigurno

jedan za drugim tražeći najkvalitetniji prolaz kroz smjer. Ulaz u petu posljednju dužinu je ujedno i mjesto na kojem sam prošle godine nastradao, po osjećaju u grudima i ubrzanim otkucajima srca bih i zatvorenih očiju znao da sam došao na to mjesto. Još kad sam pronašao plastičnu bocu sa upletenim prusikom kojom mi je Mate poslao vodu i tablete protiv bolova po užetu dok smo čekali spašavanje, nemir me počeo izbacivati iz fokusa penjanja, počeli su upitnici „što meni ovo treba?“, „zašto sam bezveze krenuo ponovo?“; ideje kako bih mogao nazad absajlati samo četiri dužine i na sigurnom sam, i još svašta nešto. Pauza moj čovik, šta ti je?! Ne ide to tako, nema povlačenja kad smo već tu! Uz čvrstu podršku moje Antonie, malo odmora, jedna brzinska okrijepa voćem ne sjećam se više kojim i ajmo više to završiti.... Predugo traje taj moj uspon, godinu i dva mjeseca i ne da mi se više čekati da ga završim. Nekoliko promišljenih pokreta rukama i nogama, prelazim taj kritičan detalj na ploči i za manje od minute sam na poziciji gdje nikad tako visoko u ovom smjeru nisam bio. Uvlačim se kroz grane u neko stablo, radim završno sidrište i vičem Antoniji da penje zadnju dužinu. Izlazimo zajedno na vrh Ercegove gradine, standardni selfi na izlazu iz smjera, mali odmor i krećemo prema autu. Spust prema autu smo nekako prošli više procesirajući osjećaje u grudima i gledajući u padinu nego pričajući o usponu i smjeru. Prvi ples iz drugog pokušaja - mission complete!

HRVATSKI PLANINARSKI KLUB SV. MIHOVIL

Bana Josipa Jelačića 28
22000 Šibenik
OIB: 91280208813
IBAN: HR3623900011199001673
e-mail: hpk.sveti.mihovil@hps.hr
www.sv-mihovil.hr

Urednica: Antonia Viljac
Grafički urednik: Luka Bošnjak
Lektorirao: Nitko
Fotografija na naslovnici: Leonardo Grubelić

Tisak: MediaPrint

Naklada: 450 komada

ISSN 1848-3224

